Hayâ Sigortası:
İç ve Dış Cephe Tesettürü

Ebû Muâz Seyfullah el-Çubukâbâdî

MUKADDİME

بسم الله الرحمن الرحيم

وصلى الله على محمد و آله

Şüphesiz hamd yalnız Allah'adır. O'na hamd eder, O'ndan yardım ve mağfiret dileriz. Nefislerimizin şerlerinden, amellerimizin kötülüklerinden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayet verdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse doğru yola iletemez.

Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilâh yoktur. O, bir ve tektir, O'nun ortağı yoktur. Yine şehadet ederim ki, Muhammed Allah'ın kulu ve Rasûlüdür.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ اتَّقُواْ اللّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلاَ تَمُوتُنَّ إِلاَّ وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ

"Ey iman edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekirse öyle korkun ve siz ancak Müslümanlar olarak ölünüz." (Al-i İmran; 3/102)

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُواْ رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُم مِّن نَّفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالاً كَثِيراً وَنِسَاء وَاتَّقُواْ اللّهَ الَّذِي تَسَاءلُونَ بِهِ وَالأَرْحَامَ إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَيْكُمْ رَقِيبًا

"Ey insanlar! Sizi tek bir candan yaratan ve ondan da eşini var eden, her ikisinden birçok erkek ve kadın türeten Rabbinizden korkun. Kendisi adına birbirinizden dileklerde bulunduğunuz Allah'tan ve akrabalık bağlarını kesmekten de sakının. Şüphesiz Allah üzerinizde tam bir gözetleyicidir." (en-Nisâ; 4/1),

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَن يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

"Ey iman edenler! Allah'tan korkun ve dosdoğru söz söyleyin. O da amellerinizi lehinize olmak üzere düzeltsin, günahlarınızı da mağfiret etsin. Kim Allah'a ve Rasûlüne itaat ederse büyük bir kurtuluşla kurtulmuş olur." (el-Ahzâb; 33/70-71)

Bundan sonra,

Şüphesiz sözlerin en güzeli Allah'ın Kelam'ı, yolların en hayırlısı Muhammed Sallallahu aleyhi ve ve sellem'in yoludur. İşlerin en kötüsü sonradan çıkarılanlarıdır. Her sonradan çıkarılan şey bid'attir ve her bid'at sapıklıktır. Her sapıklık ta ateştedir.

Asrımızda imanın bariz iki alameti kalmıştır. Birisi erkeklerin hiçbir durumda terk edemeyecekleri namaz, diğeri kadınların terk edemeyecekleri tesettürdür. Kadın adetli

günlerinde namazı terk eder, lakin tesettürü terk edemez. Şeytan insanlar üzerinde düzenler kurarak kadının farkında olmadan tesettürü terk etmesini sağlamıştır. Öyle ki kadın, örtündüğünü zannediyor, fakat Allah ve rasulünden gelen naslara göre o, hakikatte örtünmemiştir. Cahiliye kadınlarının örtünme şeklini bugünün Müslümanlarına "tesettür" zannettirmiştir.

Şüphesiz hayâ, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in buyurduğu gibi imandandır. Tesettürün terk edilmesi, imanın önemli bir şubesi olan hayânın tahrip olması demektir. Bu yüzden hadislerde tesettürü, Allah'ın emrettiği şekilde yerine getirmeyenlerin münafıklıkla nitelendiğini görürüz.

Hayâ, yalnız İslâm'ın emri değil, insanın fıtrî bir değeridir. Öyle ki, müşriklere casusluk yapan müşrike bir kadın, Ali radıyallahu anh'ın "Şayet götürdüğün mektubu vermezsen, örtünü çıkarır alırız" demesi üzerine hemen mektubu çıkarıp vermiştir. Müşriklerin bile koruduğu bu değeri, bir Müslüman nasıl önemsemez?!

Tesettür hükümlerine dair bu kitabın adını "Hayâ Sigortası: İç ve Dış Cephe Tesettürü" koydum. Bu tesettür, fıtratların bozulmaması için çocukluk döneminden itibaren eğitimi verilmesi ve alıştırılmaları gereken hayâ değeridir. İç cephe tesettürü ile kastettiğim; birbirlerine yabancı kadın ve erkeklerin bina içi ortamlarda birbirlerini görmelerinin engellenmesi, diğer adıyla haremlik selamlık, dış cephe

tesettürü ile kastettiğim ise kadının dışarı çıktığı zaman örtünmesidir.

Asr-ı saadet döneminin üzerinden hayli zaman geçmiş olup, tahrif edilen, aslından uzaklaşılan ve saptırılan kavramlar arasında en büyük nasibini almış konulardan birisi olan tesettür ve haremlik selamlık konularında bu çalışmamın, hakka talip olan, Allah'a, O'nun emrettiğine uygun olarak kulluk etmek isteyen kimseler için bir rehber olmasını, Allah Azze ve Celle'den, yitirilen hayâ değerine tekrar dönüş yapılmasında bu eseri faydalı bir vesile kılmasını dilerim.

Şerefli hadis ilimlerinin hizmetkarı

Ebu Muâz Yücel Seyfullah Erdoğmuş el-Çubukâbâdî

Çubukâbâd/Ankara

Gayret/Kıskançlık

Eşler arasında gayret ve kıskançlık hususunda mutedil hareket etmek gerekir. Şöyle ki; koca, felâketlerinden korkulan işlerin başlangıcında gafil olmamakla beraber kötü zan, inat ve gizliyi araştırmakta da aşırı gitmemelidir.

Ali radıyallahu anh şöyle demiştir: “Kıskançlık kişiyi ateşe sokar”[1] Yani helal şeylerde kıskançlık edebilir ve cezalandırmada aşırı gider.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, Tebûk harbinden dönerken Medine'ye girmeden önce ashâba şöyle demiştir:

“**Sakın geceleyin gidip hanımlarınızın kapılarını çalmayınız.**”[2]

Böyle demesine rağmen iki kişi Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in emrine muhalefet ederek ondan önce Medine'ye girdiler. Onların her ikisi de evinde nâhoş hadiselerle karşılaştılar. Bu hadiseyi Câbir şöyle rivayet etmektedir: Tebuk seferinden Medine'ye döndüğümüzde sabahı beklemeksizin evlerimize kavuşmak için acele ettik. Bunun üzerine Nebi sallallahu aleyhi ve sellem:

---

[1] Ali radıyallahu anh’den: **Sahih mevkuf.** Ziyau’l-Makdisi (2/226 no: 606) İbn Ebi Şeybe (10/90) Ali b. Ca’d, Musned (1/319) Rusteh’e nispetle; Kenzu’l-Ummal (8736)
- Abdullah b. Şeddad’ın sözü olarak: Haraiti İ’tilalu’l-Kulub (718) İbnu’l-Cevzi Ahbaru’n-Nisa (s.23)

[2] **Hasen.** Ahmed, İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan hasen bir senedle; Taberânî, Mu’cemu’l-Kebîr’de, İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan). Müslim ve Buhârî'de “**Kişinin geceleyin ansızın evine gelmesi yasaklanmıştır**” hükmü vardır.

“**Yavaş olun ki geldiğimizin haberi Medine'ye gitsin de kadınlar temizlensinler**” buyurdu

Cabir b. Abdillah radıyallahu anhuma şöyle demiştir: “**Rasulullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) kişinin (yolculuk dönüşü) ailesine geceleyin gelmesini veya onlara hainlik suçlamasında bulunmasını, yahut onların kusurlarını araştırmasını yasakladı.**”[3]

Diğer bir hadiste şöyle buyrulmuştur: “**Kadın, eğri kaburga kemiği gibidir. Eğer onu düzeltmek istersen onu kırarsın. Bu bakımdan onu kendi hâline bırak. Eğriliğiyle beraber ondan istifade etmeye bak.**”[4]

Bu hadis, kadının ahlâkının düzeltilmesi için çaba sarf ederken ona karşı şefkatli davranmak hakkında vârid olmuştur.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır: “**Gayret (kıskançlık); Allah’ın sevdiği ve sevmediği olmak üzere iki çeşittir; Allah’ın sevdiği kıskançlık; kulun Allah’a isyan edildiğine şahit olduğu zaman gösterdiği kıskançlıktır. Allah’ın sevmediği kıskançlık ise; haksız yere gösterilen kıskançlıktır.**”[5]

---

[3] **Sahih**. Darimi (2634)
[4] **Sahih**. Müslim ve Buhârî, Ebu Hüreyre radıyallahu anh'den
[5] **Sahih.** Ka’b b. Malik radıyallahu anh’den **hasen** isnadla: Haraiti İtilalu’l-Kulub (717) İbnu’l-Cevzi Ahbaru’n-Nisa (s.23)
- Ebu Hureyre radıyallahu anh’den **hasen** isnadla: İbni Mace (1996) Deylemi (5996) İbn Nasıruddin Dımeşki Tavdihu’l-Muştebeh (5/126) Elbani Sahihu’l-Cami (5905)
- Atik el-Ensari radıyallahu anh’den **hasen** isnadla: İbni Ebi Şeybe (3/467) İbn Hibban (1/530, 11/78) Ahmed (5/445) Beyhaki (7/308) İbn Ebi Asım el-Ahad ve’l-Mesani (2142) Taberani (2/189)

Yersiz kıskançlık:

Bu, kişinin annesinin birisiyle evlenmesini kıskanmak, kadının eşinin ikinci evlilik yapmasını kıskanması gibi konularda olur. Diğer mahrem akrabalar hususunda da böyledir. Allah Azze ve Celle böyle kıskançlıktan buğz eder. Zira Allah Teâla'nın helal kıldığı şeye rıza göstermemiz vaciptir. Eğer razı olmazsak bu, Allah'ın bize meşru kıldığı şeylere karşı cahiliye gayretkeşliğini tercih etmek olur.

İki eşten birinin diğerini kıskanması, kötü zanda bulunması, inat etmesi, gizlilikleri araştırarak kuruntu ve şekke düşmesi de böyledir. Gayret; hamiyet, başkasıyla ortaklığı istememek ve başkasının kıskanılan kimse yerine geçmesinden korkmaktır.

Yersiz kıskançlığın şeytandan olduğuna dair şöyle bir hadis gelmiştir: Âişe radıyallahu anhâ'dan:

"Bir gece Allah Rasulu sallallahu aleyhi ve sellem, Âişe'nin yanından çıkmıştı. (Onun nöbetinde) hanımlarından birinin yanına gitmiş olabilir diye içine kıskançlık düştü. Geri dönünce hâlini anladı ve

"**Kıskandın mı?**" diye sordu. Aişe radıyallahu anha:

"Benim gibi kadın, senin gibi erkeği kıskanmaz mı?" deyince, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

- Cabir b. Atik radıyallahu anh'den **hasen** isnadla: Ahmed (5/445) Ebu Davud (2659) Nesai (2558) Darimi (2281) Beyhaki (9/156) Beyhaki el-Esma ve's-Sıfat (1053) Nesai Kübra (2/40) Taberani (2/189, 190) Elbani Sahihu'l-Cami (2221)
- Ukbe b. Amir radıyallahu anh'den **hasen** isnadla: Ahmed (4/154) İbn Huzeyme (4/113) Hakim (1/579) Taberani (17/341) Elbani İrva (7/59)

“**Şeytanın sana gelmiş**.” Aişe radıyallahu anha:

“Benimle şeytan mı vardır?” dedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Beraberinde şeytanı olmayan hiç kimse yoktur**.” Buyurdu. Aişe radıyallahu anha:

“Seninle de mi vardır?” diye sorunca:

“**Evet. Lâkin Allah bana ona karşı yardım etti de o, Müslüman oldu**” buyurdu[6]

Bu hadis, eşlerin kumalarını kıskanmalarını şeytanın tahrik edip ifsat edebileceğine dair kadınlara bir uyarıdır.

Gayret (kıskançlık), kalbi değiştirecek meşakkat, özel hususlarda ortaklık sebebiyle öfke ve heyecandır. Bunun en şiddetlisi iki eş arasında olur. Gayret, eksilme ve artma kabul eder. Her ikisi de kötülenmiştir. Gayret (kıskançlık) genellikle kadınlarda daha fazla olmaktadır.

Erkeğin, eşi hakkında yersiz kıskançlığı da Kur'an'da bizim için yasaklanan kötü zan hükmüne girmektedir. Oysa zannın bir kısmı günahtır.

Ali radıyallahu anh şöyle demiştir:

---

[6] **Sahih.** Müslim (münâfikîn no. 70, s. 2168) Nesâî (işretu'n-nisâ 4, 7/72),

وَالْغَيْرَةُ غَيْرَتَانِ غَيْرَةٌ حَسَنَةٌ جَمِيلَةٌ يُصْلِحُ بِهَا الرَّجُلُ أَهْلَهُ وَغَيْرَةٌ تُدْخِلُهُ النَّارَ تحمله على الْقَتْلِ فَيقْتل

"Gayret (kıskançlık) iki çeşittir: Güzel olanı kişiyi ve ailesini ıslah eder. Bir tür kıskançlık daha vardır ki ateşe sokar, öldürmeye ve öldürülmeye sürükler."[7]

Kötülenmiş kıskançlık tabiî olmayan, evlilik hayatını zora sokabilecek hastalıklardan biridir. Bu afetin tehlikesine düşmeyen kimselerin kıskançlığı savunması şaşırtıcıdır. Hatta kıskançlığı bazen sevgi olarak tarif ederler. Kötülenmiş gayretin sevgi olduğunu ifade eden, bununla ancak bencillik ve sahiplenmeyi anlatmak istediğini bilmez.

Buğz edilen gayret veya sorun olan kıskançlığın özü vesveseler veya otorite tutkusu gibi psikolojik hastalıklardır. Bu acı ve ümitsiz bir vakadır. Devam ettikçe sevgiye yakın olarak şiddetlenir ve ümitsizliğe düşürür. Öldüren bir hastalıktır, şuuru ve aklı giderir, korkunç çığlıklar attırır, sebepsiz endişeler ve panikler hissettirir. Diğer tarafın hürriyetine karşı çıkar ve tam bir otorite kurmak ister. Baskısının altından çıkarsa, katılaşarak onu yok etmek ister. Zira o yıkıp yok etmeyi sever. Sorun olan kıskançlık kişinin kendisine güveninin zayıflığından veya şuur eksikliğinden kaynaklanır. Bu kıskançlık, sahibini diğer tarafı muhasara ve kontrol altına almaya iter.

Şüphesiz kıskançlıkta aşırılık normal değildir. Bununla vasıflanan kişi vebal yüklenir, şiddetli bir şekilde sıkılır, kalbi

---

[7] **Sahih mevkuf**. Ziyau'l-Makdisi (2/226 no: 606) İbn Ebi Şeybe (10/90) Ali b. Ca'd, Musned (1/319) Rusteh'e nispetle; Kenzu'l-Ummal (8736)

örtülür, endişeye düşer, düşüncesi dağılır. Kadınlardan birisi kıskançlığın ortaya çıkardığı şeyleri şöyle anlatıyor:

"Kıskançlığın neticeleri gerçekten yorucudur. Endişe, korku, gerginlik, sıkıntı, iç sarsıntısı, adale kasılmaları ve bazen de mide sancısı hissediyordum. Başım çatlayacak gibi ağrıyor, ayaklarımdan yukarı doğru ateşlendiğimi hissediyor, göğsüm daralıyor ve nefesim sıkışıyordu. Sesim titriyor, kaslarım ve yüzüm seğiriyor, damarlarımın sertleştiğini hissediyordum. Önüne geçilemez bir öfke her taraftan beni kuşatıyordu."

Şiddetli olmayan ve kötülenmeyen kıskançlık, sahibini günaha, gıybete, laf taşımaya, başkasına zarar vermeye, şüphelere, kuruntulara, hayallere, hadiseleri kötüye yormaya sevk etmeyen kıskançlıktır. Tabiî olarak, bu kötülenmiş kıskançlığın tesirinin altında olan kimse evliliğin yıkılacağını bilmez. Güvensizlik ve devam eden şüpheler ile düzgün ve mutlu bir evliliğin sürmesi imkânsızdır.

Sebebin Bulunması Üzerine Kıskançlık:

Bu, kişinin mahremlerinde haram bir fiil görünce kıskanmasıdır. Veya şaibe ve tereddüt hususlarında korkutmak ve sakındırmaktır. Şüphesiz bu ve benzeri durumlarda kıskançlığı Allah sever. Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) şöyle buyurmuştur:

"Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur. Bu yüzden çirkinlikleri haram kılmıştır."[8] Yine şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz Allah kıskançtır. Allah'ın kıskançlığı, mümin

[8] **Sahih.** Buhari (nikâh 107/4, VI, 156), Müslim (tevbe no. 36, s. 2114) ve Tirmîzî (no. 1168)

kimsenin Allah'ın haram kıldığı bir şey işlemesi hususundadır."[9]

el-Hasen el-Basrî rahimehullah şöyle derdi: "Kadınlarınızın çarşılarda kalabalıklara karışmasına izin mi veriyorsunuz? Allah kıskanmayan kimseyi çirkinleştirsin."

Yerinde olan gayret/kıskançlık her Müslümana lâzım bir haslettir ve dinen övülmüştür.

İbni Mesud radıyallahu anh dedi ki; "Kıskanç olmayan erkek ayıplanır."[10]

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "**Deyyus cennete giremeyecektir.**" Buyurunca sahabeleri: "Ey Allah'ın Rasulü! Deyyus nedir?" dediler. Buyurdu ki;

"**Karısının işlediği kötülüklere göz yumup onu kıskanmayan kimsedir.**"[11]

---

[9] **Sahih**. Buhârî (nikâh 107/2, VI, 156; tefsîr A'râf 1, V, 196; tefsîr En'âm 7, V, 194; tevhîd 15/1, VIII, 171), Müslim (tevbe no. 32-34, s. 2113-4) ve Tirmizî (no. 3520)

[10] Abdulmelik b. Habib el-Gaye ve'n-Nihaye (353) Ebu'l-Leys Semerkandi Bustanu'l-Arifin (s.368)

[11] **Sahih.** - Ömer radıyallahu anh'den **hasen** isnadla: Ziyau'l-Makdisi Muhtare (198) Taberi Tehzibu'l-Asar (1554) Deylemi (2506)
- İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan benzer lafızla **sahih**: Ahmed (2/69, 128, 134) Beyhaki (10/226) Beyhaki Şuab (7/412) Hakim (1/144) Taberani (12/302) Bezzar (2/258) Nesai (2562) Ebu Ya'la (9/408) Elbani Sahihu't-Tergib (2366) es-Sahiha (674, 1397)
- Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh'den: Darekutni el-Mu'telef ve'l-Muhtelef (2/30) Hatib Muvazzahu Evham (1/539)

Müslim ve Buhârî, Muğire b. Şu'be radıyallahu anh'den riavyet ediyorlar: Sa'd b. Ubâde'nin: “Eğer hanımımla beraber birisini görürsem dört şahidi beklemeksizin onu kılıçla paramparça ederim” demesi üzerine Nebi sallallahu aleyhi ve sellem:

“**Sad'ın kıskançlığına şaşıyor musunuz? Ben Sad'dan daha kıskancım ve Allah da benden daha kıskançtır. Bu yüzden Allah, çirkinliklerin açığını da gizlisini de haram kılmıştır.**”[12]

Bu olay, hanımına zinâ isnad edip sonra dört şâhid getiremeyen bir kimseye hadd vurulacağını beyan eden ayet nâzil olduğu zaman cereyan etmiştir.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “**Kula afiyet gibi bir nimet verilmemiştir. Kul, bağışlanma gibisinden değerlisini istememiştir. Nasihatten kıymetli bir sadaka vermemiştir. Allah'tan daha kıskanç kimse yoktur. Bu yüzden çirkin şeyleri haram kılmıştır. Allah'tan daha çok mazeret kabul eden kimse yoktur. Bu yüzden peygamberleri göndermiştir.**”[13]

- Malik b. Uhamir radıyallahu anh'den: Buhari Tarih (7/304) Haraiti Mesaviu'l-Ahlak (424) Taberani (19/294) Ebu Nuaym Marife (6016) Beyhaki Şuab (7/412) İbn Asakir (56/519)

[12] **Sahih.** Buhari (7416) Müslim (3837) Ahmed (4/248) Hakim (4/398) İbn Hibban (13/86) Taberani (20/389) Darimi (2282) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1135)

[13] **Sahih.** Enes radıyallahu anh'den: Busayri İthaf (5261) Ebu Ya'la (7/247) Haris b. Ebi Usame (857) Sahihu't-Tergib (2677)

- Esved b. Surey' radıyallahu anh'den **sahih** isnadla: Ziyau'l-Makdisi (1452) Taberani (1/285) Elbani Sahihu'l-Cami (5369) es-Sahiha (2180)

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır: "**Cennette bir saray gördüm. O sarayın bahçesinde bir cariye vardı. 'Şu saray kimindir?' diye sordum. Denildi ki: 'Bu saray Ömer'indir'. Ben o saraya bakmak istedim. Fakat ey Ömer! Senin kıskançlığını hatırlayarak (vazgeçtim).**"

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bu hadîsini işiten Ömer radıyallahu anh ağlayarak şöyle dedi:

'Sana karşı da mı kıskanırım ey Allah'ın Rasûlü?'[14]

Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh, kadınlar ile erkeklerin karışmasına karşı çıkarak şöyle demiştir:

أَلاَ تَسْتَحْيُونَ، أَوْ تَغَارُونَ، فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ نِسَاءَكُمْ يَخْرُجْنَ فِي الأَسْوَاقِ يُزَاحِمْنَ الْعُلُوجَ

"Hiç utanmıyor musunuz? Hiç kıskanmıyor musunuz? Duyduğuma göre kadınlarınız çarşılara çıkıyor ve kalabalığın arasına giriyormuş!" Rüsteh'in rivayetinde: "Kıskanmayanda hayır yoktur" ifadesi de vardır.[15]

- İbn Mesud radıyallahu anh'den **sahih** isnadla: Buhari (4358) Muslim (7170) Bezzar (5/89) Taberani (10/177) Ebu Ya'la (9/109) Beyhaki Esma ve Sıfat (620)
- Mugire b. Şube radıyallahu anh'den **sahih** isnadla: Buhari (6980) Muslim (3837) Hakim (4/398) İbn Hibban (13/86) Taberani (20/389) Abdullah b. Ahmed es-Sunne (1135) Deylemi (146)

[14] **Sahih.** Müslim ve Buhârî

[15] **Hasen**. Ahmed (1/133) İbnül Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.110) Begavi Şerhu's-Sunne (9/270) İbnu'l-Esir en-Nihaye (3/286) İbn Hacer el-Askalani İtrafu'l-Musnedi'l-Mu'teli (6428) İbn Kudame Şerhu'l-Kebir

İnsanı kıskançlıktan kurtaran yol şudur: Kişi hanımının yanına başka erkekleri sokmamalı, hanımını çarşılara bırakmamalıdır.

Enes radıyallahu anh'den; Ömer radıyallahu anh dedi ki; "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e;

"Ey Allah'ın Rasulü! Senin yanına iyiler de, kötüler de giriyor. Müminlerin annelerine hicabı emretsen" dedim. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle hicap ayetini indirdi."[16]

Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabı, hanımlar erkeklere bakmasınlar diye duvarlarındaki delik ve pencereleri tıkıyorlardı. Muaz radıyallahu anh hanımının pencereden baktığını gördüğünde hanımını dövdü. Bir defasında da hanımının, yarısını yemiş olduğu bir elmayı hizmetçisine verdiğini gördü ve yine onu dövdü.[17]

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem kadınlara câmiye gitmeleri için izin vermiştir. Fakat günümüzde en doğrusu ihtiyar hanımlar hariç, diğer kadınları mescide göndermemektir. Nitekim sahabenin fakihlerinden olan Âişe radıyallahu anha diyor ki:

(8/144) (Rusteh'den naklen: Kenzu'l-Ummal (8735) Hayatus Sahabe (4/16) Kutu'l-Kulub (2/418) Şarani Hukuku'l-Uhuvvet (153) Semerkandi Bustan (880) es-Suyuti er-Ruheybani Metalibu Uli'n-Nehy (15/407) Ahmed Şakir isnadının sahih olduğunu söylemiştir. Musned (2/254-255)

[16] **Sahih**. Buhari (4213, 4512) Ahmed (1/24, 36) Tayalisi (41) Bezzar (1/290) Beyhaki (7/87) İbn Hibban (15/319)

[17] **Hasen mevkuf**. İbn Sad (3/586) Haraiti İtilal'ul-Kulub (725) İbn Asakir (58/441) Begavi Mucemu's-Sahabe (5/277) Kutu'l-Kulub (4/328) İbnu'l-Cevzi el-Muntazam (2/18) İbnu'l-Cevzi Ahbaru'n-Nisa (s.84) İbnul Kayyım Ravzatu'l-Muhibbin (s.299) Gazali İhya (2/122) rivayet yollarıyla hasendir.

"Eğer Allah'ın Rasûlü, kendisinden sonra kadınların neler çıkardıklarını bilseydi, onları evden çıkmaktan men ederdi."[18]

İbn Ömer radıyallahu anhuma Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in "**Allah'ın kadın kullarını Allah'ın mescidlerinden men etmeyiniz**" şeklindeki sözünü naklettiği zaman kardeşlerinden biri

"Evet, Allah'a yemin ederim, biz onları Allah'ın camilerinden men edeceğiz" diye karşılık verdi. Bunun üzerine İbn Ömer bu karşılığı veren kardeşine kızarak kendisini dövdü ve dedi ki:

"Ben "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem **'Kadınları camiye gitmekten men etmeyiniz" dedi**" diyorum. Sen ise buna karşılık 'Evet onları men edeceğiz' diyerek ısrar ediyorsun'.

İbn Ömer radıyallahu anhuma'nın kardeşi bu hadise insanların bozulmuş olduğunu kesinlikle bildiğinden muhalefet etmişti. İbn Ömer radıyallahu anhuma'nın ona karşı duyduğu kızgınlık ise, onun özür beyan etmeksizin doğrudan Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadîsine muhalefet etmesinden ileri geliyor.

En doğrusu ve en selâmetli hareket Müslüman kadın için evinde oturmaktır. En uygun hareket Müslüman kadının ancak mecbur kaldığı bir mesele için evinden çıkmasıdır. Zira sadece herhangi bir şeyi seyretmek için veya mühim olmayan işler için Müslüman bir kadının evinden çıkması mürüvvetine halel getirir. Çoğu, zaman da fesâda yol açar. Bu nedenle Müslüman bir kadının evinden çıktığı zaman gözünü yabancı erkeklerden sakındırması gerekir.

---

[18] Müslim ve Buhârî

Kıskançlığa gerek kalmaması için erkeklerin kadınların yanına girmemesi, kadın erkek karışması olmaması, musafaha etmemeleri, zaruret olmadıkça dışarı çıkmamaları gerekir. İffetli kadının kocasının izni ile çıkması mubahtır, lakin evde oturması daha selametlidir. Zira Allah Teala:

"**Evlerinizde karar kılarak oturun**" (Ahzab 33) buyurmuştur. Kadınlara, çıkmaları için bir zaruret olduğu zaman tam bir tesettür ile çıkmalarının ve açılıp saçılmaktan, yüzlerini ve ellerini açmaktan sakınmaları gerektiğini öğretmelidir. Nitekim Allah Azze ve Celle şöyle buyurarak açılmayı yasaklamıştır:

"**Eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın**." (Ahzab 33) Bakışlarını kısmalarını da şu ayette emretmiştir:

"**Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar**." (Nur 31)

İhtilat (Kadın-Erkek Bir Arada Bulunması) Meselesi

İhtilat meselesi, yani kadınlarla erkeklerin aynı ortamda bulunmaları, batılılaşma akımına kapılmış münafıkların İslam ülkelerine soktuğu meselelerin en başında gelmektedir. Zira bu, Müslüman toplumun, dinlerinden ve ahlaklarından sıyrılıp çıkmalarını kolaylaştırmakta, böylece kendisine uyanları ve bağlananları yüce işlerden yüz çevirten haram şehvetlerin ortasına gömerek, zillet içinde bir batı uydusu yapmakta ve onların istediği şekli almaktadırlar.

Çalışmamızın konusu, ters yüz edilerek Müslümanların kafasına sokulan şu şüphelerdir;

1- Diyorlar ki; "İslam, kadın – erkek birlikteliğini (ihtilatı) yasaklamamıştır(!). Bilakis, ilk Müslümanlar mescitlerde, ilim meclislerinde, cihad alanlarında, Müslümanların meselelerinin istişare edildiği toplantılarda bir arada bulunuyorlardı."!!!

2- Hezeyanlarından bir diğeri; "İslam, ne sedd-i zerayi (kötülüklerin önünü tıkama prensibi) ile ve ne de iki cinsin arasını ayırarak, kadınları evlere hapsetmek suretiyle değil, iki cinsin karşı karşıya eğitilmesi suretiyle kadın – erkek arasındaki ilişkilerin temiz tutulmasını hedefler."(!!!)

3- Diyorlar ki; "Kadının çalışmak için çıkması, ilerlemenin ve çağdaşlaşmanın kaçınılmaz gereklerindendir."(!)

Allah'a hamd olsun ki, bu gibi şüphelere, sadece kalpleri şehvet hastalığına yakalanmış olanlar düşmektedir. Fakat yine de, isyankârların yolu açığa çıkıp, gafil Müslümanların mahremiyetlerine ve namuslarına kurulan tuzaklara karşı uyanık olmaları için bu iddiaların çürütülmesi gerekmektedir.

Allah'tan dilerim ki bu eseri faydalı kılsın, Müslümanlara basiret versin.

Kadınlar ile Erkeklerin Bir Arada Bulunmasının Hükmü

Kur'an ve Sünnet, kadınların ve erkeklerin karışık bulunmalarını yasakladığı gibi, buna vesile olan her şeyi de haram kılar. Bunun Kur'an-ı Kerim'deki delilleri;

Allah Teâla buyuruyor ki;

(وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا،وَاذْكُرْنَ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا)

"**Evlerinizde oturun, eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Ey Ehl-i Beyt! Allah sizden, sadece günahı gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor. Evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah, her şeyin iç yüzünü bilendir ve her şeyden haberi olandır**." (Ahzab 33-34)

Allah Azze ve Celle'nin bu emri, bütün mümin ve Müslüman kadınları kapsamaktadır. Böylece fesat vesilelerinden uzaklaşarak korunmuş olacaklardır. Zira kadınların ihtiyaç haricinde dışarı çıkmaları, açılıp saçılma ve

yabancı erkekle halvet gibi pek çok kötülüklere sebep olmaktadır.

Sonra kadınlar, kendilerini kötülük ve çirkinliklerden alıkoyacak olan Salih ameller işlemekle emrolunuyorlar. Bunlar da, namaz kılmaları, zekât vermeleri, Allah'a ve Rasulüne itaat etmeleridir.

Bundan sonra da kendilerine hem dünyada hem ahirette faydalı olacak şeylere yönlendiriliyorlar; Kur'an-ı Kerim okumak ve ona tabi olmak, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in tertemiz sünnetine sarılmak. İşte bunlar kalbi cilalandırır, pisliklerden temizler, hakka ve doğruya irşat eder.

Allah Azze ve Celle, kadınların evde durmasını emrederken; "قرار " kelimesini kullanıyor. Bu da demektir ki; kadının evde durmasında nefsi için istikrar, kalbi için rahat, göğsü için inşirah (genişleme) vardır. Evden çıktığında ise, nefsine sıkıntı, kalbine endişe, göğsüne de darlık hâsıl olur.

Kadınlara Dışarı Çıktıklarında Tüm Bedenlerini Örtmelerinin Emredilmesi

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

(يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا)

“Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman başlarını ve yüzlerini kapatacak şekilde) dış örtülerinden (çarşaflarından bir kısmıyla) üzerlerine örtmelerini söyle. Onların tanınıp ta incitilmemesi için en elverişli olan budur. Allah bağışlayandır, esirgeyendir.” (Ahzab 59)

Kadınlara ihtiyaçları olduğu zaman, kalpleri hastalıklı olanların eziyetlerine maruz kalmamaları için bütün vücutlarını örten bir dış örtüsüyle çıkmaları emrediliyor.

Hal böyle olunca, nasıl olur da kadınlar erkeklerin aralarına girer, onlarla ihtilat eder ve ihtiyaçlarını onlara arz ederler? Bu gidişat, hayâlarını kaybetmelerine sebep olur!

Gözlerin Karşı Cinse Bakmaktan Yasaklanması

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

(قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ، وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ)

“**(Resûlüm!) Mümin erkeklere, gözlerini (harama) dikmemelerini, ırzlarını da korumalarını söyle. Çünkü bu, kendileri için daha temiz bir davranıştır. Şüphesiz Allah, onların yapmakta olduklarından haberdardır. Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen**

kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler." (Nur 30-31)

Allah Azze ve Celle, peygamberi aleyhissalatu vesselama, mümin erkek ve kadınlara gözlerini sakındırmalarını, avret yerlerini zinadan korumalarını tebliğ etmesini emretmektedir.

Sonra Allah, bunun kendileri için daha temiz olduğunu açıklıyor. Bilinmektedir ki, avret yerlerini çirkinliklerden korumak, ancak onun vesilelerinden uzak durmak ile olur.

Şüphe yok ki, çalışma alanlarında ve başka yerlerde kadınların erkeklerle karışık olmaları, birbirlerine bakmalarını gerektirecektir ki bu, fuhşa düşmelerinin en büyük vesilesidir. Müminlerden talep edilen bu iki emir, çeşitli yerlerde erkekler ile kadınların bir arada bulunmalarına imkân vermemektedir.

Şüphesiz erkeklerle kadınların beraber bulunmaları, gözlerin sakındırılmasına, avret yerlerinin korunmasına ve nefislerin temiz kalmasına mani olmaktadır.

Böylece Allah Azze ve Celle, mümin kadınlara, gözlerini sakınmalarını, avretlerini korumalarını, kendiliğinden görünen yerler dışında zinetlerini göstermemelerini, örtülerini yakalarına salarak, başlarını ve yüzlerini örtmelerini emrediyor. Zira ayette geçen "الجيب " (yaka) başı ve yüzü kapsar.

Şu halde kadın, erkeklerle bir arada bulunursa ve onlarla beraber çalışırsa, gözlerini nasıl sakınacaklar, avretlerini korumaları ve zinetlerini göstermemeleri nasıl mümkün olacaktır?

Kadınlar ile erkeklerin karışık bulunmaları, bahsedilen sakıncalara düşülmesinin bir garantisidir.

Kadınların Erkeklere Yumuşak Konuşmalarının Yasaklanması

İslam, haram kılınan sakıncalara ulaştıran vesileleri de haram kılar. Bu yüzden kadınların erkeklere yumuşak konuşmalarının erkekleri tamaha düşürdüğü için haram kılındığını görürüz;

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

(يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا)

“**Ey peygamber kadınları, siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer (Allah'ın buyruğuna karşı gelmekten) korunuyorsanız, sözü yumuşak bir edâ ile söylemeyin ki, kalbinde hastalık bulunan kimse tamah etmesin; güzel, (kuşkudan uzak bir biçimde) söz söyleyin.**” (Ahzab 32)

Yani kalbinde şehvet hastalığı olanlar kastedilmektedir. Öyleyse ihtilat olduğu takdirde bundan nasıl korunabilinir?

Şurası bedihi olarak bilinmektedir ki; kadın, erkeklerin bulunduğu yerlere girince, mecburen onlarla konuşacak, birbirlerine karşı konuşmalarını inceltecekler, şeytan da fuhşa düşürene kadar geri planda çirkinliği süsleyecek ve güzel gösterecektir.

Allah Azze ve Celle, kadınlara hicabı emretmekle ve ihtilatı yasaklamakla çok hikmet sahibi ve en iyi bilendir. Çünkü şüphesiz insanlar arasında iyisi ve faciri, temizi ve rezili bulunmaktadır. Örtünme ve ihtilattan sakınma, Allah'ın izniyle fitneden alıkoymakta, şehvet hastalıklarından uzaklaştırmakta, kadınların ve erkeklerin kalplerinin temiz kalmasını sağlamakta, itham edilmekten ve suizandan korumaktadır.

Kadınların Perde Arkasına Geçmelerinin Emredilmesi

Allah Azze ve Celle buyurur ki;

(وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ)

“Peygamber'in hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Bu, hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temiz bir davranıştır.” (Ahzab 53)

Bu gösteriyor ki, yabancı kadınlardan bir şey istenilmesi, ancak erkekler ile kadınlar arasında birbirlerini görmelerini engelleyen bir perdenin bulunması halinde caiz olur. Kadının, dış elbisesiyle yüzünü ve vücudunu örttükten sonra en hayırlı örtüsü, kendisini yabancı erkeklerin görmesinden alıkoyan evidir.

Bazıları Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in kadınlara sohbet için bir gün tayin etmesini delil getirerek, bir erkeğin kadınlara ders verebileceğini söylemişlerdir. Bu ancak perde veya duvar arkasından olursa caizdir. Aksi halde bu görüş reddedilir. Zira bu durum Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve

sellem)'e has olup hiçbir sahabe de yabancı kadınlara karşılıklı ders vermemiştir. Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) ise herkesin damarında şeytanın dolaştığını, Allah'ın izni ile şeytanın kendisine teslim olduğunu beyan etmiştir. Allah rasulünden sonra hiç kimse kendi şeytanının kendisine teslim olduğunu iddia edemez.

Burada perde (hicab) ifadesini de kadının tesettürlü olarak erkeklerin karşısına çıkabileceği şeklinde tevil ederek konferans salonlarında, evlerde, televizyonda ve buna benzer yerlerde kadınların da erkeklerin sohbetine katılabileceğine yorumlayanlar cidden büyük hata içindedirler. Zira hicab bu şekilde yorumlandığı zaman sadece erkeklerin kadını görmesine mani olan, fakat kadınların erkekleri görmesine mani olmayan bir hicab öngörülmüş olur. Hâlbuki kadınlar da tıpkı erkekler gibi gözlerini sakınmakla emrolunmuşlardır. "*Kadın nasıl olsa dışarı tesettürü ile çıkıyor, o halde tesettürlü bir halde erkeklerin yanına girmesinde ne sakınca var*" gibi ilimden uzak yorumlar esef vericidir. Zira kadın ancak zaruret sebebiyle dışarı çıkabilir ve bu çıkmasında tam bir tesettür ile emrolunmuştur. Zaruret halinde alınan ruhsatı yaygınlaştırarak haremlik selamlık uygulamasını ortadan kaldırmak büyük bir gaflettir. Allah'a sığınırız.

Perde Arkasına Geçme Emriyle Kastedilen Mana:

Sahih bir rivayette Enes radıyallahu anh şöyle anlatmıştır:

جاء عمر [بن الخطاب] إلى أهله يوماً فإذا في منزله امرأةٌ عليها جلبابٌ. فرجع حين رآها ثم انصرف فوجدها فانصرف. ففعل ذلك مراراً حتى ذهبت. فأدخل فقال: من هذه التي عنتنا هذا اليوم؟

فقالت امرأته: ما كان عليك منها؟ هي أمة فلانٍ!.فلما راح قال للناس: لا تتشبه الأمة بسيدتها! لا تلبسوهن الجلابيب فتشبهن بالحرائر المحصنات! فإنما قال الله – تعالى! { يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ }

Ömer radıyallahu anh bir gün evine gelince hanımının yanında çarşaflı bir kadın gördü ve onu hür zannerek hemen dışarı çıktı. Tekrar geldiğinde kadın yine oradaydı. Kadın gidene kadar Ömer radıyallahu anh bunu tekrarladı. Eve girince;

"Bizimle inatlaşan bu kadın kimdi?" diye sordu. Hanımı;

"Ondan sana ne, falan cariyedir." Dedi. Dışarı çıkınca insanlara dedi ki;

"Cariyeler efendilerine benzemeye çalışmasın! Onlar çarşaf giyip yüzlerini örterek evli hür kadınlara benzemesinler! Allah Azze ve Celle buyurur ki;

"**Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) dış örtülerini üstlerine almalarını söyle...**" (Ahzab 59)"[19]

Bu rivayetten anlaşılacağı üzere, Ömer radıyallahu anh bahsi geçen cariyeyi, çarşaflı olmasından dolayı hür zannetmiş,

---

[19] **Sahih mevkuf**. Ali b. Hucr es-Sa'dî, Ehadisu İsmail b. Cafer ez-Zuraki (no:101) İbn Habib el-Gaye ve'n-Nihaye (s.228) muhtasar olarak: Begavi Şerhu's-Sunne (2/438) Ahmed Ahkamun Nisa (103)

derhal dışarı çıkmıştır. Şayet kadın çarşaflı ve yüzü örtülü diye onun yanında bulunmayı caiz görseydi tekrar tekrar dışarı çıkmazdı. Ayrıca pek çok rivayette açıkça belirtildiği üzere, erkek sahabeler, hanım sahabelerden naklettikleri rivayetlerde "perde arkasından dedi ki…" şeklinde ifadeler kullanmışlardır:

Sahabe Hanımlarının Erkeklerle Ancak Perde Arkasından Konuşmaları

İbn Mulakkin, Bedru'l-Munir'de şöyle der:

أَن عَائِشَة وَسَائِر أُمَّهَات الْمُؤمنِينَ كن يروين من وَرَاء السّتْر ويروي السامعون عَنْهُن» وَهَذَا مَعْرُوف لَا يحْتَاج إِلَى عزوه

"Aişe radıyallahu anha ve müminlerin diğer anneleri perde arkasından rivayet ederler, onlardan işitenler böylece rivayette bulunurlardı." Bu malumdur, kaynak belirtmeye bile gerek yoktur"[20]

Mesruk, Aişe radıyallahu anha'dan rivayet ediyor:

عَنْ مَسْرُوقٍ أَنَّهُ أَتَى عَائِشَةَ ، فَقَالَ لَهَا يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ رَجُلاً يَبْعَثُ بِالْهَدْيِ إِلَى الْكَعْبَةِ ، وَيَجْلِسُ فِي الْمِصْرِ ، فَيُوصِى أَنْ تُقَلَّدَ بَدَنَتُهُ ، فَلاَ يَزَالُ مِنْ ذَلِكَ الْيَوْمِ مُحْرِمًا حَتَّى يَحِلَّ النَّاسُ . قَالَ فَسَمِعْتُ

[20] Bedru'l-Munir 9/675, İbn Hacer, Telhisu'l-Habir (4/495).

تَصْفِيقَهَا مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ فَقَالَتْ لَقَدْ كُنْتُ أَفْتِلُ قَلاَئِدَ هَدْيِ رَسُولِ اللَّهِ – صلى الله عليه وسلم – فَيَبْعَثُ هَدْيَهُ إِلَى الْكَعْبَةِ ، فَمَا يَحْرُمُ عَلَيْهِ مِمَّا حَلَّ لِلرِّجَالِ مِنْ أَهْلِهِ ، حَتَّى يَرْجِعَ النَّاسُ

"Ben Âişe radıyallahu anha'yı perde arkasından el çırparak şöyle derken işittim: "Ben Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hedy kurbanının nişan iplerini ellerimle örerdim. Sonra kurbanı gönderir; kurbanı kesilinceye kadar ihrâmlı bir kimsenin çekindiği biç bir şeyden çekinmezdi."[21]

عبد الله أبو الصهباء الباهلى والد عقبة الاصم رآى ستر عائشة رضى الله عنها في المسجد الجامع تكلم الناس من وراء الستر وتسئل من ورائه

Ukbe el-Asam'ın babası Abdullah Ebu's-Sahbâ el-Bahili; Aişe radıyallahu anha'yı Mescidu'l-Cami'de insanlara perde arkasından konuşurken ve perde arkasından sorarken görmüştür."[22]

Ebu Hâtim şöyle dedi:

---

[21] Buhari (5246) Muslim (1321) Darimi (1935) Ahmed (6/190) Tahavî Muşkilu'l-Asar (5514-5515) Şerhu Meani'l-Asar'da (4179), İbn Abdilberr et-Temhid (17/227)
[22] Buhari, Tarihu'l-Kebir (5/121)

قال أبو حاتم سعيد بن المسيب عن عائشة رضي الله عنها إن كان شيئا من وراء الستر

"Said b. El-Museyyeb, Aişe radıyallahu anha'dan perde arkasından işitmiştir."[23]

Ebû Mûsâ radiyallahu anh'den:

عَنْ أَبِي مُوسَى – رضى الله عنه – قَالَ كُنْتُ عِنْدَ النَّبِيِّ – صلى الله عليه وسلم – وَهْوَ نَازِلٌ بِالْجِعْرَانَةِ بَيْنَ مَكَّةَ وَالْمَدِينَةِ وَمَعَهُ بِلاَلٌ ، فَأَتَى النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم – أَعْرَابِيٌّ فَقَالَ أَلاَ تُنْجِزُ لِي مَا وَعَدْتَنِي . فَقَالَ لَهُ « أَبْشِرْ » . فَقَالَ قَدْ أَكْثَرْتَ عَلَيَّ مِنْ أَبْشِرْ . فَأَقْبَلَ عَلَى أَبِي مُوسَى وَبِلاَلٍ كَهَيْئَةِ الْغَضْبَانِ فَقَالَ « رَدَّ الْبُشْرَى فَاقْبَلاَ أَنْتُمَا » . قَالاَ قَبِلْنَا . ثُمَّ دَعَا بِقَدَحٍ فِيهِ مَاءٌ فَغَسَلَ يَدَيْهِ وَوَجْهَهُ فِيهِ ، وَمَجَّ فِيهِ ، ثُمَّ قَالَ « اشْرَبَا مِنْهُ ، وَأَفْرِغَا عَلَى وُجُوهِكُمَا وَنُحُورِكُمَا ، وَأَبْشِرَا » . فَأَخَذَا الْقَدَحَ فَفَعَلاَ ، فَنَادَتْ أُمُّ سَلَمَةَ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ أَنْ أَفْضِلاَ لأُمِّكُمَا . فَأَفْضَلاَ لَهَا مِنْهُ طَائِفَةً

[23] el-A'lâî, Camiu't-Tahsil (s.184)

"Biz Ci'râne'de Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile birlikte idik. Beraberinde Bilâl de vardı. Derken bir bedevi Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'e gelip şöyle dedi:

"Ey Muhammed! Bana verdiğin sözü yerine getirmeyecek misin?" Ona cevaben:

"Müjde!" dedi. Bedevî şu karşılığı verdi:

"Bana müjde!" sözünü çok söyledin." Bunun üzerine bana ve Bilâl'e öfkeli bir şekilde dönerek şöyle buyurdu:

"Bu adam müjdeyi reddetti. Siz kabul edin"

"Kabul ettik" dedik. Sonra bir tas su getirtti. İçinde elini ve yüzünü yıkadı ve içine tükürdü. Sonra şöyle buyurdu:

"Haydi içiniz! Yüzünüze ve göğsünüze boşaltınız! Sizlere müjdeler olsun!" Hemen tası aldık, emrini yerine getirdik. Bunun üzerine Ümmü Seleme radıyallahu anha perde arkasından seslenerek:

"Haydi, tasınızdan artırıp annenize de verin!" dedi. Ona da tastan biraz su verdik."[24]

Yusuf b. Mahek'den:

عن يوسف بن ماهك قال : كان مروان على الحجاز استعمله

معاوية فخطب فجعل يذكر يزيد بن معاوية لكي يبايع له بعد أبيه

[24] Buhârî (4328) ve Müslim (2497).

فقال له عبد الرحمن بن أبي بكر شيئا فقال خذوه فدخل بيت عائشة فلم يقدروا فقال مروان إن هذا الذي أنزل الله فيه { والذي قال لوالديه أف لكما أتعدانني } . فقالت عائشة من وراء الحجاب ما أنزل الله فينا شيئا من القرآن إلا أن الله أنزل عذري

Muaviye radıyallahu anh, Mervan'ı Hicaz'a vali olarak görevlendirince biat edilmesi için babasından sonra Yezid b. Muaviye'ye biat edilmesinden bahseden hutbe verdi. Abdurrahman b. Ebi Bekr ona bir şey söyledi. Mervan buna öfkelendi ve: "Yakalayın onu!" dedi. Abdurrahman kaçıp Âişe'nin evine girdi. Böylece onu yakalayamadılar. Bunun üzerine Mervan dedi ki: "Allah bu şahıs hakkında şu âyeti indirmiştir: "**Annesine ve babasına 'öf ikinizden' diyen**..." (Ahkâf, 17) Hemen Âişe radıyallahu anha perde arkasından ona şu karşılığı verdi: "Allah bizim hakkımızda bizimle ilgili Nûr suresindeki beraatimi haber veren âyetlerden başka bir âyet indirmemiştir."[25]

Abdulmuttalib b. Rabîa b. el-Hâris radiyallahu anh'den rivayet ediyor:

عَبْدُ الْمُطَّلِبِ بْنُ رَبِيعَةَ بْنُ الْحَارِثِ: اجْتَمَعَ رَبِيعَةُ وَالْعَبَّاسُ فَقَالَا: لَوْ بَعَثْنَا هَذَيْنِ الْغُلَامَيْنِ لِي وَلِلْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ

[25] Buhari (4827)

(وكَلَّمَاهُ، فَأَمَّرَهُمَا عَلَى هَذِهِ الصَّدَقَاتِ فَأَدَّيَا مَا يُؤَدِّي النَّاسُ، وَأَصَابَا مِمَّا يُصِيبُ النَّاسُ، فَبَيْنَمَا هُمَا فِي ذَلِكَ جَاءَ عَلِيٌّ فَذَكَرَا لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ: لا تَفْعَلا، فَوَاللَّهِ مَا هُوَ بِفَاعِلٍ فَانْتَحَاهُ رَبِيعَةُ فَقَالَ: وَاللَّهِ مَا تَصْنَعُ هَذَا إِلاَّ نَفَاسَةً مِنْكَ عَلَيْنَا، فَوَاللَّهِ لَقَدْ نِلْتَ صِهْرَ رَسُولِ اللَّهِ (فَمَا نَفِسْنَاهُ عَلَيْكَ فقَالَ عَلِيٌّ: أَرْسِلُوهُمَا فَانْطَلَقَا وَاضْطَجَعَ فَلَمَّا صَلَّى رَسُولُ اللَّهِ (الظُّهْرَ سَبَقْنَاهُ إِلَى الْحُجْرَةِ فَقُمْنَا عِنْدَهَا حَتَّى جَاءَ فَأَخَذَ بِآذَانِنَا ثُمَّ قَالَ: ((أَخْرِجَا مَا تُصَرِّرَانِ)) ثُمَّ دَخَلَ وَدَخَلْنَا معه، وَهُوَ يَوْمَئِذٍ عِنْدَ زَيْنَبَ بِنْتِ جَحْشٍ. قَالَ: فَتَوَاكَلْنَا الْكَلامَ ثُمَّ تَكَلَّمَ أَحَدُنَا فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، أَنْتَ أَبَرُّ النَّاسِ، وَأَوْصَلُ، النَّاسِ، وَقَدْ بَلَغْنَا النِّكَاحَ فَجِئْنَا لِتُؤَمِّرَنَا عَلَى بَعْضِ هَذِهِ الصَّدَقَاتِ فَنُؤَدِّيَ لك كَمَا يُؤَدِّي النَّاسُ، وَنُصِيبَ كَمَا يُصِيبُونَ، فَسَكَتَ طَوِيلاً حَتَّى أَرَدْنَا أَنْ نُكَلِّمَهُ، وَجَعَلَتْ زَيْنَبُ تُلْمِعُ إِلَيْنَا مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ أَنْ لا تُكَلِّمَاهُ، ثُمَّ قَالَ: ((إِنَّ هذه الصَّدَقَةَ لا تَنْبَغِي لآلِ مُحَمَّدٍ، إِنَّمَا هِيَ أَوْسَاخُ النَّاسِ، ادْعُوَا لِي مَحْمِيَةَ)). وَكَانَ عَلَى الْخُمُسِ وَنَوْفَلَ بْنَ الْحَارِثِ بْنِ عَبْدِ الله،

فَجَاءَاهُ فَقَالَ لِمَحْمِيَةَ: ((أَنْكِحْ هَذَا الْغُلامَ ابْنَتَكَ لِلْفَضْلِ بْنِ عَبَّاسٍ))، فَأَنْكَحَهُ، وَقَالَ لِنَوْفَلٍ: ((أَنْكِحْ هَذَا الْغُلامَ ابْنَتَكَ)) فَأَنْكَحَنِي. وَقَالَ لِمَحْمِيَةَ: ((أَصْدِقْ عَنْهُمَا مِنَ الْخُمُسِ كَذَا وَكَذَا))

Rabîa ile Abbâs buluşup bir araya geldiler; dediler ki:

"Şu benim çocuğum (yani Abdulmuttalib) ile Fadl b. el-Abbâs'ı Allah Resulü sallallahu aleyhi ve sellem'e göndersek de, onunla konuşup bu zekât toplama işine onları görevlendirse, onlara vereceklerini verseler, elde edeceklerini de elde etseler." Tam o anda Ali radıyallahu anh geldi ve ona da durumu anlattılar. Bunun üzerine şöyle dedi: "Bunu yapmayın; çünkü o sizin bu teklifinizi kabul etmez." Sonra Rabî'a onunla (Ali ile) yalnız başına kalınca şöyle dedi:

"Sen bunu bize rekabet yapmak için söylüyorsun. Sen Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem'in damatlığını elde ettin de biz seni kıskanmadık." Allah Rasulünün damadı:

"Benim böyle bir niyetim ve gayem yoktur vallahi! Haydi, onları gönderin!" dedi. Onlar beraberce gittiler ve Ali yattı. Allah Rasulü sallallahu aleyhi ve sellem öğleyi kıldırdıktan sonra biz hücresine kendisinden önce vardık. Onun yanında durduk. Gelip kulaklarımızdan tuttu ve şöyle dedi:

"Haydi, içinizdekini söyleyin!" Derken içeri girdi; biz de onunla girdik. O zaman Zeynep bt. Cahş radıyallahu anha'nın nöbetindeydi.

"Haydi gelin yemeği beraber yiyelim" dedi. Bir süre

konuşmak için birbirimizi bekledikten sonra aramızdan birimiz konuştu ve dedi ki:

"Ey Allah'ın Resulü! Sen insanların en iyisi ve en yardım sevenisin. Biz evlilik çağına geldik. Bizi zekât toplama işlerinde görevlendirsen de aldıklarımızın bir kısmını insanların verdikleri gibi versek, elde edeceğimizi de biz elde etsek." Hiç cevap vermeden uzunca sustu. Öte yandan Zeynep de perde arkasından (biz tekrar konuşmak istediğimizde susmamız için) işaret ediyordu. Sonra şöyle buyurdu:

"Bu zekâtlar Muhammed ailesine yaraşmaz. Çünkü bunlar insanların kirleridir. Haydi bana humus (beşte bir zekâtı) işleri ile uğraşan Mahmiyye'yi ve Nevfel b. el-Hâris b. Abdillah'ı da çağırın!" Her ikisi de geldi. Mahmiyye'ye dedi ki:

"Haydi, kızını şu çocuğa Fadl b. Abbâs'a nikâhla." Hemen nikâhladı. Nevfel'e de:

"Haydi, sen de kızını bu çocuğa ver!' dedi. O da verdi. Sonra Mahmiyye'ye:

"Haydi, bunların mehrini humus malından şu kadar şu kadar ver!" buyurdu.[26]

Bu hadis, Zeyneb radıyallahu anha'nın perde arkasında olduğunu açıkça ifade etmektedir. Bu da asr-ı saadette kadınlarla erkeklerin bir arada durmadıklarına delildir.

Abdurrahman b. El-Esved'den:

---

[26] Muslim (1072)

بعثني أبي إلى عائشة أسألها سنة احتلمت فأتيتها فناديتها من وراء الحجاب

Babam beni Aişe radıyallahu anha'ya birşey sormak üzere gönderdi. Ona gittim ve perde arkasından seslendim..."[27]

Ebu Seleme b. Abdirrahman'dan: Aişe radıyallahu anha'ya dediler ki:

قلن لعائشة إنما فاقنا عروة بدخوله عليك كلما أراد قالت وأنت إذا أردت فاجلس من وراء الحجاب فسلني عما أحببت فإنا لم نجد أحدا بعد النبي صلى الله عليه و سلم أوصل لنا من أبيك وقال رسول الله صلى الله عليه و سلم لا يحنى عليكن إلا الصادق البار وهو عبد الرحمن بن عوف

Urve senin yanına girmekte bizden öndedir. İstediği zaman giriyor." Dedi ki: "Sen de istersen perdenin arkasında oturur, bana istediğini sorarsın. Bizler Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den sonra babandan bize haber getirecek kimse bulamadık. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "**Size ancak**

[27] İbn Sa'd, Tabakat, (6/289) Fesevî, Marife (3/92) isnadı sahihtir.

sadık ve iyi bir kimse merhamet eder. O da Abdurrahman b. Avf'tır" buyurmuştu.[28]

Şehr b. Havşeb'den:

سألت أم سلمة من وراء الحجاب ما كان أكثر دعاء رسول الله صلى الله عليه وسلم في يومك ؟

Ümmü Seleme radıyallahu anha'ya perde arkasından "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in senin gününde en çok yaptığı dua hangisiydi?" diye sordum.."[29]

عَنْ عَطَاءٍ قَالَ : أَتَيْنَا عَائِشَةَ أَنَا وَعُبَيْدُ بْنُ عُمَيْرٍ وَهِىَ بِبِئْرِ مَيْمُونٍ نَسْمَعُ صَرِيفَ السِّوَاكِ مِنْ وَرَاءِ الْحِجَابِ وَهِىَ تَسْتَاكُ

Atâ b. Ebi Rabah rivayet ediyor: "Ben ve Ubeyd b. Umeyr, Aişe radıyallahu anha'nın yanına gittik. O Bi'r-i Meymun'da idi. Misvakının sesini perde arkasından işitiyorduk.."[30]

Cumey' b. Umeyr dedi ki:

دخلت مع أمي على عائشة فسمعتها تسألها من وراء الحجاب عن علي

---

[28] İbn Sa'd, Tabakat (8/211) İbn Asakir (29/297) isnadı hasendir.
[29] Dulabî, el-Kuna ve'l-Esma (1215) isnadı hasendir.
[30] Beyhaki Sunen (10/49) isnadı sahihtir.

“Annemle beraber Aişe radıyallahu anha’nın yanına girdik. Annemin Aişe radıyallahu anha’ya Ali radıyallahu anh hakkında sorduklarını perde arkasından işitiyordum…”[31]

Aişe radıyallahu anha’nın azatlısı Ebu Yunus’tan: o da Aişe radıyallahu anha’dan:

أن رجلا جاء إلى النبي صلى الله عليه وسلم يستفتيه وهي تسمع من وراء الحجاب

“Bir adam Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’e gelerek bir şey sordu. Aişe radıyallahu anha da perde arkasından dinliyordu…”[32]

Umm Sulce’den:

دخلت على عائشة فناداها رجل من وراء الحجاب فسألها عن النبيذ فقالت نهى رسول الله صلى الله عليه و سلم عن الدباء والمزفت

“Aişe radıyallahu anha’nın yanına girdim. Bir adam ona perde arkasından seslenerek nebiz hakkında sordu. O da Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in duba (kabaktan

---

[31] Nesai Sünenu’l-Kubra (5/140) Hakim (3/167) isnadı hasendir.
[32] Muslim (1110) Nesai Sünenu’l-Kübra (6/462) Ebu Nuaym Musnedu’l-Mustahrac (3/187) İbn Hibban (8/268) Beyhaki (4/214) Sahih Müslim’in rivayetinde: “Kapı arkasından dinliyordu” şeklindedir.

yapılmış kap) ve muzeffetten (ziftlenmiş kaptan) yasakladığını söyledi."[33]

Halid b. El-Vaşime şöyle dedi:

دخلت على عائشة وعندها بعض إخوتها فعرفت صوتي وهي من وراء الحجاب فقالت أخالد قلت نعم

"Aişe radıyallahu anha'nın yanına girdim. Yanında bazı kız kardeşleri vardı. O perdenin arkasında iken beni sesimden tanıdı. "Sen Halid misin?" dedi. Ben de "evet" dedim…"[34]

Ebu Said er-Rakaşî'den:

سمعت عائشة ، من وراء الحجاب يقول : سمعت رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول : « اتقوا النار ولو بشق تمرة »

Perde arkasından Aişe radıyallahu anha'nın şöyle dediğini işittim: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "**Yarım hurmayla dahi olsa, ateşten sakının**."[35]

Ebu Said er-Rakaşî'den:

---

[33] Taberani Evsat (5/85) İsnadı zayıftır. Yezid b. Ebi Ziyad zayıftır.
[34] İbn Asakir (19/445) isnadında meçhul raviler vardır.
[35] Ebu'ş-Şeyh Tabakat (889)

سألت عائشة عن نبيذ الجر فأخرجت إلى جرة من وراء الحجاب فقالت : ان رسول الله صلى الله عليه و سلم كان يكره ما يصنع في هذه

Aişe radıyallahu anha'ya nebiz testisi hakkında sordum. Perde arkasından bir testi çıkardı ve şöyle dedi: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bunlarda yapılanlardan hoşlanmıyordu."[36]

Nesâî, Ebû Abdillah Salim Sebelân'dan rivayet ediyor: Âişe radiyallahu anhâ, ona Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in nasıl abdest aldığını gösterdi ki, onda şöyle geçmektedir: "Başını tam arkasına kadar bir kere mesh etti. Sonra elini (önce) kulaklarına, sonra da yanaklarına değdirdi." Salim der ki: "Ben Âişe'ye mukâteb (anlaşmalı köle) olarak geldim. Karşımda oturur, benimle konuşurdu (benden gizlenmezdi). Bir gün kendisine şöyle dedim: "Bana bereketle dua et!" "Ne oldu ki?" diye sorunca, "Beni Allah azat etti!" dedim. Şöyle dedi: "Allah bunu senin hakkında mübarek kılsın!" Sonra perdeyi indirdi, o günden sonra onu bir daha göremedim."[37]

Bu rivayette görüldüğü gibi, Salim'in hürlüğüne kavuşması üzerine Aişe radıyallahu anha, perde arkasına geçmiştir. Bu perdeyi kadının ferdî tesettürü olarak yorumlamak mümkün

---

[36] Ahmed (6/252)
[37] Nesâî (1/73) Elbani, Sahihu Suneni'n-Nesai (97)

değildir. Zira Salim, bir daha Aişe radıyallahu anhayı hiç göremediğini açıkça söylemiştir

Amr b. Kays'tan:

جاء رجل إلى أم سلمة رضي الله عنها يسألها فسمعها تقول من وراء الحجاب والله لأنزلت هذه الآية في أصحاب الأهواء ! (الذين فرقوا دينهم وكانوا شيعا) ! الروم 32

Umm Seleme radıyallahu anha'ya bir adam geldi ve soru sordu, o da dinledi. Perde arkasından cevap vererek şöyle dedi: Allah bu ayeti heva ashabı hakkında indirmiştir: "**Sakın dinlerini parçalayan, fırka fırka olan ve her fırkası, kendi elindekiyle sevinen müşrikler gibi olmayın.**" (Rum 32)"[38]

Abbas b. Abdilmuttalib radıyallahu anh'den:

دخلت على رسول الله صلى الله عليه و سلم وعنده نساؤه فاستترن مني الا ميمونة

"Hastalığı sırasında Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanına girdim. Bu sırada Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında hanımları vardı. Yeğenim Meymune hariç diğer hanımları perde arkasına geçtiler…"[39]

Ömer b. El-Hattab radıyallahu anh'den:

---

38 İbn Şebbe, Tarihu'l-Medine (2393)
39 **Sahih.** Ahmed (1/209) Ebu Ya'la (12/62) Fesevi Marife (1/239)

قال لما مرض النبي صلى الله عليه و سلم قال ادعوا لي بصحيفة ودواة اكتب لكم كتابا لا تضلوا بعده ابدا فكرهنا ذلك اشد الكراهة ثم قال ادعوا لي بصحيفة أكتب لكم كتابا لا تضلوا بعده أبدا فقال النسوة من وراء الستر الا تسمعون ما يقول رسول الله صلى الله عليه و سلم فقلت انكن صواحبات يوسف اذا مرض رسول الله صلى الله عليه و سلم عصرتن اعينكن واذا صح ركبتن عنقه فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم دعوهن فانهن خير منكم

"Nebî sallallahu aleyhi ve sellem hastalınca: "Bana bir kağıt ve divit getirin, size benden sonra asla sapmamanız için yazı yazayım" buyurdu. Biz bundan hiç hoşlanmadık. Sonra: "Bana kağıt getirin de benden sonra asla sapmamanız için bir yazı yazayım" dedi. Perde arkasındaki kadınlar: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ne söylediğini duymuyor musunuz?" dediler. Ben dedim ki: "Sizler Yusuf'un kadınları gibisiniz. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem hastalandığında gözlerinizi çatarsınız. İyileşince de boynuna binersiniz." Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Onları bırakın. Zira onlar sizden hayırlı" buyurdu.[40]

Aişe radıyallahu anha şöyle anlatıyor:

[40] Taberani, Evsat (5/287)

تزوجني رسول الله صلى الله عليه وسلم وأنا بنت سبع وبنى بي وأنا بنت تسع وكنت ألعب بالبنات وكن جواري يأتينني فإذا رأين رسول الله صلى الله عليه وسلم تقمعن منه

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ben yedi yaşında iken benimle evlendi (nişanlandı). Ben dokuz yaşında iken yanıma geldi. Ben kızlarla oyun oynuyordum. Benim birlikte oynadığım arkadaşlarım vardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem geldiğinde ondan saklanırlardı." (Diğer rivayette: yanımda küçük kızlar vardı. O geldiğinde kızlar çıkar, o çıktığında kızlar girerdi."[41]

Ey örtünmeyenler ve haremlik selamlık uygulamasından kaçınanlar! Şu soruya nasıl cevap verirsiniz?: Neden Aişe radıyallahu anha'nın arkadaşları iffetli ve şerefli Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den saklanıyor ve örtünüyorlardı? Eğer ondan utanıyorlardı derseniz, o halde siz neden utanmıyorsunuz? Eğer örtünme emrinden dolayı derseniz, o halde neden siz de bu emri akletmiyorsunuz?

Şüphesiz bu rivayet gösteriyor ki, asrı saaddette küçük çocuklar dahi tesettür ve haremlik selamlık uygulaması öğretilerek yetiştiriliyorlardı.

Selefin Bu Uygulamayı Devam Ettirmeleri

El-Kuraşi (İbn Ebi'd-Dunya), Yusuf b. Musa'dan, o da Hukkam b. Selem'den rivayet ediyor:

[41] Buhari (3896), Nesai, (3255), Ebu Davud (2121)

كنت عند سفيان الثوري فجاءته امرأة فقالت إني أريد أن أسألك عن شيء فقال لها أحيفى الباب ثم تكلمي من وراء الباب

“Sufyan es-Sevrî’nin yanında idim. Bir kadın geldi ve: “Sana bir şey sormak istiyorum” dedi. Sufyan ona: “Kapının arkasına geç ve benimle oradan konuş” dedi.[42]

Rafii diyor ki: “Babam şöyle dedi:

إن الفقيه الحجازي كان وصولا للرحم يطوف كل جمعة على أقاربه فيزورهم، ويدخل على النساء المحارم ويسلم على غير المحارم من وراء الباب، وكان له بنون صلحاء، توفي سنة ثلاث وعشرين وخمسمائة

Fakih el-Hicazî sılayı rahim yapar, her Cuma akrabalarına uğrayıp ziyaret ederdi. Mahremi olan kadınların yanına girer, mahremi olmayanlara da kapı arkasından selam verirdi. Salih evlatları vardı. 523 yılında vefat etti.[43]

Abdullah Ebu Abdirrahman’dan: Babamı şöyle derken işittim:

---

[42] İbnu’l-Cevzî, Zemmu’l-Heva (s.166) isnadı hasendir.
[43] et-Tedvin (1/295)

جاء قوم من أصحاب الحديث فاستأذنوا على أبي الأشهب فأذن لهم فقالوا حدثنا قال سلوا فقالوا ما معنا شيء نسألك عنه فقالت ابنته من وراء الستر سلوه عن حديث عرفجة بن أسعد أصيب أنفه يوم الكلاب

"Hadis ashabından bir topluluk geldi ve Ebu'l-Eşheb'den izin istediler. Onlara izin verince: "Bize hadis rivayet et" dediler. O da: "Sorun" dedi. Onlar: "Yanımızda sana soracak bir şey yoktur" dediler. Perdenin arkasından kızı dedi ki: "Ona Arfede b. Es'ad'ın Kilab gününde burnunun yaralanması hakkındaki hadisi sorun"[44]

El-Fakih (Ebu'l-Leys Semerkandî) rahimehullah şöyle demiştir:

حق المرأة على الزوج خمسة أشياء: أولها أن يخدمها من وراء الستر ولا يدعها تخرج من وراء الستر فإنها عورة وخروجها إثم وترك للمروءة

"Kadının kocası üzerinde beş hakkı vardır. Birincisi; evine bir misafir geldiği zaman, kadın hizmeti perde arkasından yapmalıdır. Erkek, kadını perdenin bu yanına çağırmamalıdır.

---

[44] Ahmed (5/23) İbn Ebi Şeybe (8/449) Şuayb el-Arnaut isnadı hasen demiştir.

Çünkü kadın avrettir. Onun yabancılara gözükmesi haramdır ve mürüvveti terk etmektir…”[45]

Cinslerin Birbirlerine Bakışının Yasaklığı

Nevevi rahimehullah şöyle der: “Bu yasak kadınlar hakkında daha ileridir. Zira onun şehveti daha fazla ve aklı daha azdır. Fitneye düşmekte o daha acelecidir.”[46]

Allah Teâla şöyle buyurur:

وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيراً

“**Bazılarınızı bazınıza fitne kıldık. Sabretmez misiniz? Rabbin her şeyi hakkıyla görendir**” (Furkan 20)

İbn Receb el-Hanbelî rahimehullah der ki: “Allah kadını erkeklere, erkeği de kadınlara fitne kılmıştır.” Birbirinize bakmamaya, bakışa bakış eklememeye sabretmez misiniz demektir.

İbni Mes’ud Radıyallahu anh dedi ki;

الإثم حوار القلوب ، وما كان من نظرة ، فإن للشيطان فيها مطمعا

“Günah, kalplere baskın gelir. Harama yönelen her bakışta şeytanın nasibi vardır.”[47]

---

[45] Tenbihu’l-Gafilin (s.265)
[46] Azimabadî, Avnu’l-Ma’bud (11/114)

Bu rivayetler, kadın tesettürlü olsa dahi onlara bakmayı yasaklamaktadır. Bu da ev ya da dersane gibi ortamlarda kadının hicaba bürünerek erkeklerin yanına çıkmasının yeterli olmadığını, arada her iki tarafın birbirlerini görmesini engelleyen bir perdenin ya da duvarın bulunması gerektiğini gösterir.

Kadınların Erkeklere Bakışının Yasaklanması

Kadınların erkeklere bakmasına gelince:

Şeyhulislam İbn Teymiyye dedi ki: "Âlimlerin çoğunluğu kadınların yabancı erkeklere şehvetli ya da şehvetsiz bakmasının haram olduğunu söylemişlerdir."[48]

Abdullah b. Mes'ud radıyallahu anh'den: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

إِنَّ النَّظْرَةَ سَهْمٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيسَ مَسْمُومٌ، مَنْ تَرَكَهَا مَخَافَتِي أَبْدَلْتُهُ إِيمَانًا يَجِدُ حَلاوَتَهُ فِي قَلْبِهِ

"Şüphesiz bakış şeytanın zehirli oklarından bir oktur. Kim bu bakışı benim korkumdan dolayı terk ederse onun yerine tadını kalbinde hissedeceği iman veririm."[49]

---

[47] **Sahih mevkuf**. İbn Ebi Hatim, ez-Zuhd (32) Hennad es-Seri, Zühd (2/465) İbnu'l-Cevzi Zemmu'l-Heva (s.91) Beyhaki Şuabu'l-İman (4/367) Elbani Sahiha (2613) İbn Ebi Ömer el-Adeni'nin müsnedinden naklen: İbn Hacer, Metalibu'l-Aliye (1531) Heysemi Mecmau'z-Zevaid (1/176) Busayri, İthaf (3691)

[48] Mecmuu'l-Fetava (15/396)

[49] **Zayıf.** Taberani (9/17), Hakim (4/349) Kudai (293) Elbani Daife (1065) isnadında Abdurrahman b. İshak el-Kufi el-Vasıti zayıftır. Şeyh

Bakış, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in haber verdiği gibi kalbe isabet edip yaralayan ve düşüncelere daldıran zehirli bir oktur. Kalbe şehvet düşürmese dahi sevgi ve pişmanlıkla isabet eder.

Bakış tehlikelerin kapısı olduğundan bu kapı kilitlenmelidir. Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "**Mümin hanımlara söyle gözlerini sakınsınlar, namuslarını korusunlar**" (Nur 30)

İbn Cerir et-Taberi rahimehullah dedi ki: "Ey Muhammed, ümmetinden mümin hanımlara söyle gözlerini Allah'ın sizlere bakmaktan yasakladığı ve hoşlanmadığı bakışlardan sakınsınlar[50]

İbn Abbas radıyallahu anhuma şöyle dedi:

يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ عَنْ شَهَوَاتِهِنَّ فِيْمَا يَكْرَهُ اللهُ

"Allah'ın hoşlanmadığı şehvetlerinden gözlerini sakınsınlar demektir."[51]

Sufyan rahimehullah:

يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ عَمَّا لاَيَحِلُّ لَهُنَّ

"Kendilerine helal olmayanlardan bakışlarını sakınsınlar demektir" dedi.

Mustafa el-Adevi der ki: "İsnad olarak çürüktür. Lakin anlamı doğrudur"

[50] Taberi (18/117)

[51] İbn Ebi Hatim, Tefsir, (8/2572)

İbn Kesir rahimehullah şöyle der: “Allahın kendilerine haram kıldığı kocalarının dışındakilere karşı bakışlardan sakınsınlar demektir.[52]

Bu ayet her durumda kadının erkeklere bakmasını mutlak olarak yasaklamaktadır.

Bakmanın Haram Kılınmasının ve Gözleri Yummanın Emredilmesinin Sebebi, Şehvet Söz Konusu Olmasa Bile Fitne Korkusudur.

وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ

“Peygamberin eşlerinden bir şey istediğiniz zaman, örtü arkasından isteyin; bu hem sizin kalpleriniz ve hem de onların kalpleri için daha temizdir.” (Ahzab 53)

Kaide: Hüküm, varlığına veya yokluğuna göre ilettin etrafında döner.

İbn Teymiyye rahimehullah şöyle demiştir: “Şehvet söz konusu olmasa dahi bakış fitne kaynağıdır. Fitneye sebep olan her şeyde asıl onun caiz olmamasıdır.”[53]

Yine şöyle demiştir: Kim bakışını tekrar ve devam ettirirse ve “Ben şehvetle bakmıyorum” derse yalan söylemiştir. Zira

---

[52] Tefsiru Kur’ani’l-Azim (3/284)
[53] Mecmuu Kutubi ve Resaili İbn Teymiyye (15/415)

bakıştan dolayı mutlaka kalbinde lezzet oluşur. Ama aniden bakışa gelince, gözünü hemen çevirdiği takdirde affolunur.

Bu görüşü Cerir radıyallahu anh hadisi destekler:

سَأَلْتُ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- عَنْ نَظْرَةِ الْفَجْأَةِ فَأَمَرَنِى أَنْ أَصْرِفَ بَصَرِى

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e aniden (yabancı kadına) bakışın hükmünü sordum; **gözümü derhal başka tarafa çevirmemi emretti.**[54]

Bu emir gayet açıktır. Ali radıyallahu anh rivayeti de böyledir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

يَا عَلِيُّ لاَ تُتْبِعِ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ فَإِنَّ لَكَ الأُولَى وَلَيْسَتْ لَكَ الآخِرَةُ

"Ey Ali! Bir bakışına bakış ekleme, zira birincisi lehine ise de ikincisi lehine değildir."[55]

---

[54] **Sahih**. Müslim (2159) Ebu Davud (2148) Tirmizi (2776) Hakim (2/396) Beyhaki (7/90) Ahmed (4/358, 361) Tayalisi (672) Taberani (2/337) Darimi (2/361) Veki Zühd (474) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.71) İbni Ebi Şeybe (3/409)

[55] **Hasen.** Ebu Davud (2149) Tirmizi (2777) Ahmed (1/159, 3/308, 5/351, 353, 357) İbn Hibban (12/381) İbn Ebi Şeybe (4/6) Darimi (2/386) Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (2/108-109) Beyhaki (7/90) Hakim (2/212, 3/133) Taberani Evsat (1/209) Bezzar (2/369, 3/104, 10/92) Ru'yani (22) Deylemi (8312) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.73) Mecmauz Zevaid (4/255) el-Elbanî hasen demiştir. Sahihu't-Tergib (2/189)

Nevevî rahimehullah şöyle demiştir: “Bakışı engelleyen şey fitne korkusudur. Şüphesiz fitne (kadın ile erkek arasında) müşterektir. Erkeğin fitneye düşmesinden korkulduğu gibi kadın hakkında da fitneye düşmesinden korkulur”[56]

İşte delilin gösterdiği illet de budur.

İbni Abbas radıyallahu anhuma’dan;

كَانَ الْفَضْلُ بْنُ عَبَّاسٍ رَدِيفَ رَسُولِ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- فَجَاءَتْهُ امْرَأَةٌ مِنْ خَثْعَمَ تَسْتَفْتِيهِ فَجَعَلَ الْفَضْلُ يَنْظُرُ إِلَيْهَا وَتَنْظُرُ إِلَيْهِ فَجَعَلَ رَسُولُ اللَّهِ -صلى الله عليه وسلم- يَصْرِفُ وَجْهَ الْفَضْلِ إِلَى الشِّقِّ الآخَرِ

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kurban gününde Mina'da Fadl b. Abbas radıyallahu anhuma’yı bineğinin arkasına almıştı. Bu esnada bir kadın fetva sormaya gelmişti. Fadl bu kadına bakmaya başladı. Bunun üzerine Rasulullah aleyhissalatu vesselam Fadl'ın başını başka tarafa çevirdi."[57]

Yine Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma’dan:

---

[56] Şerhu Sahihi Muslim (10/96)
[57] **Sahih**. Müslim (1334) Buhari (1442, 1756) Malik (703) Şafii el-Ümm (2/97, 7/196) Ebu Hanife Müsned (249) Ahmed (1/219, 251, 329, 346) Tayalisi (347) Darimi (1838-40) Ebu Davud (1809) Nesai (2641, 5391) Ebu Ya'la (2384) İbn Huzeyme (3031-36) İbn Hibban (9/301) Beyhaki (4/328)

أَنَّ النَّبِي (لَوَى عُنُقَ الْفَضْلِ بْنِ عَبَاسٍ لَمَّا نَظَرَ فِي الْخَثْعَمِيَّةِ فَقَالَ الْعَبَّاسُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لِمَ لَوَيْتَ عُنُقَ ابْنِ عَمِّكَ قَالَ رَأَيْتُ شَابًّا وَشَابَّةً فَلَمْ آمَنْ الشَّيْطَانَ عَلَيْهِمَا

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem el-Fadl b. Abbas'ın boynunu, Has'am kabilesinden olan kadına bakmasından dolayı çevirdi. Abbas radıyallahu anh dedi ki: "Ey Allah'ın rasulü! Amcanın oğlunun boynunu neden çevirdin?" Buyurdu ki:

"**Genç bir erkekle genç bir kadın gördüm ve ikisi hakkında şeytandan emin olamadım.**"[58]

Ahmed'in rivayetinde: "**Genç bir erkekle genç bir kadın gördüm ve ikisi hakkında şeytandan korktum**" buyurmuştur.[59]

Nevevî rahimehullah der ki: "Burada fitnenin erkekten ve kadından uzaklaştırılmasına, gözü yabancı kadınlardan sakınmaya ve kadınların da yabancı erkeklere bakmaktan sakınmalarına delil vardır."[60]

Kadının İhtiyaç Sebebiyle veya Televizyonda Erkeklere Şehvetsiz Olarak Bakmasının Hükmü

Şeyh Abdulmuhsin el-Abbad el-Bedr, Ebu Davud şerhinde şöyle demiştir:

---

58 **Sahih.** Tirmizi (811) Ahmed (2/36)
59 **Sahih**. Ahmed (3/283)
60 Şerhu Sahihi Muslim (8/190)

“Kadının iş sebebiyle şehvetsiz olarak yabancı erkeklere bakması, mesela bir şey satın almak için bakması uygun değildir. Zira ona bakmaksızın da bunu yapması mümkündür. Ona bakmak zorunda değildir. Peki bununla Aişe radıyallahu anha’nın mescidde oynayan Habeşlilere bakmasını nasıl cem ederiz? Malumdur ki bu uzaktan bakıştır. Ayrıca Aişe radıyallahu anha o sırada küçüktü. Uzaktan bakmakla yakından bakmak arasında fark vardır. Yakından bakmada bakışın sınırlanması gerekir. Zıplayan, kalkıp oturan insanları uzaktan görmek ise böyle değildir. Çünkü görüş şekline göre hüküm değişir. Televizyonda yayınlanan dinî programları seyretmeye gelince, televizyondan dahi olsa kadın erkeklere bakamaz, lakin görmeden sesini dinleyebilir.”

Kadının Şehvetli veya Şehvetsiz Olarak Bakışının Hükmü

Âlimler kadının şehvetle bakmasının haram oluşunda ittifak etmişlerdir. Bu ittifakı Nevevî rahimehullah nakletmiştir.[61]

Kadının erkeklere şehvetsiz olarak bakması hakkında ihtilaf etmişlerdir.

Sahih olan görüş Kur'an ve sünnette açık nas ile geldiği gibi, önceki âlimlerin çoğunluğunun görüşü üzere bunun haram olmasıdır.

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنْ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذَلِكَ لَا مَحَالَةَ فَالْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ وَالْأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الِاسْتِمَاعُ وَاللِّسَانُ زِنَاهُ الْكَلَامُ وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَا وَالْقَلْبُ يَهْوَى وَيَتَمَنَّى وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ وَيُكَذِّبُهُ

"Âdemoğluna zinadan nasibi yazılmıştır. Buna muhakkak kavuşur. Gözlerin zinası bakmak, kulakların zinası dinlemek, dilin zinası konuşmak, elin zinası tutmak, ayakların zinası adım atmak, kalbin zinası meyletmek ve

---

61 Şerhu Sahihi Muslim (10/96)

temenni etmektir. Cinsel organ bunu ya tasdik eder ya da yalanlar."[62]

İbn Kayyım rahimehullah şöyle der: "Göz, kalbin aynasıdır. Kul gözünü yumunca, kalp de şehvetten kesilir. Bakışını serbest bırakırsa kalp de şehvete açılır"[63]

Bu erkekler ve kadınlar hakkında geneldir, ikisi hakkında da eşit seviyededir. Nitekim Nur suresinde erkeklere emredilen şey, kadınlara da emredilmiştir.

İmam Şafiî rahimehullah şöyle der: "Bu ayetten dolayı, erkeklerin kadına bakması caiz olmadığı gibi kadının da erkeklere bakması caiz değildir."[64]

İbn Kesir rahimehullah şöyle demiştir: "Âlimlerin çoğu kadının yabancı erkeklere şehvetle ya da şehvetsiz olarak bakmasının asıl olarak caiz olmadığı görüşündedirler."[65]

Nevevî rahimehullah şöyle der: "Sahih/doğru olanı; alimlerin cumhurunun ve sahabeden bir çoğunun görüşüdür: Nur suresindeki ayetten dolayı kadının yabancı erkeğe bakması haramdır. Nitekim erkeğin de yabancı kadına bakması haramdır. Zira fitne hususunda her ikisi müşterektir. Erkeğin kadın sebebiyle fitneye düşmesinden korkulduğu gibi, kadının da erkekler sebebiyle fitneye düşmesinden korkulur."[66]

---

[62] Buhari (6122) ve Müslim (4802) rivayet etmişlerdir. Lafız Müslim'e aittir.
[63] Ravdatu'l-Muhibbin (s.109)
[64] İbn Abdilberr, et-Temhîd (19/155)
[65] Tefsiru İbn Kesir (3/284)
[66] Şerhu Sahihi Muslim (10/96)

Yine şöyle demiştir: "Bakış ancak fitne korkusundan dolayı yasaklanmıştır."[67]

El-Azimâbâdî rahimehullah dedi ki: "Kadınlar, âdem evladı türünün şıklarından biridir. Kadınların da erkeklere bakışı haramdır."[68]

Şeyhulislam ibn Teymiyye dedi ki: "Âlimlerin çoğunluğu kadınların yabancı erkeklere şehvetli ya da şehvetsiz bakmasının haram olduğunu söylemişlerdir."[69]

İbn Receb şöyle der: "Ahmed b. Hanbel dedi ki: "Kadın yabancı erkeğe bakamaz. Onun sesini dinlemesi de ona bakması gibidir. Nitekim erkeğin kadın sesini dinlemesi de ona bakması gibi haramdır. Zira bunda fitne korkusu vardır." Erkek, yanında mahremi bulunmayan kadına namaz kıldıramaz. Fakat bu mescitte olursa caizdir."[70]

İshak b. Hânî en-Nisaburî dedi ki: "Ebu Abdillah Ahmed b. Hanbel'e Nebhan'ın Ümmü Seleme'den rivayet ettiği hadisi zikrettim ve bu hadise göre erkeğin kadınlara bakması yasak olduğu gibi, kadınların erkeklere bakması yasaklanmıyor mu?" dedim. Ahmed b. Hanbel: "Evet" dedi.[71]

İmam Ahmed'in ikrar ettiği hadis şudur: Ümmü Seleme radıyallahu anha der ki;

---

67 Şerhu Sahihi Muslim (10/96)
68 Avnu'l-Ma'bud (11/114)
69 Mecmuu'l-Fetava (15/396)
70 İbn Receb Fethu'l-Bari (6/136)
71 El-Mesailu İbn Hani (2/149)

كنتُ عند رسولِ الله –صلى الله عليه وسلم– ، وعنده ميمونةُ بنتُ الحارث، فأقبل ابنُ أمِّ مكتوم – وذلك بعد أن أُمِرْنا بالحجاب – فدخل علينا، فقال : احْتَجِبا منه ، فقلنا : يا رسولَ الله ، أَلَيْسَ هو أعمى لا يُبْصِرُنَا ، ولا يَعْرِفُنَا ؟ قال : أَفَعَمياوَانِ أنتما ؟ أَلَسْتُمَا تُبْصِرَانِهِ ؟»

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellemin yanındaydım. Yanında Meymune radıyallahu anha da vardı. İbni Ümmü Mektum radıyallahu anh çıkageldi. Bu hicab ayetinden sonra idi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ;

"**Haydi, ikinizde perde arkasına geçin**" buyurdu. Dedik ki;

"Ya Rasulullah! o âmâ değil mi? Bizi ne görür ne tanır?" Buyurdu ki,

"**Siz de mi körsünüz? Onu görmüyor musunuz**?"[72]

---

[72] **Hasen.** Ahmed (6/396) Ebu Davud (4112) Tirmizi (2778) İbni Hibban (12/387-389) İbni Sa'd (8/178) Beyhaki (7/91) Beyhaki Sagir (2467) Taberi (6/138) Hatib (3/16) Nesai Kübra (5/393) İshak Bin Rahuye (1/85) Ebu Ya'la (12/353) Taberani Kebir (23/302) İbni Abdilberr Temhid (19/154) İbnu Katan Kitabu'n-Nazar (s.208, 363) Tahavi Muşkilu'l-Asar (1/298) Hakim et-Tirmizi Nevadiru'l-Usul (1/195) İbn Asakir (54/436) Cemu'l-Fevaid (4358) Riyazu's-Salihin (1626) Nevevi Şerhu Sahihi Müslim (10/97) Mizzi Tehzibu'l-Kemal (3/703) İbni Kayyım İlamu'l-Muvakkiin (4/125) İbni Mülakkin Bedru'l-Münir (1490) Telhisu'l-Habir (3/148) Dürru'l-Mensur (6/181) İbnu Kuteybe

Hadisin Sıhhatinin İspatı

Nevevi dedi ki: "Bu hadis hasendir. İtimad edilir bir hüccet olmaksızın eleştirenlere itibar edilmez. Fatıma bt. Kays ile İbn Ümm Mektum hadisine gelince, burada Fatıma'nın İbn Ümm Mektum'a bakmasına izin yoktur. Bilakis onun yanında başkalarının bakmasından güvende olur. Fatıma radıyallahu anha gözlerini sakınmakla emrolunmuştur. İbn Ümm Mektum'un evinde kalıp bakmaktan sakınması, Ümmü Şüreyk'in evinde kalmasından daha kolaydır."[73]

Aişe radıyallahu anha'nın mescidde harbeleriyle savaş oyunu oynayanlara bakmasıyla ilgili rivayet de bu rivayetle çelişmez. Zira bu rivayette Aişe radıyallahu anha'nın mescidde oynayanların yüzlerine ve bedenlerine değil oyunlarına bakması sözkonusudur. Ayrıca o sırada Aişe radıyallahu anha'nın yaşı küçük olduğu için kendisine engel olunmamıştır. Yine habeşlilerin bu oyunu hicab emrinden önce oynadıkları da söylenmiştir. Allahu a'lem.

Bu rivayetin isnadında Ümmü Seleme'nin azatlısı Nebhan vardır. Onun meçhul olduğunu iddia eden Hafız Elbani gibi bazı ilim ehli hadisin zayıf olduğunu söylemişlerdir.

İsnadının Nebhan mevla Ümm Seleme dışındaki bütün ravileri meşhur ve güvenilirdir. Nebhan ise güvenilir sayılmıştır. Onun güvenilirliği ve adaleti için iki husus yeter:

Te'vil (348) Kurtubi (12/228) Amiri Ahkamun Nazar (263) Iraki Muğni (2806) Neylu'l-Evtar (6/125) Fethu'l-Bari (9/337) Tuhfetu'l-Muhtac (2/360) Şerhu'z-Zürkani (3/268) Tuhfetu'l-Ahvezi (8/51) Siyeru A'lami'n-Nübela (9/455) İbni Kudame el-Muğni (7/81) Heytemi ez-Zevacir (2/148)

[73] Şerhu Sahihi Muslim (10/76)

1- Nebhan'ın, müminlerin annesi, Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı Ümmü Seleme'nin azatlısı ve Tabiin'den olmasıdır. Bu yüzden İbn Hibban onu es-Sikat'ta zikretmiş ve: "Nebhan Ebu Yahya; Ümmü Seleme'nin azatlısıdır. Ümmü Seleme radıyallahu anha'dan rivayette bulunmuştur. Kendisinden de ez-Zühri rivayet etmiştir. Ümmü Seleme onunla mukatebe anlaşması yapmıştı. O borcunu ödeyince azad etti."[74]

Hafız İbn Hacer et-Takrib'de şöyle dedi: "Üçüncü tabakadandır, makbuldür."[75] Yani tabiinin hadisleri kabul edilen orta tabakasındandır. Bu kaideyi Zehebi rahimehullah Divanu'd-Duafa'da şöyle zikreder: "Ravilerden meçhul olanlara gelince, eğer tabiinin büyüklerinden veya ortalarından ise ve usule aykırı olmayıp lafzında da çelişki yoksa hadisi alınır ve hüsnüzan ile kabul edilir."

Bu yüzden Zehebi, herhangi bir terviye olmaksızın Nebhan'ın sika olduğunu açıkça söylemiştir. El-Kaşif'te de şöyle der: "Nebhan: efendisi Ümm Seleme'den rivayette bulundu. Kendisinden de ez-Zuhri ve Muhammed b. Abdirrahman rivayette bulunmuşlardır. Sikadır."[76]

Zehebinin Nebhan'ı bu şekilde tevsik ve tadil etmesinden dolayı, "Zehebi'nin Zeylu'd-Duafa'da İbn Hazm'ın Nebhan hakkında meçhul demesini ikrar ettiğini" iddia eden kimsenin sözü reddolunur.

Burada Hafız Zehebi'nin kitaplarına, özellikle de Mizanu'l-İtidal'e bakan kimseler için bir uyarıda bulunmak gerekir. Zira zayıf veya meçhul olduğu söylenen bütün raviler hakkında sözü söyleyenine nisbet etmiş ve eleştiride bulunmamıştır. Zehebinin

---

[74] İbn Hibban Sikat (5/486)
[75] Et-Takrib (1/559)
[76] El-Kâşif (3/198)

şartlarını bilmeyen bir kimse, Zehebinin de o raviyi zayıf veya meçhul saydığını zanneder. Halbuki bu Zehebi'nin amacına aykırıdır.

Ebu'l-Hasenat el-Leknevi, er-Ref ve't-Tekmil'de der ki: "Asrımızda ravilerin cerh ve tadili hakkında Mizanu'l-İtidal'den nakilde bulunan âlimlerin çoğu, bu eserin İbn Adiy'in el-Kamil adlı eserinin özeti olduğunu ve ravilerin durumları hakkındaki müelliflerin şartlarını bilmediklerinden birçok hatalara düşüyorlar ve insanlarla cedele giriyorlar. Şüphesiz bu kitapta zikredilen cerh lafızlarının bazısı güvenilir sayılan kimseler hakkında, bazısı cerhten salim olan kimseler hakkındadır. Akıl sahibinin basiretli olması, gafilin uyarılması ve el-Mizan'da raviler hakkında varid olan mücerret cerh lafızlarıyla acele etmekten sakınmak gerekir. Bu şüphesiz hüsrandır. Zehebi Mizan'ın dibacesinde şöyle demiştir: "Burada güvenilir ve kıymeti yüce olmasına rağmen en düşük bir gevşeklik veya en az bir cerh ile eleştirilenler vardır. Şayet İbn Adiy ve diğer Cerh kitaplarının müellifleri bunları zikretmeseydi güvenilirliklerinden dolayı bu ravileri ben de zikretmezdim. Bu konuda eleştirilmekten korktuğum için imamların kitaplarında gevşeklikleri zikredilen hiçbir ismi çıkarmaya gerek görmedim. Ben bunların hepsini bana göre kendilerinde zayıflık olduğundan zikretmiş değilim."[77]

2- Zühri'nin Nebhan'dan rivayet etmiş olmasıdır. Nebhanın tek kalması zarar vermez. Nitekim Zühri, Medine'li tabiinden bir topluluktan rivayette bulunmuş, ondan başkası kendilerinden rivayet etmemesine rağmen imamlar onları tevsik, tezkiye ve tadil etmişlerdir.

Bu yüzden Hafız İbn Hacer şöyle demiştir: "Bu hadisi sünen sahipleri Zühri – Nebhan mevla Ümm Seleme yoluyla rivayet etmişlerdir. İsnadı kuvvetlidir. Zühri'nin Nebhan'dan

---

[77] Er-Ref vet-Tekmil (s.142)

rivayette tek kalmasını illet gösterenlerin bu illeti yaralayıcı bir illet değildir. Zira Zühri onu tanıyor ve onu Ümm Seleme'nin mükatebi olarak vasfediyor. Kimse onu cerh etmemiştir. Rivayeti reddedilmez." [78]

Nitekim Darekutni el-İlel'de Nebhan'ın iki rivayetini zikretmiş, herhangi bir cerhte bulunmamıştır.[79] Buhari ve Ebu Hatim de Nebhan'ı cerh etmeden zikretmişlerdir.[80]

Ali b. Nayif eş-Şuhud: "Nebhan saduktur… İbn Hacer'in bir ravi hakkında "Makbul" demesi onun sika veya saduk olduğunu gösterir. Sonrakiler (müteahhirin) bunu yanlış anlamaktadır. Bu konuda dikkatli olunmalıdır!" dedi.[81]

El-Ayni dedi ki: "Bu hadisi imamlar sahihlemiştir. İsnadı kuvvetlidir… İbn Hibban ve Hakim sahih olduğunu, Ebu Ali et-Tusi de hadisin hasen olduğunu söylemiştir."[82]

Hadisin "Sahih" veya "Hasen" olduğunu söyleyenler:

1- İbn Hacer el-Askalani[83]
2- Nevevî[84]
3- Tirmizi[85]
4 – Ahmed b. Hanbel[86]

---

[78] Fethu'l-Bari (9/337)
[79] El-İlel (3978-3979)
[80] Buhari Tarih (8/135) İbn Ebi Hatim el-Cerh ve't-Ta'dil (8/502)
[81] Hafız İbn Hacer ve Menhecuhu Fi't-Takrib (s.58) el-Hulasa Fi İlmi Cerh ve Ta'dil (s.178) el-Mufassal Fi Usuli't-Tahric (2/81)
[82] Umdetu'l-Kari (20/216)
[83] Fethu'l-Bari (9/337)
[84] Şerhu Sahihi Muslim (10/76)
[85] Tirmizi (2778)
[86] El-Mesailu İbn Hani (2/149)

5- İbn Hibban[87]
6- Hakim[88]
7 – İbnu't-Turkmanî[89]
8- Bedruddin el-Aynî[90]
9 – İbn Kudame[91]
10- Ebu Ali et-Tusî[92]
11- İbn Mulakkin[93]
12- Şevkanî[94]
13- Huseyn Selim Esed[95]
14- Dr. Abdulgafur el-Beluşî[96]
15 – Eymen Salih Şa'ban[97]
16- Şeyh Abdurrahman es-Sa'd[98]
17- Şeyh Muhammed Şehate el-Ulufi el-İskenderanî

Zayıf Diyenler:

1- İbn Hazm
2- İbn Abdilberr
3- Şeyh Muhammed Nasıruddin el-Elbani

Aşağıdaki rivayetler de isnadları çok zayıf olmakla beraber Nebhan'ın rivayetini desteklemektedir:

---

87 İbn Hibban (12/387)
88 Umdetu'l-Kari (20/216)
89 Cevheru'n-Naki (10/327-328)
90 Umdetu'l-Kari (20/216)
91 El-Kafi (3/3)
92 Umdetu'l-Kari (20/216)
93 Bedru'l-Munir (7/512)
94 Neylu'l-Evtar (6/117)
95 Musnedu Ebi Yala (6922)
96 Musnedu İshak b. Rahuye (1848)
97 Camiu'l-Usul (6/663)
98 Abdurrahman b. Sad eş-Şusseri, el-Mer'a ve'l-Velayeti's-Siyadiye (s.16)

Usame b. Zeyd radıyallahu anh'den:

كانت عائشة وحفصة عند النبي صلى الله عليه وسلم جالستين فجاء ابن أم مكتوم فقال لهما النبي صلى الله عليه وسلم : « قوما» ، فقالتا : إنه أعمى قال : « وأنتما عمياوان ؟ »

"Aişe ve Hafsa radıyallahu anhuma Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında oturuyorlardı. İbn Um Mektum gelince Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem onlara:

"**Kalkın**" buyurdu. Onlar:

"O kördür" dediler. Bunun üzerine Peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem:

"**Siz de mi körsünüz?**" buyurdu.[99]

Umm Seleme radıyallahu anha'dan:

عن أم سلمة أنها كانت عند رسول الله صلى الله عليه وسلم فجاء جمهان الأعمى ، فقال : استتري ، قالت : يا رسول الله جمهان

---

[99] **Zayıf**. Ebu Bekir eş-Şafii Gaylaniyyat (el-Fevaid) (no:150) Ebu Ahmed el-Mutriz b. Muhammed – Vehb b. Hafs – Muhammed b. Süleyman – Mutemir b. Süleyman – babası – Ebu Osman – Usame isnadıyla rivayet etti. Vehb b. Hafs yalanla itham edilen zayıf bir ravidir. İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.115) Telhisu'l-Habir (3/315) el-İrva (6/211)

الأعمى ، قال : " إنه يكره للنساء أن ينظرن إلى الرجال ، كما يكره للرجال أن ينظروا إلى النساء "

"Ümmü Seleme radıyallahu anha Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in yanında iken Cemhan el-A'mâ geldi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Perde arkasına geç" buyurdu. Ben: "Ey Allah'ın rasulü! Cemhan kördür" dedim. Buyurdu ki: "Tıpkı erkeklerin kadınlara bakmaları çirkin olduğu gibi, kadınların erkeklere bakmaları da çirkindir."[100]

İshak el-A'mâ'dan:

دخلتُ على عائشة رضي الله عنها فاحتجَبَت منِّي , فقلتُ : تحتجبين منِّي ولستُ أراك ؟ قالت : إنْ لَم تكن تراني فإني أراك

"Aişe radıyallahu anha'nın yanına girdim. Perde arkasına geçti. Ona;

"Ben seni görmediğim halde perde arkasına mı geçiyorsun?" dedim. O da:

"Lakin ben seni görüyorum" demiştir.[101]

Şüphe yok ki, İslam'a davet ve tebliğ amacıyla bile olsa, iki cinsin ihtilatı ister çalışma alanında, ister öğrenim alanlarında

---

[100] **Zayıf**. İbn Hacer el-İsabe (2/96) İsnadında Nasr b. Tarif zayıftır.
[101] **Zayıf mevkuf**. İbni Sad (8/69) İbn Katan Ahkamu'n-Nazar (s.63) Kayravani Muhtasaru Müdevvene (215) Neylül Evtar (6/125) İbni Hacer Telhisu'l-Habir (1488) isnadında İsmail b. Rafi zayıftır.

olsun, karşılıklı bakışın önüne geçilemez. Bu yüzden kadınlarla erkeklerin bir arada bulunmaları haramdır.

Şüpheler ve Cevapları

Kadının, erkeğe şehvetsiz olarak bakmasının caiz olduğu görüşüne gelince, Nevevî rahimehullah: “Bu zayıf bir görüştür” demiştir.[102]

Nitekim kadınların erkeklere bakmasının caiz olduğuna dair getirilen delillere âlimler cevap vermişlerdir.

Birinci Şüphe:

Aişe radıyallahu anha’dan: “Ben oyun oynamakta olan Habeş’lileri seyrederken Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in beni ridasıyla beni örttüğünü gördüm. Ben o zaman bir kız çocuğuydum. Küçük yaştaki kız çocuklarının değerini takdir ediniz.”[103]

Birinci Cevap:

Aişe radıyallahu anha Habeş’lilere baktığı sırada buluğ çağında değildi. Buna: “Ben o zaman bir kız çocuğuydum. Küçük yaştaki kız çocuklarının eğlenceye olan hırslarını takdir ediniz.” Sözü delalet etmektedir.[104]

Beyhakî rahimehullah şöyle demiştir: “Bu ziyade Aişe radıyallahu anha’nın büluğ çağına ulaşmamış olduğuna delildir.”[105]

---

[102] Şerhu Sahihi Muslim (10/96)
[103] Muslim (1480).
[104] Buhari (4835) Muslim (1481)
[105] Beyhaki (7/92)

Nevevi rahimehullah da aynı şekilde şöyle demiştir: “Enes radıyallahu anh’den: “Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Medine’ye geldiği zaman Habeş’liler onun gelişine sevinçlerinden dolayı harbeleriyle oynadılar.” Bunu Beyhaki (7/92) rivayet etmiştir. Bu kıssa ile Aişe radıyallahu anha’nın rivayeti aynı kıssa ise, bu Aişe radıyallahu anha’nın o sırada büluğ çağında olmadığına delalet eder. Çünkü Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Aişe radıyallahu anha ile Medine’ye geldiği zaman gerdeğe girmiştir. Aişe radıyallahu anha o sırada dokuz yaşında idi.”[106]

Görünen o ki bu iki kıssa aynı değildir. Zira Aişe radıyallahu anha Habeş’lilerin bayram gününde oynadıklarını zikretmiştir. Aişe radıyallahu anha şöyle demiştir: “Habeşliler bayram gününde gelip mescidde oynadılar. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem beni çağırdı ve ben de başımı onun omuzuna koydum. Bakışımı onlardan ayırıncaya kadar onların oyunlarına bakmaya başladım.”[107]

Ahmed’in Aişe radıyallahu anha’dan rivayetinde şöyle demiştir: “Ben oyuncaklarımla oynar, arkadaşlarım da yanıma gelirlerdi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem içeri girdiğinde ondan kaçarlardı. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de onları tutar benim yanıma geri getirirdi.”[108]

İkinci cevap:

Aişe radıyallahu anha’nın Habeşlilerin harbelerle oynamalarına bakması hicab ayetinin nüzulünden önce olmuştu. Nitekim Enes radıyallahu anh hadisi buna delildir. Çünkü orada Habeşlilerin Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in

---

[106] Şerhu Sahihi Muslim (10/96)
[107] Muslim (1483)
[108] Ahmed (6/166) isnadı sahihtir.

Medine'ye gelişi sırasında oynadıkları açıklanmaktadır. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in Medine'ye gelişi ise hicretin ilk yılında olmuştur. Hicab emri ise ancak Benî Kurayza gazvesinden sonra gelmiştir. Bu gazve, Hendek savaşından beş sene sonra olmuştur.

Yine Aişe radıyallahu anha: "Ben Hendek savaşında Harise oğullarının kucağında idim. Yanımda benimle beraber Umm Sad b. Muaz vardı. Bu, hicab emrinden önce idi" demiştir.[109]

Ebu Lubabe'nin Kurayza oğullarıyla yaptığından dolayı tevbesine dair ayet inmişti. Umm Seleme radıyallahu anha şöyle demiştir: "Ey Allah'ın rasulü! Bunu ona müjdeleyeyim mi?" O da: "Evet" buyurdu. Umm Seleme radıyallahu anha dedi ki: "Bunun üzerine odamın kapısında kalktım – Bu bize hicabın emredilmesinden önce idi - ve şöyle dedim: "Ey Ebu Lubabe! Sana müjde! Allah tevbeni kabul etmiştir."

Beyhaki rahimehullah der ki: "Beni Kurayza gazvesi Hendek savaşından sonra beşinci yılda olmuştur. Hicab emri ise bundan daha sonra olmuştur." Beyhaki ve Nevevî – Allah onlara rahmet etsin – böyle cevaplamışlardır.[110]

Üçüncü cevap:

Aişe radıyallahu anha'nın o sırada büluğ çağında olduğu ve hicab emrinin, Habeşlilerin oyunundan önce indirilmiş olduğu takdir edilirse şöyle cevap veririz:

---

[109] Beyhaki (7/92)
[110] Beyhaki (7/92), Nevevi, Şerhu Sahihi Muslim (10/96)

Aişe radıyallahu anha o gençlerin bedenlerine ve yüzlerine değil, harbelerle oynamalarına bakmıştır.

Bunun delili Aişe radıyallahu anha'nın şu sözüdür: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'i bir gün odamın kapısında gördüm. Habeşliler Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in mescidinde oynuyorlardı. O beni ridasıyla örttü, ben de onların oyunlarına baktım."[111]

Nevevî rahimehullah şöyle demiştir: "Bu en kuvvetli cevaptır. Zira hadiste Aişe radıyallahu anha'nın onların yüzlerine ve bedenlerine baktığı geçmiyor. Ancak oyunlarına ve harbelerine baktığı geçmektedir. Bundan dolayı kadın, erkeklerin bedenlerine bakmayı kastedemez. Kasıtsız dahi olsa, bakışını hemen çevirmesi gerekir."[112]

Kasıtsız olarak bakış affedilmiştir, lakin kasıtlı bakıştan dolayı mesuliyet vardır.

Cerir b. Abdillah radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e aniden bakışı sordum, bana gözümü hemen çevirmemi emretti.[113]

Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh'den: "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ona şöyle buyurdu: "Ey Ali!... Bakışına bakış ekleyerek devam ettirme. Zira ilki lehine olsa da, ikincisi lehine değildir."[114]

---

[111] Buhari (435)
[112] Şerhu Muslim (6/184)
[113] Muslim (4018)
[114] Ahmed (1/159) Hakim (6/407) bu hadisin Müslim'in şartına göre sahih olduğunu söylemiş, Elbani, Sahihu't-Tergib'de (2/189) hasen demiştir.

İkinci Şüphe:

Kadının erkeklere şehvetsiz olarak bakmasının caiz oluşuna Fatıma bt. Kays radıyallahu anha hadisini delil getirmişlerdir:

Fatıma bt. Kays radıyallahu anha'dan: "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ona: "İddetini İbn Umm Mektum'un evinde tamamla. Zira o a'mâ bir adamdır. Çarşafını onun evinde çıkarabilirsin."[115]

Diğer lafzı şöyledir: "A'mâ olan İbn Ummi Mektum'a git. Çünkü sen çarşafını çıkardığında o seni göremez."[116]

El-Aynî şöyle der: "Fatıma bt. Kays radıyallahu anha ilk muhacirlerden idi ve İbn Ummi Mektum onun amcasının oğlu idi.

Müslim'in bir lafzında: "Amcanın oğlu İbn Umm Mektum'un evinde iddetini tamamla. Zira onun gözleri kördür. Onun yanında çarşafını çıkarabilirsin"[117]

Birinci cevap:

Hadiste Fatıma bt. Kays radıyallahu anha'nın İbn Umm Mektum'a bakmasının caiz olduğuyla ilgili bir delil yoktur. Onda asıl olan İbn Umm Mektum'dan bakışını sakınmakla emrolunmuş olmasıdır.

---

[115] Muslim (2709).
[116] Muslim (2712)
[117] Muslim (2721)

El-Mubarekfurî şöyle demiştir: Yine burada kadının erkeğe bakabileceğine ruhsat söz konusu değildir. Bilakis Fatıma bt. Kays radıyallahu anha, İbn Umm Mektum'un evinde başkalarının bakmasından güvende olacaktı. Kendisi de bakışını ondan sakınmakla emrolunmuştu."[118]

Es-San'anî şöyle der: "Aslolan hüküm, delil olmadığı sürece yabancıya bakmanın haram olmasıdır"[119]

İbn Abdilberr rahimehullah şöyle der: "Yabancıya bakmanın yasak olduğunu söyleyenler: "Fatıma bt. Kays radıyallahu anha hadisinde, Fatıma'nın İbn Umm Mektuma bakışını serbest bıraktığına bir delil yoktur" demişlerdir."[120]

İkinci Cevap:

Şüphesiz Fatıma bt. Kays radıyallahu anha İbn Umm Mektum radıyallahu anh'ın evinde iddet bekleyebilir ve bakışını sakınabilirdi. Çünkü bir arada olmakla bakış arasında mutlak alaka yoktur.

El-Âzimâbâdî şöyle demiştir: "Bu şekilde cevap vermek mümkündür. Yani İbn Umm Mektum radıyallahu anh'ın evinde iddet bekleyebilir ve bakışını ondan sakınabilirdi. Evde bir arada olmak ile bakış arasında mutlak alaka yoktur."[121]

Eş-Şevkanî rahimehullah da bu şekilde cevap vermiştir.[122]

---

118 Tuhfetu'l-Ahvezi (4/241)
119 Subulu's-Selam (3/113)
120 et-Temhid (19/154)
121 Avnu'l-Mabud (11/114)
122 Neylu'l-Evtar (6/248)

Üçüncü Şüphe:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, Fatıma bt. Kays radıyallahu anha'ya Umm Şerik'in evinde iddet beklemesini emretti. Sonra buyurdu ki: "Umm Şerik ashabımın daima ziyaretine gittikleri bir kadındır."[123]

Birinci Cevap:

Uğramak ve ziyaret bakmayı gerektirmez. Zira bakmakla ziyaret arasında mutlak alaka yoktur. Bakmadan da ziyaret olabilir.

İkinci Cevap:

Dahhak b. Kays radıyallahu anh'ın kız kardeşi Fatıma bt. Kays radıyallahu anha'dan: O ilk muhacir kadınlardan idi. Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ona: Ümm Şerik'e git buyurdu. Umm Şerik Ensar'dan, zengin bir kadındı. Allah yolunda çok harcama yapardı. Ona misafirler gelirdi. Dedim ki: "Bunu yapacağım" Sonra şöyle buyurdu: "Hayır, yapma. Umm Şerik misafiri çok olan bir kadındır. Ben onların yanında yüzünü açmanı, çarşafını çıkarmanı ve onların istenmeyen şeyler görmelerini istemem."[124]

İşte bu, ashabın daima ziyaret etmelerinin anlamıdır. Harcama ve yardımda bulunmak misafirlere bakmayı gerektirmez.

---

[123] Muslim (2709)
[124] Muslim (5235)

Dördüncü Şüphe:

Has'am'lı kadın hadisidir. Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma'dan: "el-Fadl b. Abbas Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in bineğinin arkasında idi. Has'am kabilesinden bir kadın gelip fetva sordu. El-Fadl ile kadın birbirlerine bakmaya başladılar. Bunun üzerine Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem Fadl'ın yüzünü diğer tarafa çevirdi."[125]

El-Aynî şöyle dedi: "Burada kadının bakmaktan yasaklandığı nakledilmemiştir."[126]

Birinci Cevap:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Fadl'ın bakışına mani olmakla yetinmiştir. Zira buradan kadının bakmasının yasaklandığı da anlaşılır. Çünkü iki bakışın hükmü de birdir.

Asıl olan budur. Allah Teala şöyle buyurmuştur: "**Mü'min erkeklere söyle de, gözlerini harama bakmaktan sakınsınlar, bu, onlar için daha temizdir**" (Nur 30)

"**Mü'min kadınlara da söyle: Onlar da gözlerini haramdan sakınsınlar ve İffetlerini (zinadan) korusunlar.**" (Nur 31)

İkinci Cevap:

Kadına bunun emredilmesine gerek yoktu. Çünkü bakışını sakınmıştır. Nitekim Fadl radıyallahu anh, yaptığından dolayı uyarılınca kadın da bakışını sakındı.

---

[125] Buhari (5760) Muslim (2375)
[126] Umdetu'l-Kari (9/125)

Hadisin diğer lafzında, Fadl'ın ve kadının hakkında fitneden korkulmasının zikredilmesi buna delalet etmektedir. Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma'dan: "Nebi sallallahu aleyhi ve sellem Fadl'ın boynunu Has'am'lı kadına bakmaktan çevirdi. El-Abbas radıyallahu anh: "Ey Allah'ın rasulü! Amcanın oğlunun boynunu neden çevirdin?" diye sordu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: "**Genç bir erkekle genç bir kadın gördüm ve her ikisi hakkında şeytandan emin olamadım.**"[127]

Üçüncü Cevap:

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem ilk anda Fadl'ın yüzünü çevirdi ve kadının bakacağı bir şey kalmadı.

Nevevî rahimehullah şöyle demiştir: Fadl'ın yüzünün kadından çevrilmesinde fitnenin her ikisinden de uzaklaştırılmasına delil vardır.[128]

Ahmed'in rivayetinde: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in: "**Genç bir erkekle genç bir kadın gördüm, ikisi hakkında şeytandan korktum**"[129] buyurması buna delalet etmektedir.

Yine Nevevî şöyle der: "Bu hadiste bakışları yabancı kadınlardan sakınmaya ve kadınlarından yabancı erkeklere bakmasından sakındırılmalarına teşvik vardır."[130]

---

[127] Tirmizi (811), Ahmed (1/75) Ebu Ya'la (2/25) Elbani hasen demiştir.
[128] Şerhu Sahihi Muslim (8/190)
[129] Ahmed (1/156) Ziyau'l-Makdisi Muhtare (1/335) hasendir.
[130] Şerhu Sahihi Muslim (8/190)

Beşinci Şüphe:

el-Mubarekfurî, es-Suyutî'den ve Ebu Davud'dan naklediyor: Kadınlar, onları erkeklerin görmemeleri için hicab (örtünmek) ile emrolundular. Kadınların onları görmemeleri için erkeklere hicap emredilmedi. Bu da iki taraf arasında hükmün farklı oluşuna delalet eder"[131]

Birinci Cevap:

Bu illetlendirme, Kitap, sünnet ve âlimlerin cumhurundan delile aykırıdır. Çünkü bakış hususunda erkeklerle kadınlar arasında ayrım yapılmamıştır. Nitekim Nur suresinde kadınlara da erkeklere emredilen şey emredilmiştir.

İkinci Cevap:

İkisi hakkında hükmün farklı değil, aynı olduğunu gösteren nas gelmiştir. Nitekim Nur suresinde erkeklere emredilen şey, kadınlara da emredilmiştir.

Üçüncü Cevap:

Bu, nas bulunmasına rağmen kıyas yapmaktır. Nas olan bir konuda kıyas yapılamayacağında icma vardır.

Kadının televizyonda, gazete veya dergilerde erkeklere bakması hakkında tartışma devam etmektedir. Bu durumda kadının erkeklere şehvetsiz olarak bakmasının caiz olduğu söylenmektedir. En hayırlısı şudur: Kadın bakışını erkeklerden sakınarak dinleyebilir ve makaleleri okuyabilir. Zira bu konuda Kitap ve sünnetten deliller gelmiştir.

---

[131] *Tuhfetu'l-Ahfezi (8/51)*

Bakışları kısmayı emreden Allah Azze ve Celle, kadınlara bayram namazı için çıkmalarını ve hutbeyi dinlemelerini emretmiştir. Dinlemek bakmayı gerektirmez. Çünkü kadın konuşmaları dinlerken bakışını erkeklerden sakınabilir.

Altıncı Şüphe:

Müminlerin anneleri olan, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları sahabe ve tabiinden ravilere hadis nakletmişlerdir.

Cevap:

Onların erkek ravilere hadis rivayet etmiş olmaları, yabancı erkeklere baktıkları ya da arada bir engel olmaksızın bir arada oturdukları anlamına gelmez. Nitekim onların perde arkasından hadis rivayet ettiklerini tasrih eden birçok rivayet gelmiştir:

Yedinci Şüphe:

Ümmü Atiye Radıyallahu anha dedi ki:

أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– لَمَّا قَدِمَ الْمَدِينَةَ جَمَعَ نِسَاءَ الأَنْصَارِ فِي بَيْتٍ فَأَرْسَلَ إِلَيْنَا عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ فَقَامَ عَلَى الْبَابِ فَسَلَّمَ عَلَيْنَا فَرَدَدْنَا عَلَيْهِ السَّلاَمَ ثُمَّ قَالَ أَنَا رَسُولُ رَسُولِ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم– إِلَيْكُنَّ. وَأَمَرَنَا بِالْعِيدَيْنِ أَنْ نُخْرِجَ فِيهِمَا الْحُيَّضَ وَالْعُتَّقَ وَلاَ جُمُعَةَ عَلَيْنَا وَنَهَانَا عَنِ اتِّبَاعِ الْجَنَائِزِ.

“Resûlullah (Sallallahu aleyhi ve sellem) Medine'ye gelince, Ensârın kadınlarını bir evde toplayıp Ömer b. el-Hattâb'ı gönderdi. Ömer Radıyallahu anh kapının yanında durup bize selâm verdi. Biz de selâmına mukabele ettik. Ömer Radıyallahu anh sonra:

“Ben size Resûlullah'ın elçisiyim... dedi. Ve bize evlenme çağına gelen genç kızlar ve hayızlılarla birlikte iki bayrama çıkmamızı, cumaya ise gitmememizi emretti. Cenazelerin peşinde gitmemizi de yasakladı.”[132]

Cevap:

Bu rivayetteki “*Ömer radıyallahu anh'ı bize gönderdi, kapının yanında durup bize selam verdi*” kısmı sahih olmayıp münkerdir. Bu lafızla sadece meçhul bir ravi olan İsmail b. Abdirrahman b. Atiyye rivayet etmiştir. Güvenilir raviler bu ziyade bulunmaksızın bunu rivayet etmişlerdir. Şayet bu ziyade sahih olsaydı bile “kapının yanında durup selam verdi” ibaresi, Ömer Radıyallahu anh'ın onlarla birbirlerini görebilecekleri aynı mekânda bulunmadıklarını ifade etmektedir.

Kadın erkek karışık salonlarda konferans, düğün vs. gibi ortamlar Rahman'ın değil şeytanın sevdiği ortamlardır. Allah bizleri selamete ulaştırsın.

---

[132] **Hadis sahih, kıssa zayıftır.** Ahmed (5/84, 6/409) İbn Sad (10/7) Ebu Davud (1139) Taberi Tefsir (22/601) İbn Hibban (7/313) Ziyau'l-Makdisi, el-Muhtare (1/166); İbn Huzeyme (3/112) Ebu Ya'la (1/197) Taberani (25/45) Beyhaki (3/262) Elbani Daifu Süneni Ebi Davud (210) isnadında İsmail b. Abdirrahman b. Atiyye meçhuldür.

Sekizinci Şüphe:

Bazıları *Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in kadınlara sohbet için bir gün tayin etmesini delil getirerek, bir erkeğin kadınlara ders verebileceğini* söylemişlerdir.

Cevap:

Bu ancak perde veya duvar arkasından olursa caizdir. Aksi halde bu görüş reddedilir. Zira bu durum Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e has olup hiçbir sahabe de yabancı kadınlara karşılıklı ders vermemiştir. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ise herkesin damarında şeytanın dolaştığını, Allah'ın izni ile şeytanın kendisine teslim olduğunu beyan etmiştir. Allah rasulünden sonra hiç kimse kendi şeytanının kendisine teslim olduğunu iddia edemez.

Dokuzuncu Şüphe:

"*Kadın tam tesettür içinde olduğu zaman ayette emredilen hicab/perde arkasına geçme emrini yerine getirmiş olur. Böylece kadın, tesettürlü olarak erkeklerin karşısına çıkabilir. Konferans salonlarında, evlerde, televizyonda ve buna benzer yerlerde kadınlar da erkeklerin sohbetine katılabilir.*"

Cevap:

Bu şekilde yorumlayanlar cidden büyük hata içindedirler. Zira hicab bu şekilde yorumlandığı zaman sadece erkeklerin kadını görmesine mani olan, fakat kadınların erkekleri görmesine mani olmayan bir hicab öngörülmüş olur. Hâlbuki kadınlar da tıpkı erkekler gibi gözlerini sakınmakla emrolunmuşlardır.

Sahih bir rivayette Enes radıyallahu anh şöyle anlatmıştır: Ömer radıyallahu anh bir gün evine gelince hanımının yanında çarşaflı bir kadın gördü ve onu hür zannerek hemen dışarı çıktı. Tekrar geldiğinde kadın yine oradaydı. Kadın gidene kadar Ömer radıyallahu anh bunu tekrarladı. Eve girince;

من هذه التي قد عنتنا

"Bizimle inatlaşan bu kadın kimdi?" diye sordu. Hanımı; "Ondan sana ne, falan cariyedir." Dedi. Dışarı çıkınca insanlara dedi ki;

لا تتشبه الأمة بسيدتها لا تلبسوهن الجلابيب فتشبهن بالحرائر المحصنات فإنما قال الله تعالى: يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ

"Cariyeler efendilerine benzemeye çalışmasın! Onlar çarşaf giyip yüzlerini örterek evli hür kadınlara benzemesinler! Allah Azze ve Celle buyurur ki;

"**Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına (bir ihtiyaç için dışarı çıktıkları zaman) dış örtülerini üstlerine almalarını söyle. Onların tanınması ve incitilmemesi için en elverişli olan budur. Allah bağışlayandır, esirgeyendir**."(Ahzab 59)[133]

---

[133] **Sahih mevkuf.** Ehadisu İsmail b. Cafer ez-Zuraki (101) İbn Habib el-Gaye ve'n-Nihaye (s.228) muhtasar olarak: Begavi Şerhu's-Sunne (2/438) Ahmed Ahkamun Nisa (103)

Bu rivayetten anlaşılacağı üzere, Ömer radıyallahu anh bahsi geçen cariyeyi, çarşaflı olmasından dolayı hür zannetmiş, derhal dışarı çıkmıştır. Şayet kadın çarşaflı ve yüzü örtülü diye onun yanında bulunmayı caiz görseydi tekrar tekrar dışarı çıkmazdı. Ayrıca yukarıda da bir kısmı zikredilen pek çok rivayette açıkça belirtildiği gibi, erkek raviler, hanım sahabelerden naklettikleri rivayetlerde "perde arkasından dedi ki…" şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

Kadın erkek karışık salonlarda konferans vs. gibi ortamlar Rahman'ın değil şeytanın sevdiği ortamlardır. Allah bizleri selamete ulaştırsın.

Onuncu Şüphe:

"*Kadın nasıl olsa dışarı tesettürü ile çıkıyor, o halde tesettürlü bir halde erkeklerin yanına girmesinde ne sakınca var?*"

Cevap:

Böyle bir yorum ilimden ve haktan uzak, batıl bir kıyastır. Zira kadın ancak zaruret sebebiyle dışarı çıkabilir ve bu çıkmasında tam bir tesettür ile emrolunmuştur. Zaruret halinde alınan ruhsatı yaygınlaştırarak haremlik selamlık uygulamasını ortadan kaldırmak büyük bir gaflettir. Allah'a sığınırız.

Sonuç

Özetle: Kadınların erkeklerle bir arada oturmaları, birbirlerini seyretmeleri, erkek bir hocanın dersine arada perde veya duvar gibi bir engel olmaksızın katılmaları caiz değildir. Özellikle modern imkânlar, kadınların, erkek bir hocayı

görmesini gerektirecek herhangi bir ihtiyaca mahal bırakmamaktadır.

Müteşabihleri Delil Getirenlere İkaz

Kadının erkeklere bakmasının caiz olduğunu söyleyenlerin delilleri müteşabihtir. Bunun caiz olmadığını söyleyenlerin delilleri ise muhkemdir.

Allah Teala şöyle buyurmuştur: “**Kitab'ı sana indiren O'dur. O kitabın bir kısmı muhkem âyetlerdir; bunlar Kitab'ın aslıdır: diğerleri ise, muteşâbih âyetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) tevilini yapmak için müteşâbih olan âyetlere tâbi olurlar. Oysa müteşâbihin tevilini Allah’tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise, "biz ona inandık; hepsi de Rabbimiz kalındandır" derler. Bunu, akıl sahiplerinden başkası düşünmez**” (Al-i İmran 7)

Aişe radıyallahu anha’dan: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bu ayeti okudu: “**Kitab'ı sana indiren O'dur. O kitabın bir kısmı muhkem âyetlerdir; bunlar Kitab'ın aslıdır: diğerleri ise, muteşâbih âyetlerdir. Kalplerinde eğrilik bulunan kimseler, fitne çıkarmak ve (heveslerine uygun) tevilini yapmak için müteşâbih olan âyetlere tâbi olurlar. Oysa müteşâbihin tevilini Allah’tan başkası bilmez. İlimde yüksek dereceye erişmiş olanlar ise, "biz ona inandık; hepsi de Rabbimiz kalındandır" derler. Bunu, akıl sahiplerinden başkası düşünmez**” (Al-i İmran 7) Sonra şöyle buyurdu: Onun müteşabihlerine tabi olanları gördüğün zaman bil ki, Allah’ın bahsettiği kimseler onlardır. Onlardan sakının!” (Buhari (4547) Muslim (6946)

Şeyh Muhammed b. Abdilvehhab rahimehullah şöyle demiştir: “Ehl-i sünnetin alameti açık delillerle istidlal yapmalarıdır. Sapıklık ehlinin alameti ise müteşabih delillerle istidlal yapmalarıdır.”

Müteşabihin birçok anlamları vardır. Şeytanın vahyiyle bu anlamlardan birini tercih eden sapar:

“**Üzerine Allah isminin zikredilmediği şeylerden yemeyin; çünkü o bir fısk (Allah'a isyan)dır. Muhakkak ki şeytanlar, dostlarına, sizinle mücadele etmelerini telkîn edeceklerdir. Onlara itaat ettiğiniz takdirde, şüphe yoktur ki, siz de müşriklerden olursunuz**” (En’am 121)

“**İnsanlardan, Allah hakkında bilgisizce mücadele eden ve her azılı şeytana uyan kimseler vardır. O şeytan hakkında şu takdir olunmuştur ki, kim onu dost edinirse, o onu saptırır ve cehennem azabına sevk eder**” (Hac 3-4)

Heva ile müteşabihin anlamlarından birini tercih eden sapar:

“**Ey Dâvûd! Biz seni yeryüzünde bir halîfe kıldık. İnsanlar arasında adaletle hükmet; hevâna tabi olma; aksi halde Allah'ın yolundan seni saptırır. Allah'ın yolundan sapanlara ise, hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azâb vardır.**” (Sad 26)

Re’yi (görüşü) ile müteşabihin anlamlarından birini tercih eden sapar:

“**Putların bu isimleri, sizin ve atalarınızın taktığı isimlerden başka bir şey değil. Allah, onlar hakkında herhangi bir delil de indirmemiştir. Onlar sadece zanna ve**

canlarının istediği şeye tâbi oluyorlar. Oysa onlara, Rablerinden rehber de gelmişti.” (Necm 23)

“**Eğer yeryüzündeki insanların çoğuna uyarsan, seni Allah'ın yolundan saptırırlar; zira onlar, zandan başka bir şeye uymuyorlar ve dolayısıyla sadece saçmalıyorlar.**” (En’am 116)

Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma’dan: Nebi sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: “**Muhakkak ki Allah ilmi size verdikten sonra çekip almak suretiyle kaldırmaz. Lakin alimlerin canlarını ilimleriyle birlikte almak suretiyle kaldırır. Geriye cahil insanlar kalır. Onlara fetva sorarlar, onlar da görüşleriyle fetva vererek hem kendileri sapar, hem de başkalarını saptırırlar.**” (Buhari (7307) Re’y (şahsi görüş) ve kıyasla zorlamanın kötülenmesi babı)

Sırf salih bir imamın sözünden dolayı müteşabihin anlamlarından birini tercih eden sapar:

Allah Teala şöyle buyurur: “**Onlar, Allah'ı bırakıp hahamlarını, rahiplerini ve Meryem'in oğlu Mesîh'i kendilerine Rab edinmişler.**” (Tevbe 31)

Ebu Said el-Hudrî radıyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur: “**Muhakkak ki sizden öncekilerin sünnet/adetlerine adım adım, dirsek dirsek uyacaksınız. Hatta onlar bir keler deliğine girseler siz de onlara uyacaksınız.**” Dedik ki: “Ey Allah’ın rasulü! Yahudilere ve Hristiyanlara mı?” Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: “**Başka kim olacak?**” buyurdu. (Buhari (7320) Muslim (6952)

Fasık bir imamın sözünden dolayı müteşabihin anlamlarından birini tercih eden sapar:

“**Ey iman edenler! Hahamların ve râhiplerin çoğu, halkın mallarını haksız yere yemekte ve (onları) Allah'ın yolundan alıkoymaktadırlar**.” (Tevbe 34)

Sevban radıyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu: “**Ümmetim hakkında en çok saptırıcı imamlardan korkarım**.” (Ebu Davud (4254) Sahih ligayrihi.)

Kitap ve sünnetten diğer bir delil sebebiyle müteşabihin anlamlarından birini tercih eden, asla sapmaz:

“**Kim benim hidayetime uyarsa, ne sapıtır, ne de bedbaht olur**.” (Taha 123)

Muhkem: tek bir anlama, açıkça delalet eden, nesh edilmemiş, tahsis edilmemiş ve takyid edilmemiş olandır. Allah Teâla’nın şu ayeti gibi:

“(Size orucun farz kılındığı o sayılı günler) Ramazan ayıdır ki, insanlara doğru yolu gösteren, hidayeti ve doğruyla eğriyi birbirinden ayırıp açıklayan bir rehber olmak üzere, Kur'ân işte bu ayda indirilmiştir. Bu sebeple, içinizden her kim bu aya ulaşırsa, oruç tutsun. Her kim de hasta yahut seyahatte olursa, (tutamadığı günler) başka günlerde tutsun. Allah, müddeti tamamlamanız, sizi doğru yola iletmesine karşılık, Onu yüceltmeniz ve böylece şükretmeniz için size kolaylığı ister; güçlüğü istemez.” (Bakara 185)

Kadın Erkek İhtilatı Haramdır

Bunun sünnetten delilleri şunlardır;

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

خَيْرُ صُفُوفِ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا وَشَرُّهَا آخِرِهَا وَخَيْرُ صُفُوفِ النِّسَاءِ آخِرُهَا وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا

"**Erkeklerin en hayırlı safları ön sıralar, en şerli safları ise arka sıralardır. Kadınların en hayırlı safları arkalar, en şerli safları da ön sıralardır**."[134]

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, kadınların erkeklerden uzaklaştırılmasının mecburiyetinden dolayı, Müslüman'ın Rabbine en yakın olduğu yer olan namazda, nefislerin şehvetlere karşı zaafı ve şeytanın vesveselerine muhatap olunması korkusuyla, Müslüman erkeğin ve Müslüman kadının fitne ve şüphe mevzilerinden uzak olmaları için böyle irşat ediliyorlar. Namazda dahi durum böyle olunca, namaz dışında nasıl olur da bunun aksi mümkün olabilir?

Bu, iki cinsin çalışma alanlarında ve başka yerlerde ayrı bulunmalarının mecburi oluşuna delil olmaktadır.

Kadın Tamamen Avrettir

Abdullah b. Mes'ud ve İbn Ömer radıyallahu anhum'den gelen rivayetlerde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

---

[134] **Sahih.** Müslim (440) Ahmed (3/387) İbn Ebi Şeybe (1/333) Ebu Davud (678) Nesai (820) İbn Mace (1000-1001) Tayalisi (2408) Darimi (1/325) İbn Huzeyme (3/96) Beyhaki (2/223, 3/102) Nesai Sünenu'l-Kubra (893-894) Taberani (8/165) İbn Carud el-Munteka (317) Ebu Ya'la (1102)

إِنَّ الْمَرْأَةَ عَوْرَةٌ ، فَإِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ ، وَأَقْرَبُ مَا تَكُونُ مِنْ وَجْهِ رَبِّهَا وَهِيَ فِي قَعْرِ بَيْتِهَا

"Şüphesiz kadın avrettir. Dışarı çıktığı zaman şeytan, bakışları ona çevirtir. Kadının Rabbine en yakın olduğu yer, evinin ortasıdır."[135]

et-Tayyibî der ki; "Hemen anlaşılıveren odur ki; kadın evinde olduğu müddetçe, şeytan, insanlara vesvese vererek tamaha düşüremez. Evinden çıktığında ise, hem tamah eder, hem ona tamah edilir. Zira şeytanın en önemli tuzak kapısı kadınlardır."[136]

---

[135] **Sahih**. İbni Huzeyme (3/93 no:1685-1687) İbni Hibban (12/412, 413) Tirmizi (1173) Bezzar (5/427, 428) Taberani (10/108) Taberani Evsat (8/101) Abdulhak el-İşbili Ahkam (2/46) Hatib Tarih (8/451) Darekutni İlel (5/314-315) İbn Hazm el-Muhalla (4/201) İbnu'l-Munzir el-Evsat (4/261) Ebu Tahir es-Silefi Tuyuriyyat (915) Mecmauz Zevaid (2/35) Darekutni merfu olarak rivayetinin sahih olduğunu belirtti. Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir. Bkz.: es-Sahiha (2688) Şuayb el-Arnaut, İbn Hibban'ın tahkikinde: "Muslim'in şartına göre sahih" demiştir.
* İbn Mes'ud radıyallahu anh'den **sahih** isnadla mevkuf olarak da rivayet edilmiştir: İbni Ebi Şeybe (2/157) Taberani (9/295)
* İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan **hasen** isnadla merfu olarak: Taberani Evsat (3/189) Münziri ve Heysemi dediler ki; "Bunu Taberani Evsat'ta İbni Ömer radıyallahu anhuma'dan sahih isnad ile rivayet etti." Bkz.: Mecmauz Zevaid (4/314) Tergib ve Terhib (1/304)
* Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh'den: Deylemi (6713)

[136] Münavi Feyzul Kadir (6/266)

Münziri der ki; “Şeytan bakışları kadına çevirtir ve vesvese verir. Çünkü evinden çıkmakla kendisine musallat olunmasına sebep olmuştur.”[137]

Şeyh Mukbil b. Hadi el-Vadiî rahimehullah şöyle demiştir: “Tirmizi’nin İbn Mesud radıyallahu anh’den rivayet ettiği: “Kadın avrettir, çıktığı zaman şeytan bakışları ona çevirtir” hadisinden dolayı kadın perde arkasında şahitlik etmesi gerekir. Yine Allah Teâlâ’nın: “Yumuşak söylemeyin ki kalbinde hastalık olan ümide kapılmasın” (Ahzab 33) ayetinden dolayı sesini yumuşatması caiz değildir.”[138]

Kadınlar İçin Evlerinin Daha Hayırlı Oluşu

Ümmü Humeyd es-Saidiye Radıyallahu anha, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e gelip der ki;

عَنْ أُمِّ حُمَيْدٍ امْرَأَةِ أَبِي حُمَيْدٍ السَّاعِدِيِّ، أَنَّهَا جَاءَتِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَقَالَتْ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنِّي أُحِبُّ الصَّلاَةَ مَعَكَ؟ قَالَ: "قَدْ عَلِمْتُ أَنَّكِ تُحِبِّينَ الصَّلاَةَ مَعِي، وَصَلاَتُكِ فِي بَيْتِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي حُجْرَتِكِ، وَصَلاَتُكِ فِي حُجْرَتِكِ خَيْرٌ مِنْ صَلاَتِكِ فِي دَارِكِ، وَصَلاَتُكِ فِي دَارِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكِ، وَصَلاَتُكِ فِي مَسْجِدِ قَوْمِكِ خَيْرٌ لَكِ مِنْ صَلاَتِكِ فِي مَسْجِدِي،

[137] Tergib ve Terhib (1/306)
[138] El-Muktarah (s.114)

"Ey Allah'ın Rasulü! Ben seninle beraber namaz kılmak istiyorum." Bunun üzerine buyurdu ki;

"**Benimle namaz kılmak istediğini biliyorum. Lakin evinin ortasında kıldığın namaz, evinin avlusunda kıldığı namazdan hayırlıdır. Evinin avlusunda kıldığın namaz da, mahalle mescidinde kıldığın namazdan hayırlıdır. Mahalle mescidinde kıldığın namaz ise, senin için benim şu mescidimde kıldığın namazdan hayırlıdır**."[139]

Bu saliha ve takvalı hanım sahabiyenin, ahlaklı ve dindar olmasına rağmen, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ona daha doğru ve daha hayırlı olanı açıklamış, ona namaz kılabileceği yerleri fazilet sırasına göre saymıştır. Fazileti en az olan yer, evine en uzak olan yerdir. Çünkü evi dışında daha fazla yol yürüyecek ve bakışlara daha çok maruz kalacaktır.

Bu da gösteriyor ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadınları mümkün mertebe evinden çıkmaktan alıkoymak istemekte, onların dışarı çıktıkları takdirde meydana gelebilecek tehlikelere işaret etmektedir.

Takvalı ve saliha bir kadının, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile namaz kılmak için çıkması müstehap olmadığına göre, kadının ders için, çalışmak için, siyasi alanlara ve gezmek için çıkabileceği nasıl söylenebilir ve onlar nasıl olur da dışarı çıkmaya davet edilir!?

---

[139] **Hasen.** Ahmed (6/371) İbni Huzeyme (3/95 no:1689) İbni Hibban (5/595) Mecmauz Zevaid (2/33) İbni Ebi Şeybe (2/157) Ru'yani (2/233) İbni Ebi Asım el-Ahad ve'l-Mesani (6/150) Taberani (25/148) İbni Abdilberr et-Temhid (23/398) Hafız İbni Hacer Fethul Bari'de (3/318); "Ahmed'in isnadı hasendir. Ebu Davud'un İbn Mesud radıyallahu anh'den rivayeti bunun şahididir." demiştir. Şuayb el-Arnaut ve Elbani de hadisin hasen olduğunu söylemişlerdir.

Kadınların Yanına Girmekten Sakındırılması

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadınların yanına girmekten ve onlarla yalnız kalmaktan sakındırmıştır.

Utbe b. Amir radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

أَنَّ رَسُولَ اللهِ صلى الله عليه وسلم، قَالَ: إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ فَقَالَ رَجُلٌ مِنَ الأَنْصَارِ، يَا رَسولَ اللهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ قَالَ: الحَمْوُ المَوْتُ

"**Sizleri kadınların yanına girmekten sakındırırım.**" Ensar'dan biri dedi ki;

"Ya Rasulullah! Kocanın akrabalarına ne dersin?" Buyurdu ki;

"**Kocanın akrabaları ölüm (gibi kaçınılması gereken bir durum) dur.**"[140]

İbni Abbas radıyallahu anhuma'dan; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

---

[140] **Sahih**. Buhari (4934) Müslim (2172) İbn Ebi Şeybe (4/48) Tirmizi (1171) Darimi (2645) Ahmed (4/149, 153) Darimi (2/361) İbn Hibban (12/401) Nesai İşretu'n-Nisa (338) Beyhaki (7/90) Beyhaki Şuab (5437) Taberani (17/277) Deylemi (1551) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.198)

لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ

“**Bir erkek, bir kadın ile yanlarında mahremleri olan bir kimse bulunmadan yalnız kalmasın**.”[141]

Bu hadisten, kadının yanında mahremi bulunduğu zaman erkeklerin, kadınların yanına girebileceği bir anlam çıkarılamaz. Kastedilen ancak evlerinde kocaları bulunmadığı zaman, ayrı odalarda olsalar dahi kadınların evine girmemektir. Zira birbirine namahrem olan kadın ile erkek aynı ev içerisinde olurlarsa, ayrı odalarda veya perde arkasında olsalar dahi şeytanın vesveselerine muhatap olurlar. Kötülük işlemeseler dahi ithama uğrarlar.

Amir b. Rabia radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

أَلا لا يَخْلُوَنَّ رجل بامرأة إلا كانَ ثالثَهُمَا الشيطانُ

“**Dikkat edin! Bir kadınla erkek yalnız kaldığında üçüncüleri mutlaka şeytan olur**."[142]

Bütün tecrübelerden bilinmektedir ki, bu hadislerde sakındırılan kadın erkek ihtilatı, o toplumu fitneye düşürür.

---

[141] **Sahih**. Buhari (5233) Müslim (1341) Ahmed (1/222, 346) Tirmizi (2779) İbn Mace (2900) İbn Huzeyme (2529-30) Beyhaki (3/139, 7/90) Beyhaki Şuab (5444) Taberani (11/425) Humeydi (468)

[142] **Sahih.** Tirmizi (2165, 2254) İbn Mace (2363) İbn Ebi Şeybe (7/457) Nesai Sünenu'l-Kubra (5/388) Ahmed (1/18, 26, 3/446) Ebu Yala (141) İbn Hibban (16/239) Darekutni el-İlel (111) Hâkim (1/197-199) Bezzar (9/161) Taberani Evsat (3/204) Beyhaki (7/91) Beyhaki Şuab (5454) Şafii (1/244) Humeydi (1/19) Haris (2/635) Tayalisi (31)

Sahabelerin İhtilata Engel Olmaları

Sahabeler radıyallahu anhum, şer'î delillerin kadın erkek ihtilatını haram kıldığını bildikleri için, bundan sakındırmış ve engel olmuşlardır;

Tavafta Kadın Erkek Karışmasını Yasaklamaları

Azatlı bir cariyesi, Aişe radıyallahu anha'nın yanına girmiş ve demiştir ki;

أَنَّهَا كَانَتْ عِنْدَ عَائِشَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ -صلى الله عليه وسلم- أُمِّ الْمُؤْمِنِينَ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهَا فَدَخَلَتْ عَلَيْهَا مَوْلاَةٌ لَهَا فَقَالَتْ لَهَا : يَا أُمَّ الْمُؤْمِنِينَ طُفْتُ بِالْبَيْتِ سَبْعًا وَاسْتَلَمْتُ الرُّكْنَ مَرَّتَيْنِ أَوْ ثَلاَثًا فَقَالَتْ لَهَا عَائِشَةُ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهَا: لاَ آجَرَكِ اللَّهُ لاَ آجَرَكِ اللَّهُ تُدَافِعِينَ الرِّجَالَ أَلاَ كَبَّرْتِ وَمَرَرْتِ.

"Ey müminlerin annesi! Beyt'i yedi defa tavaf ettim ve Rükn'ü iki ya da üç kez selamladım." Aişe radıyallahu anha ona dedi ki;

"Allah sana karşılık vermesin! Allah sana karşılık vermesin! Erkeklerin arasına mı girdin!? Tekbir getirip geçemez miydin?"[143]

---

[143] **Hasen mevkuf**. İmam Şafii Müsned (s.127) el-Ümm (2/172) Beyhaki (5/81) Fakihi Ahbaru Mekke (1/122)

Hafız İbni Hacer der ki; “el-Fakihî – Zaide’den, - o da İbrahim en-Nehaî’den naklediyor;

نهى عمر أن يطوف الرجال مع النساء، قال: فرأى رجلاً معهن فضربه بالدرة"

“Ömer radıyallahu anh, erkeklerin kadınlarla beraber tavaf etmesini yasakladı ve bir adamı onlarla beraber görünce onu kamçısıyla dövdü.”[144]

İbni Cürayc, Atâ’dan naklediyor;

إِذْ مَنَعَ ابْنُ هِشَامٍ النِّسَاءَ الطَّوَافَ مَعَ الرِّجَالِ قَالَ : كَيْفَ تَمْنَعُهُنَّ وَقَدْ طَافَ نِسَاءُ رَسُولِ اللَّهِ –صلى الله عليه وسلم–؟ قُلْتُ : أَبَعْدَ الْحِجَابِ أَوْ قَبْلُ؟ قَالَ : إِى لَعَمْرِى لَقَدْ أَدْرَكْتُهُ بَعْدَ الْحِجَابِ. قُلْتُ : كَيْفَ يُخَالِطْنَ الرِّجَالَ؟ قَالَ : لَمْ يَكُنَّ يُخَالِطْنَ كَانَتْ عَائِشَةُ رَضِىَ اللَّهُ عَنْهَا تَطُوفُ حَجْرَةً

“İbni Hişam kadınları erkeklerle beraber tavaf etmekten men edince dedi ki;

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in kadınları erkeklerle beraber tavaf ettiği halde onları bundan nasıl alıkoyarsın?” dedi ki;

---

144 **Sahih mevkuf**. Fakihi Ahbaru Mekke (1/252) Fethul Bari (3/480)

“Bunu hicap emrinden önce mi, yoksa sonra mı yapıyorlardı?”

“Ben onlara ancak hicap emrinden sonra yetiştim.”

“Peki erkeklerle kadınlar nasıl karışıyorlardı?”

“Karışmıyorlardı. Aişe radıyallahu anha erkekler arasına karışmadan, ayrı şekilde tavaf ediyordu.”[145]

Bu haber gösteriyor ki, İslam’ın ilk yıllarında erkekler ile kadınlar karışıp, izdiham içinde tavaf etmiyorlardı.

Hicab Emrinin Kadınlarla Erkeklerin İhtilatını Yasaklaması

Ömer b. el Hattab radıyallahu anh, kadınlara karşı çok kıskanç idi. Bu yüzden Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e hicabı emretmesini işaret etmiş, bunun üzerine Kur’an’ın hicap emri buna muvafık gelmiştir:

Enes radıyallahu anh’den; Ömer radıyallahu anh dedi ki;

قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ يَدْخُلُ عَلَيْكَ الْبَرُّ وَالْفَاجِرُ فَلَوْ أَمَرْتَ أُمَّهَاتِ الْمُؤْمِنِينَ بِالْحِجَابِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ آيَةَ الْحِجَابِ

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e; “Ey Allah’ın Rasulü! Senin yanına iyiler de, kötüler de giriyor. Müminlerin

---

145 **Sahih maktu.** Buhari (1539) Abdurrazzak (5/66) Beyhaki (5/78) İbni Hacer Tagliku’t-Ta’lik (3/73)

annelerine hicabı emretsen" dedim. Bunun üzerine Allah Azze ve Celle hicap ayetini indirdi."[146]

أَنَّ عُمَرَ بْنَ الْخَطَّابِ كَانَ يَنْهَى أَنْ يُدْخَلَ مِنْ بَابِ النِّسَاءِ

"Ömer radıyallahu anh erkeklerin mescide kadınlara ayrılmış kapılardan girmesini yasaklardı."[147]

Sahabe Hanımların Evlerinden Çıkmama Hususunda Gayretleri

Sevde radıyallahu anha'ya; "Kız kardeşlerinin yaptığı gibi hac ve umre yapsan olmaz mı?" denilince dedi ki;

قد حججت واعتمرت فأمرني الله أن أقرَّ في بيتي. قال الراوي: فوالله ما خرجت من باب حجرتها حتى أُخرجت جنازتها رضوان الله عليها

"Ben hac ve umre yaptım. Bunun üzerine Allah bana vakarla evde oturmamı emretti." Ravi der ki; "Allah'a yemin olsun, o cenazesi çıkarılana kadar evinden çıkmadı."[148]

---

[146] **Sahih**. Buhari (41213, 4512) Ahmed (1/24, 36) Tayalisi (41) Bezzar (1/290) Beyhaki (7/87) İbn Hibban (15/319)
[147] **Sahih mevkuf**. Ebu Davud (464) Buhari Tarihu'l-Kebir (1/60) İbni Hazm el-Muhalla (3/131, 4/199) Şarani Keşful Gumme (1/104) Elbani Semeru'l-Mustetab'da (s.485) sahih dedi.
[148] **Sahih mevkuf**. İbni Sa'd (8/55, 208) Salebi el-Keşfu ve'l-Beyan (8/34) Kurtubi Camiu'l-Ahkami'l-Kur'ân (14/180) Şevkani Fethu'l-Kadir

Sahabe, Dışarıda Kadın Erkek Karışmasına Karşı Çıkıyordu

Ali b. Ebi Talib radıyallahu anh, kadınlar ile erkeklerin karışmasına karşı çıkarak dedi ki;

أَلاَ تَسْتَحْيُونَ، أَوْ تَغَارُونَ، فَإِنَّهُ بَلَغَنِي أَنَّ نِسَاءَكُمْ يَخْرُجْنَ فِي الأَسْوَاقِ يُزَاحِمْنَ الْعُلُوجَ

"Hiç utanmıyor musunuz? Hiç kıskanmıyor musunuz? Duyduğuma göre kadınlarınız çarşılara çıkıyor ve kalabalığın arasına giriyormuş!" Rüsteh'in rivayetinde: "Kıskanmayanda hayır yoktur" ifadesi de vardır.[149]

عن الزبير بن العوام رضي الله عنه أن زوجته عاتكة بنت زيد شرطت عليه ألا يمنعها الخروج إلى المسجد فأجابها، فلما أرادت الخروج إلى المسجد للعشاء الآخر شق ذلك عليه ولم يمنعها، فلما عيل صبره خرج ليلة إلى العشاء وسبقها، وقعد لها على الطريق بحيث لا

(4/281) Kiyalherasi Ahkamu'l-Kuran (4/62) Cessas Ahkamu'l-Kuran (5/229) Durru'l-Mensur (8/155) İbn Munzir ve Abd b. Humeyd'den.

149 **Hasen**. Ahmed (1/133) İbnül Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.110) Begavi Şerhu's-Sunne (9/270) İbnu'l-Esir en-Nihaye (3/286) İbn Hacer el-Askalani İtrafu'l-Musnedi'l-Mu'teli (6428) İbn Kudame Şerhu'l-Kebir (8/144) (Rusteh'den naklen: Kenzu'l-Ummal (8735) Hayatus Sahabe (4/16) Kutu'l-Kulub (2/418) Şarani Hukuku'l-Uhuvvet (153) Semerkandi Bustan (880) es-Suyuti er-Ruheybani Metalibu Uli'n-Nehy (15/407) Ahmed Şakir isnadının sahih olduğunu söylemiştir. Musned (2/254-255)

تراه، فلما مرت ضرب بيده على عَجُزها فنفرت من ذلك ولم تخرج بعدُ

Zübeyr b. el-Avvam radıyallahu anh, Atike bt. Zeyd ile evlenirken, onun; "Mescide çıktığında mani olmamasına dair" şartını kabul etmişti. Hanımının yatsı namazı için çıkması kendisine zor gelmeye başlayıp sabredemez hale gelince, bir gece ondan önce çıkıp onun yolu üzerinde bir yere gizlendi. Hanımı oradan geçerken arkasına vurdu ve kayboldu. Bundan sonra hanımı bir daha çıkmadı."[150]

Ebu Ömer Şeybani'den;

قَالَ أَبُو عَمْرٍو الشَّيْبَانِيُّ : رَأَيْتُ ابْنَ مَسْعُودٍ يُخْرِجُ النِّسَاءَ مِنْ الْجَامِعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ ، يَقُولُ : أُخْرُجْنَ إِلَى بُيُوتِكُنَّ خَيْرٌ لَكُنَّ

"İbni Mesud radıyallahu anh kadınların Cuma günü mescide çıktıklarını görünce dedi ki; "Evlerinize dönmeniz sizin için daha hayırlıdır."[151]

İbni Mesud radıyallahu anh, kadınların evlerinde vakarla oturmalarını teşvik ederek dedi ki;

---

150 İbn Abdilberr et-Temhid (23/406) İbni Esir Üsdül Gabe (6/185) İbni Sad (8/267) İbn Kesir el-Bidaye (6/389)

151 **Sahih.** Taberani (9/294 no; 9475) İbn Munzir el-Evsat (5/319) Mecmauz Zevaid (2/35) Abdurrazzak (3/173) Elbani Sahihu't-Tergib (349) Tergib (1/142) Beyhaki (3/186) Sad Bin Iyas'tan. İsnadı sahihtir.

إنما النساء عورةٌ ، وإنَّ المرأة لتخرجُ من بيتها وما به من بأسٍ ، فيستشرفُ لَها الشيطانُ فيقولُ : إنكِ لا تَمُرِّينَ بأحدٍ إلاَّ أعجبتهِ ، وإنَّ المرأةَ لتلبسُ ثيابَها ، فيُقالُ : أينَ تريدين ؟ فتقولُ أعودُ مريضاً ، أو أشهد جنازةً ، أو أُصلي في مسجدٍ ، وما عَبَدَتْ امرأةٌ ربَّها مثلَ أنْ تعبُدَهُ في بيتها !

"Şüphesiz kadınlar ancak avrettirler. Şüphesiz ki kadın, sakınca görmediğinden evinden çıkar, bunun üzerine şeytan bakışları ona çevirtir ve denilir ki; "Sen bir kimseden hoşlanmasan ona uğramazsın." Kadın dış elbisesini giyince ona: "Nereye gidiyorsun?" denilir. O da: "Hasta ziyaret etmeye veya cenazeye katılmaya ya da mescitte namaz kılmaya" der. Hâlbuki kadın, evinde yaptığı ibadet gibisiyle Rabbine ibadet edemez."[152]

Bütün bu rivayetlerden sonra İslam'ın ihtilata mani olmadığı ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ashabını bundan yasaklamadığı nasıl söylenebilir?

İşte bu, İslam'ın ilk yıllarındaki gidişatı, şer'î hükümleri bilen bir Müslüman'ın kabul edemeyeceği bir iftiradır!

---

[152] **Sahih.** Taberani (9/185, 294) Heysemi; "Ricali güvenilirdir" dedi. Mecmauz Zevaid (2/35) Münziri; "İsnadı hasendir" dedi. Tergib (1/305) Elbani Sahihu't-Tergib (348) Elbani sahih dedi.

Yabancı Kadına Dokunmanın Haram Oluşu:

Ma'kıl b. Yesar radıyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem:

لأَنْ يُطْعَنَ فِي رَأْسِ أَحَدِكُمْ بِمِخْيَطٍ مِنْ حَدِيدٍ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَمَسَّ امْرَأَةً لاَ تَحِلُّ لَهُ

"Kişinin başına demirden çivi çakılması kendisine helal olmayan bir kadına dokunmasından hayırlıdır" buyurmuştur.[153]

Ebu Umame radıyallahu anh'ın rivayet ettiği hadisi şerifte;

إِيَّاكُمْ وَالْخَلْوَةَ بِالنِّسَاءِ ؛ وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ ! مَا خَلا رَجُلٌ وَامْرَأَةٌ إِلا دَخَلَ الشَّيْطَانُ بَيْنَهُمَا لأَنْ يَزْحَمَ رَجُلٌ خِنْزِيراً مُتَلَطِّخاً بِطِينٍ أَوْ حَمْأَةٍ ؛ خَيْرٌ مِنْ أَنْ يَزْحَمَ مَنْكِبِهِ مَنْكِبَ امْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ

"Sizleri kadınlarla yalnız kalmaktan sakındırırım!' Nefsim elinde olana yemin olsun ki bir erkekle bir kadın yalnız kalınca aralarına mutlaka şeytan girer. Erkeğin, kendisine helal olmayan bir kadınla sıkışık durması,

---

[153] **Sahih**. Taberani (20/212) Ru'yani (3/466) Camiu's-Sagir (7216) Mecmau'z-Zevaid (4/326) Elbani Sahiha (226) Elbani Sahihu'l-Cami (5045)
- Makıl b. Yesar'dan mevkuf olarak: İbn Ebi Şeybe (4/15)

çamura bulanmış hınzırla sıkışık durmaktan daha kötüdür."[154] Buyrulmuştur.

Bu hadise göre özellikle otobüs yolculuklarına ve kadınlarla erkeklerin bir arada bulunduğu ortamlara dikkat etmelidir. Bazıları bu hadis ile kadına hakaret edildiğini zannediyorlar. Halbuki burada belirtilen şey bunun günah olması açısından domuzla sıkışık oturmaktan daha kötü olduğudur.

Kadının Sesi ve Yabancı Erkeklerle Konuşması

Abdullah b. Mes'ud Radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

إِنَّ الْمَرْأَةَ عَوْرَةٌ ، فَإِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ ، وَأَقْرَبُ مَا تَكُونُ مِنْ وَجْهِ رَبِّهَا وَهِيَ فِي قَعْرِ بَيْتِهَا

"**Kadın avrettir. Dışarı çıktığı zaman şeytan, bakışları ona çevirtir. Kadının Rabbine en yakın olduğu yer, evinin ortasıdır.**"[155]

Ebu Hüreyre radıyallahu anh; "Kadın tırnağına kadar avrettir" demiştir.[156] Aynısını Ebu Bekir Abdurrahman b. Haris b. Hişam[157], Ahmed b. Hanbel[158] ve İmam Malik[159] de söylemiştir.

---

[154] **Zayıf.** Taberani (8/205) Tergib (3/26) Mecmau'z-Zevaid (4/326) Heytemi Zevacir (2/421) Elbani Daife (6056) Gayetul Meram (181) isnadında Ali b. Yezid el-Elhani vardır. benzeri; İbni Ebi Şeybe (3/417)

[155] **Sahih.** Daha önce tahrici geçti.

Buradaki "avret" lafzı mutlak olup kadının sesini de kapsar[160] denilmiştir. Bu hadis kadının sesinin de avret olduğunu gösteren delillerden biri olup, kadının sesini bu hadiste belirtilen “kadının avretliğinden” istisna eden net bir delil yoktur.

Kadının sesinin avret olmadığını savunan ilim ehli dahi, kadının sesinin erkekleri ftneye düşürebilecek unsurların başında geldiğini belirtmişler, kadınların bu hususta son derece dikkatli olmaları gerektiğini vurgulamışlardır.[161] Televizyon, radyo, internet gibi ortamlarda erkeklere hitaben konuşmaları, Kuran okumaları ya da başka bir şekilde seslerini duyurmaları, erkeklerin de bunu dinlemeleri, kadının sesinin avret olmadığını söyleyen ilim ehli dahi caiz görmemiştir.

Şeyh Şankıti der ki: “Kadın erkeklerle veya erkek kadınlarla ancak ihtiyaç anında konuşabilir. Şeriat buna delalet eder. Fıtrat da buna delalet eder. Bu yüzden kadının erkeklerle konuşmasında sesini inceltip yumuşatmasından emin olunamaz. Kendilerine yetiştiğim ilim ehli kadınların sorularından sakınıyor, ancak mümküm mertebe başka erkeklerin duyamayacakları şekilde onların sorularına fırsat

---

[156] İbni Habib el-Gaye ve’n-Nihaye (s.216) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.139) Ahmed b. Hanbel Ahkamun Nisa (s.30) İbni Abdilberr Temhid (6/365)

[157] **Sahih maktu.** İbn Ebi Şeybe (3/467) Kurtubi (7/83) İbn Adil Tefsiru’l-Lubab (7/308) Durru’l-Mensur (7/289) İbnu’l-Munzir el-Evsat (7/309) Elbani; Reddu’l-Mufhim (s.31) İbn Receb Fethu’l-Bari (3/68) Şerhu İbn Battal (3/37) İbn Kudame el-Mugni (3/54)

[158] Kurtubi (7/83) İbn Adil Tefsiru’l-Lubab (7/308) İbn Muflih el-Füru (1/476) el-İnsaf (2/227) İbn Teymiyye Hicabu’l-Mer’e (s.15) Mecmuul Fetava (5/110)

[159] İbn Teymiyye Hicabu’l-Mer’e (s.15) Mecmuul Fetava (5/110)

[160] el-Harbi Ahkamulleti Tuhalif (s.114) Bahruz-Zehhar (12/372)

[161] El-Lecnetu’d-Daime (2.1.1403 fetva no: 5167)

veriyordu. Bütün bunlar şer'î uygulamalardır. Buradan anlaşılıyor ki bundan fazlasını şeriat haram kılmıştır. Zira (kadının erkeklerin duyabilecekleri yerde) Allahı zikir için "Subhanallah" demesinde de büyük mefsedet vardır. Bu kadının sesinde aslolanın avret olması hususuna delalet eder."[162]

Hadisi şerifte:

التَّسْبِيحُ فِي الصَّلاَةِ لِلرِّجَالِ ، وَالتَّصْفِيقُ لِلنِّسَاءِ

"**Namazda yanılan imamı uyarmak için; erkekler tesbih eder, kadınlar ise el çırpar.**"[163] Buyrulmuştur. Namazda dahi kadının tesbih ile uyarıda bulunmasına ruhsat verilmemiş, el çırpması tavsiye edilmiştir.

İbn Battal der ki: "Kadının namazda tesbih ile uyarması caiz değildir. Zira sesinde fitne vardır. Bu yüzden ezan ve ikamet okuyamaz, namazda sesli Kur'an okuyamaz."[164]

Şankıti bu hadis hakkında şöyle der: "Bu hadiste "kadının sesi avrettir" diyen cumhuru ulemanın görüşüne delil vardır. Bunun sebebi Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'in kadınları sözle değil, tasfik (el çırpma) ile uyarmaya yönlendirmesidir. Bununla beraber kadın mahremleriyle birlikte namaz kılması halinde de istisna yoktur. Bu yüzden şöyle dediler: kadınların sesleriyle fitne olabilecekleri yerde tasfik yapmaları erkeklerin tesbihi

---

[162] Durusu Umdeti'l-Fıkh (2/444)
[163] **Sahih.** Malik (119) Buhari (1203) Müslim (422) İbn Ebi Şeybe (2/126) Abdurrazzak (2/457) Ahmed (2/241, 3/357, 5/332) Ebu Davud (939-944) Tirmizi (369) Nesai (1207) İbni Mace (1034-36) Darimi (1370-72) İbn Huzeyme (2/51) İbn Hibban (6/40) Taberani (6/131) Beyhaki (2/246)
[164] Şerhu İbn Battal (5/210)

yerine geçer. “kadının sesi avrettir” sözümüzle “avret değildir” sözümüz arasındaki farktan; onların erkeklerle ihtiyaç dışında konuşması meselesi çıkar. Avret değildir görüşünün anlamı; fitneden emin olunduğu zaman kadının sesini erkeğin işitmesinde sakınca olmadığıdır. Bu işte aslolan genelde muhakkikin dediği gibidir. Bu yüzden şöyle dediler: Kadının sesinde asıl; avret olmasıdır. Ancak fetva sormak gibi ihtiyaç sebebiyle ruhsat vardır.”[165]

Şeyh Fevzan da “Kadının sesi avret midir?” sorusuna şöyle cevap vermiştir: “Evet, kadın fitneden uzaklaşmakla emrolunmuştur. Şayet sesinin işitilmesi erkekleri fitneye düşürecececekse sesini gizlemelidir. Bu yüzden telbiyede sesini yükseltmez, gizlice telbiye yapar. Eğer erkeklerin arkasında namaz kılar da imamı uyarmak gereken bir durum olursa uyarmak için el çırpar. (Burada yukarıda naklettiğimiz hadisi zikreder) Kadının ihtiyaç anında erkeklerle konuşurken sesini yumuşatıp güzelleştirmesinden yasaklanması daha önceliklidir. "… **Eğer takvaca hareket istiyorsanız (yabancı erkeklerle) konuşurken yumuşak söylemeyin. Kalbinde maraz olan kimse kötü bir ümide kapılmasın…**" (Ahzab 32) İmam İbn Kesir rahimehullah dedi ki: “Bunun anlamı şudur: yabancı erkeklere konuşurken sesini inceltemez yani kadın yabancı erkeklere kocasıyla konuştuğu gibi konuşamaz.”[166]

İmam Şafii şöyle demiştir: “Kadın tesettürle emrolunmuştur. Telbiyeyi ancak kendi işitebileceği şekilde yapar.”[167]

Ümmü Atiye Radıyallahu anha'dan;

---

[165] Şankıti Şerhu Zad’il-Mustenki (44/10)
[166] El-Fevzan el-Munteka (445)
[167] El-Umm (2/170)

كُنْتُ فِيمَنْ بَايَعَ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَكَانَ فِيمَا أَخَذَ عَلَيْنَا أَنْ لَا نَنُوحَ وَلَا نُحَدِّثَ مِنْ الرِّجَالِ إِلَّا مَحْرَمًا

"Ben de Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e biat edenler arasındaydım. Musibet üzerine çığlık atmamak, ancak mahremimiz olan erkeklerle konuşmak, mahremimiz olmayanlarla konuşmamak üzere Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizden söz aldı.."[168]

Ümmü Afif en-Nehdiyye Radıyallahu anha da şöyle demiştir:

بايعنا رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم حين بايع النساء فأخذ علينا ألا تحدثن الرجل إلا محرماً وأمرنا أن نقرأ على جنائزنا بفاتحة الكتاب

"Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) kadınlardan biat alırken biat ettik. Onlardan mahrem olmayan erkeklerle

---

168 **Hasen**. Ahmed (5/85 no:19868) Taberani (25/168) Hatib (5/98) el-İsabe (6/442) İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.333) Kurtubi (18/72) "…mahremimiz olmayanlarla konuşmamak" lafzını sadece Gassan b. Er-Rebî rivayet etmiştir ve onun hakkında Darekutni bir defasında: "zayıf" demiştir. Ebu Muhammed el-Hallal, Darekutni'den onun hakkında salih dediğini de rivayet eder. Zehebi onun vera sahibi, kadri yüce biri olup hadiste hüccet olmadığını söylemiştir. Derim ki: Gassan'ın cerhi müfesser bir cerh ile sabit olmamıştır. Lakin fazilet ve verasına şahitlik edilmiştir. Onun rivayeti hasen derecesinden aşağıda değildir. Nitekim burada zikrettiğim şahitlerle hadisin sıhhati kuvvetlenir. Allah en iyi bilendir.

konuşmamak üzere söz alındı ve bize cenaze namazında ölülerimize Fatiha okumamız emrolundu."[169]

Sad b. Mesud radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إِيَّاكُمْ ومُحادَثَةَ النِّساءِ فإنَّهُ لا يَخْلُو رَجُلٌ بامْرَأةٍ لَيْسَ لَها مَحْرَمٌ إلاَّ هَمَّ بِها

"**Sizleri kadınlarla konuşmaktan sakındırırım. Zira bir erkek bir kadınla yanlarında mahrem bulunmaksızın halvet ettiklerinde mutlaka (erkek kadına) tamah eder**."[170]

Katade radıyallahu anh Mümtehine suresi 12. Ayetinin tefsirinde dedi ki:

ذكر لنا أن نبي اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أخذ عليهن يومئذٍ النياحة ، ولا تحدّثن الرجال ؛إلا رجلاً محرماً منكن

---

[169] **Çok zayıf.** Ebu Nuaym Marifetus-Sahabe (no: 7362) İbn Abdilberr el-İstiab (2/132) Taberani (18/343) el-İsabe (4/108) Usdü'l-Gabe (3/452, 3/470) Tuhfetu'l-Ahvezi (3/83) İbn Merduye'den naklen: Durrü'l-Mensur (9/493) Heysemi dedi ki: "Taberani'nin isnadında Ebu Said Abdulmunim vardır." Mecmau'z-Zevaid (3/32) derim ki: isnadında ayrıca Salt b. Dinar Ebu Şuayb el-Basri metruk bir ravidir. Hadis bu isnad ile zayıftır.

[170] **Zayıf.** Hakîm et-Tirmizi Esraru'l-Hac, İbn Hacer el-İsabe (3/82) Suyuti Cemu'l-Cevami (8490) Camiu's-Sagir (2918) Elbani ed-Daife (6057) isnadında Abdurrahman b. Ziyad b. Enam el-İfriki zayıftır. Sad b. Mesud el-Kindi'nin sahabe oluşunda da ihtilaf edilmiştir.

“Bize anlatıldı ki o gün Nebi sallallahu aleyhi ve sellem kadınlardan ölü üzerine feryat etmemek ve mahrem olmayan erkeklerle konuşmamak üzere biat aldı.” [171]

el-Hasen Radıyallahu anh dedi ki ki:

أن النبي صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لما بايع النساء ؛ أخذ عليهن أن لا يحدثن من الرجال إلا مَحْرَماً

“Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem) kadınlardan biat alırken mahrem olmayan erkeklerle konuşmamayı şart koştu”[172]

Bu, Said b. el-Müseyyeb, Muhammed b. Saib el-Kelbî, ve Zeyd b. Eslem’den de rivayet edilmiştir

Said b. el-Museyyeb, Muhammed b. Saib el-Kelbî ve Zeyd b. Eslem, Mumtahine suresi 12. Ayeti hakkında şöyle dediler:

وقال سعيدُ بنُ المسيِّب والكلبيُّ وعبدُ الرحمنِ بن زيدٍ : هو النهي عن النوح ، والدعاء بالويلِ ، وتمزيق الثوب ، وحلق الشعر ،

---

[171] **Sahih mürsel.** Durru’l-Mensur (9/494) Taberi (23/342) Abdurrazzak (3/560) sahih isnad ile rivayet etmiştir ancak rivayet mürseldir. İbn Kesir Tefsir (8/100) Fethu’l-Bari (8/640)
[172] **Sahih mürsel**. İbn Sa’d (8/10) bunu İbn Ebi Hatim Tefsirinde (12/305) mürsel olarak sahih isnadla rivayet etmiştir. Bkz.: Elbani ed-Daife (6058) İbn Kesir (8/101)

ونتفه ، وخمش الوجه ، ولا تحدِّث المرأة الرجال إلا ذا محرم ، ولا تخلو برجل غير ذي محرم ، ولا تسافر إلا مع ذي محرم

"Bu ölüye ağıt yakmaktan, beddua etmekten, elbise yırtmaktan, saç tıraş etmekten, saç yolmaktan, yüzü tırmalamaktan, kadının mahrem olmayan erkeklerle konuşmasından, namahrem erkeklerle halvet etmekten ve yanında mahremi bulunmadan yolculuğa çıkmaktan yasaklamadır."[173]

Bu rivayetler birbirini desteklemekte, kadınlardan mahrem olmayan erkeklerle konuşmamak üzere biat alındığı konusunda ilim ifade etmektedir.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "... **Eğer takvaca hareket istiyorsanız (yabancı erkeklerle) konuşurken yumuşak söylemeyin. Kalbinde maraz olan kimse kötü bir ümide kapılmasın...**" (Ahzab 32) Bazı âlimler bu ayetin kadının sesinin avret olmadığına delil olduğunu söylemişlerdir. Ancak bu istidlalleri şüphe götürür. Allah Azze ve Celle bu ayette sadece kadının zaruret halinde konuşmasında nasıl davranması gerektiğini açıklamıştır. Allahu a'lem.

Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur: "...**Gizleyecekleri zinetleri bilinsin diye ayaklarını da vurmasınlar**.." (Nur 31). İlim ehlinden bazıları bu ayetten de kadının sesinin avret olduğu hükmünü çıkarmıştır.[174]

---

[173] Begavi Tefsir (8/101) Kurtubi (18/72) İbn Adil el-Lubab (15/247) Salebi el-Keşfu ve'l-Beyan (9/298)

[174] Bkz.:Sabuni Revaiul Beyan (2/178) Cessas Ahkamu'l-Kur'an (3/393) Alusi (18/146) Tarhut Tesrib (8/21)

Ebu'l-Velid el-Bâcî, el-Munteka'da şöyle der: "Kadın telbiyede sesini yükseltemez. Zira sesi avrettir."[175]

İbn Receb şöyle der: "Ahmed b. Hanbel dedi ki: "Kadın yabancı erkeğe bakamaz. Onun sesini dinlemesi de ona bakması gibidir. Nitekim erkeğin kadın sesini dinlemesi de ona bakması gibi haramdır. Zira bunda fitne korkusu vardır." Erkek, yanında mahremi bulunmayan kadına namaz kıldıramaz. Fakat bu mescitte olursa caizdir."[176]

Merdavî, el-İnsaf'ta der ki: "İbnu'l-Cevzî Ahkamu'n-Nisa'da kadının sesini ihtiyaç dışında dinlemek haramdır" demiştir. İmam Ahmed kadının sesinin avret olduğunu söylemiştir. Yine şöyle demiştir: "Yabancı kadınların sesini dinlemekten sakınmak vaciptir. Sadece zaruret hali bundan hariçtir. Zira sesi avrettir. Genç kadınla konuşmak haramdır."[177]

El-Irakî, İbn Abdilber'in el-İstizkar adlı eserinde şöyle dediğini naklediyor: "Kadının sesi fitnedir. Bu yüzden ezan ve ikamet okuyamaz, sesli kıraatten men edilir."[178]

Yine el-Irakî, Ebu Hureyre radıyallahu anh'den rivayet edilen:

كُتِبَ عَلَى ابْنِ آدَمَ نَصِيبُهُ مِنَ الزِّنَا مُدْرِكٌ ذَلِكَ لاَ مَحَالَةَ ، فَالْعَيْنَانِ زِنَاهُمَا النَّظَرُ ، وَالأُذُنَانِ زِنَاهُمَا الاِسْتِمَاعُ ، وَاللِّسَانُ زِنَاهُ

175 El-Munteka (2/271)
176 İbn Receb Fethu'l-Bari (6/136)
177 El-İnsaf (12/223) İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.80) bkz.: Abdulmuhsin el-Abbad Şerhu Suneni Ebi Davud (4/459)
178 Tarhu't-Tesrib (2/401)

الْكَلاَمُ ، وَالْيَدُ زِنَاهَا الْبَطْشُ ، وَالرِّجْلُ زِنَاهَا الْخُطَى ، وَالْقَلْبُ يَهْوَى وَيَتَمَنَّى ، وَيُصَدِّقُ ذَلِكَ الْفَرْجُ وَيُكَذِّبُهُ.

“**Âdemoğlunun zinadan ulaşacağı, mutlaka gerçekleşecek olan nasibi yazılmıştır. Gözlerin zinası bakmak, kulakların zinası dinlemek, dilin zinası konuşmak, elin zinası tutmak, ayağın zinası yürümektir. Kalp arzular ve temenni eder. Cinsel organ bunu ya tasdik eder, ya da yalanlar**”[179] hadisinin de kadın sesinin avret olduğuna delil getirildiğini nakletmiştir.[180]

İbn Adil, Tefsirinde Ömer Radıyallahu anh’den şöyle nakletmiştir: “…Musa aleyhisselam Şuayb aleyhisselam’ın kızına: “Arkamdan yürü ve bana yolu taş atmak suretiyle göster” dedi. Zira kadının sesi avrettir.”[181] Ancak bu rivayetin isnadını bulamadım.

Şeyh Şankıti, kendisine “Kadın ezan okuyabilir mi?” diye sorulan soruya şu cevabı vermiştir: “Hayır, zira kadının sesi avrettir. Bu meseleye şeriat de, hisler de delalet eder. Nitekim kadınlara kalbinde hastalık olanların tamaha düşmemeleri için konuşmalarını yumuşatmamaları emredilmiştir. Bu, kadının sesinde fitnenin mevcut olduğunu gösterir. Yine hisler de buna delalet eder. Zira kadın sesini yumuşatmasa dahi erkekler kadının sesinden etkilenirler. Hissin bu delaletine karşı çıkılmaz, zira şer’î hüküm hissin deliline dayandırılmıştır. Şeriatın yasakladığı mefsedet mevcut olduğundan kadın ezan

---

[179] **Sahih.** Buhari (6612) Müslim (2657) Beyhaki (7/89) Ebu Davud (2139) Nasbu’r-Raye (4/248)
[180] Tarhu’t-Tesrib (8/186)
[181] Tefsirul-Lubab (12/374) Şerbini Tefsiru Siraci’l-Munir (3/138)

okuyamaz. Onların nidalarında bulunan mefsedetlerden dolayı kadınların ezan okuması meşru kılınmamıştır."[182]

Hulasa: Zaruret haricinde kadının mahremi olmayan erkeklerle konuşması caiz değildir. Hanım sahabelerin Peygamber (Sallallahu aleyhi ve sellem)'e bazı meseleler sormaları dini meseleleri öğrenmenin onlar için zaruret olmasındandır. Aişe Radıyallahu anha'nın ve diğer peygamber hanımlarının perde arkasından da olsa insanlara hadisler rivayet etmeleri kıyas konusu yapılamaz. Onlar müminlerin anneleridir. Başkalarına nikâhları haramdır. Bu durum da onlar için hususi bir haldir. Onların naklettikleri haberler yine dini zaruret kapsamındadır.

مسروق عن عائشة في قوله النبي أولى بالمؤمنين من أنفسهم وأزواجه أمهاتهم أَنَّ امْرَأَةً قَالَتْ لِعَائِشَةَ : يَا أُمَّاهُ. فَقَالَتْ : لَسْتُ لَكِ بِأُمٍّ ، إِنَّمَا أَنَا أُمُّ رِجَالِكُمْ

İbn Sad rivayet ediyor: Mesruk: "**Peygamber müminlere kendi nefislerinden evladır, onun hanımları da onların anneleridir**" ayeti hakkında şöyle demiştir: "Bir kadın Aişe radıyallahu anha'ya:

"Ey anne!" dedi. Bunun üzerine Aişe radıyallahu anha:

"Ben erkeklerinizin annesiyim, kadınlarınızın değil" dedi.[183]

[182] Şerhu Zadi'l-Mustenki (28/4)

Mahremlerle Otururken Ölçü

Selef'ten bazıları mahrem akrabalar hakkında şehvet uyandırabilecek hususlara karşı dikkat çekmişlerdir.

İmam Evzai der ki; "Kızına, oğluna ve diğer mahremlerine bile devamlı bakma." Çünkü nefsin en kuvvetli askeri gözdür. Bakarsın ki sevgi ve şefkat bakışı, şehvet bakışına çevrilir. Allah korusun, eğer şehvet söz konusu olursa yabancıya karşı şehvetten daha fazla günahtır.[184]

İbni Hümam der ki; "Mahremi hakkında veya kendi nefsi hakkında şehvetten korkarsa o zaman ona bakmamalıdır."[185]

İbni Cevzi de; "Mahrem olan kadınlarla halvet, eğer şehvetten emin değilse haramdır."der.[186]

İkrime rahmetullahi aleyh der ki;

مُبَاشَرَةُ الرَّجُلِ أُخْتَهُ أَو أُمَّهُ شُعْبَةٌ مِنَ الزِّنَا

"Kişinin kız kardeşine veya annesine sarılması zinadan bir şubedir."[187]

El-Hasen el-Basri der ki;

---

[183] **Sahih mevkuf**. İbn Sad (8/179) Beyhaki (7/70) İbn Ebi Zemeneyn Tefsir (2/40-41) Tefsiru'l-Begavi (6/319) Tefsiru İzzeddin b. Abdisselam (s.892) Durru'l-Mensur (6/567) Darekutni el-Mu'telef (2/936) Ebu Nuaym Mesanidu Firas el-Mekteb (25) isnadı sahihtir.
[184] Bkz.: Zeylai Tebyinu'l-Hakayık (6/19)
[185] İbn Humam Fethu'l-Kadir (22/210)
[186] İbni Cevzi Telbisu İblis (324)
[187] **Sahih maktu.** İbni Ebi Şeybe (4/12)

لاَ تَحَسَّرُ الْمَرْأَةُ عِنْدَ وَلَدٍ وَلا وَالِدٍ وَلاَ أَخٍ إلاَّ عِنْدَ زَوْجِهَا

”Kadın, ne oğlunun, ne babasının ne de kardeşinin yanında avretini açamaz. Avretini sadece kocası görebilir.”[188]

Diğer rivayette Hasen el-Basri rahimehullah, başörtüsünü erkek kardeşinin yanında çıkaran kadın hakkında şöyle demiştir:

والله ما لها ذاك

“Vallahi bunu yapamaz.”[189]

Şa’bi’den rivayet edildiğinde göre:

أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يديم الرَّجُلُ النَّظَرَ إِلَى أُخْتِهِ أَو ابْنَتِهِ أو أمه.

“Şa’bî rahimehullah, kişinin kızkardeşine, kızına veya annesine uzun uzun devamlı bakmasını çirkin görürdü[190]

Tavus rahimehullah’tan rivayet ediliyor:

أَنَّهُ كَرِهَ أَنْ يَنْظُرَ الرَّجُلُ إِلَى شَعْرِ ابْنَتِهِ ، أَوْ أُخْتِهِ

---

188 İbni Ebi Şeybe (4/38)
189 Sahih maktu. İbn Ebi Şeybe (4/12)
190 **Sahih maktu.** İbni Ebi Şeybe (4/11) Cessas Ahkamu’l-Kur’an (5/175) Kurtubi (12/223) Tarihu Yahya b. Main (4/42 no:3044)

“Tavus rahimehullah kişinin kızının veya kızkardeşinin saçlarına bakmasını çirkin görürdü.”[191]

İbni Kesir der ki; "Şehvet söz konusu olsun olmasın kadın ve erkeklerin birbirlerine bakmaları cumhuru ulemaya göre caiz değildir"

Tabiin müfessirlerinden Şa'bi ve İkrime; (Nur suresi 31. Ayetinde) şöyle demişlerdir:

لَمْ يُذْكَرَ الْعَمُّ وَالْخَالُ لأَنَّهُمَا ينعتان لأَبْنَائِهِمَا وَقَالاَ : لاَ تَضَعُ خِمَارَهَا عِنْدَ الْعَمِّ وَالْخَالِ

“Amca ve dayı bu ayette (mahremler arasında) zikredilmemiştir. Zira onlar oğullarına anlatırlar.” Yine dediler ki: “Kadın amca ve dayısının yanında başörtüsünü açamaz.”[192]

Yani amca ve dayı mahremlik hududunun sonunda yer almakta ve kadının onların yanında daha dikkatli olması istenmektedir."[193]

Diğer akrabalar mahremiyet konusunda babası ve oğlu gibidir. Oysa amca ve dayı ile bunların oğulları böyle değildir. Muhtemeldir ki amca ya da dayı kendilerine mahrem olan kadınları gördükten sonra onları gidip kendi oğullarına anlatabilirler. Oysa oğulları onlar için mahrem değillerdir. Bu

---

[191] **Zayıf maktu.** İbni Ebi Şeybe (4/12) Cessas Ahkamu’l-Kur’an (5/175) İsnadında Leys b. Ebi Suleym zayıftır.

[192] **Sahih maktu.** İbni Ebi Şeybe (4/13) Ahmed Ahkamu’n-Nisa (31) Durru’l-Mensur (7/287) Kurtubi (12/233) İbni Cevzi Zadül Mesir (6/418) Fethu’l-Bari (8/532) İbni Kesir (6/456)

[193] Cemaluddin el-Kasımi Mehasinut-Te’vil (Nur 31. Ayet tefsirinde)

durumda anlatılanı dinleyen oğlanın o kadını hayalinde canlandırması ona bakmaktan farksız olur. İşte bu durumda kadınların örtünmede ihtiyatlı davranmalarının gerekli olduğuna güzel bir delildir."[194]

Tenbih: Kişinin hanımının halası ve teyzesi, kendi yengesi, baldızı, amca ve dayıkızları namahremdir. Kadına da kocasının amcası, dayısı, kaynı ve kendi eniştesi namahremdir, bunlarla bir arada bulunamaz.

Asrı Saadette Kadınlar ile Erkekler İhtilat Etmemişlerdir!

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında kadınlarla erkeklerin mescitlerde, çarşılarda, ilim meclislerinde, cihad alanlarında ve Müslümanların sorunları hakkındaki istişare toplantılarında bir arada bulundukları iddiası dikkate alınabilecek bir iddia değildir!

Mescitlerde ve yollarda ihtilat etmelerine gelince bu, ihtilata davet edenlerin arzuladığı biçimde bir kadın erkek karışması değildir! Çünkü Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında erkek sahabeler, mescidin ön saflarında, kadınlar ise örtünmüş oldukları halde arka saflarda namaz kılıyorlardı. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, bayram günlerinde erkeklere vaaz ettikten sonra, hutbeyi işitemeyecek uzaklıkta bulunan kadınlara doğru yaklaşarak vaaz ediyordu.

Abdurrahman bin Âbis dedi ki;

---

[194] Bkz.: Şafii'den naklen İbn Cuzey et-Teshil (s.1261) Fahreddin Razi Tefsiri Kebir (17/49) Beydavi (s.384)

سَمِعْتُ ابْنَ عَبَّاسٍ قِيلَ لَهُ أَشَهِدْتَ الْعِيدَ مَعَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ نَعَمْ وَلَوْلَا مَكَانِي مِنْ الصِّغَرِ مَا شَهِدْتُهُ حَتَّى أَتَى الْعَلَمَ الَّذِي عِنْدَ دَارِ كَثِيرِ بْنِ الصَّلْتِ فَصَلَّى ثُمَّ خَطَبَ ثُمَّ أَتَى النِّسَاءَ وَمَعَهُ بِلَالٌ فَوَعَظَهُنَّ وَذَكَّرَهُنَّ وَأَمَرَهُنَّ بِالصَّدَقَةِ

"İbni Abbas radıyallahu anhuma'ya; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber bayram gününe katıldın mı?" diye sorulunca;

"Evet. Küçük yaşta olmasaydım katılamazdım. Kesir b. Samit'in evi civarından bayrak getirilir, namaz kılındıktan sonra hutbe verirdi. Sonra Bilal radıyallahu anh ile kadınların bulunduğu yere doğru gider, onlara vaaz eder, sadaka vermelerini emrederdi."[195]

Hafız İbni Hacer der ki; "Sonra kadınlara doğru giderdi" sözü, kadınların erkeklerden ayrı bir yerde olduğunu gösterir. "Yanında Bilal olurdu" sözü, kadınlara vaazın bir edebi olması veya şahitlik gibi ihtiyaçlar sebebiyle erkeklerden birinin hazır olması hikmetine binaendir. Zira Bilal radıyallahu anh, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hizmetçisi ve zekât toplama görevlisi idi. İbni Abbas radıyallahu anhuma ise, kendisinin de belirttiği gibi, küçük olması sebebiyle orada bulunmuştur."[196]

---

[195] **Sahih.** Buhari (934) Akmed (1/232, 345, 357, 368) Humeydi (476) Darimi (1611) Ebu Davud (1142-1144) Nesai (3/184) İbn Huzeyme (1437)

[196] Fethul Bari (2/466)

Düşün ki, erkekler ve kadınlar, kalabalık cemaatler olmalarına rağmen, birbirlerine karışmamaya özen gösterilmiş, ihtilat men edilmiştir. Tek bir kadının erkekler ile beraber namaz kılması da bu hükme dâhildir;

Enes b. Malik Radıyallahu anh'den;

صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي بَيْتِ أُمِّ سُلَيْمٍ فَقُمْتُ وَيَتِيمٌ خَلْفَهُ وَأُمُّ سُلَيْمٍ خَلْفَنَا

"Nebi sallallahu aleyhi ve sellem, (süt teyzesi olan) annem Ümmü Süleym'in evinde namaz kılar, ben ve yetim kardeşim onun arkasında saf olurduk. Ümmü Süleym ise bizim arkamızda namaza dururdu."[197]

Nitekim Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadınların erkeklerle ihtilat etmemesi için mescidinde kadınlara özel bir kapı tahsis etmiştir. Ebu Davud, Sünen'inde;

(بَاب فِي اعْتِزَالِ النِّسَاءِ فِي الْمَسَاجِدِ عَنْ الرِّجَالِ)، "**Kadınların Mescitlerde Erkeklerden Ayrı Tutulması**" diye bir başlık koymuş[198] ve İbni Ömer radıyallahu anhuma'dan şu rivayeti kaydetmiştir;

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

---

[197] **Sahih.** Buhari (727) Muslim (658)
[198] Sunenu Ebi Davud (1/126)

قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لَوْ تَرَكْنَا هَذَا الْبَابَ لِلنِّسَاءِ قَالَ نَافِعٌ فَلَمْ يَدْخُلْ مِنْهُ ابْنُ عُمَرَ حَتَّى مَاتَ

“**Şu kapıyı kadınlara ayırsak**” buyurdu.” Nafi der ki; “İbni Ömer radıyallahu anhuma ölünceye kadar bir daha o kapıdan girmedi.”[199]

Kadınlarla erkeklerin yolda karşılaşmamaları için erkekler, namaz bitişinde kadınlar mescidi terk edene kadar beklemekle emrolunurlardı.

Hind Bintul Haris radıyallahu anha’dan; Ümmü Seleme radıyallahu anha dedi ki;

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا سَلَّمَ قَامَ النِّسَاءُ حِينَ يَقْضِي تَسْلِيمَهُ وَمَكَثَ يَسِيرًا قَبْلَ أَنْ يَقُومَ قَالَ ابْنُ شِهَابٍ نَرَى وَاللَّهُ أَعْلَمُ أَنَّ ذَلِكَ كَانَ لِكَيْ يَنْصَرِفَ النِّسَاءُ قَبْلَ أَنْ يُدْرِكَهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الرِّجَالِ

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem namazı bitirip selam verince, kadınlar derhal kalkarlar, Rasulullah ise kalkmadan önce bir müddet beklerdi.” İbn Şihab ez-Zührî dedi

---

199 **Sahih**. Ebu Davud (462, 571) Abdulhak İşbili Ahkam (2/65) Bagendi Cüz’ü Sitte Mecalis (12) Cemheretu’l-Ecza (s.30) Şeyh Elbani sahih olduğunu belirtti; Sahihu Camii’s-Sağir (5/61 no; 5134)

ki; “Bunun sebebi, kadınların erkekler ile karşılaşmamaları içindir. Allahu a’lem.”[200]

Diğer rivayetin metni şu şekilde;

كَانَ يُسَلِّمُ فَيَنْصَرِفُ النِّسَاءُ فَيَدْخُلْنَ بُيُوتَهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَنْصَرِفَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

“Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem namazı kılıp selam verince, kadınlar derhal kalkarlar ve Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ayrılmadan önce evlerinde olurlardı.”[201]

Hafız İbni Hacer der ki; “Bu hadiste sakıncaya sebep olan şeye karşı ihtiyatlı olmak ve ithama sebep olabilecek konumlardan uzak durmak gereği vardır. Kadınların erkeklerle yolda karşılaşması, evde ihtilattan daha çirkindir.”[202]

İbni Kudame der ki; “Erkekler ve kadınlar bir imamın arkasında namaz kıldıkları zaman, selamdan sonra kadınlar çıkıncaya kadar erkeklerin beklemesi müstehaptır. Aksi halde kadın erkek ihtilatına sebep olunur.”[203]

Kadınlara gece namaza mescide çıkmaları için izin verilmesi, karanlığın örtücülüğü sebebiyle fitneden uzak olmaları yüzündendir.

---

[200] **Sahih.** Buhari (802) Ebu Ya’la (6909, 7010) Ahmed (6/296) Ebu Davud (1040) İbn Mace (932) Nesai (1333) İbn Ebi Şeybe (2/245) İbn Huzeyme (3/109) İbn Hibban (6/5) Beyhaki (2/183) Taberani (23/355) Şafii Musned (1/44)
[201] **Sahih**. Buhari (812) Elbani Semeru’l-Mustetab (s.737)
[202] Fethu’l-Bari (2/336)
[203] el-Muğni (2/254)

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki; "Gece mescide gitmeleri için kadınlara izin veriniz."[204]

Aişe radıyallahu anha diyor ki;

كُنَّ نِسَاءُ الْمُؤْمِنَاتِ يَشْهَدْنَ مَعَ رَسُولِ اللهِ صلى الله عليه وسلم صَلاَةَ الْفَجْرِ مُتَلَفِّعَاتٍ بِمُرُوطِهِنَّ، ثُمَّ يَنْقَلِبْنَ إِلَى بُيُوتِهِنَّ حِينَ يَقْضِينَ الصَّلاَةَ لاَ يَعْرِفُهُنَّ أَحَدٌ مِنَ الْغَلَسِ

"Kadınlar Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber namaz kılmak için sabah namazına koku sürünmeden ve yüzlerini de örterek katılırlar, namazı kıldıktan sonra, kimsenin onları tanıyamayacağı karanlıkta evlerine dönerlerdi."[205]

Aynı şekilde kadınlardan, fitnenin davetçisi olan güzel koku ve süs bulundurmaktan sakınmaları istenmiştir. Zeyneb es-Sekafiye radıyallahu anha'nın rivayet ettiği hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurur ki;

إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ ، فَلاَ تَمَسَّ طِيبًا

---

[204] **Sahih.** Müslim (4/162)

[205] **Sahih.** Buhari (553, 829, 834, 867) Müslim (645, 1489) Ahmed (6/33, 37, 248) Beyhaki (1/454, 2/235) Ebu Davud (423) Tirmizi (153) Nesai (545, 546, 550, 1370) Taberani Evsat (5/6, 309) Muvatta (4) Abdurrazzak (1/573) Humeydi (174) Darimi (1219) İbn Mace (669) İbn Huzeyme (1/180) İbn Hibban (4/366, 368) Ebu Ya'la (4415-16) İshak b. Rahuye (588, 591)

“**Siz kadınlardan biriniz, mescide geldiği zaman koku sürünmesin.**”[206]

Yine Ebu Hureyre radıyallahu anh, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بَخُورًا فَلاَ تَشْهَدْ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ

“**Herhangi bir kadın üzerine koku sürünmüşse bizimle yatsı namazına da gelmesin.**”[207]

Aişe radıyallahu anha kadınların bu konuda gevşek davrandıklarını görünce şöyle uyarmıştır;

ولقد تنبهت أم المؤمنين عائشة رضي الله عنها إلى خطر تساهل المرأة في خروجها من بيتها فقالت: " لَوْ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَأَى مَا أَحْدَثَ النِّسَاءُ لَمَنَعَهُنَّ الْمَسْجِدَ كَمَا مُنِعَتْ نِسَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ

---

[206] **Sahih**. Müslim (443) Abdurrazzak (4/372) İbn Ebi Şeybe (5/305) Tayalisi (1652) Ahmed (6/363) Nesai (5129-5134) İbn Hibban (5/593) İbn Huzeyme (3/91) Taberani (24/285) Ebu Yala (6479) Beyhaki (3/133) Muvatta (466) Elbani Sahiha (1094)

[207] **Sahih.** Müslim (444) Ahmed (2/304) Ebu Davud (4175) Nesai (5263) Beyhaki (3/133) Ebu Avane (1/360) Ebu Yala (545) Elbani Sahiha (3605)

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, kadınların neler çıkardığını görseydi, İsrailoğullarının kadınlarının yasaklandığı gibi, bunları da mescide çıkmaktan yasaklardı.”[208]

Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadınları, yolu ortalamaktan yasaklar, kenardan gitmelerini, erkeklerle ihtilat etmemelerini emrederek, yolda gidiş esnasında birbirlerine dokunmalarıyla fitneye sebep olmaktan sakındırırdı.

Ebu Useyd el-Ensarî radıyallahu anh’den;

أَنَّهُ سَمِعَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ وَهُوَ خَارِجٌ مِنْ الْمَسْجِدِ فَاخْتَلَطَ الرِّجَالُ مَعَ النِّسَاءِ فِي الطَّرِيقِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ لِلنِّسَاءِ اسْتَأْخِرْنَ فَإِنَّهُ لَيْسَ لَكُنَّ أَنْ تَحْقُقْنَ الطَّرِيقَ عَلَيْكُنَّ بِحَافَّاتِ الطَّرِيقِ فَكَانَتْ الْمَرْأَةُ تَلْتَصِقُ بِالْجِدَارِ حَتَّى إِنَّ ثَوْبَهَا لَيَتَعَلَّقُ بِالْجِدَارِ مِنْ لُصُوقِهَا بِهِ

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kadınlarla erkeklerin karışık bir halde yürüdüklerini görünce buyurdu ki;

“**Kadınlar geri tarafa geçsin! Kadınların yol ortasından yürümeye hakları yoktur. Onlar kenarlardan yürümelidirler**.”

---

[208] **Sahih.** Buhari (831) Müslim (445) Ahmed (6/193) Ebu Davud (569) İshak b. Rahuye (2/426) Muvatta (468) İbn Ebi Şeybe (3/149) Taberani Sagir (445)

Bunun üzerine kadınlar kenardaki duvarlara o kadar yakın yürürlerdi ki, bazılarının elbisesi duvara takılırdı."[209]

---

[209] **Hasen**. Ebu Davud (5272) Taberani (19/261) Beyhaki Şuab (6/173) Tehzibul Kemal (12/402) İbni Kesir (3/287) Elbani; "hasen" dedi. Sahihu Camii's-Sağir (1/317 no; 942) es-Sahiha (856)

M.S. HATİBOĞLU'NUN ŞÜPHELERİNE CEVAP

Mehmed Said Hatiboğlu, İslamiyat dergisinde yazdığı bir yazıda; "Mesela kadınlarla erkeklerin birlikte namaz abdesti almalarında mahzur görülmüyordu" diyor.[210]

Burada kastettiği şey, İbni Ömer radıyallahu anhuma'nın rivayet ettiği; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında erkekler ile kadınlar birlikte abdest alırlardı."[211] Hadisidir.

Hatiboğlu'nun bu rivayette birbirinin mahremi olmayan erkekler ve kadınların kastedildiğini nereden çıkardığı bilinmez ama, Kur'an'a ve sahih sünnete zıt olan böyle bir anlayış, Hatiboğlu hakkında çok farklı düşüncelere sahip olmaktan bizi alıkoyamıyor.

Hâlbuki İmam Buhari'nin bu rivayeti naklettiği yerdeki başlık şöyle; "Kişinin karısıyla birlikte abdest alması ve kadının abdestinden artan suyla abdest almak"

İbni Ömer radıyallahu anhuma, gusül hakkındaki bir rivayetinde; "Biz ve kadınlar Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında aynı kap ile guslederdik"[212] der.

Bu rivayet, bir önceki rivayette bahsedilen "erkekler ile kadınlar" ibaresinden kastedilenin erkek ile hanımı olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca "aynı kap ile" ifadesi, birbirlerinden artan su ile gusletmenin veya abdest almanın sakıncasız olduğunu belirtmek için böyle söylendiğine işaret etmektedir.

---

[210] İslamiyat, nisan-haziran 2000, sayı 2 s.8
[211] **Sahih.** Buhari (190) Abdurrazzak (1/75)
[212] **Hasen.** Abdurrazzak (1/110, 269)

Yine mezkûr rivayette kastedilen kadınların; mahrem olan kadınlar olduğunu gösteren diğer bir rivayet İbni Cüreyc'den gelmiştir;

لا بأس أن يتوضأ الرجال والنساء معا إنما هن شقائقكم وأخواتكم وبناتكم وأمهاتكم

"Kadınlarla erkeklerin beraberce abdest almasında bir sakınca yoktur. Zira onlar ancak eşleriniz, kız kardeşleriniz, kızlarınız veya annelerinizdir."[213]

Ömer radıyallahu anh'den gelen rivayette, o erkeklerle kadınların bir arada abdest aldığı bir havuz görünce, kamçısıyla onları dövmüş ve havuzun sahibine erkekler için ayrı, kadınlar için ayrı havuz yapmasını emretmiştir. Ömer radıyallahu anh, bunu Ali radıyallahu anh'e anlatınca o da bunu tasvib edici şeyler söylemiştir.[214] Demek ki sahabelerin bilip uyguladığı şeyler, Hatiboğlu'nun çıkardığı anlamın tam aksidir.

Yine Hatiboğlu aynı makalesinde diyor ki; "Tabiin âlimlerinden Matar bin Tahman'ın şu beyanı tarihi bir değer taşımaktadır; "Vaktiyle kadınlar meclislerde erkeklerle birlikte otururlardı. Fakat şimdi kadının bir tek parmağı bile fitnedir."[215]

Öncelikle belirtelim ki Matar b. Tahman el-Verrak, hıfzı zayıf bir ravi olup Tabiin'den de değildir.[216] Hatiboğlu'nun bu rivayeti naklederek îmâda bulunduğu anlamı da samimi

---

213 **Sahih maktu.** Abdurrazzak (1/75)
214 **Hasen mevkuf.** bkz.: Abdurrazzak (1/75)
215 İslamiyat (s.9)
216 Bkz.: Tuhfetu't-Tahsil (s.306) Camiü't-Tahsil (s.281) Tehzibu'l-Kemal (28/53)

bulmuyoruz. Zira bu rivayete kaynak olarak gösterdiği; Ahkamu'n-Nisa adlı eserde İmam Ahmed'in anlatmak istediği meclisler, mescidler ve bayramlardır. O eserde bu rivayetten önce iki rivayet daha vardır ki, bunlarda İmam Ahmed'e; "Kadınların bayramlarda mesciddeki merasime katılmalarının hükmü" sorulmuş, o da;

"Şu zamanda caiz değildir, zira onlar fitnedir" demiştir.[217] Nitekim önceki bölümlerde bu meclislerden bahsetmiştim.

İlim Meclisleri ve Kadınlar

İlim meclislerine gelince, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında kadınlar asla erkeklerle karışık bulunmazlardı. Onlar, erkeklerden ayrı olarak, mescidin arka taraflarında otururlar, vaazları, hutbeleri dinlerler ve dinlerinin hükümlerini öğrenirlerdi. Tabii ki, bu esnada tesettürlü bulunuyorlar, süslerini gizliyorlardı. Bugün iki cinsin ilim meclislerinde ihtilat etmesini ortaya çıkarmak için bağrışanlar nerede, onlar nerede!..

Allah'a ve ahiret gününe iman etmiş bir kimsenin; "Kız öğrenci, erkek öğrencinin sandalyesinin yanında oturabilir" demesi düşünülebilir mi?

Kadın zaruret gereği olarak evinden çıktığında şu şartları gözetmesi vaciptir;

1- Velisinden (yani bekâr ise babasından, evli ise kocasından) izin alması

[217] Ahkamu'n-Nisa (105-106)

2- Güzel koku sürünmemesi, süsten sakınması, şer'î tesettüre bürünmesi ve vakarlı olması

3- Yabancı erkekler ile yalnız kalmaması, onlarla bir arada bulunmaması

4- Ev dışındaki işini en kısa zamanda bitirip derhal evine dönmesi

5- Çalışmak mecburiyetindeyse, mesleğinin ağır işler olmaması, tesettüre ve erkeklerle bir arada bulunmamaya dikkat etmesi

Hicap emrinin gereği olarak yüz ve ellerin örtülü olması halinde bile, kadının erkek ile beraber oturması, yüzün ve ellerin açılmasına, süslerin ve güzelliklerin gösterilmesine ve fitneye sürükleyen diğer sakıncalara sebep olacaktır.

Bilinmektedir ki, kız öğrencinin erkek öğrenci ile beraber oturması en büyük fitne kapısıdır. Allah'ın mümin kadınlara emrettiği hicabın terkine, Allah'ın belirttiği kimseler dışındaki kimselere zinetlerin açılmasına sebep olur. Allah Azze ve Celle buyurur ki;

(وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا
يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا
يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ
أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ

أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ
الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ)

"Mümin kadınlara da söyle: Gözlerini (harama bakmaktan) korusunlar; namus ve iffetlerini esirgesinler. Görünen kısımları müstesna olmak üzere, zinetlerini teşhir etmesinler. Başörtülerini, yakalarının üzerine (kadar) örtsünler. Kocaları, babaları, kocalarının babaları, kendi oğulları, kocalarının oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları (mümin kadınlar), ellerinin altında bulunanlar (köleleri), erkeklerden, ailenin kadınına şehvet duymayan hizmetçi vb. tâbi kimseler yahut henüz kadınların gizli kadınlık hususiyetlerinin farkında olmayan çocuklardan başkasına zinetlerini göstermesinler."(Nur 31)

Bazıları kadınların Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile beraber cihada katılmalarını öne sürerek ihtilatın caiz olduğunu iddia ediyorlar. Buna itibar edilemez. Zira onlar, mahremleri ile beraber çıkıyorlardı.

Kadınlar ve İstişare Meclisleri

Müslümanların işleri hakkında istişare meclislerine gelince, ne peygamber sallallahu aleyhi ve sellem zamanında ne de raşid halifeler zamanında kadınlar asla istişare meclislerinin bir üyesi olmamıştır. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kadınlarla musafaha etmeden biat almıştır.[218]

---

[218] bkz.: Mustafa es Sıbai el-Mer'etu Beyne'l-Fıkh ve'l-Kanun (s.151) Abdulaziz Bin Baz er-Resail ve'l-Fetava'n-Nisaiye (s.23-37)

İslam tarihinin bazı safhalarında kadınların belli idarelere getirilmiş olması, üzerine hüküm bina edilecek bir delil değildir. İslam'ın hükümleri ancak Allah'ın kitabı ve Rasulü'nün sünnetindeki sabit delillerden alınır. Sahabe bile olsa, ferdi tasarruflar ile delil getirilemez. Selef âlimleri Ali radıyallahu anh'ın şu sözünü ikrar etmişlerdir;

لا تعرف الحق بالرجال، اعرف الحق تعرف أهله

"Hakkı, kişilerle tanıyamazsın. Önce hakkı tanı, hak ehlini de tanırsın."[219] Peygamberler dışında herkesin yanlış yapması mümkündür. Enes radıyallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste buyrulur ki;

كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ

"**Her âdemoğlu hata edicidir.**"[220]

İşte bu yüzden, seleften (sahabe ve tabiinden) bazılarının içki içtiklerini buluruz fakat "İçki içmek helaldir" diyemeyiz.[221]

---

219 Bu söz, Ali radıyallahu anh'e nisbet edilmektedir. Bkz.: Kurtubi (1/340) Feyzul Kadir (1/210, 4/17) Sıddık Hasen Han Kannuci Ebcedu'l-Ulum (1/126) Gazali el-Munkiz Mine'd-Dalal (s.7) İhya (1/103)

220 **Hasen.** Ahmed (3/198) Darimi (2/213 no;2730) Tirmizi (2499) İbn Mace (4251) Hakim (4/272) Abd b. Humeyd (1197) Elbani; "Hasen" dedi. Sahihu'l-Cami (4/171 no;4391)

221 bkz.: Muhammed Ahmed el-Mukaddem Avdetu'l-Hicab (s.409)

Allah Azze ve Celle, Kadınlara Evde Oturmalarını Emrediyor!

İhtilatın, Müslüman toplumun ilerlemesi ve çağdaşlaşması için gerekli olduğu iddiasına gelince, İslam, Hicap ayetlerinin nüzulünden beri ihtilatı yasaklamıştır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, sahabeleri, onlara en güzel şekilde uyan Tabiîn'in bu yasağı uygulamaya devam ettikleri sabittir. Bu hiçbir zaman Müslümanların ilerlemesine engel olmadığı gibi, aksini iddia edenler de Allah ve Rasulünün açık emirlerine kafa tutmaktadırlar.

Ümmetin önceki ve sonraki alimleri ve muhakkikleri, Allah Teala'nın;

(وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى)

"**Vakarınızla evlerinizde oturun. Önceki Cahiliye açılıp saçılması gibi açılmayın**." (Ahzab 33) ayetinden, Müslüman kadının evinde oturup zaruret haricinde dışarı çıkmamaları gerektiği ve onların yabancı erkeklerle ihtilatının haram olduğu hükmünü çıkarmışlardır.

Allame İbnu'l-Cevzi der ki; "Müfessirler, bu ayetin anlamının, vakar ve sükûn ile evlerinde oturmalarının kadınlara emredildiğini, dışarı çıkmaktan yasaklandığını belirttiğini söylediler."[222]

---

[222] Zadu'l-Mesir (6/379)

İbni Cerir et-Taberî; "Ayetin manası; vakar ve sükûnetle evlerinde otursunlar demektir."[223]

İbni Kesir der ki; "Yani evlerinde oturmaya devam etsinler, zaruret haricinde çıkmasınlar."[224]

Kadı Ebubekir İbnu'l-Arabî der ki; "Evlerinde sükûn ile otursunlar, oradan başka yere hareket edip çıkmasınlar demektir."[225]

Kurtubî der ki; "Âlimlerin ve lugatçilerin bu ayetin manası hakkında sözleri, kadınlara evde durmalarının emredildiğidir. Hitap peygamber hanımlarına ise de, başka bütün kadınlar da bu hükme dâhildir."[226]

Suyutî, İbnu Ebi Hatem'den naklederek der ki; "Allah Azze ve Celle, kadınları dışarı çıkmaktan yasaklıyor ve onların evlerinde karar kılmalarını, cenaze takibi için, mescidler ve Cuma için çıkmamalarını emrediyor."[227]

Şevkanî der ki; "Ayette kastedilen, kadınların evlerinde oturmaları ve istikrar etmelerinin emredilmesidir."[228]

Ebubekir el-Cessas der ki; "Kadınlar evlerinde oturmakla emrolunmuşlar, çıkmaktan yasaklanmışlardır."[229]

---

[223] Camiü'l-Beyan (22/3)
[224] Tefsiru Kur'ani'l-Azim (3/482)
[225] Ahkamu'l-Kur'an (3/1535)
[226] el Cami Li Ahkami'l-Kur'an (14/179)
[227] Durrü'l-Mensur (6/600)
[228] Fethu'l-Kadir (4/278)
[229] Ahkamu'l-Kur'an (3/471)

Ebus-Senâ el-Alusi der ki; “Bütün kıraatler gösteriyor ki, peygamber hanımları ve diğer kadınlar evlerinde oturmakla emrolunmuşlardır.”[230]

İbnu’l-Hac; “Şer’î bir zorunluluk olmadıkça kadın evinden çıkamaz” der.[231]

Ebu Cafer en-Nehhas[232], Ebus-Suud[233], el-Vahidi[234], Begavi[235], Zemahşeri[236] ve Nesefi[237] de bu ayeti; “Evlerinde sebat etsinler, vakarla oturmaya devam etsinler” şeklinde tefsir etmişlerdir.

Ahmed Mustafa el-Meragî der ki; “Bütün kadınlara evlerinde oturmaya devam etmeleri ve ihtiyaç dışında çıkmamaları emrediliyor.”[238]

Hasaneyn Muhammed Mahluf der ki; “Meşru bir mazeretleri olmadıkça dışarı çıkmasınlar ve evlerinde oturmaya devam etsinler. Bütün kadınlar bu hükme dâhildir.”[239]

Şeyh Abdurrahman Bin es-Sa’dî der ki; “Evlerinde karar kılsınlar. Zira bu, onlar için daha güvenilir ve daha koruyucudur.”[240]

---

230 Ruhu’l-Meani (22/6)
231 El-Medhal (2/12)
232 Meaniyu’l-Kur’an (5/346)
233 İrşadu Akli’s-Selim (7/102)
234 El-Veciz (2/865)
235 Mealimu’t-Tenzil (3/528)
236 El-Faik (2/169)
237 Tefsiru’n-Nesefî (3/305)
238 Tefsiru’l-Meragi (22/6)
239 Safvetu’l-Beyani’l-Meayinu’l-Kur’an (s.531)

Şeyh Ebubekir el-Cezairî der ki; "Yani evlerinde sabit kalsınlar, mecbur kalmadıkça çıkmasınlar."[241]

Ebul A'la el-Mevdudi der ki; "Kadının övülmeyen bir durum için çıkması uygun düşmez. Bilakis onlar için hayırlı olan evlerinde durmaya devam etmeleridir."[242]

İbni Ömer[243], Ebu Hureyre[244], Ebu Vakıd el-Leysi[245], Ümmü Seleme[246], Zeyneb bt. Cahş[247], Sevde bt. Zem'a[248] ve Aişe[249] radıyallahu anhum'dan rivayet edilen hadiste buyrulur ki;

إِنَّمَا هِيَ هَذِهِ الْحَجَّةُ ، ثُمَّ الْجُلُوسُ عَلَى ظُهُورِ الْحُصُرِ فِي الْبُيُوتِ

"Bu (çıkışınız) sadece hac içindir. Hacdan sonra siz kadınlara düşen evlerinizde hasırlarınızda oturmaktır."[250]

---

240 Tefsiru'l-Kerimi'r-Rahman Fi Tefsiri Kelami'l-Mennan (6/219)
241 Eyseru't-Tefasir Li Kelami'l-Aliyyu'l-Kebir (3/561)
242 El-Hicab (s.235)
243 İbn Hibban (3706) Ebu Ya'la zayıf isnad ile rivayet etmiştir. İbni Hacer Metalibu Aliye (1591) Busayri İthaf (2653)
244 Ahmed (2/446) Bezzar (1077) Beyhaki (5/228) İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.109)
245 Ahmed (5/218) Ebu Davud (1722) Beyhaki (5/228) İbnül Cevzi el Hadaik (2/336)
246 **Hasen** isnadla: Taberani Evsat (6/198) Ebu Ya'la (12/312) Busayri İthaf (2652) İbni Hacer Metalibu Aliye (1590) Mecmau'z-Zevaid (3/490) Elbani Sahihu't-Tergib (1168)
247 Ahmed (6/324) İbn Sad (8/207-208) İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.109)
248 Ahmed (6/324) İbn Sad (8/207-208) İbn Cevzi Ahkamu'n-Nisa (s.109)
249 Ahmed (6/68) İbni Kesir (4/1953) İbn Kayyım İ'lamu'l-Muvakkiin (4/221)

Enes radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem, kadınlara buyurdu ki;

“Sizin evlerinizdeki mihnetiniz Mücahidlerin Allah yolundaki ameline ulaştırır.” [251]

لَيْسَ لِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ فِي الخُرُوجِ إِلاَّ مُضْطَرَّةً وَلَيْسَ لَهُنَّ نَصِيبٌ فِي الطُّرُقِ إِلاَّ الحَوَاشِيَ

İbni Ömer radıyallahu anhuma'dan; "**Kadınların zaruret dışında sokağa çıkmaktan nasibleri yoktur. Onların**

[250] Rivayet yollarının toplamı ile **sahih**tir. Elbani Sahiha (2401)

[251] **Hasen.** Ebu Ya'la (6/140, 141) İbn Şahin Tergib (452) Ali el-Harbi el-Fevaid (75) Bezzar (2/182) İbni Ebi Şeybe, Mecma (4/304) Maksadu Ali (770) Taberani Evsat (3/163) İbni Hacer Metalib (1595) Dürrül-Mensur (2/153) Busayri İthaf (3919) Kenz (45146) İlelül Mütenahiye (2/631) Mizanul İtidal (3/91) İbni Adiy (3/143) Mecruhin (1/299) Beyhaki Şuab (8742-3) Lisanul Mizan (2/468) Camiüs Sağir (9162) isnadındaki Ruh Bin el Müseyyeb hakkında İbni Main ve Bezzar güvenilir dediler. İbni Hibban ise zayıf dedi. Mecruhin (1/299) ancak hadisin şahitleri vardır.
Esma Binti Yezid radıyallahu anha'dan hasen isnad ile benzer bir rivayet için bakınız; Beyhaki Şuab (6/420) İbn Asakir (7/363) Ebu Nuaym Marifetu’s-Sahabe (6881) İbn Bişran Emali (11) Ebu Abdillah el-Asbahani Meclis Fi Ruyetillah (11) Taberani (3/93) Tarihu Vasıt (s.83) Bezzar (2/181) İbn Ebi’d-Dunya el-Iyal (528) Mudaratu’n-Nas (173) İbni Abdilberr el İstiab (4/1788) İbni Hacer el İsabe (4/229) İbnül Esir Üsdül Gabe (7/19) Halebi İnsanul Uyun (1/149) Heytemi ez-Zevacir (2/121) Tergib (3/53) sahih kaydıyla Hakim, İbnül Cevzi Ahkamun Nisa (65) İbnül Cevzi Telkihu Fuhum (s.158)

kenarlar hariç yollardan da nasibleri yoktur."[252] Bu hadisin isnadı zayıf olup, aşağıdaki hadis bunun şahididir;

Ebu Amr Bin Hamas[253] Ali b. Ebi Talib[254] ve Ebu Hureyre[255] radıyallahu anhum'den merfuan;

لَيْسَ لِلنِّسَاءِ وَسَطُ الطَّرِيقِ

"**Yolun ortası kadınlar için değildir**."[256]

İbni Ömer ve İbn Abbas radıyallahu anhum'den rivayet edilen hadislerde belirtildiğine göre; bir kadın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e geldi ve erkeğin hanımı üzerindeki haklarını sordu. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de bu haklar arasında kocasının izni olmadan çıkmamasını, aksi halde gazap ve rahmet meleklerinin, tevbe edip dönünceye kadar kendisine lanet edeceklerini söylemiştir. Kadın: "Kocası

---

252 **Zayıf.** Taberani, Kenz (45062) Camius Sagir (7657) Mecmau'z-Zevaid (2/200) İbni Adiy (3/454) et-Temhid (23/399, 403) el-İstizkar (2/470) Daifu'l-Cami (4923) ed-Daife (1781) isnadında Suvvar b. Mus'ab metruktur.

253 Dolabi Kuna (240) Beyhaki Şuab (7821) Beyhaki Adab (2/422) Taberani Evsat (3/235) Ebu Nuaym Marife (20/341) Ebu Tahir Makdisi Etrafu'l-Garaib ve'l-Efrad (4915) Deylemi (5255)

254 Taberani Evsat (4/226) Mecmau'z-Zevaid (8/115)

255 Busayri İthaf (5539) İbni Hibban (12/415) İbni Adiy (4/5) Beyhaki Şuab (7823) İbn Ebi Asım ed-Diyat (202) Muhlis Fevaid (9/5) Metalibu'l-Aliye (2788)

256 Rivayet yollarının toplamıyla **hasen**dir. Elbani Sahiha (856) Sahihu'l-Cami (5425) Feyzu'l-Kadir (7658) Nevafihu'l-Atire (1630)

zalim olsa da mı?" diye sorunca: "Zalim olsa da" buyurmuştur.[257]

Kadın, yanında mahremi olmadan şehrin dışına çıkamaz. İbn Abbas radıyallahu anhuma Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

لَا تُسَافِرُ اَلْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ

"Kadın, yanında mahremi bir erkek olmadan sefere çıkamaz."[258] Bu konu ileride kadının mahremsiz yolculuğu bölümünde ayrıntılı incelenecektir.

---

[257] **Hasen ligayrihi**. Ebu Davud et-Tayalisi (s.263 no;1951) İbni Ebi Şeybe (3/557) Beyhaki (7/292) İbn Asakir (27/398) Abd Bin Humeyd (813) Müsedded, et-Temhid (1/231) İbn Receb Fethu'l-Bari (5/317) Durru'l-Mensur (3/113) Bkz.: Busayri İthaf (3196) Metalibu Aliye (1708) İbn Hibban Mecruhin (2/233) Daifu'l-Cami (2730) isnadında Leys b. Ebi Süleym vardır.
İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan şahidi: Ebu Ya'la (2455) Bezzar (1464) İbn Ebi'd-Dunya el-İyal (523) Metalibul Aliye (1709) Busayri İthaf (3198) İbn Receb Fethu'l-Bari (5/318) Durru'l-Mensur (3/105) İsnadında Huseyn b. Ali er-Rahabi zayıftır. Husayn b. Numeyr onun güvenilir olduğunu söylemiştir. Mecmau'z-Zevaid (4/307)
Enes radıyallahu anh'den: **"Herhangi bir kadın kocasından izinsiz dışarıya çıkarsa tevbe edip dönünceye kadar veya kocası kendisinden razı oluncaya kadar melekler lanet ederler."** Hatib Tarih (6/201) Deylemi (7643) Camiu's-Sagir (2943) Mecmau'z-Zevaid (4/574) Zehebi Mizan (1/199) Suyuti hasen demiştir. Münavi Suyuti'ye itiraz etmiş, isnadında İbrahim b. Hediye adlı yalancının bulunduğunu belirtmiştir. Elbani de Daifu'l-Cami (2222) de uydurma olduğunu söylemiştir.
[258] **Sahih.** Buhari (1763) Müslim (1341) Tayalisi (2732) Ahmed (1/222) Taberani (11/425) Beyhaki (5440) Tahavi Müşkil (2/112)

Buraya kadar kadınların ancak zaruret halinde kocalarının izniyle dışarı çıkabilecekleri, çıktıklarında yolun kenarından gitmeleri, sefer mesafesini ise yalnız gitmemeleri gerektiği anlaşıldı.

İmam Serahsi, İmam Muhammed'in Kitabu'l-Kesb'ini şerh ederken der ki;

"Erkeklerin kadınlara su taşımaları için bazı kaplar temin etmeleri gerekir. Çünkü kadın abdest almak ve su içmek için suya muhtaçtırlar. Abdest yerine teyemmüm etse bile su içmeden edemez. Nehirlerden, kuyulardan ve havuzlardan su almak için çıkması mümkün olmaz. Ahzab suresi 33. ayeti ile kadınlar evde oturmakla emrolunmuşlardır. Bunları getirmek erkeğin vazifesidir. Şeriat nafaka teminini erkeğe yüklemiştir."[259]

İfadeye dikkat edilirse; içme suyu bulunan kadının abdest için çıkamayacağı belirtiliyor. Artık kadınlar, şehir şebekesinin de bulunduğu günümüzde ne gibi zaruretlerin çıkmalarını gerektireceğini hesap etsinler…

Bu Emir Bütün Kadınları Kapsar

Burada hitabın yalnız Peygamber hanımlarına olduğunu iddia edenlerin bu iddiasının batıllığına gelince;

1- Mevcut şer'î hükümler ve kuvvetli deliller, bunun müminlerin annelerine özel olmadığını gösterir. Bilakis bütün kadınları kapsayan bir hükümdür. Lakin peygamber hanımlarının başkalarından şu farkları vardır;

---

[259] Serahsi Şerhu Kitabi'l-Kesb (s.89)

(يا نساء النبي لستن كأحد من النساء)

“**Ey Peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz.**”(Ahzab 32)

(يا نساء النبي من يأت منكنَّ بفاحشة مبيّنةٍ يُضاعف لها العذاب ضعفين)

“**Ey peygamber hanımları! Sizden kim açık bir hayâsızlık yaparsa, onun azabı iki katına çıkarılır.**”(Ahzab 30)

ومن يقنت منكنَّ لله ورسوله وتعمل صالحاً نؤتها أجرها مرتين)

“**Sizden kim, Allah'a ve Resûlüne itaat eder ve yararlı iş yaparsa ona mükâfatını iki kat veririz.**”(Ahzab 31)

İşte bu ayetlerden sonra Allah Azze ve Celle şöyle buyuruyor;

(فلا تخضعن بالقول فيطمع الذي في قلبه مرضٌ وقلن قولاً معروفاً، وقرن في بيوتكن ولا تبرجن تبرُّج الجاهلية الأولى وأقمن الصلاة وآتين الزكاة وأطعن الله ورسوله)

“**Eğer (Allah'tan) korkuyorsanız, (yabancı erkeklere karşı) çekici bir eda ile konuşmayın; sonra kalbinde**

hastalık bulunan kimse ümide kapılır. Güzel söz söyleyin. Evlerinizde oturun, eski cahiliye âdetinde olduğu gibi açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin."(Ahzab 32-33)

Böylece bu ayetlerdeki emirler ve nehiyler bütün Müslüman kadınları kapsamaktadır. Hiçbir kimsenin; "Sözü yumuşatmak, açılıp saçılmak, namaz kılmak, zekât vermek, Allah'a ve Rasulüne itaat etmek gibi emirler ile yasaklar peygamber hanımlarına mahsustur" demesi caiz değildir!

Şüphesiz bu hükümler bütün Müslüman kadınlar için geçerlidir.

2- Müslüman kadınlar, bu hükümlere muhatap olmaya, peygamber hanımlarından daha önceliklidirler. Zira başkaları fitne ve fesada düşmeye daha müsaittirler. Özellikle de bozulmanın arttığı şu zamanda...

3- Şüphesiz Kitap ve Sünnet'te gelmiş deliller, sahih bir gerekçe olmadan ümmetten biri için has kılınamazlar. Bu durumda kıyamete kadar bu hükümler herkes için geçerli olur. Allah, peygamberi sallallahu aleyhi ve sellem'i kıyamet gününe kadar iki ağırlık (Kitap ve Sünnet) ile göndermiştir;

(قل يا أيها الناس إني رسول الله إليكم جميعاً)

"**De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah'ın elçisiyim.**"(A'raf 158)

(وما أرسلناك إلا كافة للناس بشيراً ونذيراً ولكن أكثر الناس لا يعلمون)

“**Biz seni bütün insanlara ancak müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik; fakat insanların çoğu bunu bilmezler**.”(Sebe 28)

(هذا بلاغٌ للناس ولينذروا به وليعلموا أنما هو إله واحدٌ وليذكر أولوا الألباب)

“**İşte bu (Kur'an), kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak bir tek Tanrı olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara (gönderilmiş) bir bildiridir**.”(İbrahim 52)

(وأوحي إليّ هذا القرآن لأنذركم به ومن بلغ)

“**Bu Kur'an bana, kendisiyle sizi ve ulaştığı herkesi uyarmam için vahyolundu**.”(En’am 19)

Ebu’l-A’la el-Mevdudi der ki; “Bazıları bu ayetlerdeki (Ahzab 32-33) emirlerin peygamber hanımlarına mahsus olduğunu iddia ettiler. Sorarız;

“Bu ayette geçen tavsiyelerden hangisi diğer kadınları ilgilendirmeyip yalnız peygamber hanımlarına mahsustur? Bu ayetleri okuyup düşün ve bana söyle, Müslüman kadınların dışarı çıkmaktan, erkeklerle yumuşak konuşmaktan, ilk cahiliye açılıp saçılması gibi açılmaktan sakınmaları gerekmiyor mu?

Onların namazı ve zekâtı terk etmeleri, Allah ve Rasulüne itaat etmemeleri caiz midir?

Allah diğer kadınları kir içinde bırakmayı mı dilemektedir?!!"[260]

[260] Mevdudi Hicap (s.235)

Kadının Kocasına Hizmeti

“İslam, kadına, kocasına hizmeti, evinde durmayı ve çocuklarına bakmayı vacip kılmamıştır” iddiasına gelince;

1- İmam Buhari rivayet ediyor; Fatıma radıyallahu anha elindeki rahatsızlıktan şikâyet ederek Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldi ve ondan kendisine bir hizmetçi vermesini istedi. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem O’na ve Ali radıyallahu anhuma’ya şöyle buyurdu;

أَلاَ أَدُلُّكُمَا عَلَى مَا هُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ إِذَا أَخَذْتُمَا مَضَاجِعَكُمَا فَسَبِّحَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَاحْمَدَا ثَلاَثًا وَثَلاَثِينَ وَكَبِّرَا أَرْبَعًا وَثَلاَثِينَ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمَا مِنْ خَادِمٍ

“Size bu isteğinizden daha hayırlısını göstereyim mi? Yatacağınız zaman otuz üç kere tesbih, otuz üç kere hamd edersiniz ve otuz dört defa da tekbir getirirsiniz. İşte bu, sizin için bir hizmetçiden daha hayırlıdır.”[261]

2- Yine imam Buharî rivayet ediyor;

---

[261] **Sahih**. Buhari (3502) Beyhaki (7/293) Tirmizi (3408) Ahmed (1/123, 153) Ebu Davud (2988, 5062-63) Darimi (2688) Humeydi (43) Abd b. Humeyd (79)

قَالَتْ كُنْت أَخْدِمُ الزّبَيْرَ خِدْمَةَ الْبَيْتِ كُلّهِ وَصَحّ عَنْهَا أَنّهَا كَانَتْ تَعْلِفُ فَرَسَهُ وَتَسْقِي الْمَاءَ وَتَخْرُزُ الدّلْوَ وَتَعْجِنُ وَتَنْقُلُ النّوَى عَلَى رَأْسِهَا مِنْ أَرْضٍ لَهُ عَلَى ثُلُثَيْ فَرْسَخٍ

Esma Binti Ebu Bekir radıyallahu anhuma dedi ki: "Ben Zübeyr'in bütün ev işlerini görürdüm." O Zübeyr radıyallahu anh'ın atını sular, yemini verir, üç fersah uzak yerden kovalarla su taşırdı.[262]

Birinci hadiste, Fatıma radıyallahu anh, kocasına ve evine hizmetinden dolayı çektiği sıkıntı sebebiyle şikayet etmiş, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem de, bunun kendisi için daha hayırlı olduğunu belirtmiştir.

İbni Habib - Esbağ - İbnul Macişun tarikiyle İmam Malik'ten rivayet ediyor; "Ev hizmetleri kadına düşer. Bu yüzdendir ki, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem ev içindeki işleri Fatıma'ya, ev dışındaki işleri ise Ali radıyallahu anh'e vacip kılmıştır."[263]

İbnul Kayyım der ki; "Bunda şüphe yoktur. Kadınlardan şerefli olanı ile alçak olanı ve fakiri ile zengini arasında ayırım yapılamaz. Zira kadınların en şereflisi olan Fatıma radıyallahu anha kocasına hizmet ederdi."[264]

İkinci hadiste ise, peygamber sallallahu aleyhi ve sellem, Esma radıyallahu anha'nın kocasına hizmet ettiğini görünce

---

262 **Sahih.** Buhari (5224) Müslim (2182) Ahmed (6/347, 352) Taberani (24/94)

263 İbni Hacer Fethul Bari (9/506-507)

264 Zadul Mead (5/188)

ona; “Kocana hizmet etme, bu zulümdür” demedi! Bilakis, Zübeyr’in ve diğer sahabelerin hanımlarının kendilerine hizmet ettiklerini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem biliyordu ve bunu kabul etmişti. Bu takrîrî bir sünnettir.

Muttalib b. Abdullah Bin Hanteb radıyallahu anha der ki;

دَخَلَت أيِّمُ العرب على سيد المرسلين أول العشاء عَروساً،
وقامت آخر الليل تطحن- يعني: أم سلمة رضي الله عنها

“Peygamberlerin efendisinin yanına Arapların en bereketlisi olan gelin, düğün gecesinin başında girdi, gecesinin sonuna kadar un öğüttü. O, Ümmü Seleme radıyallahu anha idi.”[265]

Şeyh Seyyid Sabık diyor ki; “İşin başında ve sonunda Müslümanların örfü anlattığımız şekilde devam etmiştir. Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in ve ashabın hanımlarını görmez misiniz? Onlar un öğütüyor, ekmek pişiriyor, yemek yapıyor, ev süpürüyorlardı. Bundan çekinen bir kadın olduğunu bilmiyoruz. Zaten kadınların bundan çekinmelerine de hoş bakılmazdı. Aksine, bu işlerde kusur ettikleri zaman döverlerdi. Bu işler, onlardan talep edilen bir hak olmasaydı, bununla mesul tutulmazlardı. İşte doğrusu da budur.”[266]

Şayet “kadının kocasına hizmet etme ve çocuklarına bakma mecburiyeti yoktur” denilirse, onların da kocalarından

---

[265] Hakim (4/19) Beyhaki Şuab (7/317) İbni Sad (8/92) Nevevi Tehzibu’l-Esma (2/625) Zübeyr Bin Bekkar Ezvacu’n-Nebi (s.43) Zehebi Siyeru A’lami’n-Nubela (2/205)
[266] Seyyid Sabık Fıkhu’s-Sunne (2/203)

kuru ekmek ve zeytinden başkasını istemeye hakları olduğu da söylenemez.

3- Buhari ve Müslim, Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma'dan rivayet ediyorlar; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ عَلَى بَيْتِ بَعْلِهَا وَوَلَدِهِ ، وَهِيَ مَسْؤُولَةٌ عَنْهُمْ

"Kadın, evindeki işlerden ve çocuğundan sorumludur ve onların çobanıdır (gözeticisidir)."[267]

4- Husayn b. Mihsan radıyallahu anh, halasından rivayet ediyor;

عَنْ حَصِينِ بْنِ مِحْصَنٍ قَالَ حَدَّثَتْنِي عَمَّتِي قَالَتْ : أَتَيْتُ النَّبِيَّ – صلى الله عليه وسلم– فِي بَعْضِ الْحَاجَةِ فَقَالَ :« أَيْ هَذِهِ أَذَاتُ بَعْلٍ أَنْتِ؟ ». قُلْتُ : نَعَمْ. قَالَ :« كَيْفَ أَنْتِ لَهُ؟ ». قَالَتْ : مَا آلُوهُ إِلاَّ مَا عَجَزْتُ عَنْهُ. قَالَ :« فَأَيْنَ أَنْتِ مِنْهُ فَإِنَّمَا هُوَ جَنَّتُكِ وَنَارُكِ

"Halam dedi ki; "Bir ihtiyacım için Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e gitmiştim. Buyurdu ki;

"Ey şuradaki! Sen evli misin?"

---

267 **Sahih.** Buhari (2416, 6719) Müslim (1829) İbn Hibban (10/342-344) Ahmed (2/5, 54, 55) Beyhaki (7/291) Ebu Davud (2928) Tirmizi (1705) İbn Carud el-Munteka (1094)

“Evet” dedim.

“**Kocana nasıl davranıyorsun?**” buyurdu.

“Ona hizmette kusur etmiyorum” dedim. Bunun üzerine buyurdu ki;

“**Onun yanındaki yerini gözet. Zira o senin ya cennetin yada cehennemindir.”**[268]

Şeyh Elbani der ki; “Bu hadisin zahiri, kadının kocasına itaat etmesinin vacip olduğunu gösterir. Bunda şüphe yoktur. Bu konuda üzerine düşenler, evindeki hizmeti görmesi ve çocuklarına bakması gibi şeylerdir.”[269]

5- Allah Azze ve Celle buyurur ki;

(الرجال قوَّامون على النساء بما فضل الله بعضهم على بعض وبما أنفقوا من أموالهم فالصالحات قانتاتٌ حافظات للغيب بما حفظ الله)

“**Allah'ın insanlardan bir kısmını diğerlerine üstün kılması sebebiyle ve mallarından harcama yaptıkları için erkekler kadınların yöneticisi ve koruyucusudur. Onun için sâliha kadınlar (kocalarına gönülden) itaatkârdır. Allah'ın**

---

[268] **Sahih**. Ahmed (4/341, 6/419) İbn Ebi Şeybe (3/557) Nesai Sünenu’l-Kubra (5/311) Beyhaki (7/291) Hakim (2/206) Ebu Nuaym Marife (7424) Humeydi (355) Taberani (25/183) İbn Sad (8/459 İbn Ebi Asım el-Ahad ve’l-Mesani (5/509) Deylemi (4886) Elbani Adabu’z-Zifaf (s.286) es-Sahiha (2612)
[269] Adabu’z-Zifaf (s.286)

kendilerini korumasına karşılık gizliyi (kimse görmese de namuslarını) koruyucudurlar.” (Nisa 34)

İbni Abbas radıyallahu anhuma ve başkaları dedi ki; “Bu ayetteki gönülden itaat eden kadınlar; kocalarına itaat edenlerdir.”[270]

İbni Teymiye, bu ayet hakkında der ki; “Saliha kadın, kocasına gönülden itaate devam eden kadındır.”[271]

6- Ebu Hureyre radıyallahu anh’den;

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ : أَنَّ النَّبِيَّ -صلى الله عليه وسلم- سُئِلَ أَيُّ النِّسَاءِ خَيْرٌ؟ قَالَ :« الَّتِي تَسُرُّهُ إِذَا نَظَرَ إِلَيْهَا وَتُطِيعُهُ إِذَا أَمَرَهَا وَلاَ تُخَالِفُهُ فِي نَفْسِهَا وَلاَ مَالِهَا بِمَا يَكْرَهُ

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e; “Hangi kadın hayırlıdır?” diye soruldu. Buyurdu ki;

“**Kendisine bakıldığında sevinç veren, emredildiğinde itaat eden, nefsinde ve malında hoşlanılmayan bir şeyle muhalefet etmeyen kadındır.**”[272]

---

270 Taberi (8/294) İbni Kesir Tefsiri (2/293)
271 Mecmuul Fetava (32/275)
272 **Sahih.** Ahmed (2/251, 432, 438) Nesai (6/68) Hakim (2/175) Beyhaki (7/82) Taberi (5/60) Deylermi (2912) Hakîm et-Tirmizi (2/150) Elbani Sahihu Suneni’n-Nesai (3231)

Bu hadis ve önceki ayet, karı koca arasındaki şer'î hukukta, kadının, marufta kocasına itaatinin vacip olduğunu gösterir.

İbni Teymiye der ki; "Kadının, kocasına ev süpürme, yemek hazırlama, ekmek yapma, un öğütme gibi hizmetlerle itaat etmesi vaciptir. Zira Allah'ın Kitabı kocayı ona efendi kılmıştır. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in sünneti de bunu göstermektedir."[273]

Bu sözlerden sonra Şeyh Elbani der ki; "İşte doğru olan da budur. Kadının ev hizmetlerini görmesi gerekir. Malik'in, Esbağ'ın, Ebu Bekir İbni Ebi Şeybe'nin, el-Cuzecanî'nin, selef ve halef âlimlerinin kavli budur. Ayetin deliliyle, erkekler kadınlar üzerine idarecidirler."[274]

Kadının Yüce Vazifeleri

Allah Azze ve Celle kadını ve erkeği, akıl, hissiyat ve beden olarak farklı özelliklerde yaratmıştır. Bunun için vazifeleri de farklıdır. Kadının en önemli vazifeleri; eş olma ve annelik vazifeleridir.

1- Eş olma vazifesi; Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

(هو الذي خلقكم من نفسٍ واحدةٍ وجعل منها زوجها ليسكن إليها)

[273] Mecmuul Fetava (32/260, 34/90)
[274] Adabu'z-Zifaf (s.288)

“**Sizi bir tek candan (Âdem'den) yaratan, ondan da yanında huzur bulsun diye eşini (Havva'yı) yaratan O'dur.**”(A’raf 189)

(ومن آياته أن خلق لكم من أنفسكم أزواجاً لتسكنوا إليها وجعل بينكم مودة ورحمة)

“**Kaynaşmanız için size kendi (cinsi)nizden eşler yaratıp aranızda sevgi ve merhamet peydâ etmesi de O'nun (varlığının) delillerindendir. Doğrusu bunda, iyi düşünen bir kavim için ibretler vardır.**”(Rum 21)

(والله جعل لكم من أنفسكم أزواجاً وجعل لكم من أزواجكم بنين وحفدة)

“**Allah size kendi nefislerinizden eşler yarattı, eşlerinizden de sizin için oğullar ve torunlar yarattı ve sizi temiz gıdalarla rızıklandırdı.**”(Nahl 72)

2- Annelik vazifesi; bu, kadın için en kutsal, en şerefli ve en önemli vazifedir. Bu yüzden Allah, annenin hakkını, babanın hakkından üstün tutmuştur. Analık vazifesi insan hayatının dört merhalesini kapsar; hamilelik, doğum, süt emzirme ve terbiye etme (yetiştirme)

Allah Azze ve Celle buyuruyor ki;

(ووصينا الإنسان بوالديه إحساناً حملته أمه كرهاً ووضعته كرهاً وحمله وفصاله ثلاثون شهراً)

"Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Annesi onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu. Taşınması ile sütten kesilmesi, otuz ay sürer."(Ahkaf 15)

(ووصينا الإنسان بوالديه حملته أمه وهناً على وهن وفصاله في عامين أن اشكر لي ولوالديك إليّ المصير)

"Biz insana, ana-babasına iyi davranmasını tavsiye etmişizdir. Çünkü anası onu nice sıkıntılara katlanarak taşımıştır. Sütten ayrılması da iki yıl içinde olur. (İşte bunun için) önce bana, sonra da ana-babana şükret diye tavsiyede bulunmuşuzdur. Dönüş ancak banadır."(Lukman 14)

(والوالدات يرضعن أولادهن حولين كاملين لمن أراد أن يتم الرضاعة)

"Emzirmeyi tamamlatmak isteyen (baba) için, anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler."(Bakara 233)

TESETTÜRÜN ŞARTLARI

1- Örtü bütün vücudu eller ve yüz dâhil örtmelidir.

Cahiliye devrinde de kadınlar başörtüsü kullanırlardı. Fakat yalnız enselerine bağlar veya arkalarına bırakırlar, yakaları önden açılır ve gerdanları olduğu gibi görünür ziynetleri ortaya çıkardı.[275]

Günümüzde çağdaşlık diye niteledikleri bu giyim şekli Nur suresi 31. ayeti ile yasaklanmıştır.

İbni Ömer ve İbni Mes'ud radıyallahu anhum'den rivayet edilen hadiste buyrulur ki; "**Kadın örtülmesi gereken bir avrettir. Dışarı çıktığında şeytan bakışları ona çevirtir**."[276]

Ebu Hüreyre radıyallahu anh; “Kadın tırnağına kadar avrettir” demiştir.[277]

Kadının yüzünü örtmesinin farz olduğunu gösteren deliller ileride müstakil başlık altında gelecek inşallah.

2 ve 3- Örtü; alttaki elbiseyi gösterecek kadar ince ve dar olmamalıdır.

"Kalın, tenin rengini belli etmeyen elbiseyle avret yerlerinin örtülmesi gereklidir. Tenin rengini gösteren ince şeyle vücudu örtmek caiz olmaz, tesettür de hâsıl olmaz, namaz da olmaz."[278]

---

275 Kurtubi (7/230)

276 **Sahih.** Elbani Sahihul Cami (6/14) daha önce tahrici geçti.

277 İbni Habib Gaye ve Nihaye (s.216) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.139) Ahmed Bin Hanbel Ahkamun Nisa (s.30) İbni Abdilberr Temhid (6/365)

"Hafsa radıyallahu anha ince bir başörtüsü ile Aişe radıyallahu anha'nın yanına girer. Aişe radıyallahu anha bu ince örtüyü parçalar ve kalın bir başörtüsü verir. Sonra der ki;

"Nur suresini bilmiyor musun? Başörtüsü teni ve saçı göstermeyen örtüdür."[279]

Zamanımızdaki mason mihraklı modacıların "tesettür modası" diye Müslümanlara yutturmaya çalıştıkları şeylere dikkat etmelidir. Vallahi onların yaptıklarının tesettür ile alakası yoktur! Tesettür vecibesini tahrif ediyorlar! Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا، قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ، وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ، رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ، لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ، وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا، وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا

"İki sınıf insan vardır ki, onlar cehennem ehlidirler; Bunlardan biri ellerinde sığırkuyruğu gibi kamçılar olup insanları dövecekler. Diğeri; vücutlarını belli edecek elbise giyen, bu elbiselerle erkekleri meylettirmek için kırıtarak yürüyen, saçlarını deve hörgücü gibi başlarında toplayan kadınlardır ki; bunlar cennete giremeyecek ve çok uzak

---

278 Şirazi Mezahib (3/170)

279 **Sahih mevkuf.** Malik (libas 6) Mişkat (4375) İbni Sa'd (8/71-72) Beyhaki (2/235) İbni Habib Gaye ve Nihaye (s.213)

mesafelerden bile hissedilen cennetin kokusunu dahi duyamayacaklardır."[280]

Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma'dan gelen hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmaktadır:

سيكون في آخر أمتي رجال يركبون على السروج كأشباه الرجال ينزلون على أبواب المسجد نساؤهم كاسيات عاريات على رؤوسهم كأسنمة البخت العجاف العنوهن فإنهن ملعونات لو كانت ورائكم أمة من الأمم لخدمن نساؤكم نساءهم كما يخدمنكم نساء الأمم قبلكم

"Ahir zamanda ümmetimden, deve semerine benzer bineklere binen adamlar olacak, mescit kapılarında inecekler. Onların kadınları örtülü çıplaktırlar. Saçları deve hörgücü gibi kabarıktır. Onlara lânet edin, çünkü onlar lanetlidir. Eğer sizden sonra başka ümmetler gelmiş olsaydı sizin kadınlarınız onların kadınlarına hizmetçi olurdu, aynı sizden önceki ümmetlerin kadınlarının size hizmet ettiği gibi."[281]

---

[280] **Sahih.** Malik (Libas,7) Müslim (2128) Ahmed (2/355, 440) Deylemi (3783) Beyhaki (2/234) Şuabu'l-İman (7801) İbn Hibban (16/500) Taberani Evsat (2/224) Darimi (isti'zan,15) İbn Teymiye Mecmu (4/402) İbnu Katan Kitabu'n-Nazar (s177) İbn Habib El-Gaye ve'n-Nihaye (s.213)

[281] **Sahih li gayrihi**. Ahmed Müsned (2/223 Hadis no: 7083) İbn Hibban (13/64) Hakim (4/483) Taberani (13/63)

Bu hadisin isnadında Abdullah b. Ayyaş b. Abbas saduk bir ravi olup, Ebu Davud ve Nesai onu zayıflıkla nitelemişlerdir. Hadiste “Onlara lanet edin” kısmı münkerdir. Kalan lafzı, Muslim’in rivayetine uygundur.

Hakim’deki rivayette ise şöyledir: “Bu ümmetin sonunda lüks döşeklere binen adamlar olurda mescitlerinin kapılarında inerler. Onların kadınları örtülü çıplaktırlar.”

Hasen el-Basri rahmetullahi aleyh’den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

ألا ومن لم رأى اهل النار فلينظر الى نساء كاسيات عاريات مائلات من غير ميل رؤوسهن كأسنمة البخت العجاف يذاب بالنار يوم القيامة

“Dikkat edin! Kim cehennemlikleri görmediyse, giyindikleri halde çıplak olan, meylettiren kadınlara baksın. Başlarını sıska develerin hörgücü gibi yapan kadınlar Kıyamet gününde ateş ile eritileceklerdir.”[282]

Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma şöyle demiştir:

إنا لنجد في كتاب الله المنزل صنفين في النار قوم يكونون في آخر الزمان معهم سياط كأنها أذناب البقر يضربون بها الناس على

[282] **Mürsel.** Abdulmelik b. Habib, el-Gaye ve’n-Nihaye (218)

غير جرم لا يدخلون بطونهم إلا خبيثا ونساء كاسيات عاريات مائلات مميلات لا يدخلن الجنة ولا يجدن ريحها

"Muhakkak ki Allah'ın indirdiği kitapta iki sınıfın ateşte olduğunu buluruz: Bunlardan birisi: Ahir zamanda, yanlarında bulunan sığırkuyrukları gibi kamçılarla insanları suçsuz yere döven, karınlarına ancak pis (haram kazanç) sokan bir topluluktur. Diğeri ise; Giyinmiş fakat çıplak olan, meyleden ve meylettiren kadınlardır. Bunlar cennete giremeyecekleri gibi, kokusunu dahi alamayacaklar."[283]

Ka'b el-Ahbar rahimehullah şöyle demiştir:

يأتي على الناس زمان فيه نساء كاسيات عاريات حاليات عطرات تفلات ، لهن عقص مثل أسنمة البخت ، مائلات مقتبات هاربات إلى النار

"İnsanlar üzerine bir zaman gelecek, kadınların bazıları giyinik olmalarına rağmen çıplaktırlar. Süslenip kokular sürünmelerine rağmen kokuları olmayacaktır. Deve hörgücü gibi topuzları vardır. Deve yükü gibi salınacaklar. Cehenneme doğru koşacaklar."[284]

Yine şöyle demiştir:

---

[283] **Sahih mevkuf**. İbn Ebi Şeybe (7/530)
[284] **Maktu**. Haraitî, İ'tilâlu'l-Kulûb (206)

مالي أرى في التوراة صفة قوم لم أرهم بعد ؟ ، فحشة متفحشين ، في أيديهم سياط مثل أذناب البقر ، من أهل النار ، مالي أرى في التوراة صفة نساء لم أرهن بعد ؟ ناعمات كاسيات عاريات ، من أهل النار

“Bana ne oluyor ki, Tevratta henüz görmediğim bir topluluğun vasfını görüyorum? Onlar çirkinlik yapan ve yaptıranlardır. Ellerinde sığırkuyrukları gibi kamçılar vardır. Cehennem ehlidirler. Bana ne oluyor ki Tevratta henüz görmediğim kadınların vasfını görüyorum? Onlar refah içinde, giyinmiş çıplak kadınlardır ve cehhennem ehlidirler.”[285]

Ebu Şakra radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

إذا رأيتم اللاتي ألقين على رؤوسهن مثل أسنمة البقر، فأعلموهن أنهن لا تقبل لهن صلاة

"Başlarını deve (bir rivayette sığır) hörgücü gibi yapan kadınları gördüğünüzde onlara hiçbir namazlarının kabul olmayacağını bildiriniz."[286]

---

[285] **Maktu**. Hadisu İsmail b. Ca’fer (409)
[286] **Zayıf.** Ebu Nuaym Marife (6860) Taberani (22/370) Bezzar, Keşfu’l-Estar (3015) İbni Hacer el-İsabe (7/206) Camiu’s-Sagir (644) Mecmau’z-Zevaid (5/137) Hadimi, Berika (5/346) Dumeyri Hayatu’l-Hayevan (s.133) İsnadında bulunan Mahled b. Ukbe hakkında bkz:

Usame b. Zeyd radıyallahu anh'den:

كساني رسول الله صلى الله عليه و سلم قبطية كثيفة كانت مما أهداها دحية الكلبي فكسوتها امرأتي فقال لي رسول الله صلى الله عليه و سلم مالك لم تلبس القبطية قلت يا رسول الله كسوتها امرأتي فقال لي رسول الله صلى الله عليه و سلم مرها فلتجعل تحتها غلالة انى أخاف ان تصف حجم عظامها

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bana sık kıpti kumaşından bir elbise giydirdi. Bunu kendisine Dıhyetu'l-Kelbi hediye etmişti. Ben de bu elbiseyi hanımıma giydirdim. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bana: "**Neden kıptiyye kumaşından elbiseyi giymedin?**" diye sordu. Ben: "Ey Allah'ın rasulü! Onu hanımıma giydirdim" dedim. Buyurdu ki: "**Ona emret, altına kalın bir şey giysin. Zira vücut hacmini belli etmesinden korkarım.**"[287]

el-A'la b. Ziyad rahimehullah der ki;

Buhari Tarih (7/437) Ebu Hatim Cerh ve Ta'dil (8/348) İbn Hibban es-Sikat (9/185) İbn Hacer Lisan (6/9)

[287] **Hasen**. Ahmed (5/205) İbni Sa'd (4/59) Ebu Davud (4116) Beyhaki (2/234) Ziyau'l-Makdisi el-Muhtare (4/149-150) Bezzar (7/30) Hakim (4/187) Taberani (1/160) Şeyh el-Elbani Semeru'l-Mustetab'da (1/318) hasen dedi.

لا تتبعن نظرك حسن رداء امرأة فإن النظر يجعل شهوة في القلب

“Kadının elbisesinin güzelliğine bakmaya devam etme! Zira bakış kalpte şehvete sebep olur”[288]

4- Örtünün kendisi bir ziynet olmamalı, siyah renkte olmalıdır.

Cazip renkli kumaşlar kullanılmamalıdır. Eğer üstten örtülecek örtünün kendisi ziynet sayılabilecek renk ve görünüşte olursa ona hicab denilemez.

Ahzab suresi 33. ayetinde mealen; "**Vakarla evinizde oturun. Önceki Cahiliye kadınlarının kırıla döküle, süslerini göstererek (teberrüc) yürüyüşleri gibi yürümeyin.**" buyruluyor.

Ayette geçen teberrüc kelimesi; Zemahşeri'ye göre; "Genelde; gizlenmesi gereken şeyleri açmada çaba sarf etme, özelde ise; kadınların ziynetlerini ve güzelliklerini açıp yabancı erkeklere göstermesidir"[289]

İmam Suyuti; "Kadının endamlı endamlı yürümesi, başörtüsünü bağlamadan başına atıp kadınların tabii ve yapay güzelliklerini ve çekiciliklerini uygun olmayan yerlerde

288 **Sahih maktu**. İbni Ebi Şeybe (3/409)
289 Zemahşeri Keşşaf (2/9)

sergilemeleri, süs ve eylemleriyle kendilerinden yararlanma hakkı olmayanların dikkatini ve ilgilerini çekmeleridir" der.[290]

Alusi der ki; "Bana göre zamanımızda müreffeh kadınların evlerinden çıkarken üstlük olarak örtündükleri örtüler de yabancıya gösterilmemesi gereken ziynet kabilindendir. Çünkü bunlar rengârenk çekici giysilerdir. Sanıyorum erkeklerin karılarının bu şekilde çıkmalarına göz yummaları iman gayreti eksikliğinden kaynaklanıyor. Bütün bunlar Allah ve Rasulünün izin vermediği şeylerdir. "[291]

Ebu Uzeynetus Sadefi radıyallahu anh'den Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

وَشَرُّ نِسَائِكُمُ الْمُتَبَرِّجَاتُ الْمُتَخَيِّلاَتُ وَهُنَّ الْمُنَافِقَاتُ لاَ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مِنْهُنَّ إِلاَّ مِثْلُ الْغُرَابِ الأَعْصَمِ

"Kadınların şerlisi kendini beğenip kibirlenen ve (açılıp saçılarak) teberrüc yapanlardır. Onlar münafıktırlar. Bu yüzden kadınlardan cennete girecek olanlar ayağı sekili karga gibi azdır."[292]

---

290 Suyuti İklil (192)
291 Alusi Ruhul Meani (18/146) Bkz.: Fethul Bari (10/106) Cessas (7/172) Kurtubi (7/229) Fethul Beyan (7/274) Elbani Hicab (41) Ferra Meanil Kur'an (2/342) İbni Kesir (3/283)
292 **Sahih**. Beyhaki (7/82) İsmail el-İsbehani (Kıvamu's-Sunne), Tergib ve Terhib (1527) Taberi Tarih (11/590) İbni Hacer el-İsabe (7/9) Camiüs Sağir (4092, 9180) Elbani Sahihul Cami (3330) Feyzul Kadir (3/493) Muhlis El-Aşir (214/2) Dürrü Mensur (8/156) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.177) Ebu Ubeyd Garibu'l-Hadis (3/101) Elbani Sahiha (1849)

İbnu’s-Seken, Ebu Uzeyne’nin sahabe olduğunu söylemiştir.[293]

İbn Mes’ûd radıyallahu anh’den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

المختلعات والمتبرجات هن المنافقات

“**(Sebepsiz olarak) Boşanmak isteyen kadınlar ve açılıp saçılan kadınlar münafıklardır.**”[294]

İbni Abbas radıyallahu anhuma şöyle rivayet etmiştir;

أن رسوالله صلى الله عليه وسلم لعن المتبرجات من النساء

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem teberrüc yapan (açılıp saçılan) kadınlara lanet etti.”[295]

Cilbab (Dış Örtü) Siyah Renkte Olmalıdır!

Ashab kadınları siyah çarşaf giyerdi. Şiirlerde gecenin karanlığı cilbaba benzetilmiş[296], daha sonra nakledeceğimiz gibi Ümmü Seleme ve Aişe radıyallahu anhuma siyah çarşafa

---

- Enes radıyallahu anh’den Zehiratu’l-Huffaz (5682) Elbani Adabu’z-Zifaf (s.16, 19)

[293] İbn Hacer, El-İsabe (7/7)

[294] **Hasen.** Ebu Nuaym (8/375-6) Hatib Tarih (3/358) Tuhfetul Ahvezi (4/307) Mirkatu’l-Mefatih (10/234) Sahiha (2/131, no 632)

[295] **Hasen.** Nesai Sünenül Kübra (5/396) İbni Adiy el-Kamil (2/408)

[296] Bkz Lisanul Arab Cilbab maddesi. (1/273)

bürünen ashab kadınlarını *“başlarında karga varmış gibi”* diye tavsif etmişlerdir.

İbni Sa’d, Humeyd b. Abdillah’tan, o da annesinden şunu rivayet etmiştir;

حميد بن عبد الله الأصم عن أمه قالت رأيت على عائشة خمارا أسود جيشانيا

“Aişe radıyallahu anha’nın üzerinde koyu siyah bir başörtü gördüm.”[297]

Sahabenin tefsiri, eğer ihtilaf etmemişlerse merfu hadis hükmündedir. Tesettürü emreden ayet indiğinde sahabe hanımlar siyah dış örtüler edindiler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem de bunu ikrar etti. Böylece dış örtünün siyah olmasının zorunlu olduğu ortadadır.

5- Örtüye güzel koku sürülmemelidir.

Çünkü güzel koku erkekleri iğfal eder. Hadisi şerifte buyruldu ki; "**Herhangi bir kadın koku sürünür de dışarı çıkarsa ve erkekler de bu kokuyu duyarsa o kadın zina etmiştir**."[298]

---

[297] İbni Sa’d (8/71, 73) İbn Sad, Habibe bt. Abbad ve Umeyne’den de rivayet etmiştir. İbn Ebi Şeybe de Sükeyne den aynısını rivayet etmiştir. Bkz.: İbni Ebi Şeybe (5/160)

[298] **Sahih**. Müslim (salat,143) Ahmed (4/400) Hakim (2/396) Ebu Davud (4173) Tirmizi (2786) Nesai (8/153) Darimi (2649) Deylemi (6133) Beyhaki (3/133) İbni Asakir (4/199)

Bu hadis kadının süslü ve kokulu olarak çıkmasının, kocasının yanında çıkmış olsa dahi haram olduğunu gösteriyor. Nitekim İbni Dakik el-Iyd diyor ki; "Süslü bir örtü içinde dışarı çıkan da koku sürünmüş gibidir. Çünkü bu da dikkati celp etmektedir. Hatta erkekleri tahrik eder."

Ebu Musa radıyallahu anh der ki;

لان تمتلى منخري من ريح جيفة أحب إلي من أن تمتليان من ريح امرأة

“Burnumun leş kokusuyla dolması, benim için yabancı kadının süründüğü kokuyla dolmasından daha iyidir.”[299]

Meymune Binti Sad radıyallahu anha'dan merfuan; "**Kendi ailesinden başkası için süslenen gururlu kadın kıyamet günü nursuz bir karanlıkta olacaktır**."[300]

6- Örtü erkek elbisesi veya kâfir elbisesine benzememelidir.

Nebi sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurmuştur:

---

[299] **Sahih mevkuf**. İbni Ebi Şeybe (3/410)

[300] **Zayıf**. Tirmizi (1167) Taberani (25/38) İbni Ebi Asım el-Ahadu vel-Mesani (6/209) İbni Hayyat Tabakat (1/331) İbni Hacer el İsabe (8/130) Ebuş Şeyh Emsal (234-235) Camius Sağir (8132) Cem'ül Fevaid (5789) İbni Esir Nihaye (2/247) Feyzul Kadir (5/507) Keşful Hafa (2/406) isnadında Musa b Ubeyde vardır ki, İbni Sa’d onu sika saymış, Yahya b. Main; “Onda beis yok, Salih birisi, lakin Abdullah b. Dinar’dan münker hadisler rivayet etti” demiştir. Yakub b. Şeybe de; “saduk, hadiste zayıf” dedi. Çoğunluk onu hadiste zayıf saydı. Bkz.: İbni Sa’d (1/408) Tarihu İbni Main Birivayetid Devri (3/60, 247) Mizanul İtidal (6/551)

مَنْ تَشَبَّهَ بِقَوْمٍ فَهُوَ مِنْهُمْ

“**Kim bir kavme benzemeye çalışırsa onlardandır.**”[301]

---

[301] **Sahih**. Ahmed (5114) Ebu Davud (4031) İbn Ebi Şeybe (5/313) Tahavi Müşkilu'l-Asar (231) Bkz.: Feydu'l-Kadir (6/104, 105) el-İrva (1269)

Ebu Davud ve Ahmed b. Hanbel'in isnadlarında hakkında ihtilaf edilen Abdurrahman b. Sabit b. Sevban bulunmasından dolayı Şuayb el-Arnaut zayıf demiştir. Lakin Ahmed b. Hazlem'in Hadisu'l-Evzai cüzünde (s.31 no:30) ve Tahavi'ninMüşkilu'l-Asar adlı eserinde (1/238) İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan rivayetinde İbn Sabit yerinde el-Evzai vardır. Bu mutabi ile hadis sahihtir. Ayrıca aşağıda belirttiğim gibi şahitleri de vardır. Bu hadisi muhaddislerin geneli hasen ve sahih olarak değerlendirmişlerdir. Bkz.: Darekutni el-İlel (9/272) Iraki el-Muğni (1/217) İbn Hacer Fethu'l-Bari (10/271) Busayri İthafu's-Sadetil-Mahera (4/484) Zehebi Siyeru A'lami'n-Nubela (15/509) Suyuti Camiu's-Sagir (8593) Elbani (Sahihu Suneni Ebi Davud, Gayetu'l-Meram, Cilbabu'l-Mer'e) Hadisin şahitlerinden bir kaçı:

1- Huzeyfe radıyallahu anh'den: Bezzar (7/368) Taberani Evsat (8/179) Musnedu'ş-Şamiyyin (1/135, 3/94 no: 1862) Bkz.: İbn Hacer ed-Diraye (2/267) Zeylai Nasbu'r-Raye (4/347)

2- Ebu Hureyre radıyallahu anh'den Bezzar (8606) Darekutni İlel (9/272 no: 1754) İbn Ebi Hatim İlel (1/319) Herevi Zemmu'l-Kelam (1/54) Zehebi Siyeru A'lami'n-Nubela (16/242) isnadında Sadaka b. Abdillah es-Semin zayıftır. Diğer ravileri güvenilirdir. Bkz.: İbn Hacer ed-Diraye (2/267) Zeylai Nasbu'r-Raye (4/347)

3- Enes radıyallahu anh'den: Ebu Nuaym Ahbaru Esbahan (2/85) Tarihu Esbehan (1/69) Bkz.: İbn Hacer ed-Diraye (2/267) Zeylai Nasbu'r-Raye (4/347)

4- Tavus'tan mürsel olarak: İbn Ebi Şeybe (4/216, 6/470) Kudai Musnedu Şihab (1/244 no: 390) İbn Mubarek Cihad (105) isnadı hasendir. Bkz.: İbn Hacer ed-Diraye (2/267) Zeylai Nasbu'r-Raye (4/347)

Şeyhulislam el-İktiza'da (1/241) şöyle demiştir: "Zahirinde onlara benzeyenin küfrünü gerektirse de, bu hadisin en düşük derecesi, onlara benzemeyi haram kılmasıdır."

es-San'ani Subulu's-Selam'da (4/338) bu hadisi şerh ederken şöyle demiştir: "Alimler dediler ki; görünüşte kafire benzemek ve onun gibi itikad etmek küfürdür. Eğer onun gibi itikad etmezse bu hususta fakihler arasında ihtilaf vardır. Hadisin zahirinde geldiği üzere "kafir olur" diyen de, "kafir olmaz fakat tedip edilir" diyen de vardır."

Kadınlar için pantolon giymek, her iki benzeme çeşidine de girer. Doğrusu erkeklerin de dar pantolon giymesi caiz değildir.

لعن رسول الله – صلى الله عليه وسلم – المتشبهين من الرجال بالنساء والمتشبهات من النساء بالرجال

5- Ömer radıyallahu anh'den mevkuf olarak: "Başını traş eden ve ipek elbise giyen birini görünce: Kim bir kavme benzerse onlardandır" lafzıyla: Abdurrazzak (11/453) Mamer Cami (1599)
6- Abdullah b. Amr radıyallahu anhuma'dan: "**Bizden başkalarına benzeyenler bizden değildir**" lafzıyla: Tirmizi (2695) Taberani Evsat (7/238) Kudai (2/105) Deylemi (5270) Elbani bunun hasen olduğunu söylemiştir: es-Sahiha (2194) Sahihu'l-Cami (5434) Abdulkadir el-Arnaut da el-Ezkar tahkikinde (1/210) isnadı zayıf olup bunu takviye eden şahitleri vardır" dedi.
7- Cabir radıyallahu anh'den "**Bizden başkalarına benzeyenler bizden değildir**" lafzıyla: Taberani Musnedu'ş-Şamiyyin (1/289 no: 503) isnadı hasendir.
Rivayet yollarının tamamıyla hadis şüphesiz sahihtir. Allah en iyi bilendir.

Rasulullah aleyhissalatu vesselam erkek elbisesi giyen ve erkekler benzemeye çalışan kadınlara ve kadın elbisesi giyen ve kadınlara benzemeye çalışan erkeklere lanet etti."[302]

Bazıları zayıf bir hadiste gelen Rasulullah (Sallallahu aleyhi ve sellem)'in kadınlara sirval giymeyi tavsiyesinde geçen "sirval" kelimesini "pantolon" olarak tercüme etmişlerdir. Bu büyük bir hatadır.

İbn Manzur'un Lisanu'l-Arab adlı eserinde "s-r-l" maddesinde şöyle geçer: "Ebu Hureyre Radıyallahu anh dedi ki: dar sirval'den yasaklandı. Ebu Ubeyd dedi ki: "Sirval: uzun ve bol dondur." Yani sirval ile kastedilen, kadınların etekleri altına giydiği şalvardır.

Kadınlar cilbab (dış örtü) altına dahi pantolon giyemezler. Bu lanete sebep olan bir giysidir. Allah ve rasulünün lanet ettiği bir şeyi kadınlar cilbab altına veya evde yalnızken dahi giyemezler. Nitekim peruk hakkında da lanet varid olmuştur. Kadınlar başörtü altından ve ev içinde dahi peruk giyemezler. Kadınların pantolon giymesindeki diğer bir sakınca da; onların kendi aralarında da avretlerini örtmekle mükellef olmalarından dolayıdır. Dış örtüsü altına pantolon giyerek ziyarete giden bir kadın, mahremlerinin veya hanım arkadaşlarının yanında dış örtüsünü çıkardığı zaman vücut hatlarını belli eden pantolon ile avretini muhafaza edemeyecektir. Dar eteklerde de aynı durum söz konusudur.

---

302 **Sahih.** Buhari (libas,61) Abdurrezzak (4/319) İbni Ebi Şeybe (5/319) Ebu Davud (4098) Tirmizi (2784) İbni Mace (nikah,22) Ahmed (1/254, 330) Darimi (2652) Tayalisi (s.349) Taberani (11/252) Taberani Evsat (4/212) Nevevi Minhac (14/164) Camius Sagir (7265) Mecmauz Zevaid (8/103)

Daimi Fetva Komisyonu (el-Lecnetu'd-Daime) şöyle bir fetva yayınlamıştır: "Pantolon giymek kadınlara caiz değildir. Bunda erkeklere benzemek söz konusudur. Zira pantolon erkeklerin giydiği bir elbisedir. Nitekim Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem erkeklere benzemeye çalışan kadınlara lanet etmiştir."[303]

Yine bu komisyonun diğer bir fetva kararı şu şekildedir: "Kadının dışarı çıkarken elbisesini omzuna atması caiz değildir. Zira bunda erkeklere benzeme vardır."[304]

Âişe (ranha)'ya bir kadının erkek terliği giydiği söylendi de; "Rasululah (Sallallahu aleyhi ve sellem), kadınlardan kendini erkeğe benzetmeye çalışanlara lanet etti" karşılığını verdi.[305]

Lanet, Allah'ın rahmetinden uzaklık demektir.

7- Evindeki ziynetlerini takınmış olarak dışarıda göstermemelidir.

Dışarı çıkarken çarşaf, koyu renk pardösü, eldiven gibi örtüler giyilerek eller, yüz, bilezikler, yüzük gibi takılar örtülmelidir. İleride genişçe açıklanacağı gibi, Ahzab suresi 59. ayeti bunu gerekli kılar.

"*Memure ve öğrenci kadınlar peruk takabilirler* " şeklinde bir fetva kulağımıza gelmektedir. Bu asla itibar edilecek bir şey değildir. Zira peruk takanlara hadislerde lanet varid olduğu gibi,

---

[303] Halid el-Huseynan; Kadınlar için 1000 Fetva – Polen yayınları, bizim tercümemiz (s.54)
[304] A.g.e. (s.55)
[305] **Sahih**. Ebu Davud (4099) Elbani sahih demiştir.

peruğun tesettürle de uzaktan yakından alakası yoktur. Bu Yahudi zihniyeti ile tesettüre bir darbedir. Peruk kadının güzelliğinden ve cazibesinden neyi gizleyecek? Sahte de olsa gerçek de olsa ortada bir saç görüntüsü yok mudur?

Kadının hamama veya denize girmesi caiz değildir:

Aişe radıyallahu anha'dan: "Aişe radıyallahu anha'nın yanına hama giren kadınlar gelince, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in şöyle buyurduğunu rivayet etti:

ما من امرأة وضعت ثيابها في غير بيتها إلا هتكت سترا بينها وبين الله عز و جل

"Herhangi bir kadın evinin dışında dış elbisesini (çarşafını) çıkarırsa Allah Azze ve Celle onun üzerinden hıfzu himayesini kaldırır."[306]

Saib rahimehullah anlatıyor:

أَنَّ نِسَاءً دَخَلْنَ عَلَى أُمِّ سَلَمَةَ زَوْجِ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَسَأَلَتْهُنَّ مَنْ أَنْتُنَّ؟ قُلْنَ: مِنْ أَهْلِ حِمْصٍ قَالَتْ: مِنْ أَصْحَابِ الْحَمَّامَاتِ؟ قُلْنَ: وَبِهَا بَأْسٌ؟ قَالَتْ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ

[306] **Sahih**. Ahmed (6/41, 173, 198, 267) Ebu Davud (4010) Ebu Davud Tayalisi (1518) Tirmizi (2803) İbni Mace (3750) Darimi (2651) İshak b. Rahuye (3/915) Beyhaki Şuab (6/157) Hakim (4/321) Taberani Evsat (5/84, 7/100) Ebu Ya'la (8/139) Nuaym b. Hammad Fiten (2/620) Hatib Tarih (3/58) Hatib Muvaddah (1/357) Abdurrezzak (1/294)

وَسَلَّمَ يَقُولُ: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَزَعَتْ ثِيَابَهَا فِي غَيْرِ بَيْتِهَا خَرَقَ اللَّهُ عَنْهَا سِتْرَهُ»

“Bazı kadınlar Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in eşi Ummu Seleme radıyallahu anha’nın yanına girdiler. Onlara: “Sizler kimlersiniz?” diye sordu. Dediler ki: “Humus’luyuz.” Umm Seleme radıyallahu anha: “Şu hamamları olan yerin halkı mısınız?” dedi. Onlar: “Bir sakıncası mı var?” dediler. Umm Seleme radıyallahu anha da dedi ki: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim:

“**Herhangi bir kadın, elbisesini evi dışında çıkarırsa, Allah onun perdesini parçalar**”[307]

Muaz b. Enes rahimehullah ve başkaları anlatıyor:

أن النبي صلى الله عليه و سلم لقيها وهي مقبلة من الحمام فقال : من أين أقبلت يا أم الدرداء ؟ فقالت : من الحمام يا رسول الله فقال رسول الله صلى الله عليه و سلم : أيما امرأة وضعت ثيابها في غير بيتها هتكت مابينها وبين الله من ستر

“Nebî sallallahu aleyhi ve sellem Ummu’d-Derda radıyallahu anha’yı hamamdan gelirken görünce: “Nereden geliyorsun ey Ummu’d-Derda?” dedi. O da: “Hamamdan geliyorum ey Allah’ın rasulü!” dedi. Bunun üzerine Rasulullah

---

[307] **Hasen**. Hakim (4/321) Ahmed (6/301) Ebu Ya’la (12/460) Taberani (23/314, 402) Beyhaki Şuab (6/158)

sallallahu aleyhi ve sellem: "**Herhangi bir kadın elbisesini evinden başka yerde çıkarırsa Allah ile kendisi arasındaki perdeyi parçalamış olur**" buyurdu."[308]

Cabir radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

من كَانَ يُؤمن بِاللَّه وَالْيَوْم الآخر فَلَا يدْخل حليلته الْحمام وَمن كَانَ يُؤمن بِاللَّه وَالْيَوْم الآخر فَلَا يدْخل الْحمام إِلَّا بمئزر وَمن كَانَ يُؤمن بِاللَّه وَالْيَوْم الآخر فَلَا يجلس على مائدة يدار عَلَيْهَا الْخمر

"**Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse hanımını hamama sokmasın. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse hamama peştemalsiz girmesin. Allah'a ve ahiret gününe iman eden kimse üzerinde içki içilen sofraya oturmasın.**"[309]

Şeyh Ebu Zerr el-Kalmuni bu hadislerle ilgili olarak şöyle demiştir: "Buradaki hamamlar, umumi ifade olup, kadınlara has olanlardır. Bu hadis, yüzme yerleri ve yazlıkları da kapsar. Allah Müslümanların kadınlarını buralardan korusun. Buna göre Müslüman kadının, avretini muhafaza eden Müslüman kadınların yanında, erkeklerin görmesinden emin olduğu yerde dış elbisesini indirmesi caizdir. Bilinmektedir ki, kadının kadına karşı avreti diz ile göbek arasıdır. Bunun dışındaki yerlere Müslüman kadın bakabilir. Ancak müşrike kadın yabancı erkek

---

308 **Hasen**. Taberani (24/252, 255, 25/73) Ahmed (6/361) Dulabi, el-Kuna (1891) İbn Asakir Tarih (37/313) el-Elbani es-Sahiha (3442)

309 **Sahih**. Hakim (4/320) Tirmizi (2801) Ahmed (3/339) Ebu Ya'la (3/435) Taberani Evsat (1/212, 2/194, 3/69, 8/141) Beyhaki Şuab (5/12)

hükmündedir. Mecbur kalmadıkça Müslüman kadının, müşrike kadın yanında avretini açmaması gerekir. Bundan dolayı Müslüman kadının avretini başka bir kadının yanında açması caiz değildir. Hatta annesi, kızkardeşi ve kızı dahi olsa, doğum ve hastalığın tedavisi gibi zaruretler dışında avretini açamaz."[310]

8- Şöhret ve gösteriş elbisesinden sakınmalıdır.

Bu erkek için dahi geçerlidir. Hadisi şerifte;

من لبس ثوبَ شُهْرة ألبسه الله يوم القيامة ثوب مَذَلَةٍ ثم يُلْهِبُ فيه النار

"Kim dünyada şöhret için elbise giyerse Allah ona kıyamet gününde zillet elbisesi giydirir sonra ateşte tutuşturulur"[311] Buyrulmuştur.

Ebu Umame radıyallahu anh'den gelen diğer bir hadiste de;

الْبَذَاذَةُ مِنَ الْإِيمَانِ

"Sade giyinmek imandandır."[312] Buyrulur.

---

[310] El-Kalmuni, Fefirru İlallah (s.270)

[311] **Hasen.** Misbahuz Zücace (4/90) Ebu Davud (4029) Nesai Kübra (5/460) İbni Ebi Şeybe (5/205) Ma'mer Cami (11/80) Ahmed (2/139) Ebu Yala (10/62) Müsnedi İbnil Ca'd (1/315) Beyhaki Şuab (6227) Dolabi Zürriyeti Tahire (s.95) Tergib (3/19) Kenz (17363) Nevafihul Atire (2291) Şevkani Neylül Evtar (2/110) Mecma (5/141) İbni Mace (3606) Hasendir.

KADININ YÜZÜNÜ AÇMASI CAİZ MİDİR?

Kadının yüzünü açması, İslam beldelerine hürriyet ve batılılaşma adı altında girmiş, pek çok kötülüklere kapı açmıştır.

Müslümanlar kadının yabancı erkelere karşı yüzünü örtmesi hususunda amelî olarak icmâ etmişlerdir. Nitekim Hafız İbn Hacer der ki; "Kadınların eski ve yeni âdeti, yüzlerini yabancı erkeklere karşı örtmek şeklinde devam ede gelmiştir."[313]

İbn Rislan, kadınların dışarı çıktıklarında yüzlerini açmaktan yasaklanmaları hususunda Müslümanların ittifak ettiklerini nakletmiştir.[314]

Müslümanların uygulaması, sonrakilerin önceki seleften devraldığı amelî bir tevatür olarak, kadının yüzünü örtmesi şeklinde gelmiştir ki bu, iffet ve temizliğe, işlerin en doğrusu üzerinde istikamet üzere olmaya irşad eden en faziletli yoldur.

Kadınların yüzünü açması, ancak kâfirlerin İslam beldelerini istila etmelerinden sonra, modern asırda ortaya çıkmış bir kötülüktür. Kâfirler rezaletin yayılmasıyla ancak Müslümanların kuvvetten düşmesini isterler. Nitekim Kitap ve Sünnete çağıranlara karşılık olarak liberal münafıklar, kâfirlerin kuyruklarına tutunarak bu meselede silah olarak kullanmak için bir takım zayıf görüşlere tutunmaktadırlar.

---

[312] **Sahih**. Ahmed Zühd (29) İbni Mace (4118) Taberani (1/246) Hakim (1/9) Humeydi (357) Beyhaki Şuab (6173, 6470, 8135, 8136) Ebu Davud (4161) Camius Sagir (1/106) Serahsi Kitabul Kesb (s.95) Deylemi (2200) Kudai (6/2) Elbani Sahiha (341) Tahavi Müşkil (1/478) İbni Esir Nihaye (1/110) Zemahşeri Faik (1/90)
[313] Fethul Bari (9/235-236)
[314] Bkz.: Neylul Evtar (6/114)

Bu asırda kadının yüzünü açmasına cevaz verenler için en büyük ciddî destek, Şeyh Elbanî rahimehullah'ın Cilbabu'l-Mer'e adlı risalesindeki zayıf görüşüdür. Allah'ın izniyle burada Şeyh Elbanî'nin düştüğü çelişkileri sunacağız ki, cahiller onun tercihine uyarak aldanmasınlar. Şüphesiz kadınların yüzlerini örtmelerinin gerektiğine dair deliller sahih ve kuvvetlidir. Yalnız unutulmaması gereken bazı hususlar var;

1- Şeyh Elbanî, bu yanlış hükmünde inşallah mazurdur. Zira o, güvenilir, müçtehit âlimlerdendir. O bir içtihatta bulunmuş ve bu zayıf kavil ondan sadır olmuştur. Rasulullah sallallahu aleyhi ve selem;

"إذا اجتهد الحاكم ثم أصاب فله أجران، وإذا حكم فاجتهد ثم أخطأ فله أجر"

"**Hâkim içtihat edip isabet ederse ona iki ecir, içtihat edip hata ederse ona da bir ecir vardır**" buyurmuştur.[315] Bizlere, onun yerini muhafaza etmekle beraber, hatasına uymamak ve buna tembihte bulunmak düşer.

Şeyhülislam İbn Teymiye der ki; "İslam'da güzel bir yeri olan, Salih eserleri olan büyük bir zat, İslam'dan ve ehlinden olup, yüce bir makamı olmakla birlikte kendisinden hata sadır olursa, o mazurdur. Hatta ecir dahi alır. Fakat hata ettiği hususta ona uymak caiz değildir. Onun makamı müminlerin kalplerinde yine aynı olmalıdır."[316]

[315] **Sahih.** Buhari (6919) Muslim (1716) Ebu Davud (3574) Nesai (5381) İbni Mace (2314) Ahmed (4/198) İbn Hibban (11/445)
[316] Beyanud Delil Ala Butlanit Tahlil (s.203) el-Fetava (32/239)

2- Elbanî mazur olduğunda, heva ve şehvetlerine uygun olarak onun sözünü taklit edenler mazur olmazlar! Zira onlar, hak ispat edilip ortaya çıktıktan sonra yanlışa uymaya hatta arzularına tabi olmaya devam etmektedirler.

Fakat Elbani'nin bu meselede hata etmiş olması, onun isabet ettiği; musikinin haram oluşu, sakal tıraşının haram olduğu, elbiseyi sarkıtmanın haram oluşu gibi doğru hükümlerine uymamayı gerektirmez. Bilakis hakka tabi olmak gerekir. Lakin yüz açma meselesinde Elbanî'yi taklit edip de yukarıda geçen Elbani'nin isabetli hükümlerinde ona uymayanlar Allah Teâla'nın dediği gibi arzularını ilah edinmiş kimselerdir.

3- Elbanî, kadının yüzünü açmasının caiz olduğu şeklindeki zayıf hükmüne rağmen, yüzü örtmenin daha faziletli olduğunu, bunun yapılması gereken bir müstehap olduğunu da kabul etmektedir.[317]

4- Elbanî, bu zayıf görüşünü tercih ederken sadece kendisine delil olan şeylerden bahsetmiş, yüzü örtmenin gerektiğine dair delillerin hepsini zikretmemiştir. Muhtemelen bu delillerin açıklığı karşısında verecek cevabı olmadığı için öyle yapmıştır. Ama yüzü örtmenin vacip oluşuna kail olanlar, önce kendi delillerini zikretmiş, sonra Elbani'nin bütün delillerini zikrederek gerekli cevabı vermişlerdir.[318]

5- Dininin selametini isteyen Müslüman, bu meselede hükmü açık olan naslara sarılmalı, şüpheli delilleri terk etmelidir. Ta ki Allah Teala'nın şu ayetinde anlatılan kimselerden olunmasın;

---

[317] Cilbabul Mer'e (s.28,32)

[318] Bkz.: Hamud et-Tuveyciri; es-Sarimul Meşhur, el-Mubarekfuri; İbrazul Hak, Muhammed Bin İsmail el-Mukaddem; Avdetul Hicab

(فأما الذين في قلوبهم زيغ فيتبعون ما تشابه منه ابتغاء الفتنة)

“**Kalplerinde batıl hevesler bulunanlar fitne aramak ve tevil cihetine gitmek için muteşabih ayetlere tabi olurlar**.” (Ali İmran 7)

Hayret etmen gerekir ki, yüzlerini örterek daha faziletli olanı yapan, iffet sahibi tesettürlü kadınları yüzlerini açmaya çağırarak bu zayıf görüşü yaymak isteyen kimseler, açılıp saçılan günahkâr kadınları tesettüre çağırmazlar! Kalplerin kaymasından Allah’a sığınırız.

Kadınların Yüzlerini Örtmelerinin Delilleri

Bütün âlimler peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarının yüzlerini yabancılara karşı örtmelerinin vacip olduğunda ittifak etmişlerdir. Kadı Iyaz der ki; "Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarının yüzlerini ve ellerini örtmelerinin farz, açmalarının haram olduğu hususunda ihtilaf yoktur."[319]

Ahzab 59. Ayeti:

Allah Teâla şöyle buyurmuştur:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

"**Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin hanımlarına söyle (Herhangi bir ihtiyaç için dışarı çıkarken) dış örtülerini üzerlerine alıp örtünsünler Bu onların başkaları tarafından tanınıp rahatsız edilmemeleri için daha uygundur. Allah, çok bağışlayan, çok merhamet edendir**." (Ahzab 59)

Bu ayet, cilbab (dış örtü) giyme ve idna (üzerinden sarkıtma) emrini içermektedir. Bu da yüzü örtmeyi kapsar. Zira ayetin devamında "Tanınmamaları için" buyrulmuştur. Bu ayet, cariyelere bir emir değil, sadece hürleredir. Zira "Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin hanımlarına söyle" buyruluyor. "ma meleket yemiynik: elinin altındaki (cariye)ler" demiyor. Cariyeler müminlerin hanımlarından da değildir.

---

[319] Fethul Bari (8/391) Elbani Cilbabul Mer'e (s.106)

Cilbabı (dış örtüyü) salmak; yüzü de dâhil, kadının bütün vücudunu örtmesi demektir. Aişe radıyallahu anha hadisi de bunu göstermektedir; İfk hadisesi olduğu sırada, Safvan Bin Muattal radıyallahu anh onu görmüş, Aişe radıyallahu anha demiştir ki;

"فاستيقظت باسترجاعه حين عرفني، فخمّرت وجهي بجلبابي"

"Safvan'ın istirca'ı (inna lillah ve inna ileyhi raciun demesi) üzerine uyandım, hemen yüzümü cilbabımla örttüm."[320]

Önemli ikaz:

Hicab emri ile cilbab emri birbiriyle alakalı iki emirdir; Hicab ayeti: Ahzab 53. Ayetidir:

{وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ } (الأحزاب: 53).

"Onlardan (kadınlardan) bir şey isteyeceğiniz zaman perde arkasından isteyin. Bu hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temiz olanıdır…" (Ahzab 53)

Âlimler bu ayette kastedilenin tamamen örtünmek olduğu hususunda ihtilaf etmemişlerdir. Dolayısıyla yüz de görülmez. Tam anlamıyla örtünerek müminlerin annelerine perde arkasında olmak emri, müminlerin kadınlarına da bir atıftır. Cilbab (dış örtü) emri ise Ahzab 59. Ayetindedir.

---

[320] **Sahih**. Buhari (4750)

Ahzab 59. Ayetindeki Emrin Lugavi Tahlili:

“İdnâ” kelimesi elbise giyinmek demektir. “alâ” edatıyla muteaddi (geçişli) olmaz. Bilakis “lam”, “min” ve “ila” edatlarıyla muteaddi olur. Eğer “ala” edatıyla geçişli yapılırsa o zaman başka bir anlama delalet eder ki, o da; “irhâ”dır. İrha fiili bir şeyin üzerinden sarkıtmak demektir. Dolayısıyla ayette geçen “Cilbablarından idna etsinler” emri, başlarından yüzleri üzerine sarkıtarak örtsünler demektir. Yüzleri üzerine denmesinin sebebi; irha fiilinin ancak bir uzuv üzerine olması gerekmesindendir. Açık olarak anlaşılır ki bu ancak yüz üzerine sarkıtılmakla olur. Şayet mana alın üzerine olsaydı, bu eksik kalır ve irha fiili gerçekleşmiş olmazdı. Bunu destekleyen hususlardan birisi de şudur: İdna ile irha kastedilmesi, sadece et-tecelbüb (cilbab giyinme) fiili ile olmamış, Allah Azze ve Celle “min” kelimesini de zikretmiştir. Bu da teb’izîdir. Yani bu sarkıtma cilbabın bir parçasıyla olacaktır.

Bu yüzden “Tesettürde Ölçüler” adlı çalışmamda bir kısmını naklettiğim gibi başta lügat konusunda imam olan Zemahşeri ve Ebu Hayyan olmak üzere müfessirler ve diğer alimler bu ayete başları üzerinden yüzü örtmek anlamını vermişler, bu konuda arap dilini bilenler ihtilaf etmemişlerdir. Şeyh Safiyurrahman Mubarekfuri der ki; bu ayetin yüzü örtmek gerektiğini ifade ettiğine muhalif hiçbir müfessir bilinmemektedir.[321]

“İdna” genel bir ifadedir, yüzün örtülmesini de, örtülmemesini de ifade eder görüşüne gelince, şayet bu ayete yüzün açık bırakılacağı şekilde anlam verilirse, Peygamber hanımlarının da yüzünün açık olacağı anlamı çıkar ki bu görüş batıldır. Zira Peygamber hanımlarının yüzlerini örtmeleri vaciptir. Ahzab 53. Ayetini yukarıda kaydetmiştim.

---

[321] İbrazu’l-Hak (s.43)

Şayet bu ayet, yüzün örtülmesini gerektirecek şekilde tefsir edilirse, peygamber hanımlarının yüzlerini örtmelerini emreden diğer ayete (Ahzab 53) uygun olur.

Diğer bir husus, emrin “yudniyne” şeklinde muzari gelmesidir. Malumdur ki muzari emir vaciplik ifade eder ve vacip olan emri tekid eder.

Ayette geçen “celabib” kelimesi, cilbabın çoğuludur. Cilbab ise hımar denen başörtüsünden daha büyük, kadının tüm bedenini örten bir örtüdür.

Nitekim Ümm Atiye radıyallahu anha Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e;

{يارسول الله! إحدانا لا يكون لها جلباب، فقال: لتلبسها أختها من جلبابها}

"Ey Allah’ın Rasulü! Olur ki birimiz tüm bedenini örten örtüyü bulamaz, bu takdirde ne olur?" diye sordu bunun üzerine;

"Ona kız kardeşi kendi cilbabından giydirsin" buyurmuştur.[322]

Pek çok muhakkikin de belirttiği gibi arap lügatinde cilbab; vücudun tamamını örten örtü demektir.

---

[322] Buhari (hayz 23) Müslim (İydeyn 10) Ebu Davud (1136) Nesai (3/180) İbni Mace (1308) Humeydi (361) Elbani Sahiha (2/152) Fethul Bari (1/459) Ahmed (4/84) Darimi (salat 223) Tirmizi (Cuma 36)

İbn Teymiye şöyle demiştir: “Hicab ayetinden önce kadınlar cilbabsız olarak çıkıyorlardı. Elleri ve yüzlerini erkekler görüyorlardı. O sıralarda yüzünü ve ellerini açması caiz olduğundan bunlara bakmak da caizdi. Allah Azze ve Celle hicab ayetini (Ahzab 59.) indirince kadınlar erkeklere karşı örtündü.”[323]

Ayetteki “zalike: bu” zamiri, üzerlerine cilbablarının bir kısmından sarkıtsınlar emrine racidir. Yani bu tanınıp eziyete uğramamaları için daha uygundur. Zira ayetin nüzul sebebi, cariyelere sataşılmasıdır. Hür kadınlardan tanınmayanlar da cariye zannedilip sataşılırdı. Sadece başın örtülmesi konuşmalardan alıkoymaz. Kadın ancak yüzünü örterse bundan korunabilir. Zira yüzün açık olması konuşmayı kolaylaştırır. Nitekim bir şair şöyle demiştir:

نظرةٌ فابتسامة فسلامٌ فكلامٌ فموعدٌ فلقاءُ

Bir bakış, bir gülüş, ardından selam ve kelam görüşme vaadidir.

Bu Ayetten Sahabeler Yüzün Örtülmesi Gerektiğini Anlamıştır

Abdurrazzak, Ma’mer – İbn Huseym – Safiyye bt. Şeybe – Ümm Seleme radıyallahu anha isnadıyla rivayet ediyor:

[323] El-Fetava (22/110) Kurtubi Tefsiri (14/243-244)

لما نزلت هذه الآية يدنين عليهن من جلابيبهن خرج نساء الانصار كان على رؤوسهن الغربان من السكينة وعليهم اكسية سود يلبسنها .

“Bu ayet (Ahzab 59) nazil olunca Ensar kadınları başlarında karga varmış gibi sükûnet içinde oldular üzerlerinde siyah çarşaflar vardı.”[324]

Aişe radıyallahu anha’dan gelen rivayette;

رحم الله نساء المهاجرات ، لما نزلت { يا أيها النبي قل لأزواجك وبناتك ونساء المؤمنين . . . } . شققن مروطهن فاعتجرن بها ، فصلين خلف رسول الله صلى الله عليه وسلم ، كأنما على رؤوسهن الغربان

“Allah ilk muhacir hanımlara rahmet eylesin. “Ey peygamber, hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına söyle…” ayeti nazil olunca elbiselerinin bir parçasını yırtarak

[324] Ebu Davud (4101-4) Taberi (22/29) Beyhaki (2/234, 7/88) Ahmed (6/30) Hakim (2/397) Tefsiru Abdurrazzak (2/101) İbn Ebi Hatim (10/3154) Cessas (3/372) İbnu Katan Kitabu’n-Nazar (s.175) Cemu’l-Fevaid (5730) Suyuti Durru’l-Mensur (8/208) en-Nihaye (3/352) İbni Kesir (6/482) Kayrevani Cami (210) Belazuri (1/574)

yüzlerini örttüler. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in arkasında başlarında kargalar varmış gibi namaz kıldılar."[325]

Muhammed b. Sîrîn diyor ki:

سَأَلْتُ عُبَيْدَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ عَنْ هَذِهِ الْآيَةِ:" يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلابِيبِهِنَّ " ، فَرَفَعَ مِلْحَفَةً كَانَتْ عَلَيْهِ فَقُنِّعَ بِهَا، وَغطَّى رَأْسَهُ كُلَّهُ حَتَّى بَلَغَ الْحَاجِبَيْنِ، وَغَطَّى وَجْهَهُ وَأَخْرَجَ عَيْنَهُ الْيُسْرَى مِنْ شِقِّ وَجْهِهِ، وَالْأَيْسَرُ مِمَّا يَلِي الْعَيْنِ"

"Ben, Ubeyde es- Selmâni radıyallahu anh'e bu âyetten (Ahzab 59. Ayetinin manası hakkında) sordum. Ubeyde bir milhafeyi (tüm vücudu örten örtü) kaldırdı, başını kaşlarına kadar tamamen örttü, yüzünü de örttü. Sadece yüzünün bir kısmından sol gözünü ve gözünden çok az bir yeri açıkta bıraktı." [326] İsnadı sahihtir.

Taberi; Ali – Ebu Salih (Leys'in katibi) – Muaviye (b. Salih) – Ali (b. Ebi Talha) – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyor: Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma diyor ki:

---

[325] Buhari (4759) Ebu Davud (4102) Taberi (18/94) Beyhaki (7/88) İshak b. Rahuye (1280) Hakim (2/431, 4/216)) İbnu Katan Kitabu'n-Nazar (s.173) İbn Ebi Hatim Tefsir (8/2575) Fethu'l-Bari (8/490) İbni Habib Gaye ve Nihaye (s.213) Durru'l-Mensur (8/209) Zemahşeri Keşşaf (4/401)

[326] **Sahih mevkuf.** Taberi (20/325) İbn Ebi Hatim (10/3154) Cessas (3/458) Suyuti Durru'l-Mensur (8/209) İbni Kesir (6/482) Begavi Tefsiri (6/376)

أَمَرَ اللَّهُ نِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا خَرَجْنَ مِنْ بُيُوتِهِنَّ فِي حَاجَةٍ أَنْ يُغَطِّينَ وَجُوهَهُنَّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِنَّ بِالْجَلَابِيبِ، يُبْدِينَ عَيْنًا وَاحِدَةً

"Allah, müminlerin kadınlarına, bir ihtiyaçları için evlerinden çıktıklarında, başlarının üzerinden örtecekleri örtüleriyle yüzlerini örtmelerini ve sadece bir gözlerini açmalarını emretmektedir."[327]

İsnadı hasendir. Ali b. Ebi Talha'nın İbn Abbas'tan işitmemiş olması sebebiyle isnadına itiraz edilmiştir. Lakin onun Mucahid ve ikrime yoluyla İbn Abbas'tan rivayette bulunduğu sabit olmuştur. Bu ikisi ise güvenilir ravilerdir. Senedindeki kopukluk illeti böylece zail olmuştur.

İsnadında Leys'in kâtibi Abdullah b. Salih vardır. İmam Buhari onun Muaviye b. Salih – Ali b. Ebi Talha – İbn Abbas yoluyla rivayet edilen sahifesine itimad etmiştir. Abdulmelik b. Şuayb, İbn Main ve bir cemaat onun güvenilir olduğunu belirtmişlerdir. İbn Hacer onun hakkında: "saduk (dürüst), çok hata eder. Yazıyla rivayetinde sağlamdır. Kendisinde gaflet vardı" demiştir. Bu rivayet ise ezberinden değil, yazıyla rivayettir. Eğer başka güvenilir ravilerin rivayeti ona muhalif olmazsa, sahife ile rivayeti makbuldür.

İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan bu ayetin anlamı hakkında diğer bir görüş daha gelmiştir. Bu konuda doğru olanı Nebi sallallahu aleyhi ve sellem'den yüzün örtülmesine dair sabit delillerdir. Zira kadın avrettir buyrulmuştur. Avret ise yabancıya gösterilmemesi gereken şeydir.

---

[327] **Sahih mevkuf**. Taberi (20/324) İbn Ebi Hatim (10/3153) Durru'l-Mensur (8/208) İbn Kesir (6/481) Şevkani Fethu'l-Kadir (6/82) Tefsiru'l-Begavi (6/376)

Abdullah b. Mes'ud Radıyallahu anh'den; Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki;

إِنَّ الْمَرْأَةَ عَوْرَةٌ ، فَإِذَا خَرَجَتِ اسْتَشْرَفَهَا الشَّيْطَانُ ، وَأَقْرَبُ مَا تَكُونُ مِنْ وَجْهِ رَبِّهَا وَهِيَ فِي قَعْرِ بَيْتِهَا

"**Kadın avrettir. Dışarı çıktığı zaman şeytan, bakışları ona çevirtir. Kadının Rabbine en yakın olduğu yer, evinin ortasıdır**."[328]

Ebu Hureyre radıyallahu anh; "Kadın tırnağına kadar avrettir" demiştir.[329] Aynısını Ebu Bekir Abdurrahman b. Haris b. Hişam[330], Ahmed b. Hanbel[331] ve İmam Malik[332] de söylemiştir.

Abdullah b. Abbas radıyallahu anhuma'dan:

---

328 İbni Huzeyme (3/93) İbni Hibban (12/412, 413) Bezzar (5/489, 492) Taberani (9/295, 10/108) Deylemi (6713) Abdulhak İşbili Ahkam (2/46) Hatib Tarih (8/451) Darekutni İlel (5/314) "hasen, sahih" kaydıyla Tirmizi (1173) Mecmauz Zevaid (2/35)

329 İbni Habib el-Gayetun ve'n-Nihaye (s.216) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.139) Ahmed Bin Hanbel Ahkamun Nisa (s.30) İbni Abdilberr Temhid (6/365)

330 İbn Ebi Şeybe (3/467) Kurtubi (7/83) İbn Adil Tefsiru'l-Lubab (7/308) Durru'l-Mensur (7/289) İbnu'l-Munzir el-Evsat (7/309) Elbani; Reddu'l-Mufhim (s.31) İbn Receb Fethu'l-Bari (3/68) Şerhu İbn Battal (3/37) İbn Kudame el-Mugni (3/54)

331 Kurtubi (7/83) İbn Adil Tefsiru'l-Lubab (7/308) İbn Muflih el-Füru (1/476) el-İnsaf (2/227) İbn Teymiyye Hicabu'l-Mer'e (s.15) Mecmuul Fetava (5/110)

332 İbn Teymiyye Hicabu'l-Mer'e (s.15) Mecmuul Fetava (5/110)

كانت الحرة تلبس لباس الأمة فأمر الله نساء المؤمنين أن يدنين عليهن من جلابيبهن. وإدناء الجلباب: أن تقنع وتشد على جبينها

“Hür kadınlar da cariyeler gibi giyiniyordu. Bunun üzerine Allah müminlerin kadınlarına bu örtüleriyle kaşlarının üstüne kadar olan bölümü örtmelerini emretti.”[333]

Ömer b. el-Hattab radıyallahu anh halifeliği zamanında peçeli cariye bırakmadı ve şöyle dedi:

إِنَّمَا الْقِنَاعُ لِلْحَرَائِرِ ، لَكَيْ لاً لا يُؤْذَيْنَ

“Peçe yalnız hürlerin eziyete uğramamaları içindir.”[334]

Es-Süddî de ayetin tefsirinde

تُغطيِّ إحدَى عينيها وجبهتَها والشقَّ الآخرَ إلا العينَ

"Kadın alnını ve yüzünü yalnız bir gözü açık kalacak şekilde örter" demiştir."[335]

İbni Hallikan’ın rivayetine göre; İsa b. Ömer, Ebu Amr b. A’la’ya; şöyle bir beyit okumuştur;

---

[333] Taberi (20/325)
[334] Durru’l-Mensur (8/208) İbn Ebi Şeybe (2/42)
[335] Ebus Suud İrşadu Akli Selim (5/352) Ebu Hayyan Bahru’l-Muhit (9/184) Zemahşeri el-Keşşaf (5/350) Alusi Ruhu’l-Meani (16/223) el-Ferra Meaniyu’l-Kuran (4/41) Sabuni er-Revai (s.487) Mesaid Bin Kasım Ahkamu’l-Avret (48)

"O kadınlar tesettür için yüzlerini örtüp gizlerlerdi,
Bugün ise bakanlara kendi yüzlerini gösterip açığa vururlar."[336]

İşte bu, Ahzab Suresi 59. ayetinde geçen "la yübdiyne" kelimesinin izahıdır. Yani ayette yüzü açmak yasaklanıyor. Bu beyit, sahabe hanımların yüzü örtmeyi tesettür emri dâhilinde gördüklerinin de delilidir.

Ahzab 53. (Hicab) Ayeti

... قال تعالى: {وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعاً فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَداً إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيماً} (الأحزاب: 53).

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: "**Peygamberin eşlerinden bir şey istediğiniz zaman, örtü arkasından isteyin; bu hem sizin kalpleriniz ve hem de onların kalpleri için daha temizdir. Sizin, Allah'ın Rasûlüne eziyet etmeniz ve ondan sonra da onun eşlerini nikâhlamanız asla olmaz. Bu, Allah katında çok büyük bir iştir.**" (Ahzab 53)

Bu ayet hakkında iki şüphe ortaya atılmıştır; birisi peygamber hanımlarına has olduğu, diğeri de bu emrin sadece evde perde arkasına geçmek olup yüzün örtülmesini gerektirmediğidir. Bunların cevabı şöyle verilebilir:

---

[336] İbni Kesir el-Bidaye (10/179)

Yüzü açmanın caiz olduğunu iddia edenlere göre; bu ayette sadece evlerde perde arkasına geçmek zikredilmiştir. Bu düşüncede olanlara sorarız;

Bu ayette sadece evlerde perde arkasına geçmek emrediliyorsa ve Ahzab 59. Ayeti de yüzü örtmeyi gerektiriyorsa, peygamber hanımlarının yüzünü örtmesi vacip oluşu nerede kalıyor? Yüzü açmayı caiz sayanlara göre, peygamber hanımlarının yüzünün örtülmesini vacip kılan, hicab ayetinden (Ahzab 53) başka delil yoktur. Rivayetlerde de peygamber hanımlarına yüzlerini örtmelerini emir gelmemiştir. Yüzü açmayı caiz sayanlara göre hicab ayeti de evlerdekiler içindir! O halde onların elinde, peygamber hanımlarının ev dışında yüzlerini örtmelerini vacip kılan bir delilleri kalmaz. Bunu ise hiçbir alim söylememiştir!

Hicab ayetinin evlerdekilere, cilbab ayetinin ise ev dışına çıkanlara tahsis edilmesinde ise bir problem yoktur. Zira cilbab ayeti, yüzün örtülmesini emretmektedir. İşte o zaman, tıpkı diğer kadınlar hakkında olduğu gibi, peygamber hanımlarına da yüzü örtmenin vacip olduğuna delil olur.

Hiçbir müfessir, Ahzab 53. Ayetinin evlere has olduğunu söylememiştir. Bilakis onların sözleri, hem ev içini hem de ev dışını kapsamaktadır.

Nitekim ayetin devamında hicabın illeti, kalplerin temizliği için bunun uygun olmasına bağlanmıştır. Bu illet umumi olduğundan hükmü de bütün kadınlar hakkında geneldir. Yine kalplerin temiz kalması ev içinde de, ev dışında da talep edilen bir şeydir. Dolayısıyla perde arkasına geçme sadece evlerle sınırlanamaz. Ev içinde perde veya duvar gerisine geçmek, ev dışında ise bu ancak tüm vücudun örtülmesiyle mümkün olmasından dolayı, cilbab ile yüz ve eller de dahil tüm vücudu örtmektir.

Ayetin akışı da hükmün umumi olmasına delalet etmektedir. Zira ayetin başında;

{لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَن يُؤْذَنَ لَكُمْ}

"**Peygamberin evine izin verilmeden girmeyin**" buyrulmuştur. Bunun anlamı; peygamberden başkasının evine izin verilmeden girebilirsiniz demek değildir! Dolayısıyla hicab emri de sadece peygamber hanımlarına has değildir.

Müminlerinin annelerinin kalpleri, dünyada kadınların kalpleri en temiz olanları ve müminler katında en kıymetlileridir. Bununla beraber her iki tarafın kalp temizliği için hicab ile emrolunmuşlardır. Diğer kadınlar bu emre daha öncelikli dirler.

Onlar müminlerin anneleridirler ve nikâhları ümmete haramdır. Şayet hicab emri sadece onlara has olsaydı, bunun ne anlamı kalırdı? Bu yüzden, hicab emri kıyamet gününe kadar bütün kadınları kapsamaktadır.

Ayetin Peygamber Hanımlarına Has Olduğu Şüphesi

Âlimlerin ittifakıyla Ahzab 53. ayeti, örtünmenin ve yüzü örtmenin vacip olduğunu gösterir. Lakin yüzün açılmasını caiz görenler, bu ayetin peygamber hanımlarına özel bir hüküm olduğunu iddia etmişlerdir. Hâlbuki bu doğru değildir! Bilakis ayet bütün kadınlar hakkında umumi bir hüküm ifade etmektedir. Çünkü;

a)- Tefsirde kaide; sebebin hususiliğine değil, lafzın umumiliğine itibar edilmesidir.

b)- Şüphesiz peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımları müminlerin anneleridir. Kadınların kalp bakımından en temiz olanları olup, onların değeri müminlerin kalplerinde büyüktür. Ayrıca onlar peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'den başkasına haramdırlar. Bütün bunlarla birlikte kalplerinin temizliği talep edilerek örtünme ile emrolunuyorlar. Onların dışındaki kadınlar bu emre elbette daha layıktırlar.

c)- Allah Teâla, örtünmenin hikmetini bu ayette; "**Bu, hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temiz bir davranıştır**." Şeklinde açıklamıştır. Bu illet, müminler için her zaman ve her yerde matlup olan bir şeydir. Şayet; "perde veya duvar arkasına geçerek örtünme, peygamber hanımlarına özeldir" dersek, bunun anlamı; "müminlerin kadınlarının bu temizliğe ihtiyacı yoktur" demek olur ki, onların peygamber hanımlarından üstün olduğu anlamı çıkar. Bunu bir Müslüman söyler mi?!

d)- Bu ayetin ardından;

لَّا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاء إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاء أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ

"**Onlara (Peygamber'in hanımlarına), babaları, oğulları, kardeşleri, kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kadınları (mümin kadınlar) ve ellerinin altında bulunan cariyelerinden (perde arkasına çekilmemelerinden) dolayı bir günah yoktur.**" (Ahzab 55) buyruluyor.

İbn Kesir Tefsirinde der ki; "Allah Teâla kadınlara yabancılara karşı örtünmeyi emrettiğinde, bu sayılan akrabalarına karşı perde arkasına geçmeleri gerekmediğini

belirtiyor. Bu hüküm bütün kadınlar hakkında geneldir.” O halde önceki ayetin peygamber sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımlarına özel olduğu nasıl söylenebilir?

Allah kadınlara bu akrabalar arasında konuşurken perde arkasına geçmelerini emretmemiştir. Nitekim bunlar Nur suresi 31. Ayetinde istisna edilmiştir. Bu da Ahzab 53. Ayetindeki hicab emrinin genel olduğuna delalet eder.

Ayrıca sahabe hanımların perde arkasına geçtikleri şeklinde fiilleri de rivayet edilmiştir.

Aişe radıyallahu anha’dan;

"خرجت سودة بعدما ضُرب الحجاب لحاجتها وكانت امرأة جسيمة لا تخفى على من يعرفها.. الحديث، وفيه أن عمر رضي الله عنه عرفها لجسمها"

"Sevde radıyallahu anha örtünme emri nazil olduktan sonra bir ihtiyaç için dışarı çıktı. Sevde cüsse bakımından irice bir kadındı. Onu tanıyanlar hemen farkına varırlardı…" hadisi böylece zikrettikten sonra Ömer radıyallahu anh'ın onu ancak cüssesinden dolayı tanıdığından bahseder

"Yani peygamber hanımlarının bizzat perde arkasına geçmeleri emri kastedilmiştir. O da "**Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin.**." (Ahzab 53) ayetidir. Bu ayet, Buhari ve diğerlerinin rivayet ettiği gibi, Ömer radıyallahu anh'ın sözüne uygun olarak nazil olmuştur;

Enes radıyallahu anh'den; "Ömer radıyallahu anh şöyle dedi;

قلت: يا رسول الله! يدخل عليك البر والفاجر، فلو أمرت أمهات المؤمنين بالحجاب، فأنزل الله آية الحجاب"

"Rasulullah'a; Ey Allah'ın Rasulü, senin yanına iyi ve kötü kimseler de giriyor. Müminlerin annelerine perde arkasına gizlenmelerini emretsen" dedim. Bunun üzerine hicab ayeti nazil oldu."[337]

Geçen hadis, Ömer radıyallahu anh'ın Sevde radıyallahu anha'yı cüssesinden dolayı tanıdığını gösterir. Yani onun yüzü örtülü idi. Nitekim Aişe radıyallahu anha, onun cüssesi sayesinde tanındığını zikretmiştir. Bu yüzden Ömer radıyallahu anh, onun şahıs olarak tanınmamasını, evinden dışarı çıkmamasını arzu etmiş, lakin hikmet sahibi olan şeriat koyucu bu defa ona muvafakat etmemiş, onları zora koşmamıştır..."[338]

أم سلمة رضي الله عنها قالت: "لما انقضت عدتي من أبي سلمة أتاني رسول الله صلى الله عليه وسلم فكلمني بيني وبينه حجاب..."

[337] Buhari (8/428)
[338] Cilbabul Mer'e (s.105-106)

"Ümmü Seleme radıyallahu anha dedi ki; "Ebu Seleme'den olan iddetim bittiğinde Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bana geldi ve benimle perde arkasından konuştu.."[339]

Elbani diyor ki; "Bu rivayetten anlaşılan o ki, örtünme emri elbiseyle örtünme değil ancak perde veya duvar arkasına geçerek bizzat gizlenmeleridir. Bu, Allah Teâlâ'nın; "**Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin**" şeklindeki emrine uygundur…"

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

من جر ثوبه خيلاء لم ينظر الله إليه يوم القيامة" فقالت أم سلمة رضي الله عنها": فكيف يصنع النساء بذيولهن؟ قال: "يرخين شبراً" قالت: إذاً تنكشف أقدامهن. قال: "فيرخينه ذراعاً لا يزدن عليه

"**Kim elbisesini kibirle sarkıtırsa Allah kıyamet günü ona bakmaz**" buyurunca Ümmü Seleme radıyallahu anha; "Kadınlar eteklerini nasıl yapsın?" diye sormuş,

"**Bir karış sarkıtsınlar**" buyurunca da; "Ya ayakları görünürse?" demiş,

"**Bir dirsek boyu sarkıtsınlar fazla değil!**" buyurmuştur.[340]

---

[339] İbni Sa'd (8/90)

Kadının ayağı, örtülmesi gereken bir avret olunca, yüzün örtülmesi daha fazla gerekir. Şeriat, fitnesi daha az olan ayağın örtülmesini emrederken, kadının güzelliğinin toplandığı yer olan ve fitneye daha elverişli olan yüzün açılması nasıl caiz olur? Bu çelişkiden âlemlerin rabbinin şeriatını tenzih ederiz.

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem;

لا تباشر المرأة المرأة، فتنعتها لزوجها كأنه ينظر إليها

"**Kadın, bir başka kadınla tek örtü altında yatmasın ve onu kocasına, kocası ona bakıyormuşçasına anlatmasın**" buyurmuştur.[341]

"Ona bakıyor gibi" ibaresi, kadınların yüzlerini örttüğünü göstermektedir.

Pek çok hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, evlenmek isteyen erkeklere, evlenmek istediği kadına bakmalarını emretmiştir.[342] Bu rivayetlerden birini Mugire Bin Şube şöyle nakleder;

أتيت النبي صلى الله عليه وسلم فذكرت له امرأة أخطبها. قال: "اذهب فانظر إليها؛ فإنه أجدر أن يؤدم بينكما". قال: فأتيت امرأة

---

[340] **Sahih**. Nesai (5336) Ahmed (2/55) İshak Bin Rahuye (4/177) sahih isnadla rivayet ettiler. Bkz.: Elbani Sahiha (1864)

[341] **Sahih**. Buhari (4942) Ebu Davud (2150) Ahmed (1/380) İbn Hibban (9/468)

[342] Bkz.: Elbani Sahiha(1/149-159)

من الأنصار فخطبتها إلى أبويها وأخبرتهما بقول النبي صلى الله عليه وسلم. فكأنهما كرها ذلك. قال: فسمعتْ ذلك المرأة وهي في خدرها فقالت: إن كان رسول الله صلى الله عليه وسلم أمرك أن تنظر فانظر، وإلا فأنشدك. كأنها أعظمت ذلك. قال: فنظرت إليها، فتزوجتها"

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim ve ona evlenmek istediğim bir kadından bahsettim. Bana; “**Git ona bak. Bu, onunla muhabbet ve ünsiyetinizin devamı için daha uygundur**" dedi. Ben de Ensardan bir kadının yanına geldim, onu ebeveyninden istedim ve Resulullah aleyhissalatu vesselam'ın sözünü onlara haber verdim. Onlar sanki bundan hoşlanmadılar. Hıdr denen hususi hücresinde bulunan kız bunu işitmişti: "Resulullah aleyhissalatu vesselam, sana bakmanı emretmişse, bak! Aksi takdirde Allah aşkına bana bakma!" dedi. Sanki kız da bu bakma işini büyütmüştü.

Muğire sözüne devamla dedi ki: "Ben kıza baktım ve onunla evlendim."[343]

Bu hadis, kadınların yabancı erkeklere karşı örtündüklerini, bir erkeğin ancak nikâh kastı ile bakabileceğini göstermektedir. Şayet kadınlar yüzlerini açıyor olsaydılar, nikâhlamak isteyenin kızın babasından onu görmek için izin istemesine gerek olmazdı. Yine yüzleri açık olsaydı, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem evlenmek isteyen erkeklere, onlara bakmalarını emretmezdi.

343 **Sahih**. İbn Mace (1866) Taberani (20/433) Elbani Sahiha (96)

Ahzab 33. Ayeti

{ وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً } (سورة الأحزاب: آية 33)

"Evlerinizde kalın ve ilk câhiliye kadınları gibi açılıp saçılmayın. Namazı dosdoğru kılın; zekâtı verin; Allah'a ve Rasûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden günâh kirini gidermek ve sizi tertemiz kılmak istiyor." (Ahzab 33)

Ebu Hayyan Bahru'l-Muhit'te (7/240) şöyle diyor: "Cahiliyede hür kadınlar da, cariyeler de bir elbise ve başörtüsü ile ama yüzleri açık olarak çıkarlardı." Yine şöyle demiştir: "Cahiliyede kadınlardan yüzünü açan da olurdu. Mukatil, ayette geçen "teberrüc" (açılıp saçılma) kelimesini: başörtüsüyle yüzü bağlamadan örtmek şeklinde açıklamıştır.

İbn Hacer'in Fethu'l-Bari'deki nakline göre el-Ferra da şöyle demiştir: "Cahiliyede kadınlar başörtülerini arkalarına salarlar, yüzlerini açık bırakırlardı. Bunun üzerine yüzlerini örtmekle emrolundular"

Nur Suresi 31. Ayet

قال تعالى: {وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى

جُيُوبِهِنَّ ولاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ
أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ
أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الإِرْبَةِ مِنَ
الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلاَ يَضْرِبْنَ
بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا
الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ} سورة النور (31)

“**Mü'min kadınlara da söyle: Onlar da gözlerini haramdan sakınsınlar ve İffetlerini korusunlar. Görünenler dışında ziynetlerini göstermesinler. Başörtülerini yakalarının üzerine indirsinler ve kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kızkardeşlerinin oğullarından, mü'min kadınlarından, elleri altındaki cariyelerinden, kadına ihtiyacı olmayan iktidarsız erkeklerden, tabileri olan hizmetçilerden ve kadınların avret yerlerini henüz bilmeyen çocuklardan başkasına ziynetlerini gösterme sinler. Ziynetlerinden gizledikleri şeylerin görünmesi için ayaklarını yere vurmasınlar. Ey müminleri Hep birden Allah'a tövbe edin de kurtuluşa ere siniz.**” (Nur 31)

Bu ayette iki yerde yüzün örtülmesi emredilmektedir:

Birincisi: “**Kendiliğinden görünenler dışında ziynetlerini göstermesinler.**” kavlidir.

İbni Mes'ud radıyallahu anh; Ayetteki "**kendiliğinden görünen kısım müstesna ziynetlerini açmasınlar**" ibaresi hakkında der ki;

الزِّينَةُ زِينَتَانِ : زِينَةٌ ظَاهِرَةٌ وَزِينَةٌ بَاطِنَةٌ لاَ يَرَاهَا إلاَّ الزَّوْجُ , وَأَمَّا الزِّينَةُ الظَّاهِرَةُ فَالثِّيَابُ , وَأَمَّا الزِّينَةُ الْبَاطِنَةُ فَالْكُحْلُ وَالسِّوَارُ وَالْخَاتَمُ

“Ziynet iki türlüdür; görünen ziynet ve sadece kocasının görebileceği gizli ziynet. Görünen ziynet; Arap kadınlarının giymeyi adet edindikleri elbiseleri üzerine giydikleri örtüler ile elbiselerdir. Gizli ziynet ise kocasından başkasına göstermesi caiz olmayan; sürme, yüzük, bilezik gibi şeylerdir."[344]

İbni Mesud radıyallahu anh,

هي الثياب بدليل قوله تعالى: "خذوا زينتكم عند كل مسجد"(الأعراف-31) ، وأراد بها الثياب

“Ziynetlerinden görünen kısım müstesna” kavlindeki ziynet elbisedir. Nitekim “**Mescide her çıkışınızda ziynetinizi alın**” (Araf 31) ayetinde de elbise kastedilmektedir.” Demiştir.[345]

---

[344] İbni Ebi Şeybe (4/284) Tefsiru Abdirrezzak (4/495) İbn Ebi’d-Dunya el-İyal (404) Tahavi Şerhu Maani’l-Asar (4/332) İbni Kesir (2/283) Beydavi (2/138) Taberi (19/155) Taberani (9/228) Kurtubi (12/229) İbnu’l-Arabi (3/1356) İbni Cevzi Zadu’l-Mesir (6/31) İbnu Katan Kitabu’n-Nazar (s136) Durru’l-Mensur (7/285) İbni Habib Gaye ve Nihaye (s.215) Şankıti Advau’l-Beyan (5/513)

[345] Taberi (19/156) bir önceki dipnota bakınız.

İbni Hallikan'ın rivayetine göre; İsa Bin Ömer, Ebu Amr Bin A'la'ya; şöyle bir beyit okumuştur;

"O kadınlar tesettür için yüzlerini örtüp gizlerlerdi,

Bugün ise bakanlara kendi yüzlerini gösterip açığa vururlar."[346]

İşte bu, ayette geçen "la yübdiyne" kelimesinin izahıdır. Yani ayette yüzü açmak yasaklanıyor. Bu beyit, sahabe hanımların yüzü örtmeyi tesettür emri dâhilinde gördüklerinin de delilidir.

Bir İtiraz ve Cevabı

Yüzün açılmasını caiz sayanlar, İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan bu ayetin tefsiri hakkında rivayet edilen eseri delil getirmişlerdir. Buna birkaç açıdan cevap verilebilir:

Birincisi: İbn Mesud radıyallahu anh, yukarıda geçtiği gibi görünen kısmın elbise olduğunu söylemiştir. Bu sahihtir. Bunu Taberi; İbnu'l-Musenna – Muhammed b. Cafer – Şu'be – Ebu İshak – Ebu'l-Ahvas – İbn Mesud ra. isnadıyla rivayet etmiştir. Bu isnad sahihtir. Şeyh Elbani de bu isnadın sahih olduğunu belirtmiştir. (el-Hicab s.41)

Ayet hakkındaki bu tefsir aynı zamanda Hasen el-Basri, İbn Sirin, Ebu'l-Cevza, İbrahim en-Nehai ve başkalarından da rivayet edilmiştir.[347]

İkincisi: İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan bu ayetin

---

[346] İbni Kesir el-Bidaye (10/179)
[347] Bkz. İbn Kesir Tefsiru Kur'ani'l-Azim (3/378)

tefsiri hakkında (görünen kısmın eller ve yüz olduğuna dair) gelen bütün rivayetlerde zayıflık vardır. İsnadında geçen zayıf ravilerin durumu şu şekildedir:

a)- Müslim b. Keysan el-Mellai zayıftır. El-Fellas onun metruk olduğunu söylemiştir. Ahmed: Hadisi yazılmaz dedi. İbn Main: güvenilir değildir dedi. İbn Hacer, Ebu Zür'a, Tirmizi, İbnu'l-Medini, Buhari, Ebu Davud, Darekutni ve başkaları onun zayıf bir ravi olduğunu belirtmişlerdir. (Bkz.: Mizzi Tehzibu'l-Kemal (7/633) Mizanu'l-İtidal (4/106)

b)- Muhammed b. Humeyd er-Razi; İmam Taberi'nin şeyhi olup zayıftır.

c)- Nehşel; çok zayıf bir ravidir.

d)- Dahhak b. Muzahim; İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan işitmemiştir.

e)- İbn Ebi Talha; İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan işitmemiştir.

f)- İbn Curayc; İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan işitmemiştir.

g)- İbn Ebi Hatim'in Tefsir'inde (8/2574) gelen rivayete gelince; el-A'meş'in Said'den rivayeti ile gelmiştir. El-A'meş ise Said'den dört hadisten başka bir şey almamıştır. Bunu Cerh ve Ta'dil imamı İbnu'l-Medini söylemiştir. Nitekim el-A'lâî Camiu't-Tahsil'de (s.189) şöyle der: "İbnu'l-Medini dedi ki: el-A'meş, Said b. Cubeyr'den sadece dört hadis işitmiştir..." bu dört hadisi zikretmiş ve bu tefsir bunlar arasında yoktur. Bu ifadeler, Ebu Zür'a'nın et-Tahsil'de (s.136) bizzat zikrettikleridir." Bu rivayet Ebu Abdillah Müslim b. Keysan el-Mellai el-A'ver'in rivayeti

olarak meşhurdur. Ayrıca Süleyman el-A'meş tedlis yapar. İşte bu rivayet de Müslim b. Keysan'dan yaptığı bir rivayet olup tedlis için onun adını zikretmemiş ve tedlis sigası olan an'ane ile rivayet etmiştir. A'meş'in Said'den dört hadisten başka bir şey işitmediği sabit olduğuna göre ve ilim ehlince bu tefsir Müslim b. Keysan'ın Said'den rivayeti olarak bilindiğinden dolayı, el-A'meş'in tedlis yaparak Muslim b. Keysan'ı isnaddan düşürdüğü anlaşılmıştır. Müslim b. Keysan ise yukarıda geçtiği gibi çok zayıf bir ravidir.

h)- Beyhaki'nin rivayetine gelince, iki ravisinin zayıflığı söz konusudur. Ravilerinden Ahmed b. Abdilcebbar el-Utaridi hakkında Zehebi; onu birden çok kimse zayıf saydı demiştir. Bkz.: Mizan (1/112) Takribu't-Tehzib (1/19) diğer bir ravisi Abdullah b. Hurmuz el-Mekki hakkında İbn Main "zayıf" demiştir. Ebu Hatim: kuvvetli değildir der. İbnu'l-Medini ve Nesai de zayıf olduğunu söylemişlerdir. Hafız ibn Hacer de et-Takrib'de zayıf demiştir. (1/450) Mizanu'l-İtidal (2/503)

Üçüncüsü: Her ne kadar tabiinden bazılarından görünen kısmın eller ve yüz olduğu diğer kısmından ise elbise olduğuna dair sahih rivayetler gelmiş ise de sahabe tefsiri önceliklidir. İbn Mesud radıyallahu anh'den, görünen kısmın elbise olduğunu söylediği sabit olmuştur.

Dördüncüsü: İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan gelen rivayetin sahih olduğunu varsaysak dahi, buradan ellerin ve yüzün açılmasının caiz olduğuna delil çıkmaz. Çünkü;

a)- Görünen ziynet eller ve yüz değildir. Arap dilinde ziynet; kadının yaratılışından olanın haricinde süslendiği takılar ve giysilerdir. Kadının bedeninin bir parçası olarak tefsir edilmesi zahire aykırıdır. Bunu gerektiren bir delil olmadıkça bun yoruma müracaat caiz değildir. Ziynetin şer'î manasına gelince, Kur'anda çok defa tekrar edildiği üzere, bundan

kastedilen süslenilen şeyden hariç olan süstür. Nitekim yukarıda naklettiğim gibi, İbn Mesud radıyallahu anh ayette geçen ziynet; elbisedir demiş ve Ebu İshak buna Araf suresi 31. Ayetini delil getirmiştir. Malum olduğu üzere Kur'an'ın Kur'an ile tefsiri en üstünüdür.

b)- Ayette istisna edilen "görünen ziynet" ile kastedilen sahih mana; onun kasıt dışı görünmesidir. Ziynet iki türlüdür: gizlemeye imkan olan ki, ister eller, ister yüz olsun, ya da yüzük, bilezik ve sürme gibi şeyler olsun, kadınlar bu türünü gizlemekle emrolunmuşlardır. Kadın bunları insanlara gösterirse bundan sorumlu olur. İkinci türü ise gizlemesi mümkün olmayan ya da mümkün ise de kasıtsız olarak, bilinç dışı, yahut bir zaruret sebebiyle açılanıdır. Kadın bundan dolayı sorumlu olmaz. İşte bu kadının kastı olmadan rüzgarın açtığı elbisesi, nikah talep edene açmasına izin verilen veya tedavi zarureti sebebiyle açtığı ziynetidir. Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem zamanında kadınlar yabancı erkeklere yüzlerini açmazlardı.

c)- İbn Mesud ra.'den gelen "Ziynet iki türlüdür…" şeklindeki rivayette olduğu gibi, ayette kastedilen gizli ziynet, kadının sadece kocasına gösterebileceğidir. Bunun delili, ayetin başı ile sonu arasındaki ilişkidir. "**Ziynetlerinden gizledikleri şeylerin görünmesi için ayaklarını yere vurmasınlar.**" Buyruluyor. Burada zikredilen ziynet, ayetin baş tarafında gösterilmesi yasaklanan ziynettir. Lakin geriye varlığını bildiren sesi kalmıştır. Âlimler burada kastedilenin ayak takısı olan halhallar olduğu hususunda ittifak etmişlerdir. Bu da, ayetin baş tarafında örtülmesi emredilen gizli ziynettendir.

d)- İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan gelen sahih rivayet, ellerin ve yüzün gösterilmesinin yasaklandığını ifade etmektedir:

İbn Ebi Şeybe Musannef'inde (4/283) ve İbn Ebi Hatim Tefsir'inde (8/2574) Ziyad b. Er-Rabi – Salih b. Ed-Dehhan – Cabir b. Yezid – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyorlar:

{وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ}، قال: الكف ورقعة الوجه

"İbn Abbas; "**ziynetlerini göstermesinler**" kavli hakkında: el ve yüzü (göstermesinler) demektir" dedi. Bunun ravileri güvenilir olup isnadı sahihtir. Bu durumda İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan gelen, ellerin ve yüzün istisna edilen kısım olduğuna dair tefsirin kendisinden sahih olarak geldiği varsayılırsa bunu, hicab emrinin nüzulünden önceki görüşü olması muhtemeldir. Hicab emri gelince de Ahzab suresinden ayetlerin tefsirinde olduğu gibi, bütün vücudun örtülmesi gerektiğini belirtmiştir. Nitekim İbn Teymiyye (Fetava 22/109) gibi bir çok muhakkik buna dikkat çekmişlerdir.

e)- Beydavi rahimehullah şöyle demiştir: "Eller ve yüzün istisna edilmesi, namaz içinde avret olmadığındandır. Yoksa bakma bakımından hür kadının tüm vücudu avrettir. Kocası ile mahremlerinden başkası, tedavi ve şahitlik gibi zaruretler dışında onun hiçbir yerine bakamaz." (Envaru't-Tenzil 2/121)

f)- İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan gelen rivayet kadının yabancılara değil, mahremlerine ellerini ve yüzünü açabileceğine delalet etmektedir:

İbn Cerir et-Taberi (17/259); Ali – Abdullah – Muaviye – Ali b. Ebi Talha – İbn Abbas radıyallahu anhuma isnadıyla rivayet ediyor: İbn Abbas radıyallahu anhuma dedi ki:

قوله: {وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا}، قال: والزينة الظاهرة: الوجه، وكحل العين، وخضاب الكف، والخاتم. فهذه تظهر في بيتها، لمن دخل من الناس عليها"

"Ayette geçen görünen ziynet; yüz, göz sürmesi, eldeki kına ve yüzüktür. Bunları evinde gelen insanlara gösterir."

Bunu ayrıca İbn Ebi Hatim (8/2576) İbn Abdilberr et-Temhid (16/230) Beyhaki (7/94) Taberi (9/307); Muaviye b. Ebi Salih – Ali b. Ebi Talha – İbn Abbas radıyallahu anhuma yoluyla, şu lafızla rivayet ettiler: "İbn Abbas radıyallahu anhuma "zinetlerini göstermesinler" ayeti hakkında;

لا تبدي خلخالها ومعضدتها ونحرها وشعرها إلا لزوجها

"Kadın halhalını, kolluğunu, boğazını ve saçlarını kocasından başkasına gösteremez" dedi." Bu İbn Ebi Hatim'in lafzıdır. Beyhaki'nin lafzı şöyle:

والزينة التي تبديها لهؤلاء الناس قرطاها وقلادتها وسوارها, فأما خلخالها وخصرها وجيدها وشعرها, فإنها لا تبدي ذلك إلا لزوجها"

"Bu insanlara gösterebileceği ziynetleri küpeleri, gerdanlığı, bilezikleridir. Halhalı, beli, boynu ve saçlarını ise sadece kocasına gösterebilir." İsnadı hasendir. Bu isnad hakkında daha önce bahsetmiştim.

Şimdi İbn Abbas radıyallahu anhuma'nın bahsettiği bu

insanlar kimlerdir? Yabancı erkekler olamaz, zira onların kadınların yanına girmesi yasaklanmıştır. Nitekim Nebi sallallahu aleyhi ve sellem; "**Sizleri kadınların yanına girmekten sakındırırım**" buyurmuştur. Yine hicab ayetinde "**Onlardan bir şey isteyeceğiniz zaman perde arkasından isteyin**" buyrulmuştur. Şu halde İbn Abbas'ın kastettiği kimseler, kadının yanına girebilen kocası dışındaki mahremleridir.

Nur Suresi 31. Ayetinde Yüzün Örtülmesini Emreden İkinci Nokta

İkincisi: Ayette yüzün örtülmesinin emredildiği ikinci yer: "**Başörtülerini yakalarının üzerine indirsinler**" kavlidir.

Buhari rahimehullah Sahih'inde; "Başörtülerini yakalarının üzerine indrsinler" babında Ahmed b. Şebib – babası – Yunus – İbn Şihab – Urve – Aişe radıyallahu anha isnadıyla rivayet ediyor: Aişe radıyallahu anha dedi ki:

"يرحم الله نساء المهاجرات الأول، لما أنزل الله: {وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ} شققن مروطهن فاختمرن بها"

"Allah ilk muhacir kadınlarına rahmet etsin, Allah; "Başörtülerini yakaları üzerine indirsinler" ayetini indirince elbiselerinde parça koparıp onunla yüzlerini örttüler."

Şüphe: Allah bu ayette yüzün örtülmesini emretmedi. İbn Kesir ve Kurtubi bu ayette göğüs ve boğazın örtülmesi kastedilmiştir dediler.

Cevap: İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (8/489) bu hadisin

şerhinde şöyle demiştir: “Fahtemerne; yüzlerini örttüler demektir. Bunun şekli; hımar (denilen örtünün başa konulup sağ tarafının sol omuza atılarak yüzün kapanmasıdır. El-Ferrâ dedi ki: Cahiliyyede kadın başörtüsünü başının arkasına sarkıtır, önü açık kalırdı. Böylece yüzünü de örmesi emrolundu. Kadının hımarı; erkeklerin sarığı gibi başörtüsüdür.”

Ayette geçen humur (başörtüleri) Hımar kelimesinin çoğuludur. Hamr’dan alınmıştır. Bu da örtmek demektir. Şaraba hamr denilmesi, aklı örtmesinden dolayıdır.

İbn Teymiyye şöyle der: “el-Humur; başı, yüzü ve boynu örten örtülerdir. Celabib (cilbablar); baş üzerinden sarkıtılan elbisedir. Onu giyenin vücudundan gözleri dışında hiçbir yeri görünmez.” (el-Fetava (22/147)

Buhari Şarihi el-Aynî; “fehtemerne biha; yani elbiselerinden kopardıkları parça ile yüzlerini örttüler demektir” dedi. (Umdetu’l-Kari (10/92)

İbn Hacer; “Hımar; kadının yüzünü örttüğü örtüdür” dedi. (Fethu’l-Bari (10/48)

Ayette geçen hımarın (başörtüsünün) yüzü de örten bir örtü olduğu sabit olunca, adı geçen müfessirlerin sözünde de bir çelişki yoktur. Zira göğsün ve boynun örtülmesi, yüzün örtülmesinin gerektirdiği bir manadır.

Aişe radıyallahu anha’nın yanına üzerinde yüzü gösteren incelikte başörtüsü bulunan bir kadın girince, Aişe radıyallahu anh o örtüyü alıp yırttı ve şöyle dedi:

ألا تعلمين ما أنزل الله في سورة النور ، فدعت لها بخمار فكستها اياه

"Allah'ın Nur suresinde ne indirdiğini bilmiyor musun?." Bunun üzerine ona kendi hımarını (başörtüsünü) giydirdi."[348]

İfk hadisesi olduğu sırada, Safvan b. Muattal radıyallahu anh onu görmüş, Aişe radıyallahu anha demiştir ki;

"فاستيقظت باسترجاعه حين عرفني، فخمّرت وجهي بجلبابي"

"Safvan'ın istirca'ı (inna lillah ve inna ileyhi raciun demesi) üzerine uyandım, hemen yüzümü cilbabımla örttüm."[349]

Tesettür Ayetleri Hakkında Âlimlerin Beyanları:

1- Taberi Ahzab 59. ayetine şöyle anlam vermiştir: "Ey Peygamber, hanımlarına, kızlarına ve müminlerin hanımlarına söyle, herhangibir ihtiyaçları için dışarı çıktıkları zaman elbiselerini, cariyetlerin kıyafetlerine benzetmesinler. Saçlarını ve yüzlerini açmasınlar. Dış örtüleriyle örtünsünler ki fâsık

---

[348] Dürru'l-Mensur (7/287) Said b. Mansur ve İbn Merduye'den. Diğerlerinin rivayetlerinde bu gelen kadının Hafsa radıyallahu anha olduğu tasrih edilmiştir: Beyhaki (2/235) Muvatta (1625) İbn Sad (8/71, 72) İbn Abdilberr el-İstizkar (1690) Şerhu's-Sunne (6/24) Elbani Cilbabu'l-Mer'e (s.126)

[349] Buhari (4750)

olanlar onları rahatsız etmesin. Allah, çok affeden ve çok merhametli olandır."[350]

2- İbn Cevzi; Ahzab suresi 59. ayetinin tefsirinde İbnu Kuteybe'den naklen şöyle der; "Başlarını ve yüzlerini örtmelerini söyle ki; onların hür oldukları bilinsin. Ayetteki "celabib" kelimesinden maksat, normal elbiselerin üzerini kapatacak ve vücut hatlarını göstermeyecek bir örtüdür."[351]

3- Ebu's-Suud Efendi; "Cilbabdan maksat, çok geniş ve uzun bir örtüdür. Kadın bununla başını örttüğü gibi yüzünü ve göğsünü de örterek ayaklarına kadar salar. Buna göre ayetin manası; "Kadınlar dışarıya veya yabancı erkek karşısına çıkacağı zaman bu örtüyle yüzlerini ve bütün vücutlarını örtsünler " olur.[352]

4- Ebu Hayyan; "Endülüs'teki adet de es-Süddi'nin tarif ettiği gibiydi. Kadın bütün vücudunu örter, yalnız tek gözü açık kalırdı." Ayet tepeden tırnağa bütün vücudun örtülmesini emreder ve ayetteki "üstleri" kelimesinden maksat yalnız yüzleridir. Yani ayet yüzlerin örtülmesini emretmektedir. Çünkü Cahiliye devrinde hür kadınlar zaten saçları ve yüzleri hariç bütün vücutlarını örtmekteydiler."[353]

5- Cessas; "Ayet genç kadınların yabancı erkeklere karşı yüzlerini örtmeleri gerektiğine delalet ediyor. Kadınlar dış

---

[350] Taberi (20/324)
[351] İbni Cevzi Zadu'l-Mesir (6/422) Bkz.: Sabuni er-Revai (2/328) Alusi Ruhu'l-Meani (12/88)
[352] İrşadu Akli's-Selim (5/352)
[353] Ebu Hayyan Bahru'l-Muhit (9/184)

örtülerine bürünmelidir ki, kötü niyetli kimseler onlardan bir şey umarak eziyet etmesinler.[354]

6- Suyuti; "Cilbab; kadının bütün vücudunu örten örtüdür."[355]

7- Fahreddin Razi, Nisaburi, Nevevi ve Şerkavi; "*Bu ayette kadınlara yüzlerini örtmeleri emrediliyor"* derler.[356]

8- Beydavi; "Hür kadınlar ihtiyaçları için dışarı çıktıkları vakit çarşaflarını giyer, başlarını, yüzlerini ve vücutlarını bununla örterler."[357]

9- İbni Kesir; cilbabın elleri ve yüzü de örtecek mahiyette olması gerektiğini belirtir;[358]

10- Son dönem Hanefi Müfessir ve Kelamcılarından Elmalılı Hamdi Yazır; "Cilbab; baştan aşağı örten çarşaf, ferace, car gibi dış örtüsünün adıdır. Cilbabdan örtmek tabirinde iki durum vardır; birisi cilbablardan birisiyle, bütün bedenini sıkıca örtmek, diğeri de; bir cilbabın bir tarafıyla başından yüzünü örtmek demektir."[359]

11- Muasır müfessirlerden Muhammed Mahmud Hicazi; Ahzab 59. ayetini şu şekilde manalandırmıştır; "Ey peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve müminlerin kadınlarına deki; örtülerini

---

[354] Cessas Ahkamu'l-Kur'an (5/244)
[355] Celaleyn (s.515)
[356] Razi Tefsiru'l-Kebir (17/48) Nisaburi Tefsiru Garibu'l-Kur'an (22/32) Nevevi Fetava (210) Şerkavi Tahrir (1/37) Mesaid Bin Kasım Ahkamu'l-Avret (49)
[357] Beydavi (4/168)
[358] İbni Kesir (2/283)
[359] Hak Dini Kur'an Dili (6/338) Bk.:Envaru't-Tenzil (2/252)

üzerlerine salsınlar, bedenlerinin tümünü örtsünler, yolu görebilecekleri kadar müstesna olmak üzere yüzlerini de örtsünler."[360]

12- Son dönem Hanefî müfessirlerden Ömer Nasuhi Bilmen; "Cilbab, kadınların örtündükleri çarşaf, ferace, elbiselerinin üzerinden giydikleri elbiseler demektir."[361]

13- Savi ve Nesefi; "*Cilbab çarşaftır*" derler.[362]

14- Alusi; "Kadınlar cilbablarını bütün bedenlerini örtecek şekilde giyerler, bir parçasını da başörtüsü yapıp yüzlerini de örterler."[363]

15- Hanefilerden Zemahşeri (el-Mu'tezilî), Kasani ve İbni Abidin ile Şafiilerden Cemaluddin el-Mahalli; "Cilbab; bir parçası ile başın ve yüzün, diğer parçasıyla bedenin üzerine bırakılmak suretiyle bütün vücudun örtüldüğü örtüdür." [364] Demişlerdir.

16- Bidat ehli Sufi müfessirlerden İsmail Hakkı Bursevi; "Cilbab; dış örtünün bir göz müstesna yüzü bile kapatması demektir"[365]

17- Hanbelîlerden İbni Kudame; "Cilbab; giyilmeyerek, entari üzerine kuşanılır ve yüz örtülür"[366]

---

360 Hicazi Tefsiru'l-Vadıh (5/112)
361 Ömer Nasuhi Bilmen Tefsiri (6/2832)
362 Nesefi Medarik (3/455)
363 Alusi Ruhu'l-Maani (22/89)
364 Zemahşeri Keşşaf (1/221) Mahalli Şerhu Minhac (3/206) Kasani Bedayiu's-Sanayi (5/118) İbni Abidin (5/320)
365 Ruhu'l-Beyan (7/240) Tenvirü'l-Ezhan (6/484)
366 İbni Kudame el-Muğni (1/602) Belazuri Ensab (1/574)

18- Ebu Şukka; Ahzab suresi 53. ayetini tefsir ederken; "Kadınlar ev içinde perde arkasından konuşmalı, ev dışında peçeli olmalıdır."der.[367]

19- Kasani;"*yabancı kadının yüzüne bakmak caiz değildir* derken, İbni Abidin, Haskefi, Mevkufati, Merginani, Halebi, İbni Nüceym, Iraki, Aliyyül Kari gibi Hanefi ulemasının kahir ekseriyeti; "*genç kadın erkekler arasında yüzünü açmaktan men edilir*" demişlerdir.[368]

20- Muasır bid'at ehli yazarlardan Muhammed Said b. Ramazan El-Buti; "Bugünkü Müslümanların durumu fısk-u fücurun kötü ahlak ve terbiyenin yaygınlaştığı göz önünde bulundurulursa bu durumda kadının yüzünü açmasının caiz olduğunu söylemeye imkân bulunmadığı anlaşılmış olur."[369]

21- Şeyhulislam İbni Teymiyye'ye göre eller ve yüz avrettir[370]

22- Muasır araştırmacı müellif Muhammed Hamidullah "İslam Peygamberi" adlı eserinde, kadınların yüzünü örtmelerinin vacip oluşunu belirterek delilleri ile açıklamıştır.[371]

---

[367] Ebu Şukka Tahriru'l-Mer'e (3/67) Said Şimşek Günümüz Tefsir Problemleri (236)

[368] Bedayiu's-Sanayi (5/123) Reddu'l-Muhtar (3/261 Terc:2/113) Durru'l-Munteka (2/542) Multeka ve Mevkufat (4/88) el-Hidaye (4/139) Iraki Tarhu't-Tesrib (5/46) İbn Nüceym Bahru'r-Raik (1/284) Makalatu'l-Kevseri (187-190) Mecmau'l-Enhur (2/541) Hediyyetu'l-Alaiyye (310) el-Muğni (1/601) İrşadu's-Sari (78)

[369] Fıkhu's-Siyre (243) Bkz.:Mevahibu'l-Celil (1/499) el-Muğni ve Şerhu'l-Kebir (1/637) Fetavayı Şeyhul İslam (4/409) Zuhayli Fıkhu'l İslami (1/459) Sabuni Safvetu't-Tefasir (2/335) Mehmed Talu İslama Göre Kadının Kıyafeti (350) Tecridi Sarih Şerhi (7/171)

[370] Fetava (4/409)

23- Bidat ehli müfessirlerinden olan Mevdudi, Nur suresi 31. ayetinin tefsirinde der ki; "Zinet; çekici elbiseler ve kadınların genellikle kullandığı diğer baş, yüz, el, ayak vs. süslerini içine alır ve modern manada makyaj kelimesi ile ifade edilir. Yani kadınlar bilerek ve kasten süslerini açığa vuramazlar"[372]

24- Kurtubi; "Gerçek şu ki; cilbab; bütün bedeni örten ve kabarık kısmını göstermeyen örtüdür."[373]

Nitekim bir kadın; "Olur ki birimiz tüm bedenini örten örtüyü bulamaz, bu takdir de ne olur?" diye Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e sordu bunun üzerine; "Ona din kardeşi kendi cilbabından giydirsin" buyurmuştur.[374]

Bu hadisin şerhinde birçok ulema dedi ki; "Zaruret icabı kadın dışarı çıkarsa din kardeşinin çarşafını ödünç alır ve onunla örtünür. İmkân bulduğu müddetçe evinde giymiş olduğu elbisesiyle dışarı çıkması caiz değildir.

Temim kabilesinden üzerlerinde ten gösteren ince elbise bulunan bir kadın cemaati Aişe radıyallahu anha'nın yanına gelmişler, Aişe radıyallahu anha onlara demiş ki;

إن كنتن مؤمنات فليس هذا بلباس المؤمنات، وإن كنتن غير مؤمنات فتمتعينه

---

[371] İslam Peygamberi (1856-71)
[372] Merdudi Tefhimul Kur'an (3/470)
[373] Camiu Lil Ahkamil Kur'an (14/244) Kayravani Cami (210)
[374] **Sahih**. Buhari (hayz23) Müslim (İydeyn10) Ebu Davud (1136) Nesai (3/180) İbni Mace (1308) Humeydi (361) Elbani Sahiha (2/152) Fethul Bari (1/459) Ahmed (4/84) Darimi (salat 223) Tirmizi (Cuma 36)

"Eğer siz Allah'a iman edenlerden iseniz ince elbise mümin hanımlara asla yakışmaz."[375]

Başka bir haberde renkli ve ince bir başörtüsü olan bir gelin yanına girdiğinde Aişe radıyallahu anha:

لم تؤمن بسورة " النور " امرأة تلبس هذا

"Böyle giyinen bir kadın Nur suresine iman etmemiştir” demiştir[376]

Görüldüğü gibi ilim ehli tesettür ayetlerinden kadının dışarı çıkarken yüzünü ve ellerini çarşaf ile örtmesinin vacip olmasında ittifak etmişlerdir.

Rasulullah aleyhissalatu vesselam ihramlı iken şunları yasakladı; iki eldiven, peçe, vers ya da zaferan ile boyanmış giysi"[377]

Bu yasak hacca mahsus olup, sahabe hanımlarının hac dışında eldiven ve peçe kullandığına delalet eder. Günümüzde bazı cahiller "*mademki kadın ihramda yüzünü örtmüyor, öyleyse diğer zamanlarda da açabilir*" diyorlar. Bu iddia İslam fıkhını bilmeyenlerin sözüdür. Selef-i Salihin’in, sahabenin ve tabiinin kadınlarının yaşayışını inceleyen, araştıran herkes yüzün açılmasının mubah olduğunu söyleyenlerin hata ettiğini kesin olarak anlar.

---

375 Kurtubi (14/244)
376 Kurtubi (14/244)
377 **Sahih.** Malik (730) Buhari (3/146) Ebu Davud (1827) Tirmizi (763) Müslim (2012) Nesai (2616) İbni Mace (2920) Ahmed (4252) Darimi (1730)

Nikâh Talebinde Bakma Sınırı:

Pek çok hadiste Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem, evlenmek isteyen erkeklere, evlenmek istediği kadına bakmalarını emretmiştir.[378] Bu rivayetlerden birini Mugire b. Şube radıyallahu anh şöyle nakleder;

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’e geldim ve ona evlenmek istediğim bir kadından bahsettim. Bana;

"اذهب فانظر إليها؛ فإنه أجدر أن يؤدم بينكما"

“**Git ona bak. Bu, onunla muhabbet ve ünsiyetinizin devamı için daha uygundur**" dedi. Ben de Ensar’dan bir kadının yanına geldim, onu ebeveyninden istedim ve Resulullah aleyhissalatu vesselam'ın sözünü onlara haber verdim. Onlar sanki bundan hoşlanmadılar. Hıdr denen hususi hücresinde bulunan kız bunu işitmişti:

"Resulullah aleyhissalatu vesselam, sana bakmanı emretmişse, bak! Aksi takdirde Allah aşkına bana bakma!" dedi. Sanki kız da bu bakma işini büyütmüştü.

Muğire sözüne devamla dedi ki: "Ben kıza baktım ve onunla evlendim."[379]

Bu hadis, kadınların yabancı erkeklere karşı örtündüklerini, bir erkeğin ancak nikâh kastı ile bakabileceğini göstermektedir. Şayet kadınlar yüzlerini açıyor olsaydılar, nikâhlamak isteyenin kızın babasından onu görmek için izin

---

378 Bkz.: Elbani Sahiha(1/149-159)
379 İbn Mace (1866) Taberani (20/433) Elbani Sahiha (96)

istemesine gerek olmazdı. Yine yüzleri açık olsaydı, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem evlenmek isteyen erkeklere, onlara bakmalarını emretmezdi.

Hafız İbn Hacer Fethu'l-Bari'de (9/182) "Çoğunluk, evlenecek kimsenin talip olduğu kadına bakmasında sakınca yok dediler. Yüzü ve ellerinden başka bir yerine bakamayacağını söylemişlerdir."

Şeyh Ahmed Şakir Tahkiku'l-Musned'de (14/236) şöyle der: "Bu hadis erkeğin, evlenmek istediği kadına, asrımızdaki Avrupalılara ve şehvetlerine köle olmuş dinsiz kafir ve facirlerin oyuncak edip delil getirdikleri gibi bakabileceği anlamına gelmez. Onlar bunun sahih islamî anlamından çıkarmaktadırlar. Bu kafir ve facirler tamamen görebileceğini caiz sayıyorlar. Hatta kadından görmesi caiz olmayan yerleri görmeyi de ekliyorlar. Haram olan halvette bulunuyor, kadınla yalnız kalıyorlar, flört yapıyor, bunda sakınca görmüyorlar. Allah onları çirkinleştirsin. Onların kadınlarını da, buna razı olanları da çirkinleştirsin. Kendilerini dine nispet edenlerin bunu yapması daha büyük çirkinliktir. Allah bizleri affeylesin ve dosdoğru yoluna eriştirsin."

Sahabe Hanımların İhramda Dahi Yüzlerini Örtmeleri

Nur suresi 31. ayetinde kadının ziynetini yabancılara göstermesinin haram olduğu belirtilmiştir. Zira yüz ziynetin ve güzelliğin aslı, fitnenin kaynağı olduğu için onunda yabancılara karşı örtülmesi zaruridir. Kaldı ki sahabe hanımları ihramlı iken de yüzlerini örterdi;

Aişe radıyallahu anha der ki;

كان الركبان يمرون بنا ونحن مع رسول الله، صلى الله عليه وسلم، محرمات، فإذا حاذوا بنا سدلت إحدانا جلبابها من رأسها على وجهها، فإذا جاوزونا كشفناه

"Binekli hacılar biz Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellemin yanında ihramlı iken yanımızdan geçerlerken her birimiz başörtüsünü başından yüzüne indirirdi. Binekliler geçtiğinde yine açardık."[380]

Fatıma Binti Münzir radıyallahu anha derki;

"كنا نخمر وجوهنا ونحن محرمات، ونحن مع أسماء بنت أبي بكر الصديق"

"Esma bt. Ebi Bekr es-Sıddk ile birlikte ihramlı iken yüzümüzü de örtüyorduk. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem bizim bu halimizi yadırgamıyordu."[381]

"Müslüman bir kadın Beni Kaynuka pazarında örtülü bir halde zaruri alışverişini yaparken Yahudilerden biri kadının örtüsü ile alay ederek yüzünü açmaya çalıştı. Kadın yüzünü açmayınca elbisesinin eteğini bir yere tutturdular ve avretini açtılar.

---

[380] Ebu Davud (1833) İbni Rüşd Bidaye (2/166) İbni Sa'd (8/71) İbni Mace (2935) İbnu Katan Kitabun Nazar (s149) Ezraki (2/14)
[381] el-Muvatta' (s.224) Yahya el-Leysi rivayeti olan nusha.Malik (740) İbni Rüşd Bidaye (2/166) Ahkamul Avret (60) Tarhut Tesrib (5/46)

"Yüzünü örtüyor, avretini açıyor" diye alay ettiler. Duruma şahit olan bir Müslüman o Yahudi'yi öldürdü. Yahudiler de toplanıp bu Müslüman'ı öldürdüler. Bu olay üzerine Beni Kaynuka savaşı çıkmıştır."[382]

Yüzü açmak sonradan çıkmış çirkin bir bid'attir ve haramdır. Selef döneminde yüzü açmak vuku bulmamış, Hüseyin radıyallahu anh'ın kızı Sükeyne dışarıda yüzü açık dolaştığı için o günün Müslümanları bu fiilini çirkin bulmuşlardır.[383]

Nur Suresi 60. Ayet

قال تعالى: {وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللاَّتِي لاَ يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ}

"Nikâhlanma ümidi kalmamış ihtiyar kadınların ziynetlerini açıkça belirtmeyecek şekilde dış örtülerini bırakmalarında bir mahzur yoktur."(Nur 60)

Asım el-Ahvel şöyle demiştir;

---

382 **İsnadı zayıftır.** İbni İshak (295) İbni Hişam (2/47) Belazuri Ensab (309) İbni Kesir Bidaye (4/5) Üsdül Gabe (7/245) Vakıdi (3/67) Süheyli Ravdul Ünf (5/392) İbni Esir Kamil (2/65) Kastalani Mevahibu Ledüniye (1/102) Cevad Ali Tarihu Kablel İslam (6/144) Kettani Teratibul İdariyye (2/4) Mahmud Şakir Siyer (264) el-Buti Fıkhus Siyra (240)

383 Hamidullah İslam Peygamberi (1860)

"كنا ندخل على حفصة بنت سيرين وقد جعلت الحجاب هكذا، وتنقبت به. فنقول لها: رحمك الله! قال الله تعالى (والقواعد من النساء اللاتي لا يرجون نكاحًا فليس عليهن جناح أن يضعن ثيابهن غير متبرجات بزينة) هو الجلباب. قال: فتقول لنا: أي شيء بعد ذلك؟ فنقول : (وأن يستعففن خير لهن) فتقول: هو إثبات الحجاب"

"Biz Hafsa binti Sirin'in yanına vardığımızda örtüsünü hep şu şekilde yaparak yüzünü ve gözünü örterdi. Biz ona dedik ki,

"Ey Allah'ın rahmeti üzerine olasıca kadın! Allah'ın kendisi Kur'an-ı Mübin'inde; "**Nikâhlanma ümidi kalmamış ihtiyar kadınların ziynetlerini açıkça belirtmeyecek şekilde dış örtülerini bırakmalarında bir mahzur yoktur.**"(Nur 60) buyurmuyor mu? Burada geçen cilbablardır" Hafsa ise;

"Onun devamında ne buyruluyor?" dedi."

"Biz ayetin devamını okuyup; "**Şayet iffetlerini takınırlarsa kendileri için daha hayırlıdır**" buyruluyor" dediğimiz zaman dedi ki;

"İşte hicabın şart olduğunu belirten hüküm budur."[384]

Bu rivayet, yüzü açmanın caiz olduğunu söyleyenleri çürütmektedir. Zira rivayet selefin indinde karara bağlanmış

---

[384] Beyhaki (7/93) Elbani Cilbabul Mer'e (s.110)

hükmün, kadınların Hafsa Binti Sirin'in yaptığı gibi yabancılara karşı yüzlerini örtmeleri olduğunu göstermektedir. İhtiyar kadınların ziynetlerini açmadan yüzlerini açmaları caizdir. Kadınların yüzlerini açmaları caiz olsaydı, Asım el-Ahvel ve yanındakiler, Hafsa binti Sirin'e, ihtiyar kadınlar hakkındaki bu ayeti delil gösterdiğinde;

"Yüzünü açman caizdir" derlerdi. Bunu çok iyi düşün! Yine bu rivayette cilbab denen dış örtünün yüzü örtmesi gerektiğine de delil vardır.

ŞEYH el-ELBANİ'NİN ÇELİŞKİLERİ

(يا أيها النبي قل لأزواجك وبناتك ونساء المؤمنين يدنين عليهن من جلابيبهن)

"**Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve müminlerin kadınlarına, üzerlerine cilbablarını salmalarını söyle**" (Ahzab 59)

1- Elbani, Ahzab suresi 59. ayetinin yüzü örtmeyi gerektirmediğini, cilbabın sadece bedeni ve başı örten bir örtü olduğunu iddia eder.[385]

Şayet öyle olsaydı Allah sadece "cilbab (dış örtülerini) giysinler" der, "cilbablarını üzerlerine salsınlar" buyurmazdı. O halde cilbabı salmanın sadece başı ve bedeni örtmek olduğu nasıl söylenebilir?

"İdna" (salmak) cilbab giyme emrine ek bir emirdir. Bu da yüzün örtülmesi demektir. Nitekim ayetin devamında;

(ذلك أدنى أن يعرفن)

"**Bu tanınmamaları için daha uygundur**" buyruluyor. Kişiyi tanıtan şey ise yüzüdür.

---

[385] Cilbabul Mer'e (s.82-89)

2- Elbani, Ahzab suresi 53. ayetindeki “kadınlardan bir şey istendiğinde perde arkasından isteme” emrinin bütün kadınlar hakkında umumi olduğunu kabul ediyor.[386]

Malumdur ki, bu ayet Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in hanımlarından biri olan Zeynep Binti Cahş radıyallahu anha hakkında nazil olmuştur. Bütün âlimlerin ittifakıyla peygamber hanımlarının yüzlerini örtmeleri vaciptir. Bunu Elbani de ikrar ediyor.[387]

Demek ki müminlerin kadınlarının da yüzlerini örtmeleri gerekir. Zira ayet, Elbani’nin de itiraf ettiği gibi umumidir.

3- Elbani, Aişe radıyallahu anha’dan şu rivayeti naklediyor;

"خرجت سودة بعدما ضُرب الحجاب لحاجتها وكانت امرأة جسيمة لا تخفى على من يعرفها.. الحديث، وفيه أن عمر رضي الله عنه عرفها لجسمها"

"Sevde radıyallahu anha örtünme emri nazil olduktan sonra bir ihtiyaç için dışarı çıktı. Sevde cüsse bakımından irice bir kadındı. Onu tanıyanlar hemen farkına varırlardı..." hadisi böylece zikrettikten sonra Ömer radıyallahu anh'ın onu ancak cüssesinden dolayı tanıdığından bahseder. Sonra Elbani, "Örtünme emrinden sonra" ibaresi ile ilgili olarak der ki;

---

386 A.g.e. s.75
387 A.g.e. s.106

"Yani peygamber hanımlarının bizzat perde arkasına geçmeleri emri kastedilmiştir. O da ***"Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin.****."(Ahzab 53) ayetidir. Bu ayet, Buhari ve diğerlerinin rivayet ettiği gibi, Ömer radıyallahu anh'ın sözüne uygun olarak nazil olmuştur; Enes radıyallahu anh'den; "Ömer radıyallahu anh şöyle dedi;*

قلت: يا رسول الله! يدخل عليك البر والفاجر، فلو أمرت أمهات المؤمنين بالحجاب، فأنزل الله آية الحجاب"

"Rasulullah'a; Ey Allah'ın Rasulü, senin yanına iyi ve kötü kimseler de giriyor. Müminlerin annelerine perde arkasına gizlenmelerini emretsen" dedim. Bunun üzerine hicab ayeti nazil oldu."[388]

Derim ki, Elbani'nin; "*Kastedilen, peygamber hanımlarının perde arkasına geçmesine dair emirdir*" demesinden sonra vahyin Ömer radıyallahu anh'ın sözüne destek olarak inmesini zikretmesi çelişkidir.

Elbani diyor ki; "*geçen hadis, Ömer radıyallahu anh'ın Sevde radıyallahu anha'yı cüssesinden dolayı tanıdığını gösterir. Yani onun yüzü örtülü idi. Nitekim Aişe radıyallahu anha, onun cüssesi sayesinde tanındığını zikretmiştir. Bu yüzden Ömer radıyallahu anh, onun şahıs olarak tanınmamasını, evinden dışarı çıkmamasını arzu etmiş, lakin Hikmet sahibi olan şeriat koyucu bu defa ona muvafakat etmemiş, onları zora koşmamıştır…*"[389]

---

[388] **Sahih.** Buhari (8/428)
[389] Cilbabul Mer'e (s.105-106)

Şöyle diyen olmuştur; "Kalem şeyhi geçmiş, "Örtünme emri ile kastedilen peygamber hanımlarının bedenlerini örtmelerine dair emirdir" şeklinde yazmak isterken, "Örtünme emri ile kastedilen peygamber hanımlarının bizzat perde arkasına geçmeleridir" şeklinde yazıvermiştir."

Hatta kalem, şeyhi, bundan sonraki delil ile geçmiştir. Bununla birlikte burada şiddetli bir çelişki vardır. Şeyh Elbani burada "**Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin**" ayetini, vücudun örtülmesi emri olarak nazil olmuş görüyor. Daha önce geçtiği gibi bu, yüzün örtülmesini de kapsar. Lakin bizler Elbani'nin kitabının 87. sayfasında Ümmü Seleme'den gelen rivayete dipnot olarak şunları söylediğini görüyoruz;

"Ümmü Seleme radıyallahu anha dedi ki;

لما انقضت عدتي من أبي سلمة أتاني رسول الله صلى الله عليه وسلم فكلمني بيني وبينه حجاب...

"Ebu Seleme'den olan iddetim bittiğinde Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bana geldi ve benimle perde arkasından konuştu.."[390]

Elbani diyor ki; "*Bu rivayetten anlaşılan o ki, örtünme emri elbiseyle örtünme değil ancak perde veya duvar arkasına geçerek bizzat gizlenmeleridir. Bu, Allah Teala'nın; "**Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin**" şeklindeki emrine uygundur*..."!!

---

[390] **Sahih**. İbni Sa'd (8/90)

Elbani burada da ayetin vücudu örtmeyi değil, bizzat perde arkasına geçmeyi kastettiğini belirtiyor. Neden yüzün örtülmesinin emredildiğini söylemekten kaçıyor?! Halbuki Sevde radıyallahu anha'nın fiilini delil göstererek bu ayetin vücut ve yüzün örtülmesini emrettiğini söylüyordu!! Bu çelişkiyi iyi düşün!

Şayet Elbani, sahih kavli tercih etseydi bu çelişkiden kurtulurdu. Muvaffak kılan Allahtır.

4- Az önce geçtiği gibi Elbani; "Ümmü Seleme radıyallahu anha dedi ki;

"Ebu Seleme'den olan iddetim bittiğinde Rasulullah Sallallahu aleyhi ve sellem bana geldi ve benimle perde arkasından konuştu.."[391]

"*Bu rivayetten anlaşılan o ki, örtünme emri elbiseyle örtünme değil ancak perde veya duvar arkasına geçerek bizzat gizlenmeleridir. Bu, Allah Teala'nın;* ***"Onlardan bir şey istediğinizde perde arkasından isteyin"*** *şeklindeki emrine uygundur…*"!! diyor.[392]

Bunda bazı meseleler var;

Birincisi; bu ayetin bütün kadınları bağlayan bir tesettür emri olduğunu kabul ediyor. Zira Ümmü Seleme peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem ile evlenmeden önce perde arkasından konuşmuştur.

İkincisi; bütün âlimler ittifak ederek belirtmişlerdir ki, bu ayet peygamber Sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımlarından biri olan Zeyneb Binti Cahş radıyallahu anha hakkında nazil

---

[391] **Sahih.** İbni Sa'd (8/90)
[392] Cilbabul Mer'e(s.87)

olmuştur. Yine ittifakla demişlerdir ki, peygamber hanımlarının yüzlerini örtmeleri farzdır. O halde Elbani'nin, bu ayetin bütün müminlerin kadınları hakkında umumi olduğunu belirttiğine göre, bütün kadınların yüzlerini örtmelerinin farz olduğunu kabul etmesi gerekirdi.

Üçüncüsü; Şayet Elbani; "Evet, bu ayet bütün kadınlar hakkında umumidir, lakin yüzlerini örtmelerini gerektirmez. Sadece erkekler onlardan bir şey istediğinde perde arkasına gizlenmelerini gerektirir" derse, derim ki;

"Bu şeriatın tenzih edilmesi gerektiği büyük bir çelişkidir. O halde bir şey istenirken perde arkasına gizlenmeleri onlara emredilirken, sonra erkekler önünde yüzlerini açmalarına nasıl ruhsat verilebilir?!! Yüzleri açık olmaya devam ettikçe, bizzat gizlenmelerinin esas olduğuna nasıl davet edilebilir?

Fakat yüzün örtülmesinin emredildiğini –ki sahih kavil budur- gören için burada çelişki yoktur. Allah'a hamd olsun. Şüphesiz bu ayet bütün mümin kadınlara perde veya duvar arkasına geçmeyi emrettiği gibi, yüzlerini örtmeyi de emretmektedir.

5- Elbani, hür bir Müslüman kadının tesettürü ile Müslüman cariyenin tesettürü arasında fark görmeyerek, elleri ve yüzleri dışında vücutlarını örtmelerinin farz olduğunu söylüyor. Hür kadın ile cariyenin tesettürünün farklı olduğunu söyleyen ümmetin cumhurunu kınıyor! Sonra "**Üzerlerine cilbablarını (dış örtülerini) salsınlar**"(Ahzab 59) ayetinin tefsiri olarak Katade radıyallahu anh'ın şu sözünün sahih olduğunu belirttiğini görüyoruz;

"أخذ الله عليهن إذا خرجن أن يقنعن على الحواجب"

"Allah, kadınların dışarı çıktıkları takdirde kaşları üzerine peçelerini örtmelerini emrediyor."[393]

Lakin Elbani, Katade'nin sözünü tamamlamıyor! Bilakis kırpıyor! Geçen kelamdan sonra diyor ki; *"Bir köle kadın, uğradığı yerde onu kusur olarak alıyordu. Bunun üzerine Allah hür kadınları kölelere benzemekten yasakladı.*"!

Katade radıyallahu anh cumhurun kavli gibi, hür ile cariyenin örtünmesinin farklı olduğunu belirtmiştir. O halde Elbani de bu iki tesettürü farklı görmeliydi. Ya da Katade radıyallahu anh'ın rivayetini delil olarak göstermekle çelişkiye düşmemeliydi.

6- Buhari Aişe radıyallahu anha'dan rivayet ediyor;

"يرحم الله نساء المهاجرات الأول لما أنزل الله (وليضربن بخمرهن على جيوبهن) شققن مروطهن فاختمرن بها" قال الحافظ ابن حجر: "اختمرن: أي غطين وجوههن"

"Allah ilk muhacir hanımlara rahmet eylesin. Hicab emri gelince elbiselerinin bir parçası ile yüzlerini örttüler."[394] Hafız İbni Hacer dedi ki;

"أختمرن"; yüzlerini örttüler demektir." Elbani, yüzü açmaya cevaz verenlerden olduğu için bu açıklamadan hoşlanmamış,

---

[393] **Sahih maktu**. Taberi (10/331) Er-Reddul Mufhem (s.51-52)
[394] **Sahih.** İbnu Katan Kitabun Nazar (s.173) Buhari (6/13) Fethul Bari (8/347) Ebu Davud (4102) Taberi (18/94) İbni Habib Gaye ve Nihaye (s.213)

garip bir üslup ile Hafız İbni Hacer'in hata ettiğini anlatmaya çalışmıştır;

"*yüzlerini" demesi, muhtemelen istinsah hatasıdır. Veya kalem müellifi geçmiş, "göğüslerini örttüler" demek isterken böyle deyivermiştir…*"[395]

Zayıf görüşü kabul ettirmek için âlimleri nasıl hata etmiş göstermeye çalıştığına bir bak! Allah onu affetsin, Elbani, Hafız İbni Hacer'in "humur" kelimesini nasıl tarif ettiğini gözden kaçırmıştır;

"Kadının hımarı, yüzünü örten örtüdür."[396] Yani demek istiyorum ki, Elbani'nin iddia ettiği gibi bir istinsah hatası söz konusu değildir. İbni Hacer hımar denilen örtünün, yüzü örten bir örtü olduğunu farklı yerlerde belirtmiştir.

7- Elbani, hımar denen örtünün başı ve yüzü örten bir örtü olduğunu söyleyenlere karşı çıkıyor. Hadis şarihlerinin kendi aleyhine olan delillerine gelince, mesela Hafız İbni Hacer şairin şu şiirini delil getiriyor;

قل للمليحة في الخمار المذهب   أفسدت نسك أخي التقي المذهب

نور الخمار ونور خدك تحته   عجبًا لوجهك كيف لم يتلهب

"Süslü örtü (hımar) içindeki güzele de ki
Takva sahibinin züht hayatını bozdun
Örtünün (hımarının) ve altındaki yanağının ışığı
Yüzünün güzelliğine nasıl kışkırtmaz?

---

395 Er-Reddul Mufhem (s.20)
396 Fethul Bari (10/51)

Elbani diyor ki; "*Bu âdetin böyle olduğunu göstermekle beraber, her zaman yüzün örtülmesini gerektirmez.*"[397] Şeyh burada hımar denen örtünün yüzü örten bir örtü olduğunu itiraf ediyor. Öyleyse bu kadar karşı çıkmalar neden?!

8- Elbani şu rivayeti zikrediyor; "Enes radıyallahu anh Hayber gazası ile ilgili kıssayı rivayet ederken diyor ki;

"أن النبي صلى الله عليه وسلم لما اصطفى لنفسه من سبي خيبر صفية بنت حيي قال الصحابة: ما ندري أتزوجها أم اتخذها أم ولد؟ فقالوا: إن يحجبها فهي امرأته، وإن لم يحجبها فهي أم ولد. فلما أراد أن يركب حجبها حتى قعدت على عجز البعير، فعرفوا أنه تزوجها. وفي رواية: وسترها رسول الله صلى الله عليه وسلم وحملها وراءه وجعل رداءه على ظهرها ووجهها"

"Peygamberimizin esirler arasında kendisi için Safiye'yi seçmişti. Sahabeler dediler ki;

"Onu evlenmek için mi yoksa cariye olarak mı aldığını nasıl bileceğiz?" dediler ki;

"Eğer onu örterse anlarız ki evlenmek için almıştır, örtmezse cariye olarak almış demektir." Devenin üzerindeki örtülü hevdece bindi ve onu evlenmek için ayırdığını anladılar. Diğer rivayette;

---

397 Cilbabul Mer'e(s.73)

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem onun üstünü örttü. Terkisine bindirdi şalını Safiye'nin yüzüne ve beline sardı."[398] Şeklinde geçer. Sonra Elbani, bu rivayete dipnot olarak der ki;

“*Bu şekilde örtünme, cariyeler dışında yalnız hürlere mahsustur. Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in ve halifelerinin zamanında müminlerin adeti böyle idi, hürler örtünür, cariyeler açılırdı.*”[399]!! Onun için bağışlanma dileriz. Zira mümin kadınların ve cariyelerin yüzlerini değil sadece başlarını örtmelerinin gerektiğini söylüyor.

Derim ki; Şeyhul İslam'ın sözlerinde bir gariplik yoktur. Zira o, hür kadınların yüzlerini örtmeleri gerektiğini cariyelerin ise yüzlerini ve başlarını açmaları gerektiğini söyleyenlerdendir.

9- Allah onu affetsin, Şeyh Elbani, Şeyh Abdurrahman es-Sa'dî'nin “Hımar sadece başı örten bir örtüdür” görüşünü tercih ettiğini, "evlenme ümidi kalmamış ihtiyar kadınların, bunları bırakmalarında zorluk yoktur." Dediğini iddia ediyor. Sonra sözlerini kırparak naklediyor.

Şeyh Elbani, Şeyh Sa'dî'nin “Onların dış elbiselerini bırakmalarında günah yoktur”(Nur 60) ayetinin tefsirinde söylediği şu sözleri gözden kaçırıyor;

“Yani ayette kastedilen hımar ve benzerleri gibi dış örtüdür. Allah kadınlara; “hımarlarını (örtülerini) yakaları üzerine salsınlar”(Nur 31) buyurarak emrettiği örtülerdir. Bu ayet, evlenme ümidi kalmamış ihtiyar kadınların yüzlerini açmalarında mahzur olmadığını belirtiyor.”[400]

---

[398] **Sahih**. İbni Sad (8/87)
[399] Cilbabul Mer'e (s.95)
[400] Tefsiru İbni Sa'dî (5/445)

Es-Sa'dî, diğer âlimler gibi hımar denilen örtünün, başı ve yüzü örten bir örtü olduğunu belirtiyor. Mesele Elbani'nin iddia ettiği gibi değildir.

10- Şeyh Elbani, Asım el-Ahvel'den şu sahih rivayeti naklediyor;

"كنا ندخل على حفصة بنت سيرين وقد جعلت الحجاب هكذا، وتنقبت به. فنقول لها: رحمك الله! قال الله تعالى (والقواعد من النساء اللاتي لا يرجون نكاحًا فليس عليهن جناح أن يضعن ثيابهن غير متبرجات بزينة) هو الجلباب. قال: فتقول لنا: أي شيء بعد ذلك؟ فنقول : (وأن يستعففن خير لهن) فتقول: هو إثبات الحجاب"

"Biz Hafsa binti Sirin'in yanına vardığımızda örtüsünü hep şu şekilde yaparak yüzünü ve gözünü örterdi. Biz ona dedik ki,

"Ey Allah'ın rahmeti üzerine olasıca kadın! Allah'ın kendisi Kur'an-ı Mübin'inde;

"**Nikâhlanma ümidi kalmamış ihtiyar kadınların ziynetlerini açıkça belirtmeyecek şekilde dış örtülerini bırakmalarında bir mahzur yoktur.**"(Nur 60) buyurmuyor mu?" Hafsa ise;

"Onun devamında ne buyruluyor?" dedi." -Burada geçen cilbabdır.- "Biz ayetin devamını okuyup;

"**Şayet iffetlerini takınırlarsa kendileri için daha hayırlıdır**" buyruluyor" dediğimiz zaman dedi ki;

"İşte hicabın şart olduğunu belirten hüküm budur."[401]

Bu rivayet, yüzü açmanın caiz olduğunu söyleyen Elbani'yi çürütmektedir. Zira rivayet selefin indinde karara bağlanmış hükmün, kadınların Hafsa Binti Sirin'in yaptığı gibi yabancılara karşı yüzlerini örtmeleri olduğunu göstermektedir. İhtiyar kadınların ziynetlerini açmadan yüzlerini açmaları caizdir. Elbani'nin dediği gibi kadınların yüzlerini açmaları caiz olsaydı, Asım r.a. ve yanındakiler, Hafsa binti Sirin'e, ihtiyar kadınlar hakkındaki bu ayeti delil gösterdiğinde;

"Yüzünü açman caizdir" derlerdi. Bunu çok iyi düşün! Yine bu rivayette cilbab denen dış örtünün yüzü örtmesi gerektiğine de delil vardır.

11- Elbani, İmam Malik'in mezhebinde kadının yüzünü açmasının caiz olduğundan bahseder fakat İmam Malik'ten buna dair hiçbir delil zikretmez.[402] Hâlbuki bu, Şeyhul İslam İbni Teymiye'nin İmam Malik'in mezhebinde bunun caiz olmadığına dair nakline muhaliftir; İmam Malik der ki;

"إن كل شيء منها –أي المرأة– عورة حتى ظفرها

"Kadının tırnağına kadar her yeri avrettir."[403] İmam Malik'in Muvatta' adlı eserinde rivayet ettikleri de Şeyhulislam'ın bu nakline şahitlik etmektedir;

---

[401] **Sahih maktu.** Beyhaki (7/93) Elbani Cilbabul Mer'e (s.110)
[402] Cilbabul Mer'e (s.89) er-Reddul Mufhem (s.34-35)
[403] El-Fetava (22/110)

İbni Ömer radıyallahu anhuma'nın; "İhramlı kadın peçe takamaz" sözünün ardından Fatıma Bintu Munzir radıyallahu anha'nın şöyle dediğini nakleder;

"كنا نخمر وجوهنا ونحن محرمات، ونحن مع أسماء بنت أبي بكر الصديق"

"Biz ihramlı olduğumuz halde yüzlerimizi örterdik. Yanımızda Ebu Bekr es-Sıddık radıyallahu anh'ın kızı Esma da vardı."[404] Bunu, ihramlı kadınların peçe takmaktan men edilmesinin yüzlerini başka bir şeyle örtmelerine mani olmadığını açıklamak için rivayet etmiştir. Vallahu a'lem.

İbni Abdilberr der ki; "İmam Malik radıyallahu anh'a göre yabancı kadının yüzüne zaruret haricinde bakmak caiz değildir."[405]

---

[404] **Sahih.** El-Muvatta' (s.224) Yahya el-Leysi rivayeti olan nusha.
[405] İbnu Rüşd el-Beyan vet-Tahsil (4/305) İbnu Katan Kitabun Nazar (s.144)

Diğer Şüphelere Kısa Cevaplar:

Kadının yüzünü açmasının mubah olduğunu savunanların hiçbir sağlam delili yoktur. En kuvvetli delilleri ihtimal üzerinedir. Yukarıda açıkladığımız kesin deliller karşısında ise ihtimaller asla hüccet olmaz. Elbani rahimehullah'ın Hicab risalesinde ileri sürdüğü bu şüpheler ve cevabı özetle şu şekilde

1- Fadl b. Abbas'ın Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e fetva sormaya gelen kadının güzelliğinden bahsetmesi, onun yüzünün açık olduğuna delalet etmez. Kadının yüzünün açık olduğu zikredilmemiştir. Kadının güzellikle vasıflanmış olması sadece yüzünden olmaz. Rivayetin diğer metninde Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem illet olarak kadının güzelliğini değil, her ikisinin genç olması sebebiyle fitneye düşebileceklerini belirtmiştir. (Ahmed (1/75) Bezzar (2/164) Ziyaul Makdisi el-Muhtare (2/240) bu da kadının yüzünün örtülü olduğunu gösterir. Kadınların yüzlerini örtmelerinin vacip olduğunu gösteren net delillerden sonra ihtimallerle hükme gidilemez.

2- Sehl b. Sad radıyallahu anh'ın rivayet ettiği, kendisini Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'e hibe etmek isteyen kadına Rasulullah'ın bakması, hicab emrinden önce vuku bulmuş olabilir. Ayrıca rivayette kadının yüzünün açık olduğu geçmemektedir.

3- Subey'a bt. Haris rivayetinde kadının yüzünün açık olduğu geçmiyor. Gözlerinin sürmeli ve ellerinin kınalı olduğu zikrediliyor.

4- Cabir b. Abdillah radıyallahu anhuma'dan siyah yanaklı kadın vasfıyla gelen rivayette, Müslimin rivayetinde hata vardır. "Kadınların arasında" diye geçen ifadenin doğrusu: "Kadınların düşüklerinden siyah yanaklı bir kadın" şeklindedir. (Nesai (3/186) Ahmed (3/318) Beyhaki (3/296, 300) Darimi (1/377) Nitekim İbn Ebi Şeybe'nin rivayetinde "Kadınların

seçkinlerinden olmayan..” lafzıyla gelmiştir. Bu ifade kadının cariyelerden olduğunu ifade etmektedir. Cariyeler ise yüzlerini örtmezler. Yine evlenme ümiti kalmamış yaşlı bir kadın olabilir. Onlara da yüzlerini örtmek farz değildir. Yahut bu hadisenin hicab emrinden önce vaki olması da muhtemeldir.

5- İbn Abbas radıyallahu anhuma'nın bayram namazı ile ilgili rivayetinde kadınların yüzüklerini Bilal radıyallahu anh'ın serdiği yaygıya atmalarında onların ellerini görmüş olabileceği de sadece bir ihtimal zikridir. Bu hadiste yüzün açık olduğuna dair bir şey yoktur. Yine ellerinin açık olduğuna dair de bir açıklama yoktur. İbn Abbas'ın o sırada yaşının küçük olduğunun zikredilmesi de diğer bir husustur.

6- Bazıları da kadınlara bakmaktan yasaklayan hadisleri yüzü açmanın caiz olmasına delil getirmek istemişlerdir. Bu bakışlar hakkındaki yasak mutlaktır. Cariyelere ve zımmilerin kadınlarına yahut örtünme emrini terk edenlere bakmayı da yasakladığı gibi, bakma yasağı sadece yüzlerine bakmaktan yasaklamak değildir. Onların endamına bakmak da yasaktır.

7- Aişe radıyallahu anha'dan sabah namazına kadınların çıkması rivayetinde onların tanınmasına karanlığın mani olmasının zikredilmesini, yüzlerinin açık olduğuna delil getirmişlerdir. Rivayette geçen mutelleffiat bimurutihinne ifadesi, yüzlerinin örtülü olduğu anlamına gelmektedir. Karanlıktan tanınmamalarının zikredilmesi ise, erkek mi, kadın mı olduklarının bilinmeyecek şekilde olduğu veya kadınların dahi birbirlerini tanıyamayacakları kadar karanlık olduğu anlamına gelir.

8- Esma bt. Ebi Bekr rivayeti zayıftır. Ravilerinden Halid b. Dureyk, Aişe radıyallahu anha'dan işitmemiştir. Muhaddisler bunu açıkça ifade etmişlerdir. Diğer ravi Ebu Abdirrahman Said b. Beşir en-Nasri zayıftır. (et-Takrib (1/292) Mizanu'l-İtidal (2/128) Katade müdellis olup tedlis sigası olan an'ane ile rivayet etmiştir. El-Velid b. Muslim de mudellistir ve o da an'ane ile rivayet etmiştir. Beyhaki; isnadı zayıf demiştir.

Hatta bu münker bir rivayettir. Zira sahih rivayette Esma bt. Ebi Bekr’in ihramlı iken bile peçeli olduğu yukarıda geçmişti. Sahih olduğu varsayılsa bile hicabdan önce vaki olduğuna yorumlanır.

Kadının Mahremsiz Yolculuğunun Haramlığı

Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hadisleriyle dinlerini öğrenenler bilmektedirler ki, Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuğunu yasaklamıştır. Bu konudaki yasağa dair rivayetlerden birinde "üç günden fazla yolculuk", birinde "üç gün", birinde "iki gün", birinde "bir gün bir gece", birinde "bir gün" veya "bir gece" ve bir rivayette de "bir berid mesafe" zikredilmiştir. Bazı rivayetlerde de mutlak olarak kadının mahremsiz yolculuğu yasaklanmıştır. İtibar edilmesi gereken de bu mutlak yasaktır. Allah'ın izniyle bu risalede bu husus ispatlanacaktır.

Bazı kardeşlerimizin, mutlak lafızla gelen hadisi, diğer rivayetlerin takyid ettiğini ve takyid edenlerin en azına itibar edilmesinin gerektiğini söylediklerini işittim. Bu iddia birkaç açıdan çürük bir iddiadır:

1- Böyle bir iddiaya itibar edildiği takdirde "bir günlük" yolculuk esas alınması gerektiği savunulmaktadır. Bu yapıldığı zaman ise Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in kadına mahremsiz yolculuğu yasaklaması hükmü geçersiz kılınmış olur. Zira bugünkü şartlarda, bir gün içerisinde kadın, dünyayı turlayabilir. Halbuki kadının mahremsiz olarak yolculuk yapmasındaki fitne ve endişeler ortadan kalkmış değildir. Bunu caiz kabul etmek ise, ahir zaman peygamberi olan Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem ile gelen şeriatı geçersiz saymaktır. Bundan Allah'a sığınırız.

2- Kadının yolculuğunu sınırlayan gün tayinleri birbirinden farklıdır ve bunlardan biriyle takyid etmek için istidlal muzdariptir. Böyle bir durumda aslolan mutlak yasağa itibar edilmesidir.

3- Hiçbir âlim, mutlak yasak lafzının, bahsi geçen rivayetlerle takyid edildiğini iddia etmemiştir. Zira "Kadın yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz" lafzındaki mutlaklığı, bahsi geçen rivayetler takyid edemez. Çünkü bu hadis, şayet bir gün lafzıyla gelen rivayetle kayıtlanırsa, yanında mahrem olmadan içinde yaşadığı şehrin dışına çıkan kadın, bir günden hatta yarım günden az süren bir yolculuk yapsa şer'î delillere göre, yolculuk yapmıştır. Böyle bir durumda hadisin umumi lafzına muhalefet etmiş olacaktır. Takyid eden delilin mutlak olan delile muhalif olması gerekir. Şu halde farklı lafızlarla gelen bu rivayetlerde mutlakın takyidi değil, umumun cüzleri kastedilmektedir. Böyle bir durumda umumun cüzlerinden birini esas alıp diğerlerini devre dışı bırakmak sahih değildir. Yani hadisteki yasak, mutlaklığı ve umumu üzere bakidir.

Şeyh İbn Useymin şöyle demiştir: "Özelin genele uygun bir hükümle zikredilmesi tahsisi gerektirmez diye bir kaide vardır. Mesela bir adam diğerine: "İlim talebelerine ikramda bulun" der. Ve ona bir de: "Muhammed'e ikramda bulun" der. Muhammed de bir ilim talebesidir. Bu, diğer ilim talebelerine ikramda bulunmamayı gerektirmez. Usul âlimleri bunu bir ilke olarak kabul etmişlerdir. Şeyh eş-Şankiti Advau'l-Beyan adlı tefsirinde bunu anlatmıştır. Eğer: "İlim talebelerine ikramda bulun" dese, sonra da: "Derste uyuyanlara ikramda bulunma"

dese, işte bu tahsisi gerektirir. Çünkü onu genel hükme muhalif bir hükümle zikretti."[406]

Kadının mahremsiz yolculuğunu yasaklayan hadisler de böyledir. Üç günlük, iki günlük, bir günlük veya bir beridlik yolculuk yasaklanırken, bunlardan daha azının da "sefer/yolculuk" olduğu nefyedilmemektedir.

4- Bu risalede görüleceği gibi, erkeğin dahi tek başına veya iki kişi yolculuk etmesi yasaklanmıştır. Ancak üç kişi oldukları takdirde yolculuk yapabilecekleri belirtilmiştir. Bu yasağa erkekler de, kadınlar da dâhildir. Buna göre şer'î örfte sefer adı verilen herhangi bir yolculuğa üç kişiden az olan kimse çıkamaz. Şer'î örfteki sefer ise içinde bulunulan şehrin son evinden itibaren başlar.

Yalnız burada erkek ile kadın arasında şöyle bir fark vardır: Kadının yolculuğu için ek olarak yanında mahremi bir erkek bulunması farz kılınmıştır. Buna göre erkek, en azı üç kişi olan topluluk ile beraber yolculuğa çıkabilir iken, kadın, ne kadar kalabalık bir toplulukla çıkarsa çıksın, yanında mahremi bir erkek bulunmadıkça bu yolculuk kendisine haramdır.

Bütün bu açıklamalardan sonra, erkeğin tek başına veya iki kişi olarak çıkabileceği mesafe bir gün veya daha fazlasıyla kayıtlanmadığına göre, aynı yasağa muhatap olan kadının yolculuğunu kayıtlamak nasıl mümkün olabilir?

---

406 İbn Useymin Fetava Erkani'l-İslam (no: 252)

Kadının Yanında Mahremi Olmaksızın Yolculuğunu Yasaklayan Muhtelif Lafızlı Rivayetler:

İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَا تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ

"**Kadın yanında mahremi bir erkek bulunmadan üç günlük yolculuğa çıkamaz.**"[407]

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لَا يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ مُسْلِمَةٍ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ لَيْلَةٍ إِلَّا وَمَعَهَا رَجُلٌ ذُو حُرْمَةٍ مِنْهَا

"**Müslüman bir kadının bir gecelik yola yanında mahremi bir erkek bulunmadan çıkması helal değildir.**"[408]

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

---

[407] Sahih. Buhari (1086, 1087) Muslim (1338)
[408] Sahih. Muslim (1339)

لاَ يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَاليَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ لَيْسَ مَعَهَا حُرْمَةٌ

“**Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadının yanından mahremi olmadan bir gün bir gecelik yolculuğa çıkması helal değildir**.”[409]

Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لاَ تُسَافِرُ امْرَأَةٌ بَرِيدًا إِلَّا وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ

“**Kadın bir berildik yolculuğa çıkamaz.**”[410]

Ebu Said radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لاَ يَحِلُّ لِامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ أَنْ تُسَافِرَ سَفَرًا فَوْقَ ثَلاَثَةِ أَيَّامٍ فَصَاعِدًا، إِلَّا وَمَعَهَا أَبُوهَا أَوْ أَخُوهَا أَوْ زَوْجُهَا أَوِ ابْنُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا

---

[409] Sahih. Buhari (1088)

[410] Sahih. İbn Huzeyme (2526) İbn Hibban (6/438) Hakim (1/610) Ebu Davud (1725) Azami ve Şuayb el-Arnaut: sahih demiştir. El-Elbani “Şaz” demiştir.

"Allah'a ve ahiret gününe iman eden bir kadının üç günlük ve daha fazla süren yolculuğa, yanında babası, kardeşi, kocası, oğlu veya erkek bir mahremi bulunmadan çıkması helal değildir."[411]

Kadının Yolculuktan Mutlak Olarak Yasaklanması ve Bunun Haramlık İfade Etmesi

Ziyad'ın azatlısı Kaz'a rivayet ediyor: Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh'ın Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den rivayet ettiği şu dört hadisi işittim ve hoşuma gitti:

لاَ تُسَافِرِ المرْأَةُ يَوْمَيْنِ إِلَّا مَعَهَا زَوْجُهَا أَوْ ذُو مَحْرَمٍ، وَلاَ صَوْمَ فِي يَوْمَيْنِ الفِطْرِ وَالأَضْحَى، وَلاَ صَلاَةَ بَعْدَ صَلاَتَيْنِ بَعْدَ الصُّبْحِ حَتَّى تَطْلُعَ الشَّمْسُ، وَبَعْدَ العَصْرِ حَتَّى تَغْرُبَ وَلاَ تُشَدُّ الرِّحَالُ، إِلَّا إِلَى ثَلاَثَةِ مَسَاجِدَ مَسْجِدِ الحَرَامِ، وَمَسْجِدِ الأَقْصَى وَمَسْجِدِي

"Kadın yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapamaz. Fıtr ve kurban bayramlarında oruç yoktur. Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar ve ikindiden sonra güneş batıncaya kadar namaz kılınmaz. Üç mescid dışında bir yere yolculuk hazırlıkları

---

[411] Sahih. Ebu Davud (1726)

yapılarak yolculuğa çıkılamaz: Mescidu'l-Haram, Mescidu'l-Aksa ve benim mescidim."[412]

İbn Abbas radıyallahu anhuma'dan: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لاَ تُسَافِرِ الْمَرْأَةُ إِلَّا مَعَ ذِي مَحْرَمٍ، وَلاَ يَدْخُلُ عَلَيْهَا رَجُلٌ إِلَّا وَمَعَهَا مَحْرَمٌ»، فَقَالَ رَجُلٌ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أَخْرُجَ فِي جَيْشِ كَذَا وَكَذَا، وَامْرَأَتِي تُرِيدُ الحَجَّ، فَقَالَ: «اخْرُجْ مَعَهَا»

"**Kadın yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz ve yanında mahremi bir erkek bulunmadan onun yanına bir erkek giremez**." Birisi dedi ki: "Ey Allah'ın rasulü! Ben şu ve şu orduyla beraber çıkmak istiyorum. Hanımın da hac yapmak istiyor" Buyurdu ki: "**Hanımınla beraber hacca çık**."[413]

İbn Hibban şöyle başlık açmıştır:

ذكر خبر سادس يدل على أن هذا الزجر الذي ذكرناه بهذا العدد قصد به دونه وفوقه

[412] Sahih. Buhari (1197, 1864) Muslim (827, 1340)
[413] Sahih. Buhari (1862) Muslim (1341)

“Zikrettiğimiz sakındırmadaki sayı ile daha azından veya çoğundan da yasaklamanın kastedildiğini gösteren altıncı haberin zikri”

Bu başlık altında İbn Ömer radıyallahu anh’ın rivayet ettiği şu hadisi zikretmiştir:

لا تسافر المرأة إلا ومعها ذو محرم

“**Kadın, yanında mahremi olmadan yolculuğa çıkamaz.**”[414]

İbn Abbas radıyallahu anhuma’dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem şöyle buyurdu:

لا يخلون رجل بامرأة ولا تسافر إلا ومعها ذو محرم

“**Bir erkek bir kadınla halvet etmesin ve kadın yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapmasın.**”[415]

Ebu Hureyre radıyallahu anh’den: Nebî sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لا يحل لامرأة أن تسافر إلا مع ذي محرم

---

[414] Sahih. İbn Hibban (6/440) Elbani sahih demiştir.
[415] Sahih. İbn Hibban (6/441)

“**Bir kadının yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapması helal değildir.**”[416]

Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh’den:

سمعت رسول الله صلى الله عليه و سلم يقول لا تسافر المرأة الا مع زوجها أو ذي محرم منها

“Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem’in şöyle buyurduğunu işittim: “**Kadın, yanında kocası veya kendisine mahrem olan bir erkek olmadan yolculuk yapmasın.**”[417]

Ebu Ya’la’nın rivayet metni şu şekildedir:

وَلَا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ سَفَرًا فِي الْإِسْلَامِ إِلَّا مَعَ بَعْلٍ أَوْ ذِي مَحْرَمٍ

“**İslam’da kadın, yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan herhangi bir yolculuğa çıkamaz.**”[418]

İbn Huzeyme şöyle başlık açmıştır:

---

416 Sahih. İbn Hibban (6/441) Bezzar (15/125) Şuayb el-Arnaut: hasen demiştir.

417 Ahmed (3/51) Tayalisi (2349) Şuayb el-Arnaut: şeyhaynın şartına göre sahih dedi.

418 Ebu Ya’la (2/489)

بَابُ ذِكْرِ الدَّلِيلِ عَلَى أَنَّ زَجْرَ النَّبِيِّ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَنْ سَفَرِهَا بِلَا مَحْرَمٍ زَجْرُ تَحْرِيمٍ لَا زَجْرُ تَأْدِيبٍ

"Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in kadını yolculuktan yasaklamasının sakındırma ve edeplendirme için değil, haram kılmak için olduğunun delili"[419]

İbn Hibban da şöyle başlık açmıştır:

ذكر البيان بأن هذا الزجر إنما هو زجر حتم لا ندب

"Sakındırmanın kesin yasaklama olup mendupluk için olmadığının beyanı"[420]

Muhtelif Lafızlı Hadisler Hakkında Âlimlerin Açıklamaları

İmam Ahmed b. Hanbel'in Açıklaması

İshak b. Rahuye, İmam Ahmed'den rivayet ederek şöyle demiştir: "Dedim ki: "Kadının yanında mahremi olmadan yolculuk edebileceği mesafe ne kadardır?" dedi ki: "Bir anlık bir yol olsa bile yolculuğa çıkamaz. Zira İbn Abbas radıyallahu

---

419 İbn Huzeyme (4/136)
420 Sahihu İbn Hibban (6/434)

anhuma hadisin: “Herhangi bir sefere çıkamaz” buyrulmuştur.”[421]

Yine İshak şöyle nakleder: “Dedim ki: “Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem “Kadın yanında mahremi olmadan (bir anlık bile olsa) yolculuğa çıkamaz.” Buyuruyor. Dedi ki: “İbn Abbas radıyallahu anhuma hadisinde “Bir yolculuğa çıkamaz” buyrulmuş, bir gün bir gece zikretmemiştir. Ve Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: “Bir adam bir kadınla halvet etmesin” buyurdu. İshak dedi ki: “Bir anlık miktar yolculuk sayılmaz. Bu ancak namazı kısaltabileceği miktardır. Bundan az mesafede yolculuk yapması kadına mubahtır.”[422]

İbn Huzeyme’nin Açıklaması

İbn Huzeyme Sahih’inde şu bab başlığını açmıştır: “Kadının yanında kocası veya mahremi bir erkek olmadan iki gün yolculuktan yasaklanması ve iki gün zikredilmesi sebebiyle, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in kadını üç günlük yolculuktan yasaklamasının, üç günden azında mahremsiz veya kocası olmadan yolculuk yapmasının mubah olduğunu göstermediğinin delili, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem’in iki gün zikretmesiyle bundan azında yolculuğun mubah olduğunun kastedilmediği.”[423]

İbn Abdilberr’in Açıklaması

İbn Abdilberr şöyle dedi: “Bu konuda dayanılan hadisin lafızları ihtilaflıdır: Malik ve İbn Ebi’z-Zi’b, Said b. Ebi Said’den,

---

421 İshak b. Rahuye, Mesailu Ahmed (1375)
422 İshak b. Rahuye, Mesailu Ahmed (2708)
423 İbn Huzeyme (4/133)

o da babasından böyle rivayet etti. Şeyban, Yahya b. Ebi Kesir'den, o Said'den, o babasından, o da Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: bir gün bir gece lafzıyla rivayet etti. İbn Aclan, Said b. Ebi Said el-Makburi'den, o da Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem: "Kadın yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk yapamaz" lafzıyla rivayet etti ve "bir gün" demediği gibi, isnadında da "..babasından.." demedi. Suheyl b. Ebi Salih, babasından, o da Ebu Hureyre radıyallahu anh'den, o da Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'den dedi ve ihtilaf etti. Kimisi kadın mahremsiz olarak bir berid yolculuk yapamaz dedi. Kimisi bir gün, kimisi iki gün, kimisi de üç gün dedi. Onların bu hadisteki lafızları cidden muzdariptir.[424]

Yine İbn Abdilberr sonuç olarak şöyle demiştir: "Bu hadisin, lafızlarındaki farklılığa göre toplu manası: kadının yanında mahremi veya kocası olmadan, kısa olsun, uzun olsun, fitneden korkulan her yolculuktan yasaklanmasıdır. Allah en iyi bilendir."[425]

İmam İbn Hazm'ın Açıklaması

İbn Hazm rahimehullah şöyle demiştir: "İbn Abbas radıyallahu anhuma'nın rivayeti, bir günden az, bir beridden az veya daha fazla bütün seferleri kapsayan bir umumdur. Diğer hadislerde geçen kısa ya da uzun bütün yolculukları kapsar. Diğer hadislerde geçenler, İbn Abbas radıyallahu anhuma hadisinde geçen yolculuğun bir kısmıdırlar. Bu rivayet hepsini

---

[424] El-İstizkar (8/532)
[425] El-İstizkar (8/533)

kapsamaktadır. Hepsini kapsayan olduğuna göre başkasına geçilemez. Böylece yolculuğu bir gün ile bağlayanın iddiası düşmüştür."[426]

Yine İbn Hazm şöyle demiştir: "Bu hadiste farklı lafızlar gelmiştir. Birinde üç günden fazla, birinde üç gün, birinde iki gece, birinde bir gün bir gece, birinde bir berid, birinde de hiçbir şeyle sınırlama olmaksızın mutlak olarak yolculuk zikredilmiştir. Böylece bununla delil getirmeleri batıl olmuştur."[427]

Beyhaki'nin Açıklaması

Beyhaki şöyle demiştir: "Bu rivayetlerde üç gün, iki gün ve bir gün ifadeleri sahihtir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi olmadan üç gün yolculuk yapması sorulunca: "hayır" demiş, iki gün sorulunca: "hayır" demiş ve bir gün yolculuğu sorulunca yine "hayır" demiştir. Ezberlenen bu lafızlardaki sayılardan hiçbiri yolculuk için sınırlama değildir. Başarı Allah'tandır."[428]

Hattabî'nin Açıklaması:

İmam Hattabi, Meâlimu's-Sünen'de –İbnu'l-Kayyım'ın Tehzibi ile birlikte yapılmış baskısında- şunları söylemektedir:

"Nebî sallallahu aleyhi ve sellem kadına, beraberinde mahremi olan bir erkek bulunmaksızın yolculuk yapmasını yasaklamıştır. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in tesbit ettiği

---

426 El-Muhalla (5/13-14)
427 El-İhkam (8/578)
428 Beyhaki (3/199-200)

şartı öngörmeksizin hac yolculuğunu yapabileceğini söylemek sünnete aykırıdır. Mahremsiz yolculuğa çıkması bir masiyet olduğuna göre bu durumda onun hac etmesi gerektiğini söylemek caiz olamaz. Çünkü böyle bir şey, sonunda masiyete ulaştıran bir yolla itaat etmektir…"[429]

İmam Nevevi'nin Açıklaması

Muhyiddin en-Nevevi şöyle demiştir: "Bütün bu hadislerde seferin en az mesafesini sınırlama söz konusu değildir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in seferin en azını sınırladığı gelmemiştir. Özetle, sefer adı verilen her yolculukta ister üç günlük, ister iki günlük, ister bir berildik veya daha başka olsun fark etmez, kadının kocası veya mahremi olmadan yolculuk yapması yasaklanmıştır. Çünkü İbn Abbas radıyallahu anhuma'nın rivayeti mutlaktır ki bu babda Muslim'in son rivayetidir: "Yanında mahremi olmadan yolculuk yapamaz." Bu yolculuk kapsamına giren her mesafeyi kapsar. Kadı Iyaz dedi ki: "Alimler, kadının hac ve umre dışında mahremsiz yolculuk yapamayacağında ittifak ettiler. Fakat darul harpten hicret etmesi müstesnadır. Yanında mahremi olmasa da darul harpten darul islam'a hicret etmesinin caiz olduğunda ittifak ettiler."[430]

Allame es-Sindî'nin Açıklaması

İmam Şafii'nin Müsned'ini şerh eden es-Sindi şöyle demiştir: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'den: "Allah'a ve ahiret gününe iman eden kadının bir gün bir gecelik yolu

[429] Mealimu's-Sunen (2/276- 277).
[430] Nevevi, Şerhu Sahihi Muslim (9/103-104)

mahremi olmadan gitmesi helal değildir" dediği rivayet edilmiştir. Bu rivayette sefer bir gün bir gece olarak kayıtlanmıştır. Sonraki hadiste (Muslim'in rivayetinde) iki gün, bir gün, bir gece, üç gün veya daha başka kayıtlar gelmiştir. Sanki Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bir defasında sorulunca böyle demiş, diğer defa diğerini söylemiş, üçüncü ve dördüncü defa da böyle demiştir. Bütün bunlar en az süreyi sınırlamak için değildir. Bilakis sefer/yolculuk denilen her şey kastedilmiş, kadına yanında kocası veya mahremi bulunmadan yolculuk yapması yasaklanmıştır. Yolculuğun bir günden az veya çok olması fark etmez. Zira İbn Abbas radıyallahu anhuma rivayetinde yolculuk mutlak olarak zikredilmiştir: "Kadının yanında mahremi olmadan yolculuk yapması helal değildir." Makul olan budur. Zira seferde korkulan fesat, farz olan hac ve daha başka yolculuklarda da gerçekleşir. Erkeğe farz olan hac, eğer yanında, fesattan emin olabileceği bir mahremi olan erkek yoksa kadına farz değildir."[431]

Şeyh Mukbilin Fetvası

Şeyh Mukbil b. Hadi rahimehullah'a sorulan soruya şöyle cevap vermiştir:

Soru: "Bazı kadınlar uzak bir yere gitmek için toplanıyor, arabaya biniyorlar. Bunlar iki veya üç kişiden fazladırlar. Hüküm nedir?"

Cevap: "Eğer kendileri hakkında fitneden veya şoförün kaçırmasından emirn olurlarsa burada halvet yoktur. Fakat uzak

---

[431] Musnedu'l-Şafii, bi Tertibi's-Sindi (s.801)

yere yolculuk seferdir ve kadının yanında mahremi olmadan yolculuk yapması helal değildir."[432]

Şeyh Mukbil, el-Burkan kitabında bidat ehli bir cemaati (Abdulmecid Zindanî cemaatini) şöyle eleştirmiştir:

"Yanlarında mahrem olmaksızın, "kadınlarla beraber yolculuk ettikleri" gerekçesiyle yolculuk yapıyorlar. Yanlarında mahrem yok! Bunu yapıyorlar, halbuki Nebî sallallahu aleyhi ve sellem: "Kadın yanında mahrem olmadan yolculuk edemez" buyuruyor!"[433]

Şeyh Salih b. Fevzan'ın Açıklaması:

"Mahrem yerleri korumanın yollarından birisi de, beraberinde kendisini abes işler yapanların ve fasıkların hudutlarından koruyup himaye edecek bir mahremi buluınmaksızın kadının yolculuk yapmasını engellemektir. Beraberinde bir mahremi olmaksızın kadının yolculuk yapmasını engelleyen sahih bir takım hadis-i şerifler, bize kadar ulaşmış bulunmaktadır…

Hadis-i Şerifte belirlenen üç gün, iki gün ve bir gece bir gündüz tesbitlerinden maksat, o dönemlerde bilinen yayan yürümek ve binekler üzerinde yol almak gibi nakil araçlarıdır. Hadislerin üç gün iki gün yahut bir gece bir gündüz ve bundan daha az değişik süre tesbitleri ihtiva etmeleri ile ilgili olarak ilim adamları; "maksat ifadelerin zahiri değildir. Ancak kendisine yolculuk adı verilen herşeyin kastedildiğidir," şeklinde cevap

---

[432] Mecmuu'l-Fetava'n-Nisaiye (s.52)
[433] El-Burkan (s.58)

vermişlerdir. Buna göre (böyle bir yolculuğu) kadının yalnız başına yapması yasaktır…

Farz olan hac için kadınlar topluluğu ile birlikte yolculuk yapmasının caiz olduğuna fetva verenlere gelince; bu fetva sünnete muhaliftir… Şunu belirtelim ki; onlar (bu fetvayı verenler) kadının mutlak olarak mahremsiz yolculuk yapmasını kabul etmemektedirler. Onların böyle bir yolcuğu kadın için mübah kabul etmeleri sadece farz olan hac yolculuğu içindir. İmam Nevevi, Mecmu'da[434] şunları söylemektedir: "Tatavvu (nafile hac için ticaret ve ziyaret ve buna benzer) yolculuklar ise beraberinde mahrem bulunmaksızın caiz değildir."

Bu dönemde, kadının bütün yolculuklarında mahremsiz yola çıkması hususunda işi gevşek tutan kimselerin bu kanaati sözlerine itibar edilir ilim adamlarından hiç bir kimse tarafından paylaşılmamaktadır. Bunların: "Kadının mahremi onu uçağa bindirir, sonra bir diğer mahremi gitmek istediği yerde ulaştığı vakit onu karşılar. Çünkü - bunların kanaatine göre - uçakta, erkek kadın pek çok yolcu bulunmaktadır." demelerine biz şunu söyleriz: Asla! Uçaktaki tehlike diğerlerinden daha fazladır. Çünkü yolcular onunla ihtilat halindedir. Belki bir erkeğin yanında oturur, belki uçak gitmek istediği istikametten bir başka alana gitmek zorunda kalabilir. Bu durumda kendisini karşılayacak kimse bulamaz ve sonuçta tehlikeye maruz kalır, bilmediği ve mahremi bulunmayan bir yerde kadının hali ne olacaktır?"

---

[434] El-Mecmu (8/249).

Müminlerin Annelerinin Ayrıcalığı

Sahihu İbn Huzeyme'de diğer bir başlık şu şekildedir:

"Kadının, kocasının kölesi veya azatlısıyla yolculuğa çıkmasının mubah olması babı. (Köle veya azatlı dindarlığına ve emanetine güvenilir biri ise, yahut köle ya da azatlı olmasa da, kadının mahremiyse, diğer kadınların hükmü, Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in zevceleri gibi olmasa da böyledir. Çünkü onlar müminlerin anneleridir. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı oldukları için köle ve hürler onların mahremidir. Meymune radıyallahu anha Ebu Rafi ile yolculuğa çıkardı. Çünkü Meymune radıyallahu anha Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem'in hanımı olduğu için, Ebu Rafi'nin annesidir."[435]

---

[435] İbn Huzeyme (4/136)

Aişe Radıyallahu anha Kadının, Kadınlar Topluluğu İle Hacca Gitmesini Caiz mi Gördü?

Amra bt. Abdirrahman, Aişe radıyallahu anha'ya şöyle dedi: "Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh diyor ki:

أن أبا سعيد الخدري قال : (نهى رسول الله صلى الله عليه و سلم المرأة أن تسافر إلا ومعها ذو محرم) قالت عمرة : فالتفتت عائشة إلى بعض النساء فقالت : ما لكلكم ذو محرم

"Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem kadının yanında mahremi olmadan yolculuğunu yasakladı" Amra dedi ki: "Aişe radıyallahu anha bazı kadınlara katıldı ve dedi ki: "Her birinizin mahremi yok" dedi.

Ebu Hatim (İbn Hibban) dedi ki: "Aişe radıyallahu anha, Ebu Said el-Hudri radıyallahu anh'ı itham etmedi. Nebî sallallahu aleyhi ve sellem'in sahabelerinin hepsi de adul ve güvenilirdir. Ancak Aişe radıyallahu anha: "Her birinizin mahremi yok" derken şöyle demek istedi; "Her birinizin beraber yolculuğa çıkacağı mahremi yok, Allahtan korkun ve her biriniz yanında mahremi bir erkek olmadan yolculuk etmesin" [436]

---

[436] Sahih. İbn Hibban (6/442)

Mahremi Olmayan Kadına Hac Farz Değildir

İbn Abbas radıyallahu anhuma şöyle demiştir: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

لا تَحُجُّ امرأةٌ إلا ومعها مَحْرَمٌ

"**Kadın, yanında mahremi olmadan hac yapamaz**."[437]

Tirmizi şöyle demiştir:

فَقَالَ بَعْضُ أَهْلِ العِلْمِ: لَا يَجِبُ عَلَيْهَا الحَجُّ لِأَنَّ المحْرَمَ مِنْ السَّبِيلِ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ: {مَنْ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلًا} [آل عمران: 97]، فَقَالُوا: إِذَا لَمْ يَكُنْ لَهَا مَحْرَمٌ فَلَا تَسْتَطِيعُ إِلَيْهِ سَبِيلًا

"Bazı alimler dedi ki: Mahremi olmayan kadına hac farz değildir. Zira mahrem, Allah Azze ve Celle'nin: "**Yoluna güç yetirebilenlere**..." (Ali İmran 97) ayetinde zikrettiği yoldandır. Eğer mahremi yoksa, yoluna güç yetiremeyen demektir."[438]

---

[437] Bezzar, Taberani, Tahavi ve Darekutni'ye nispetle; El-Elbani es-Sahiha (3065)
[438] Tirmizi (3/464) Bkz.: Begavi, Şerhu's-Sunne (7/20)

Yalnız Başına ve İki Kişi Yolculuk Yapmanın Yasaklığı

Abdullah b. Amr b. El-As radıyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

الرَّاكِبُ شَيْطَانٌ، وَالرَّاكِبَانِ شَيْطَانَانِ، وَالثَّلَاثَةُ رَكْبٌ

"**Bir yolcu şeytandır. İki yolcu iki şeytandır. Üç yolcu ise kafiledir.**"[439]

Said b. El-Museyyeb şöyle derdi: "Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

الشَّيْطَانُ يَهُمُّ بِالْوَاحِدِ وَالْاثْنَيْنِ، فَإِذَا كَانُوا ثَلَاثَةً لَمْ يَهُمَّ بِهِمْ

"**Şeytan tek kişiyi ve iki kişiyi kandırır, üç kişi olurlarsa onları kandıramaz.**"[440]

İbn Ömer radıyallahu anhuma'dan: Rasulullah sallallahu aleyhi ve sellem buyurdu ki:

---

[439] Hasen. Malik Muvatta (2/978) Ahmed (2/186, 214) İbn Huzeyme (2570) Ebu Davud (2607) Tirmizi (1674) Hakim (2/112) Elbani ve Şuayb el-Arnaut hasen dediler.

[440] Mürsel sahih. Malik Muvatta (2/978) Beyhaki (5/421) Bunu mevsul olarak Ebu Hureyre radıyallahu anh'den: Bezzar (14/253) rivayet etmiştir. İsnadında İbnu'l-Esam meçhuldür. Bkz.: et-Temhid (20/8) Darekutni İlel (9/195) Elbani ed-Daife (3767)

لَوْ أَنَّ النَّاسَ يَعْلَمُونَ مَا أَعْلَمُ مِنَ الْوِحْدَةِ مَا سَارَ رَاكِبٌ بِلَيْلٍ»

يَعْنِي: وَحْدَهُ

“Şayet insanlar yalnızlıkta ne (gibi tehlikeler) olduğunu bilselerdi gece tek başına yolculuğa çıkmazlardı.”[441]

---

[441] Sahih. Buhari (2998) Tirmizi (1673) Darimi (2721)

Bir Şüphenin Giderilmesi

Kadının mahremsiz yolculuğu için şu hadisi delil getirenler olmuştur:

Adiy b. Hâtim radıyallahu anh'den: "Ben Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem'in şehrinde iken ona birisi gelip yokluktan yakındı, sonra bir başkası gelip yol kesme (haydutluk) olayından yakındı. Bunun üzerine Nebî sallallahu aleyhi ve sellem bana dönerek sordu:

"**Ey Adiy! Hîre şehrini gördün mü?**" (Hîre, Irak'ta, Kûfe'ye üç mil mesafede eski bir şehirdir).

"Hakkında bilgiler aldım ama onu görmedim" dedim.

"**Eğer ömrün uzun olursa, devesine binmiş bir kadın yolcunun, Allah'tan başka hiçbir kimseden korkusu olmaksızın Hîre'den kalkıp, Kâbe'yi tavaf etmek üzere yolculuk edeceğini kesin olarak göreceksin!**" buyurdu. Kendi kendime:

"Tay kabilesinin, ortalığı kasıp kavuran haydutları ne olacak" dedim." Hadisin devamında Nebî sallallahu aleyhi ve sellem, İran hükümdarının hazinelerinin, Müslümanlar tarafından ele geçirileceğini, insanların verilen altını (zekatı) kabul etmeyecekleri kadar zenginliğin artacağını haber vermekte, elde imkan varken insanları hayır işlemeye teşvik buyurmaktadır. Adiy dedi ki:

“Ben Hîre'den yalnız başına yola çıkan bir kadının Allah'tan başka korkacağı bir şey olmaksızın gelip Kâbe'yi tavaf ettiğini ve İran hazinelerinin ele geçirildiğini gördüm, yaşayanlar diğerlerini de göreceklerdir” demiştir.[442]

Cevap: Bu iddiaya birkaç açıdan cevap verilir:

1- Bu hadis hüküm belirtmemekte, haber vermektedir. Usulde kararlaştırılmış olduğu üzere; haber nassından hüküm çıkarmak için belirli şartlar gerekir. Bu hadiste ise ikinci açıda zikredeceğim gibi, hüküm çıkarmaya elverişli şartlar mevcut değildir.

2- Hadiste hakkında haber verilen kadının müslüman mı, kafire mi, saliha mı yoksa facire bir kadın mı olduğu tasrih edilmemiştir. Hac ibadeti gayri Müslimlerde de mevcut bir ibadettir. Yine Adiy’in gördüğü kadının Müslümanlardan olduğu kabul edilse dahi, bu kadının yolculuğundan dolayı meşru bir iş yaptığı açıklanmamıştır.

3- Bu yolculuk hakkındaki haber ihtimaller taşıdığından müteşabihtir. Müteşabihin muhkeme arz edilerek anlaşılması gerekir. Muhkem naslar ise kadının mahremsiz yolculuğunu yasaklamaktadır.

Allah en iyi bilendir.

Subhanakellahumme ve bihamdike ve eşhedu en la ilahe illa ente vahdeke la şerike leke ve estağfiruke ve etubu ileyk.

---

[442] **Sahih.** Buhari (3595)

İçindekiler Tablosu